

The Project Gutenberg eBook of Sisaret: Romaani, by Georg Ebers

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Sisaret: Romaani

Author: Georg Ebers

Release date: August 7, 2011 [EBook #37001]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SISARET: ROMAANI ***

Produced by Tapio Riikonen

SISARET

Romaani

Kirj.

GEORG EBERS

Tekijän luvalla saksankielestä ["Die Schwestern"] suomennettu.

G. L. Söderström, Porvoo, 1883.

ESIPUHE.

Kummallisen sattumuksen kautta on Memphiin hävinneestä kuninkaallisesta arkistosta säilynyt jälkimaailmalle joukko kirjoituksia, jotka sisältävät kreikankielisiä papyrukselle kirjoitettuja anomuskirjoja, Nämät on eräs serapeumiin sulkeutunut, makedonialaista syntyperää oleva erakko tehnyt kahden kaksoissisaren hyväksi, jotka "juoma-uhrien valeljoina" palvelivat jumalaa.

Ensi silmäykseltä nämät anomuskirjat tuskin näyttävät huomiota ansaitsevan; mutta niitten sisällön tarkempi tutkiminen opettaa, että meillä niissä on sivistyshistorialle hyvinkin arvokkaita asiakirjoja; osoittavathan ne meille vasta kristin-uskon kautta korkeampaan moraaliseen ja historialliseen

merkitykseen kohonneen munkkilaisuus-aatteen juuret olleen täällä pakanallisen jumalanpalveluksen keskustassa, suovathan ne meidän odottamattoman selvään nähdä tuon Serapistemppelin elämää, jonka hävitetyt muurit ranskalaisen egyptoloogin Mariette'n väsymätöin ahkeruus on meidän aikoinamme tuonut esiin erämaan hiekasta.

Minun oli sallittu käydä näitä paikkoja katsomassa ja tutkimassa ja jo kauvan olen tuntenut mainitut anomuskirjat. Kun nyt varsin hiljattain eräs oppilaistani otti käsitelläksensä etenkin yhtä näistä asiakirjoista, jota säilytetään Dresdenin kuninkaallisessa kirjastossa, niin minä itsekkin ryhdyin uudestaan sitä tutkimaan, ja juuri siitä seurasi, että Ptolemaios Philometorin aikuisen serapeumin kuva ilmaantui selvänä mielikuvitukseeni, ja että ne kuvaelmat, joita olen koittanut seuraaville sivuille runollisesti piirrellä, saivat tarkat rajansa sekä värinsä minun ajatuksissani.

Päähenkilöikseni en valinnut samaa erakkoa enkä samoja kaksoissisaria, joista anomuskirjat puhuvat, vaan muita, jotka olisivat voineet samanlaisissa oloissa elää vähäistä varemmin, sillä papyruksista käypi selville, ett'eivät kaksoiset vaan satunnaisesti tällä kertaa olleet Serapistemppelin palveluksessa, vaan että päinvastoin kaksoispari toinen toisensa perästä oli ollut juoma-uhrien valamista toimittamassa.

Minä en pannut Kleaani enkä Ireneäni tähän toimeen, vaan serapeumin hoidokkeina sitä varten kasvamaan. Tämän tein, osaksi sentähden että saatavissa olevat lähteet eivät anna tyydyttäviä tietoja niistä vaatimuksista, joita kaksoisille pantiin, osaksi toisistakin runoelmani suunnitelmaan perustuvista syistä.

Klea ja *Irene* ovat vapaasti keksimiäni henkilöitä, mutta sitävastoin olen saatavissa olevien runsaitten lähdetten mukaan kokenut kuvailla runoelmani aikaan eläviä historiallisia henkilöitä sekä Egyptin valtaistuimella siihen aikaan olleita, keskenään vihamielisiä veljiä, *Ptolemaios Philometoria* ja *Euergetes II:sta*, jolla jälkimmäisellä oli liikanimenä *Physkon* (s.o. Paksu). Myöskin eunukki *Euleus* ja Roomalainen *Publius Cornelius Scipio Nasica* ovat historiallisia henkilöitä. Nuorista tämän aikuisista patriiseista valitsin juuri viimeainitun osaksi hänen ankaran, aristokraattillisen luonteensa tähden, jota hän selvään osoitti etenkin loppupuolella ikäänsä, osaksi sentähden että hänen liika- tai haukkumanimensä *Serapion* herätti huomiotani.

Minä selitän tämän nimen omalla tavallani, vaikka tiedän, että hän oli sen saanut *yhdennäköisyydestään* erään tämännimisen alhaisen henkilön kanssa.

Tätä Egyptin historian aikakautta vähemmin tuntevalle lukijalle olkoon sanottu, ett'ei hän *Kleopatras*, *Ptolemaios Philometorin* puolisoa, jonka kanssa ai'on antaa hänen tutustua, vaihtaisi hänen kuuluisaan kaimaansa, *Julius Caesarin* ja *Marcus Antoniuksen* lemmittyyn.

Nimi *Kleopatra* oli erittäin suosittu *Lagidien* suvussa, ja sennimisistä kuningattarista oli neljäntoista Ptolemaiolaisten sisar ja puoliso seitsemäs, jonka Shakespeare ja myöhemmin aikoina Makart on tehnyt tutuksi laveimmissakin piireissä. Hänen traagillinen kuolemansa käärmeenmyrkyyn tai kyympureman kautta tapahtui 134 vuotta myöhemmin meidän kertomustamme, jonka toiminta-aikana on vuosi 164 e.Kr.

Tähän aikaan Egyptiä oli jo 169 vuotta vallinnut kreikkalainen (makedonialainen) kuningassuku, jota kutsuttiin *Ptolemaiolaiseksi* tai *Lagideiksi* heidän esi-isänsä *Ptolemaios Soterin*, *Lagoksen* pojan mukaan. Tämä voimakas mies joka oli Aleksanteri Suuren kenraaleja, hallitsi, sittenkuin hänen herransa v. 333 e.Kr. oli valloittanut Niilin laakson, ensiksi maaherrana tätä uuden maailmanvallan "satrapiaa". Aleksanterin kuoltua, v. 323, *Ptolemaios* nousi Pharaonien valtaistuimelle ja hän sekä hänen jälkeisensä hallitsivat Egyptiä, kunnes se viimeisen ja kuuluisimman Kleopatran kuoltua (30) liitettiin provinsina Rooman valtakuntaan.

Tässä ei ole eri Ptolemaiolaisten historian tutkiminen oikealla paikallansa, mutta kuitenkin huomautettakoon, että kreikkalaisen sivistyksen ihastuttamis-voima ilmaantui erittäin tehokkaana etenkin Egyptissä, ja tähän varmaankin parhaasta päästä vaikutti Aleksanterin perustama Aleksandria, joka ihmeteltävän nopeasti kasvoi helleniläisen hengen, helleniläisen taiteen ja tieteen loistavimmaksi pesäpaikaksi.

Jo aikoja ennen yhdessä hallitsevia, riitaisia veljeksiä *Ptolemaios Philometoria* ja *Euergetes II:sta*, joiden väkivaltaisen lopun me tavallamme lukijalle esittelemme, kreikkalaisuus vaikutti kaikkiin Egyptin oloihin ja eloihin, jotka sen edellisten valloittajain, Hyksojen, Assyrialaisten ja Persialaisten omituisuudet olivat jättäneet melkein koskemattomiksi, ja tuo entisen muinaisuuden sulkeutunein ja vieraanvarattomin valtio avasi Ptolemaiolaisten aikana porttinsa kaikille muukalaisille.

Aleksandria oli meidänkin mielestämme maailmankaupunki, johon ei kokoontunut ainoastaan kauppatarvareita, vaan myöskin mitä erilaatuisimpien kansojen henkistä ja uskonnollistakin omaisuutta,

ja täältä sitä sitten valmistettuna ja tutkittuna saatettiin kaikkien kansojen omaksi, jotka sitä vaan halusivat. Vaikka mieleni tekikin, niin en kuitenkaan sovittanut kertomustani tänne, sillä egyptiläinen alkuperä oli Aleksandriassa väistynyt liian kauvaksi helleniläisen edestä ja täällä tuo loistava, verrattoman rikas näyttämöpaikka olisi helposti vetänyt huomion pois toimivain henkilöin sielunelämästä.

Maan sisällisissä asioissa Egyptin kuninkaat tänä meidän kuvaamanamme helleniläisenä aikakautena saivat vapaasti hallita, mutta pian ja rajusti kasvanut Rooman valtakunta mielin määrin esti heidän voimaansa ulospäin kehkeytymästä. Palestinasta tulleille Israelilaisille oli juuri Philometor mielellänsä suonut turvaa, ja hänen hallituksensa aikana Aleksandrian monilukuiset Juutalaiset vaikuttivat melkein enemmän kuin Kreikkalaiset sekä kaupungin että valtion oloihin ja heidän kuninkaalliseen suojelijaansa, joka Niilin rannalle rakennutti temppelin Jehovalle sekä itsekin otti osaa hovissaan asuvain, kreikkalaisen sivistyksen saaneitten Juutalaisten uskonnollisiin keskusteluihin. Lahjakas, mutta turmeltunut ja väkivaltainen Euergetes II oli sen sijaan vähemmin suosiollinen ja vainosi heitä hirmuisesti, heti kun hän veljensä kuoltua oli saanut koko Egyptin hallituksen käsiinsä. Myöskin Aleksandrian suuren akademian, niin kutsutun museumin jäsenten hän antoi tuntea ankaraa kättänsä, vaikka hän itsekin oli vakavasti harjoitellut tieteellisiä töitä, ja pakotti heidät etsimään itselleen muualta kotipaikkaa. Nämät karkoitettut tiedemiehet asettuivat sitten useisin välimeren rantakaupunkeihin ja auttoivat suurella määrällä museumissa kypsyneitten hedelmien levittämistä.

Aristarkhoksen, joka oli suurin Philometorin aikuisista oppineista, olen pannut ottamaan osaa eräisen Memphiin kuninkaanpalatsissa pidettyyn keskusteluun. Ihmislapsesta tehdyt värsyt, jotka Kleopatra lausuu kymmenennessä luvussa eivät ole muinaisuuden luomat. Kuuluu Friedrich Ritschl, meidän aikamme Aristarkhos, piti niitä erittäin suurella arvolla ja ilmoitti ne muutama vuosi sitten minulle sekä vielä useampia muunnoksia, jotka eräs vielä elossa oleva anonymus oli kyhännyt. Näistä viimeksimainituista liitin kaksi ensimmäiseen, kuten kahdennellatoista hetkellä sain tietää, jo kuolleen H.H.L. von Held'in tekemään värsyyn, josta lähempiä tietoja on kirjassa: Varnhagen's biographische Denkmalen Bd VII. Luullakseni moni lukija on oleva minulle kiitollinen siitä, että olen saattanut julkisuuteen nämät sievät värsyt sekä niitten perustuksena olevan peri-aatteen uudet älykkäät muunnokset. Kallimakhos tahi joku muukin runoilija museumin varhaisemmista jäsenistä olisi voinut tehdä ihan samanlaisia.

Tässäkin kertomuksessa on ollut pyrintönäni, saada suuren sivistys-aikakauden omituisuuksien pääpiirteet mahtumaan ahtaaseen kuvaan sekä antaa tälle värin ja elämän, samalla kun olen antanut esitellyn ajan eri henkilöitten elämäntaloiden lukijalle ilmaantua toisiinsa yhdistyneinä sekä lopuksi selvinneinä.

Kaikki tässä kertomuksessa toimivat henkilöt ovat johtuneet mieleeni tarkastellessani sitä aikaa, jona he elivät; mutta kun kerran olin käsittänyt heidän piirteensä, niin he ilmaantuivat sieluhuni selvähaahmoisina utukuvina, ja runollisen luomis-ilon valtaamana minä tunsin niitä esitellessäni, että heidän verensä alkoi lämmitä, heidän sydämensä sykkiä ja että heidän henkensä siivet alkoivat heidän olentonsa mukaisesti kohota. Minä en muuttanut historian totuutta, mutta historiallisena henkilönä olevan ihmisen annoin muuttua ainoastaan ihmiseksi, ja sen kautta tuli aikakautta edustavista henkilöistä myöskin kaikkina aikoina vallitsevien ihmis-aatteiden edustajia; ja senpä vuoksi rohkenenkin nimittää tätä aikakauskuvaelmaa samalla myöskin runoelmaksi.

Leipzig'issä, Marraskuun 13 p. 1879.

Georg Ebers.

ENSIMMÄINEN LUKU.

Kuten joukko kerjäläislapsia, joita koristeltu kuningas kädestä taluttaa, rivi pitkiä, matalia, polttamattomasta tiilistä tehtyjä huoneita liittäytyy Memphiin hautakaupunkia ympäröivässä erämaassa olevan kreikkalaisen Serapistemppelin suureen ja komeaan, neliskulmaisista kivistä tehtyyn rakennukseen ja sen vieressä oleviin pienempiin, Asklepiukselle, Anubiille ja Astarteelle pyhitettyihin huoneuksiin.

Kuta kirkkaammin ja välkkyvämmiin temppelin sileät, keltaiset santakivi-seinät loistelevat aamu-auringon valossa, sitä näkymättömämmiksi ja rumemmiksi vieressä olevat rakennukset käyvät. Kun tuuli puhaltaa ja auringon säteet niitä paahtavat, niin pöly lentelee niiden ympärillä kuten kuivalla

tiellä, jolla vihuri kiittää eteenpäin. Niiden sisäpuolella olevat erityisetkin huoneet ovat saveamattomia, ja koska niilitiin, joista seinät ovat rakennetut, on sekoitettu survottuja olkia, joiden pienet kovat päät kaikkialla pistäytyvät muurista esiin, niin käsi yhtä vastenmielisesti niihin koskee, kuin silmä niitä katselee.

Kun ne aikoja sitten rakennettiin varsinaisen temppelin ja sitä ympäröivän muurin välille, joka itäisellä puoliskollaan jakaa Serapiin akaasialehdon kahteen osaan, niin suuren esipihan itäpuolella olevan pylväskäytävän takaseinä peitti ne temppelissä kävijän silmäyksiltä; mutta nyt on osa pylvästöstä kukistunut, ja tämän aukon kautta näkyy muutamia tiilirakennuksista sekä useita temppeliin päin olevia ovia ja ikkunoita tai ennemmin rivi taiteettomia, katselemista ja sisäänpääsyä varten tehtyjä aukkoja. Missä ovia on, siinä ei näe ainoatakaan ikkunaa, ja missä taas ikkunoita on seinässä, ei ainoatakaan ovea, mutta kuitenkin ei tämän pitkän, kapean, yhdenkertaisen rakennuksen huoneista yksikään ole yhteydessä toisensa kanssa.

Pylväskäytävän aukon kautta kulkee kapea, vähän käytetty, karkean pölyn peittämä polku yli rojun sekä niiden kivien ja pylväsloukkareitten ohitse, jotka ovat tuodut erästä uutta nähtävästi vaan yöksi rauhaan jäänyttä rakennusta varten, sillä särjinturtoja ja vipukankia oli kiviloukkareitten päällä ja vieressä. Tämä tie vie harmaasen huoneeseen ja päättyy pienelle, suljetulle puu-ovelle, joka on niin karkeata tekoa ja niin huonosti saranoillaan, että muudan kaunis harmaa kissa, päätänsä alas painaen ja ryömien maata pitkin, saattaa tunkeutua oven ja kynnyksen välistä, joka on vaan muutamaa sormea korkeammalla maata.

Niin pian kun tuo notkea eläin taas on päässyt jaloilleen, se silittelee ja puhdistelee kiiltävää turkkiansa ja katselee, selkäänsä köyristellen, viheriöllä, sähkövillä silmillään huoneeseen päin, josta se äsken oli lähtenyt, ja jonka takaa aamu-aurinko juuri kohoutuu esiin. Kirkkaan valon häikäisemänä se kääntyy ja menee varovasti, kuulumattomin askelin temppelipihalle.

Huone, josta kissa lähti, on pieni ja niukoilla huonekaluilla varustettu; se olisi ollut aivan pilkkopimeä, jolle valo erästä katossa olevasta rei'ästä ja oven raoista olisi päässyt tähän peräti yksinkertaiseen huoneeseen.

Sen romuliaisien harmaan seinän ääressä on vain yksi puu-arkku ja sen vieressä lattialla pari savimaljaa, huokoisesta astiasavesta tehty vesipullo, puupikari sekä puhtaasta, loistavasta kullasta komeasti valmistettu ruukku, joka näyttää kovin omituiselta sitä ympäröivään köyhyyteen katsoen. Aivan perällä huonetta näkyy sitäpäitse kaksi niistä punottua mattoa, joiden ylitse on levitetty muutamia lammasnahkoja. Nämä vuoteet ovat huoneen kummankin omistajattaren, joista toinen istuu pienellä, palmupuusta tehdyllä jakkaralla ja haukotellen alkaa järjestellä pitkiä, kiiltävänruskeita hiuksiansa.

Hän ei näyttänyt juuri erittäin taitavalta, mutta vieläkin vähemmän kärsivälliseltä tässä työssään, joka ei suinkaan ollut helppoa, ja kun sarvikamman piikit uudestaan takertuivat, niin hän heitti sen pois vuoteelle. Hän ei ollut vetänyt sitä nopeasti eikä voimakkaastikaan kauniin tukkansa lävitse, mutta kuitenkin sulki hän silmänsä niin kiinni ja painoi pienet, lumivalkoiset hampaansa niin syväälle kosteaan, punertavaan alahuuleensa, että olisi luullut hänen todellakin satuttaneen itseänsä.

Nyt kuului ulkopuolelta ovea raskaita askeleita, ja heti hän avasi suuret, kullanuskeat silmänsä, jotka hämmästyneinä katselivat elämää, hänen suunsa hymyili ja koko hänen olentonsa oli yhdessä ainoassa silmänräpäyksessä muuttunut niin iloiseksi kuin perhonen, joka varjosta lentää siipiensä kimaltelevassa pölyssä kuvastelevan auringon valoon.

Joku löi kädellään väkevästi ja niin kovaa saranoillaan irti riippuvalle ovelle, että hän vapisi, ja heti sen jälkeen työnnettiin kynnyksen yläpuolella olevasta aukosta, josta kissa oli mennyt ulos, lauta, jolla oli ohut, pyöreä leipä ja hiukan oliivi-oljyä savimaljassa. Sitä ei ollut enemmän kuin mikä olisi voinut mahtua kanan munan puolikkaasen, mutta se näytti olevan tuoretta ja loisti kullanuskeana. Tyttö meni ovelle, otti laudan ja, silmäiltyään leipää, huudahti puoleksi valittaen, puoleksi moittien:

"Niin vähän! Onko tässä meille molemmille?"

Kun hän tätä kysyi, hänen iloinen muotonsa muuttui ja hänen kirkaat silmänsä katselivat niin lohdutoinna oveen, kuin jos aurinko ja tähdet olisivat sammuneet ja kuitenkin häntä suretti vain leivän niukkuus, joka tuskin olikaan kyllin suuri sammuttamaan edes yhden nuoren ihmislapsen nälkää. Ja sentään kahden piti jakaman se keskenänsä, ja sillä mikä toisesta on kurja mitättömyys, sillä saattaa toisen mielestä olla suurikin merkitys.

Valittavan moittivat sanat ovat kuuluneet oven läpi, ja vanha nainen, joka oli työntänyt leivän kynnyksen yli, huusi hätäisesti mutta kuitenkin ystävällisesti hänelle:

"Tänään ei saada enempää, Irene".

"Mutta se on hävytöntä!" tyttö kyynelsilmin vastasi. "Päivä päivältä leipä vähenee, ja vaikkapa olisimme varpusia, niin emme kuitenkaan tulisi siitä ravituiksi! Sinä tiedät, mikä on meille tuleva, emmekä me lakkaa valittamasta. Serapion on laativa meille uuden anomuskirjan, ja kun kuningas saa tietää, kuinka häpeällisesti meitä kohdellaan —"

"Niin, jos hän sen saa tietää", vanhus hänet keskeytti. "Mutta monta tuulta puhaltaa köyhän sanaan, ennenkuin se tulee kuninkaan korville. Minä kyllä tiedän lyhemmän tien sinulle ja sisarellesi, jos nälkä on teille niin kovin vastenmielinen. Sen, joka näyttää sellaiselta, kuin hän ja sinä, Ireneni, ei tarvitse nälkää nähdä!"

"No millaiselta minä sitten näytän?" tyttö kysyi, ja valon säde näytti jälleen hiipivän hänen kauniille kasvoilleensa.

"Aivan sellaiselta," hän kuului nauraen vastaavan, "että sinä aina saatat asettua sisaresi rinnalle, ja eilissä juhlahenkueessa tuo suuri Roomalainenkin, joka ratsasti kuningattaren rinnalla, katseli yhtä paljon *häntä* kuin itse Kleopatraa. Jos *sinä* olisit ollut muassa, niin hänelle olisi jäänyt tuskin silmästäkään ruhtinattaren varaksi, sillä kaunis sinä olet, että sen tiedät. Sellainen sana on monelle mieluisempi kuin leipä; sitä paitse onhan sinulla peili; katso siihen, kun sinun on nälkä."

Vanhuksen raskaitten askelten ääni vaikeni, mutta tyttö tarttui kultaiseen ruukkuun, avasi hiukan ovea, niin että astia tuli auringon valoon, ja katseli kuvaansa sen kirkkaasta pinnasta. Mutta kallisarvoisen astian pyöreä pinta vääristi hänen kasvojensa piirteiden kuvan, ja iloisesti hän puhalsi, suu supukassa, edessänsä olevaa rumaa irvikuvaa, niin että se hänen henkimisestään kävi himmeäksi ja kosteaksi. Sitten hän asetti nauraen astian lattialle, meni arkun luo, otti sieltä pienen metallikuvastimen, katsoi katsomistaan rohkeasti siihen, järjesteli sen edessä miten milloinkin kiiltäviä hiuksiaan ja oli juuri panemaisillaan sen pois, kun hänen mieleensä juolahti se orvokkivihko, jonka hän jo herätessään oli huomannut, ja jonka hänen sisarensa varmaankin oli edellisenä päivänä pannut vanoineen vesimaljaan. Arvelematta hän otti hentotuoksuiset kukat, kuivasi vaatteellansa niitten vanat, kohotti vielä kerran kuvastinta ja pisti ne hiuksiinsa.

Kuinka säteilevinä hänen silmänsä taas loistivat, kuinka iloisena hän kävi leipään käsiksi!

Kuinka loistavia kuvia esiytyi hänen nuoreen sieluunsa, kun hän murti leivästä kappaleen toisensa perästä, kastoi sitä pikaisesti tuoreesen oliivi-öljyyn ja nopeasti söi sen! Hän oli kerran uudenvuoden juhlena kurkistanut kuninkaan telttiin ja nähnyt siellä miesten ja naisten pöydän ääressä viruvan purppuratjoilla. Nyt uneksi hänkin olevansa mitä kalliimmilla pöytä-astioilla katettujen pöytien ääressä, antoi ajatuksissaan seppelöityjien poikien palveluun itseään, kuunteli huilun ja harpunsoittajien säveleitä ja — oi, olihan hän puoleksi lapsi ja sitten vielä oli hänen niin nälkä, kuin vain nuorten saattaa olla — ja otti ajatuksissaan eteensä mehukkaimpia ja maukkaimpia herkkuja kultavadeista ja söi oikein, oikein kyllikseen, kunnes viimeinenkin leipäpala ja viimeinenkin öljypisara oli loppunut.

Kun hänen kätensä ei enää tavannut mitään tyhjältä laudalta, niin unelma äkkiä hälveni hänen mielestään ja hämmästyen sekä kauhistuen hän katseli tyhjää öljy-astiaa ja sitä paikkaa, jossa leipä äsken oli ollut.

"Voi," hän huoahhti sydämensä pohjasta, kääntäen laudan kumoon, ikäänkuin olisi muka ollut mahdollista löytää uutta leipää ja uutta öljyä sen alapuolelta, pudisti pettynein toivein päätään ja katseli miettiväisenä helmaansa; mutta vain hetkisen aikaa, sillä nyt avautui huoneen ovi ja sisään astui hänen soreavartalainen sisarensa Klea, jonka niukan aterian hän unelmissaan oli syönyt, sen sijaan että hänen sisarensa oli hänen tähtensä valvonut puolen yötä ja sitten vielä ennen päivän nousua lähtenyt auringonlähteestä noutamaan vettä Serapiin alttarille aamu-uhria varten.

Tulija tervehti toista äänetönnä ystävällisesti nyökäten. Hän näytti liiaksi väsyneeltä puhumaan, pyyhki takaraivoansa verhoavalla hunnulla hien otsaltaan ja istuutui arkun kannelle.

Irene katseli ensin vain tyhjää lautaa ja mietti, pitkö hänen tunnustaa rikoksensa ja pyytää uupuneelta siskoltansa anteeksi, vai — ja tämä oli usein hänelle onnistunutkin — häätäisikö hän pilanteolla ansaitsemansa nuhtelun. Jälkimmäinen näytti hänestä helpommalta ja hän valitsi sen vuoksi sen. Rivakasti, vaan kuitenkin hiukan väkinäisesti, hän astui sisarensa luo ja lausui ivallisen totisena:

"Katsos tänne, Klea, etkö sinä huomaa minussa mitään? Minä näytän varmaankin krokodiililta, joka on syönyt niilihevosen, tai sellaiselta kuin pyhä käärme kaniinin nielaistuaan. Katsos nyt, kun minä söin leipääni, niin aivan aavistamattani sinunkin leipäsi tuli hampaitteni väliin, mutta nyt minä ai'on..."

Klea, jota hän näin puhutteli, loi silmäyksensä tyhjälle laudalle ja keskeytti sisarensa puheen hiljaa huudahtaen: "Minun oli niin nälkä."

Nämät sanat eivät ilmaisseet mitään moitetta, ainoastaan suurta väsymystä, ja kun nuori

rikoksentekijä nyt katseli kotiin tullutta sisartansa sekä näki hänen väsyneenä ja kumartuneena istuvan ja sanallakaan vastaamatta kantavan kärsimäänsä vääryyttä, niin sääli ja suru valtasivat hänen hellätunteisen sydämensä. Ääneensä itkien hän heittäytyi sisarensa eteen, syleili hänen polviensa ja puhkesi näihin, nyyhkytysten tuon tuostakin keskeyttämiin sanoihin:

"Voi Klea, Klea raukka, mitä taas olen tehnyt sinulle! En minä suinkaan tahtonut loukata sinua. Minä en itsekään käsitä, kuinka se kävi. Mutta mikä minun päähäni pistää, sen minä teen, se minun täytyy tehdä, ja vasta sittenkun se on tehty, tiedän oliko se oikein vai väärin. Sinä olet minun tähteni valvonut ja vaivannut itseäsi, ja minä, ilkeä tyttö, palkitsen sinua siten! Mutta sinä et saa nähdä nälkää, sinä et saa, et, et saa!"

"Jätä se sikseen," toinen sanoi ja siveli hellästi sisarensa ruskeita hiuksia.

Tätä tehdessään hänen kätensä sattui hänen sisarensa kiiltävissä kutrissa oleviin orvokkeihin.

Hänen huulensa vavahtivat ja hänen väsyneet silmänsä vilkastuivat, kun ne huomasivat kukat ja tyhjän maljan, johon hän ne eilen oli huolellisesti pannut.

Irene huomasi heti muutoksen sisarensa piirteissä, mutta koska hän luuli sen olevan vain kauniin koristuksen tuottamaa hämmästyttä, niin hän iloisesti kysyi:

"Kaunistavatko kukat mielestäsi minua?"

Klean käsi oli jo ojennettuna irroitamaan orvokkia yhä vielä hänen edessään polvillaan olevan tytön ruskeista hiuksista — mutta tämän kysymyksen kuultuansa hän antoi kätensä vaipua ja sanoi kovemmasti ja varmemmasti kuin ennen, niin, tytön ääneksi hämmästyttävän, melkeinpä miesmäisen matalalla, mutta kuitenkin soinnukkaalla äänellä:

"Kukat ovat minun, mutta pidä niitä, kunnes ne puolipäivän aikaan ovat lakastuneet, silloin anna ne minulle takaisin."

"Ovatko ne sinun?" toinen kysyi ja käänsi ihmetellen suuret silmänsä sisarensa, jonka omaisuus tähän hetkeen saakka oli ollut myös hänenkin. "Mutta olenhan aina saanut ne kukat, jotka sinä olet tuonut kotiin; mitä erinomaista on sitten näissä?"

"Ne ovat orvokkia, niinkuin kaikki muutkin," Klea kovin punehtuen vastasi, "mutta kuningatar on pitänyt niitä."

"Kuningatar!" hänen sisarensa huudahti hypähtäen lattialta ja löi hämmästyen kätensä yhteen. "Hätkö antoi sinulle kukat? Ja nytkö vasta sinä kerrot sen minulle? Kun eilen tulit kotiin juhlakulkueesta, niin kysyit vaan jalkaani ja olivatko vaatteeni eheinä, mutta sitten et puhunut sanaakaan muuta minulle. Saitko kukat Kleopatralta itseltä?"

"Kuinka olisin voinut saada ne häneltä!" Klea vastasi. "Eräs hänen seuruestaan heitti ne minulle, mutta jätetään se! Anna minulle pullo; suuni on kuiva, ja tuskin voin puhuaakaan janolta."

Hänen tätä puhuessaan hehkuva puna oli taasen levinnyt hänen poskilleen, mutta Irene ei sitä huomannut, sillä iloisena siitä, että hän jollakin palveluksella saattoi hyvittää rikostansa, hän oli rientänyt vesi-astialle ja sillä aikaa kun Klea täytteli ja tyhjenteli pientä puupikariaan, hän sanoi kohottaen siroasti pientä jalkaansa ja näyttäen sitä juovalle sisarellensa:

"Katsos vain, naarmu on jo aivan parantunut, ja nyt saatan taas pitää sandaaleja. Nyt sidon ne jalkoihini ja lähden pyytämään Serapionilta leipää sinulle, ja hän antaa meille ehkä pari taateliakin. Hellitä hihnaa hiukan tästä nilkkaluun kohdalta; se jo koskee minuun, jota sinä tuskin huomaatkaan. Katsoppas kuinka vakavasti voin astua sillä. Puolipäivän aikaan tulen jälleen täyttämään sinun kanssasi ruukkuja uhria varten. Siinä juhlakulkueessa, joka eilen päätettiin panna toimeen, saatan olla muassasi. Tokkohan kuningatar ja ne ylhäiset vieraat taas katselevat kulkuetta? Se vasta olisi hauskaa! Nyt minä lähden, ja ennenkuin sinä olet juonut viimeistä pikarillista, olet saapa leipää, sillä jos kauniisti puhun vanhukselle, niin hän ei ole kieltävä."

Kun Irene avasi oven selki-selälleen ja kun auringon valo kirkaasti paistoi häneen, niin hänen ruskeat hiuksensa välkkyivät kullan loistavina, ja hänen sisarestaan, tämän häntä katsellessa, tuntui siltä, kuin se sulouden hohde, joka häntä ympäröi, sekaantuisi päivän tähden säteisin.

Orvokit olivat viimeiset, mitä jäljelle jäänyt näki poismenevästä. Hän oli yksin, ja keveästi nyykyttäen päättää hän mumisi itsekseen: "Minä annan hänelle kaikki ja hän ottaa minulta ainoankin, mitä minulla on. Kolme kertaa Roomalainen on tavannut minut, eilen hän antoi minulle orvokit ja minun piti ne kätkeä, mutta nyt..."

Hän puristi tätä sanoessaan pikaria, jota hän piti kädessään, lujemmin vasten rintaansa ja hänen huulensa vavahtelivat, mutta vain tuokion aikaa, sitten hän ojensihe ja sanoi lujasti: "Niin pitääkin olla!"

Sitten hän vaikenä, asetti astian viereensä arkulle, siveli kämmenellään otsaansa, ikäänkuin sitä kivistäisi, katseli uneksien helmaansa, ja pian vaipui hänen uupunut päänsä ja hän oli nukahtanut.

TOINEN LUKU.

Pastophoriumiksi kutsuttiin sitä tiilirakennusta, jossa sisarusten huone oli, ja jossa myöskin temppelin muut palvelijat sekä pyhissävaeltajat asuivat. Nämät viimemainitut tulivat tänne kaikista Egyptin eri osista ja jäivät tänne jumalan pyhään paikkaan mielellään yöksi.

Sittenkuin Irene oli lähtenyt sisarensa luota, hän meni monen oven ohitse, jotka olivat avatut auringon nousun jälkeen, vastasi monien tuttujen ja tuntemattomien kasvojen tervehdykseen, jotka katselivat häntä niin ystävällisesti, kuin jokin hyvä enne olisi tullut heidän osakseen aamuhetkenä, ja ehti pian erään sivurakennuksen luo, joka liittyi pastophoriumin pohjoiseen päähän ja jossa ei ollut ovea, vaan sen sijaan kuusi, miehen korkeudella maasta olevaa ikkuna-aukkoa, mitkä salvatta aukenivat seinästä ulospäin.

Ensimmäisestä aukosta, jonka luokse hän saapui, katseli häntä erään ukon kalpeat, moniin kurttuihin rypistyneet kasvat.

Hän tervehti hilpeästi vanhusta Hellenien iloisella tervehdyksellä: "Iloitse!" — mutta huuliensa liikuttamatta tämä totisesti ja arvokkaasti laihalla kädellään ja pienillä, jäykillä ja laimeilla silmillään viittasi häntä odottamaan ja antoi hänelle sitten puisen lautasen, jolla oli muutamia taatelia ja leivän puolikas.

"Jumalan alttarilleko?" tyttö kysyi. Ukko nyökkäsi myöntävästi päätään ja Irene kävi niin vakavana kuin kuka hyvänsä, joka tietää, mitä häneltä vaaditaan, keveine kannettavineen eteenpäin. Mutta vasta muutamia askeleita kuljettuaan, ennenkuin hän vielä oli ehtinyt ensimmäisen ikkunan luo, hän hiljensi kulkuansa, sillä kovia ääniä ja askeleita kuului, ja pian ilmaantui juuri siinä pastophoriumin päässä, jota hän lähestyi, ja johon liittyi pieni, ympäröivän muurin ulkopuolelle laveneva, Serapiille pyhitetty akaasialehto, muutamia miehiä, joiden näkö herätti hänen huomiotansa, mutta hän ei mennyt vieraita vastaan, vaan hiipi ihan pastophoriumin seinustalle kuuntelemaan heidän puhettansa ja odottamaan heidän poistumistansa.

Varhaisten temppelissä kävijäin edellä kulki voimakas mies, pitkä sauva oikeassa kädessään, ja puhui kahdelle perässä tulevalle herralle viran-omaisten oppaitten tapaan, jotka kertoilevat siten, kuin he lukisivat kuuntelijoilleen jostakin näkymättömästä kirjasta, ja joita kukaan ei häiritse kyselemällä, koska he kuitenkin tuskin tietävät enemmän, kuin mitä he itse kertovat.

Hänen kaikkea muuta kuin tarkkaavaisina olevista kuuntelijoistaan toinen oli pukeutunut pitkään kirjavaan poimuiseen viittaan, joka oli runsaasti kaunistettu kultaisilla vitjoilla ja renkailla, jota vastoin toisen yllä oli, paitse lyhyttä ihokasta, vain valkeasta villakankaasta tehty roomalainen tooga vasemman olan yli heitettyinä.

Hänen vanhahko, komeasti puettu seuralaisensa oli lihavakasvoinen, parraton, ohut- ja harmaatukkainen mies.

Irene katseli kätöksistään ihailen ja kummastellen jälkimmäistä, miehistä, mutta vain sitä varten, jotta hän, kyllicki katseltuaan sitä kangasta ja niitä koristuksia, joita miehellä oli, silmäilisi hänen rinnallaan käyvän nuorukaisen solakkaa vartaloa.

"Niinkuin kokki Hui'n villakoira ja nuori leijona," hän itsekseen mumisi tarkastellessaan toisen veltoa kulkua ja toisen vakaita jänteviä askeleita. Sen ohessa hän tunsu suuresti haluavansa osoitella vanhempaa miestä, mutta uhkamielinen taipumus sammui pian, sillä tuskin opas oli kertonut Roomalaiselle, että hurskasten miesten kammiot olivat täällä, että he Serapiille vihittyinä palvelivat jumalaa vapa-ehtoisessa vankeudessaan, että he ottivat ravintonsa vastaan ikkunasta — ja hän näytti sauvallaan sitä — kun yht'äkkiä luokku, johon opas oli sauvallaan koskettanut, lensi niin nopeasti ja voimakkaasti auki, kuin jokin tuulen puuska olisi siihen tarttunut ja paiskannut sen seinää vastaan. Yhtä väleen pistäytyi ikkunasta esiin julmistunut, leijonan harjan tapaisen, harmaan tukan ympäröimä ihmispää ja huusi syvällä, kovalla äänellä koputtajalle:

"Jos minun luukkuni olisi sinun selkänahkasi, sinä hävytön roisto, niin siinä tapauksessa pitkä keppisi olisi sattunut oikeaan paikkaan. Taikka jospa tämän kieleni asemasta olisi kalikka suussani, niin silloin sitä liikuttelisin, kunnes se väsyisi kuten puhujan kieli, joka kolme tuntia on puinut kuivia olkiaan kansalle. Tuskin on aurinko noussut, kun tuo senkin herkkuvatsa päästää joukon uteliaita renttuja luoksemme! Herätä nyt tästä lähin meidät unesta keskellä yötä ja heittele kiviä meidän lahonneille puuluukuillemme. Viime tervehdykseni on vaikuttanut sinuun kolmeksi viikoksi; se, jonka tänään annan sinulle, vaikuttaa toivoakseni pitemmäksi aikaa. Kuulkaa minua, te herrat! Samoin kuin korpit lentelevät sotajoukkojen jäljessä, ahmiakseen kaatuneitten ruumiita, samoin tuokin kuljeskelee vieraitten kanssa tyhjentääkseen heidän taskujansa. Ja sinä, joka sanot itseäsi tulkiksi, vaan joka kreikkaa opetellessasi unhotit senkin vähän egyptiä, kuin ennen osait, kuule nyt tämä: jos tahdot opastaa vieraita, niin vie heidät sphinksien luo ja anna heidän Ptah'n temppelissä tiedustella Apiilta heidän tulevaisuuttaan tahi vie heidät Aleksandriaan kuninkaan metsästyspuistoon tahi Kanopon kapakkoihin, vaan älä tänne meidän luoksemme, sillä me emme ole mitään fasaania emmekä huilunsoittajattaria tai muita ihmeellisiä eläimiä, joiden pitäisi esiytyä ihmisten töllisteltäviksi. Teidän, herrat, pitää hankkiman itsellenne parempi opas, kuin tuo kielikontti, joka tuossa edessäanne helistelee kurjia kilusiaan. Mitä teihin itseenne tulee, niin tahdon teitä vaan huomauttaa eräästä asiasta: uteliaat silmät ovat kuin kantapäillä kuljeskelevat vieraat, joita viisas isäntä välttää sulkemalla heiltä oven."

Taas Irene pelästyi ja hiipi lähemmäksi sitä pylvästä, jonka takana hän oli piilossa, sillä luukku, jota erakko oli vetänyt sen syrjään kiinnitetystä nauhasta, lensi rämähtäen kiinni ja peitti hänet vieraitten nähtävistä; mutta vain silmänräpäykseksi, sillä lahonneet saranat, joilla se oli kiinnitetty, ei kestänytkään voimakasta tempausta, vaan vaipui vaipumistaan maata kohti.

Kiivas vanhus ojensi vilkkaasti kätensä tarttuakseen siihen ja nostaakseen sen jälleen ylös, mutta se oli liian raskas ja hänen yrityksensä olisi tuskin onnistunutkaan, joll'ei roomalaistapaan pukeutunut nuorukainen olisi tullut hänelle avuksi sekä kädellään ja olallaan kohottanut ylös putoavan luukun keveästi ja ilman ponnistuksitta, ikäänkuin se ei olisikaan ollut tehty lujista lankuista, vaan punottu pienistä pajun vitsoista.

"Vielä vähän korkeammalle," erakko huusi auttajalleen. "Pankaamme se kapealle syrjälleen! Niin! Työnnä sitä vielä vähän! Siinä se kurja möhkäle oli ja siinä se olkoon. Jos yölepakot tulevat ensi yönä minua tervehtimään, niin olen ajatteleva teitä ja tervehtivä niitä teidän puolestanne!"

"Sinä teet paraiten, jos säästät itseltäsi sen vaivan," nuori mies sanoi kylmästi ja ylhäisesti. "Minä lähetän luoksesi salvumiehen, joka panee luukun kiinni; me pyydämme myöskin sinulta anteeksi, sillä me olemme olleet syynä siihen vahinkoon, joka on sinua kohdannut."

Harmaapäätä antoi nuoren miehen puhua loppuun ja sanoi tarkastettuaan häntä kiireestä kantapäähän:

"Sinä olet väkevä, ajattelet ymmärtäväisesti ja miellyttäisit minua, jos olisit toisenlaisessa seurassa. Salvumiestä en tarvitse, lähetä minulle vaan vasara, kirves ja muutama vahva naula; jos muuten vielä tahtoisitte tehdä minulle palveluksen, niin lähtekää täältä."

"Me lähdemme jo," kirjavaan vaatteesen pukeutunut vastasi naismaisen kimeällä äänellä. "Mitä muuta, kuin poistua, saattaisi mies, jonka päälle konnat varmasta piilopaikastaan heittävät lokaa!"

"Lähde vaan, lähde," nauroi se, jota täten pilkattiin, "ja jos tahdot, niin mene aina Samothrakheen asti, suuri Euleus; tietä et suinkaan vielä ole unohtanut, sen jälkeen kun neuvoit kuningasta pakenemaan aarteineen sinne. Vaan joll'et kuitenkaan luule yksin osaavasi sinne, niin minä neuvon sinulle tulkin ja oppaan, joka sinulle tien ilmoittaa."

Eunukki Euleus, kuningas Ptolemaioksen, jota kutsuttiin Philometoriksi eli äitiänsä rakastavaksi, uskottu neuvon-antaja, kalpeni kuullessaan nämät sanat, loi vihaisen silmäyksen vanhukseen ja viittasi nuorta Roomalaista tulemaan; mutta tämä ei tahtonutkaan lähteä, sillä tuo tuima, eriskummallinen ukko miellytti häntä, ehkäpä juuri sen vuoksi, että hän itse tiesi miellyttävänsä ukkoa, joka muuten ei juuri säästellyt vastenmielisyyttään. Muuten hän ei huomannut mitään muutettavaa hänen tuomiossaan näitten miesten suhteen, jotka olivat hänen seurassaan, ja sen vuoksi hän kääntyi eunukin puoleen ja sanoi kohteliaasti:

"Ota vastaan kiitokseni seurastasi äläkä kauvemmin huoli minun tähteni pidättyä tärkeistä toimistasi."

Euleus kumarsi ja vastasi:

"Minä tiedän, mitä minun virkaani tulee. Kuningas uskoi minut sinua opastamaan; salli siis minun odottaa sinua tuolla akaasiain varjossa."

Kun eunukki yhdessä oppaan kanssa lähestyi viheriäistä lehtoa, niin Irene vihdoinkin toivoi saavansa

tilaisuuden ilmoittaa pyyntönsä, mutta Roomalainen oli jäänyt vanhuksen kammion edustalle ja aloittanut tämän kanssa keskustelun, jota Irene ei rohjennut keskeyttää. Hiljaa huohtaen hän asetti lautasen, joka oli hänelle annettu, vieressään olevalle kivipatsaalle, nojautui jalat ja käsivarret ristissä seinää vasten ja alkoi jälleen tarkkaavaisena kuunnella.

"Minä en ole Kreikkalainen," nuorukainen sanoi, "ja sinä erehdyt, kun luulet minun uteliaisuudesta tulleeni Egyptiin ja sinun luoksesi."

"Mutta se, joka menee temppeliin vain rukoillaksensa," toinen hänet keskeytti, "se ei ota kumppalukseen luullakseni Euleuksen tapaisia tai muita sellaisia, kuin nuo molemmat, jotka eivät varmaankaan rukoile sinulle siunausta tuolla akaasiain alla; minä ainakaan, vaikkapa olisin satunnaisesti varaskin, en menisi heidän kanssansa varastamaan. Mikä sinut sitten on tuonut Serapiin luo?"

"Nyt olisi minun vuoroni syyttää sinua uteliaisuudesta."

"No niin," vanhus lausui. "Kuten rehellinen kauppamies otan vastaan rahan, millä itse mielelläni muille maksan. Sinä tulet varmaankin selityttämään jotakin unta tai maataksesi temppelissä ja nähdäksesi siellä jonkin ilmestyksen?"

"Näytänkö sitten niin uniselta," Roomalainen kysyi, "että nyt, tuntia jälkeen auringon nousun, tahtoisin uudestaan panna maata?"

"Saattaisihan niinkin olla," erakko lausui, "ett'et vielä ole saanut loppuun eilispäivää, ja että juhla-aterian päätyttyä on pistänyt päähäsi käydä meidän luonamme ja — maata Serapiin huoneessa pois päänkivistyksesi."

"Paljonkin ulkopuolella näitä muuria vallitsevasta elämästä näyttää olevan sinulle tunnettua," Roomalainen vastasi, "ja jos kadulla sinut tapaisin, niin pitäisin ihan varmaan sinua laivurina tahi rakennusmestarina, joka on monen nurjamielisen työmiehen käskijä. Sen mukaan, mitä Atheenassa ja täällä on kerrottu sinusta ja muista kaltaisistasi, olen luullut sinua aivan toisen laiseksi."

"Minkä laiseksi sitten?" Serapion nauroi. "Tätä minä kysyn, vaikka joudunkin sen vaaran alaiseksi, että vielä kerran pidät minua uteliaana."

"Kyllähän minä saattaisin vastata sinulle," toinen lausui, "mutta jos sanoisin selvän totuuden, niin minä joutuisin vielä suurempaan vaaraan, että sinä ajaisit minut luotasi yhtä siivosti kuin opas raukkanikin."

"Puhu vain," vanhus vastasi; "eri ruumiita varten minulla on erilaisia vaatteita eikä huonoimpia sitä varten, joka minulle tarjoopi harvinaista totuutta. Mutta ennenkuin annat katkeran palasi nieltäväkseni, niin sano minulle, mikä nimesi on."

"Kutsunko tänne oppaani?" Roomalainen kysyi ivallisesti nauraen. "Hän osaa esitellä minut sinulle sekä kertoa koko sukuni historian. Mutta leikki syrjään, nimeni on Publius."

"Varmaankin joka kolmannella maanmiehistäsi on sama nimi."

"Minä olen Corneliolaisten, vieläpä Scipioidenkin sukua," nuorukainen vastasi hilliten ääntänsä, ikäänkuin hän tahtoisin päästä ylistämästä ylhäistä nimeänsä.

"Niinmuodoin korkea ja mahtava herra," erakko sanoi ja kumarsi kammiossaan. Sen tiesinkin sitä paitse, sillä niin vakavasti käy vaan jalosukuinen sinun ijälläsi, jolloin ihmisellä on vielä hennot nilkkaluut vahvoissa jaloissaan. Niinmuodoin Publius Cornelius..."

"Jätä ne sikseen ja kutsu minua vain Scipio'ksi taikka vielä mieluummin esinimelläni Publiukseksi," nuorukainen pyysi. "Sinun nimesi on Serapion, ja nyt tahdon kertoa sinulle sen, mitä olet minulta tahtonut tietää. Kun minulle kerrottiin, että tässä temppelissä löytyi ihmisiä, jotka antoivat sulkea itsensä koko iäkseen pieniin kammioihin, mieltäksensä niissä uniaan ja viettääkseen elämänsä tutkistelemuksissa, niin luulin, että ne olivat joko tylsäpäisiä tahi narria, tahi kumpiakin samalla kertaa."

"Aivan oikein, aivan oikein." Serapion puuttui Corneliolaisen puheeseen; "mutta sinä et ole ajatellut neljättä mahdollisuutta. Mitähän sanoisit, jos näissä miehissä olisi niitäkin, joita pidetään vasten heidän tahtoaan suljettuina, ja jos minäkin juuri olisin niitä? Minä olen kysellyt sinulta paljon, etkä sinä olekaan ollut minulle vastaamatta; sentähden sinäkin voinet saada tietää, miten minä olen joutanut tähän kurjaan häkkiin ja miksi minä täällä pysyn. Minä olen hyvää syntyperää, sillä isäni oli tämän temppelin jyvä-aitan esimies ja syntyään Makedonialainen, äitini taas egyptiläisnainen. Hän synnytti minut onnettomana hetkenä, Paophikuun seitsemäntenäkolmatta päivänä, joka pyhien kirjojen mukaan

on paha päivä, ja sinä päivänä syntynyttä lasta pitää pidettämän huoneesen suljettuna, sillä hän on käärmeen pistosta kuoleva. Juuri tämän pahan ennustuksen tähden ovat monet niistä, jotka ovat syntyneet samana päivänä kuin minä, jo ennenkin joutuneet tällaiseen häkkiin. Isäni olisi mielellään antanut minut olla vapaana, mutta enoni, muudan Ptah'n temppelin tahtien-selittäjä, joka oli äidilleni kaikki kaikessa, sekä hänen ystävänsä löysivät vielä monta huonoa merkkiä minusta, lukivat tähdistä onnettomuutta elämälleni, vakuuttivat että Hathorit olivat määränneet minulle vaan huonoja onnen vaiheita ja ahdistelivat äitiäni siksi että minut — me asuimme Memphiissä — päätettiin sulkea. Minun on kiittäminen tästä kurjuudesta omaa äitiäni, joka sulasta rakkaudesta on sen minulle saattanut. Sinä katsot niin kysyväisesti minuun: niin, niin, poika, kyllä elämä sinullekin on opettava sen, että ilkeä viha pikemmin kohtaa sen, johon sitä suunnataan, kuin sokea lempeys, joka kulkee tarkoitusperänsä ohitse. Lukemaan ja kirjoittamaan ja muuta, mitä papin pojille opetetaan, olen oppinut, mutta en koskaan kärsivällisenä kohtalooni tyytymään. — Kun tulin partasuuksi, niin minun onnistui päästä vapaaksi ja minä olen lavealti matkustellut pitkin maailmaa. Myöskin Roomassa olen ollut, Karthagossa ja Syriassa. Vihdoin halusin taas juoda Niilin vettä, ja minä palasin takaisin Egyptiin. Miksi? Sen vuoksi että monesti minusta, narrista, tuntui siltä, kuin vesi ja leipä ja vankeus kotona olisi maistunut paremmalta, kuin leivokset, viini ja vapaus vieraassa maassa.

"Kotitalossani tapasin enää vain äitini elossa, sillä isäni oli kuollut suruun. Ennen pakenemistani hän oli vielä uhkea vaimo, mutta kotiin tullessani hän oli jo aivan menehtynyt ja kuolemaisillaan. Surrestaan minua, kurjaa, hän oli riutunut, lääkäri sanoi, ja tätä minun oli vaikein kestää. Kun vihdoinkin tämä hyvä, rakas vaimo, joka niin lempeästi osasi hyväillä minua, rajua veitikkaa, kuolinvuoteellaan pyysi minua palaamaan erakkokammiooni, niin minä lupasin ja vannoin kärsivällisesti pysyväni häkissäni kuolemaani saakka, sillä minä olen sellainen kuin pohjoismaiden vesi; joko lapsi saattaa minua liikuttaa pienillä kätösillään, tai olen myöskin kylmä ja kova kuin kristalli. Äitini kuoli heti minun vannottuani, ja, niinkuin näet, olen pitänytkin sanani — sinä olet myöskin huomannut sen, miten kohtalooni kärsin."

"Kärsivällisesti kyllä," Publius häntä keskeytti. "Minä ainakin ravistelisin paljoa hillittömämmin kahleitani, ja luullakseni sinusta tuntuu hyvältä, kun saat kylliksesi raivoilla, kuten äsken."

"Niin suloiselta kuin Khioksen viini," erakko vastasi maiskutellen kielellään, ikäänkuin hän olisi tuota jaloa rypäleen nestettä maistellut, ja kuroitti pörröistä päätään akkunasta. Silloin hän huomasi Irenen ja huusi heti iloisesti hänelle:

"Mitä siellä teet, lapseni? Sinä seisot siinä, kuin onnea odottaisit, saadaksesi toivottaa sille hyvää huomenta."

Tyttö tarttui heti lautaan, silitti toisella kädellään hiuksiaan, ja hänen vienosti punastuen lähestyessään miehiä, Publius katseli hämmästyneenä ja ihmetellen häntä.

Paitse häntä myöskin muudan toinen, joka kiiruhti akaasialehdosta Roomalaisen luo, oli kuullut Serapionin sanat ja huusi, ennenkuin hän vielä oli päässyt heidän luoksensakaan:

"Sanooko tuo mies, että tämä tyttö odottaa onnea? Etkä sinä Publius, vaikka kuulet sen, vastaa, että hänen juuri pitäisi tuoman onnea sinne, missä hän vain näyttäytyy?"

Se, joka näin puhui, oli erittäin huolellisesti pukeutunut Kreikkalainen, joka nyt pisti kädessään olevan granaattikukan korvansa taakse, voidakseen puristaa ystävänsä Publiuksen kättä ja sitten kääntää kauniit, vallattomat ja melkein tyttömäisen hienopiirteiset kasvonsa erakon puoleen, sillä hän tahtoi puheellansa herättää tämänkin huomiota.

"Minä lähestyn sinua tervehtien Platon tavalla: toimi kauniisti ja oikein!" hän huudahti ja jatkoi sitten tyynemmin: "Tuskin sinä tarvitsetkaan tätä kehoitusta, sillä olethan niitä, jotka tietävät taistelussaan hankkia itselleen oikean, se on, sisällisen vapauden, sillä kukapa olisi vapaampi kuin se, joka ei mitään tarvitse? Mutta koska kukaan ei ole jalompi kuin vapain kaikista vapaista, niin ota vastaan kunnioitukseni ja miellyttäköön sinua Korinholaisen Lysiaan tervehdys, joka Aleksanderin tavoin mielellänsä vaihtaisi tilaa sinun, Egyptin Diogeneen kanssa, jos hän vaan saisi sinun muuten vastenmielisen asuntosi aukosta katsella alati tätä rakastettavaa neitoa."

"Kylliksi, nuori herraseni," Serapion keskeytti Kreikkalaisen nopean sanatulvan. "Tämä neito on meidän temppelimme oma, ja se, joka haluaa puhutella häntä samoin kuin huilunsoittajaa, se joutuu tekemisiin minun, hänen holhoojansa kanssa. Niin, minun kanssani, ja tuo ystäväsi kyllä todistaa, ett'ei ole juuri etuisata ruveta riitelemään minun kaltaisten kanssa. — Väistyköö syrjään, nuoret herrat, ja sallikaa tytön sanoa minulle, mitä hän tahtoo."

Kun Irene sitten seisoi erakon edessä sekä pikaisesti ja hiljaa oli kertonut hänelle, mitä hän oli tehnyt ja että hänen sisarensa Klea odotti häntä, niin Serapion ensin nauroi ääneensä ja sanoi sitten hiljaisemmalla äänellä, mutta iloisesti niinkuin isä, joka laskee pilaa tyttärensä kanssa:

"Kahden edestä hän on syönyt ja seisoo tuossa varpaillaan kuroitellen minun ikkunaani päin, ikäänkuin hänen pukunsa ei verhoisikaan ihmislasta joka on liiaksi syönyt, vaan ainoastaan hentoa henkeä. Me kyllä saatamme nauraa, mutta Klean, tyttö paran, on kai nälkä."

Irene ei vastannut sanaakaan, mutta kuroittihe vielä entistä korkeammalle ja, kääntyen kokonaan Serapioniin päin, nyykäytti useampia kertoja vilkkaasti kaunista päätänsä, ja kun hän vielä, täynnä veitikkamaisuutta, sydämellisen rukoilevana katseli erakkoa silmiin, tämä lausui:

"Sinä tahdot, että minä annan sinulle aamiaiseni viedäksesi sen Klealle; mutta ei siitä tule mitään, sillä se on jo ollutta ja mennyttä eikä sitä voi saada takaisin; ainoastaan taatelin sydämykset ovat enää jäljellä. Mutta onhan tuolla lautasella, joka on kädessäsi, jokseenkin riittävä aamiainen."

"Se on vanhan Phibiin uhri Serapiille," tyttö vastasi.

"Hm, hm, niin oikein," vanhus jupisi. "Koska se on jumalalle — hän saattaisi pikemmin olla sitä vailla, kuin nälkäinen ihmisparha."

Sitten hän jatkoi totisena ja arvokkaan näköisenä, niinkuin opettaja, joka tahtoo korjata varomatonta puhettansa, minkä oppilas on hänen suustansa kuullut, toisella paremmalla:

"Tosin uskottuihin esineisiin ei saa koskea, ja jumala ensin — sitten ihmiset. Jos vain tietäisin, miten... Mutta isäni sielun nimessä, lähettäähän Serapis itse meille, mitä tarvitsemme! Kuule jalo Scipio eli Publius, koska sinua niin saan nimittää, astu tänne ja katso tuonne akaasioihin päin. Etkö näe siellä suosikkiani, opasta, leipää ja paistettuja kananpoikia, joita orjanne ottaa nahkalaukusta? Nyt hän asettaa vielä viiniruukunkin pöytäliinalle, jonka hän on levittänyt Euleuksen suurten jalkojen eteen. Pian he huutavat teitä aterialle, mutta minä tunnen erään kauniin, nälkäisen lapsen, jolta valkoinen kissa aamulla varasti aamiaisen. Antakaa minulle häntä varten leivän puolikas ja kanan siipi ja, jos tahdotte, vielä lisäksi granaatti-omena tahi joku niistä persikoista, joihin eunukki juuri käypi käsiksi. Saisi niitä olla kaksikin sillä minä voin käyttää niitä molempia."

"Serapion!" Irene sanoi hiukan moittivalla äänellä, luoden silmänsä maahan; mutta Kreikkalainen huudahti innokkaasti:

"Enemmän, paljoa enemmän minä saatan sinulle antaa. Minä riennän heti..."

"Pysähdy," Publius häntä käskevästi keskeytti, tarttuen hänen olkapäähänsä. "Minulta Serapion pyysi, ja minä itse tahdon tehdä ystäväni mieliksi."

"Mene sitten!" Kreikkalainen huudahti nopeasti pois kiitävälle Publiukselle. "Sinä et suvaitse Memphiin kauniinten huulten kiittävän minua. Katsoppas, Serapion, mitä hän kiiruhtaa. Nyt täytyy Euleus paran nousta ylös. Niilihevonen saattaisi häneltä oppia, miten se on tehtävä oikein kömpelösti. Tuolla tapaa pitkittä mutkitta menetellään. Roomalainen ei paljon kysele, ennenkuin hän ottaa. Kas tuossa hänellä nyt on, mitä hän tarvitsee. Kuten lypsinlehmä, jolta vasikka viedään pois, Euleus häntä katselee. Kyllä kai minä itsekin paljoa mieluummin söisin persikoita kuin katselisin niitä vietävän pois. Mitäpä jos kansa saisi foorumilla nähdä tämän! Publius Cornelius Scipio Nasica, suuren Scipio Africanuksen oikea pojanpoika, kantaa aterioidessa palvelevan orjan tavoin vatia kummassakin kädessään! No, Publius, mitä Rooma voittajana tällä kertaa tuopi muassaan?"

"Makeita persikoita ja paistetun fasaanin," Corneliolainen nauroi ja antoi ikkunasta erakolle kaksi vatia. "Vanhuksellekin jäi vielä kylliksi."

"Kiitoksia, paljon kiitoksia!" Serapion lausui, viittasi Irenen tulemaan luoksensa, antoi hänelle kullat keltaista vehnäleipää, puolet Euleuksen jo kahtia jakamasta linnusta ja myöskin kaksi persikkaa ja kuiskasi hiljaa hänelle:

"Toisen Klea itse noutakoon minulta noiden mentyä pois. Kiitä nyt tätä hyvää herraa ja mene."

Hetkisen tyttö seiso hämmästyneenä ja korvia myöden punehtuneena, puri alahuultansa pienillä kiiltävillä hampaillaan, ollen äänetönnä Roomalaisen edessä, ja vältti hänen mustien silmiensä totista katsetta. Sitten hän tointui ja sanoi:

"Sinä olet kovin hyvä. Minä en osaa kauniita sanoja puhua, mutta minä kiitän sinua ystävällisesti!"

"Ja tämä ystävällinen kiitos tekee tämän suloisen aamun minulle vielä ihanammaksi," Publius vastasi. "Minä ottaisin mielelläni yhden sinun hiuksissasi olevista kukista muistoksi tästä aamusta ja sinusta."

"Ota ne kaikki!" Irene huudahti irroittaen nopeasti kukat hiuksistaan ja ojentaen ne Roomalaiselle, mutta ennenkuin tämä niihin oli tarttunut, Irene veti kätensä takaisin ja lausui totisena:

"Ne ovat olleet kuningattaren kädessä! Sisareni Klea sai ne eilen juhlakulkueessa."

Corneliolaisen kasvojen piirteet kävivät, hänen tätä kuullessaan, totisiksi ja käskevästi sekä Lyhyesti hän kysyi:

"Onko sisarellasi mustat hiukset ja onko hän sinua suurempi ja onko hänellä juhlakulkueissa kultainen seppäle? Antoiko hän sinulle nämät kukat? Antoi, sanotko niin? No niin, hän sai minulta kukat, mutta vaikka hän otti ne vastaan, niin eivät ne kuitenkaan näytä miellyttäneen häntä, sillä sitä, mitä pidetään arvossa, ei anneta pois, ja sen vuoksi ne lentäköötkin matkoihinsa!"

Tätä sanoessaan Publius heitti kukat huoneen yli ja jatkoi sitten lempeämmällä äänellä:

"Sinun, lapseni, ei tarvitse kärsiä mitään vahinkoa kadottamasi pääkoristeen tähden. Anna minulle granaattikukkasi, Lysias."

"En maar," tämä vastasi. "Sinä tahdoit itse tehdä ystäväsi Serapionin mieliksi, kun äsken estit minua tuomasta persikoita, ja nyt minä tahdon omalla kädelläni antaa granaattikukkani kauniille Irenelle."

"No ota häneltä sitten kukka," Publius sanoi ja kääntyi jyrkästi selin tyttöön, jonka käsissä olevalle lautaselle Lysias pani kukkansa, ja johon vieraan ankara käytös koski kuin kova käsi. Sitten tyttönen jätti ääneti sekä kainosti hyvästi, päästäksensä heti palaamaan asuntoonsa.

Publius katseli miettiväisenä häntä, kunnes Lysias huudahti:

"Mitä tämä on? Olikohan iloinen Eros aamulla eksynyt tänne synkkään Serapiin temppeleihin?"

"Se ei olisi hyvä," erakko hänet keskeytti, "sillä pian meidän jumalamme jalkain juuressa oleva Kerberus tempaisi tuolta rajulta pojalta," ja tätä sanoessaan hän katsoi ankaran näköisenä Kreikkalaiseen, "hänen liikkuvat siipensä."

"Jos hän vain antautuu kiinni tuolla kolmipäiselle pedolle," Lysias nauroi. "Mutta tule nyt, Publius; Euleus on jo kyllin kauvan odottanut."

"No mene sitten hänen luoksensa," Roomalainen vastasi. "Minä tulen heti perästä, mutta ensin on minulla vähän puhuttavaa Serapionille."

Viimemainittu oli, Irenen mentyä, kokonaan kääntänyt huomionsa akaasialehtoon, missä eunukki yhä vain syödä ahmasi. Kun Roomalainen sitten häntä puhutteli, hän sanoi, vastenmielisesti pudistaen suurta päätänsä:

"Sinun silmäsi eivät varmaankaan ole huonommat, kuin minun. Katsoppas, miten tuo mies järjessään liikuttelee leukojaan ja maiskuttelee huuliaan. Serapis vieköön, ihmisen luonnon laadun oppii tuntemaan, kun tarkastelee hänen syömistään. Sinä tiedät, että vastenmielisesti olen tässä häkissäni, mutta siitä olen sille kiitollinen, että se estää minua sellaisesta, jota Euleus kutsuu nauttimiseksi, sillä nautinto, sen sanon, alentaa ihmistä."

"Sinä oletkin suurempi filosofi, kuin tahdot näyttääkään," Publius vastasi.

"Minä en tahdo näyttää miltään," erakko vastasi, "sillä minusta on saman tekevää, mitä ihmiset minusta ajattelevat. Mutta jos se, jolla ei ole mitään tehtävää, jota harvoin häiritään, ja joka itsekseni miettii kaikenlaista, on filosofi, niin kutsu sitten minua siksi, jos niin tahdot. Jos joskus tarvitset neuvoa, niin tule vain luokseni, sillä sinä miellytät minua ja ehkäpä voisit tehdä minulle tärkeänkin palveluksen."

"Sano vain," Roomalainen häntä keskeytti, "aivan mielelläni tahtoisin sinua auttaa."

"Ei nyt," Serapion hiljaa vastasi, "vaan tule joskus toiste, kun sinulla on aikaa, tietysti ilman tämänpäiväisiä kumppaleitasi, ainakin ilman Euleusta, joka on ilkein konna, minkä milloinkaan olen tavannut. Ehkä voin jo tänään lausua sinulle, ett'ei pyyntöni koske minua itseäni, sillä mitä minä tarvitsisin, vaan ruukunkantajattarien onnea, jotka molemmat jo olet nähnyt, ja jotka tarvitsevat turvaa."

"Vanhemman heistä, Klean tähden," Publius avosydämisesti vastasi, "tulit tänne, enkä sinun. Hänen käynnissään ja silmissään on jotakin, joka muita ehkä pitää etäällä, vaan joka minua vetää hänen puoleensa. Miten tämä ylevä olento on joutunut teidän temppeleihinne?"

"Kun toiste tulet tänne," erakko vastasi, "niin kerron sinulle sisarusten vaiheet ja sen, mistä heidän on Euleusta kiittäminen. Mene nyt ja ole vakuutettu että näitä tyttöjä täällä hyvin suojellaan. Tämän sanon etenkin Kreikkalaisen tähden, joka on liukas hulivili, enkä sinun, sillä kun kerran olet saava tietää, keitä

tytöt ovat, niin olet mielelläsikin auttava minua heidän hyödykseen."

"Sen teen nyt jo aivan mielelläni," Publius lausui, jätti erakon hyvästi ja huusi Euleukselle: "Tämä oli suloinen aamu!"

"Se olisi ollut minulle vieläkin suloisempi," eunukki vastasi, "jos olisit antanut minun enemmän nauttia sinun seuraasi."

"Minä olen niinmuodoin ollut kauvemmin poissa kuin on kohtuullista," Roomalainen vastasi.

"Sinä menettelet teikäläisten tavan mukaan," toinen vastasi, kumartaen syvään, "jotka antavat itseään kuninkaittenkin odottaa esihuoneissaan."

"Mutta eihän sinulla ole ruunua," Publius vastasi, "ja kyllähän vanha hovimies, jos kukaan, ymmärtää olla kärsivällinen..."

"Kun se tapahtuu kuninkaan käskystä," Euleus hänet keskeytti, "niin harmaapäinen hovimies on ääneti, vaikkapa vain nuorukaistenkin tekee mieli häntä pilkata."

"Se koski meitä molempia," Publius vastasi, kääntyen Lysiaasen päin. "Vastaa sinä nyt hänelle, sillä minä olen kuullut ja puhunut kyllikseni."

KOLMAS LUKU.

Irenen jalka ei saattanut kärsiä lujia hihnoja, samoin hänen sielunsakin oli kovin herkkätuntoinen jokaisen kovan sanan suhteen. Sentähden Roomalaisen puhe ja käytös olivat häneen koskeneet.

Alla päin ja itku silmin hän kävi asuntoansa kohti, vaan ennenkuin hän sinne pääsi, hän sattui katsahamaan kädessään olevia persikoita ja paistia.

Heti hän silloin ajatteli sisartansa ja sitä, kuinka hyvältä tämä herkullinen ateria oli nälkäisestä tyttö parasta maistuva. Hänen suunsa hymyili jälleen, ilo säteili hänen silmistään ja nopein askelin hän riensi matkaansa.

Hänen mieleensä ei juohtunut, että Klea kyselisi orvokkia ja että Roomalainen hänen silmissään olisi suuremman arvoinen, kuin kukaan muukaan vieras.

Hänellä ei ollut ketään muuta toveria ollut kuin hänen sisarensa, ja kun tytöt muuten, työstä päästyään, puhelevat ilon ikävästä ja rakkauden huolista, niin nämät kumpikin tulivat tavallisesti niin kovin väsyneinä kotiin, että he toivoivat kaikista mieluummin lepoa ja unta. Jos heille joskus jäikin hetkinen jouto-aikaa, niin Klea aina vaan alkoi kertoella heidän yhteisestä kodistaan; Irene taas, joka etsi ja löysikin monta viatonta huvia Serapistemppelinkin totisten muurien sisältä, kuunteli häntä mielellään, ja keskeytti häntä kyselemällä ja kertomalla pieniä tapauksia ja kohtauksia, joita hän luuli muistavansa lapsuutensa ajoilta, vaan jotka hän kuitenkin useimmiten oli kuullut vasta sisareltaan, ja jotka hänen kovin vireän mielikuvituksensa kautta tulivat uudestaan muodostuneina hänen omiksensa.

Klea ei ollut huomannut Irenen pitkää poissa-oloa, sillä, heti tämän lähdettyä, hän oli nukkunut nälän ja väsymyksen valtaamana.

Ennenkuin hänen väsynyt päänsä sai lepoa ja ennenkuin hänen silmäluomensa sulkeutuivat, hänen huulensa vavahtelivat tuskallisesti; mutta sitten hänen kasvojensa piirteet rauhottuivat, hänen huulensa aukenivat hiljaa, ja samaten kuin vieno kevätuulahdus puhaltelee palelevaa kukkaa, samoin hymy levisi hänen yhä enemmän ja enemmän punastuville poskilleen.

Nukkuja ei suinkaan ollut syntynyt yksinäisyyttä ja maailmasta luopumista varten, vaan tuottamaan sekä nauttimaan rakkautta ja sen iloja.

Kovin kuuma ja sen ohessa hiljaista, aivan hiljaista oli sisarusten huoneessa.

Milloin kuului karpäsen surina, joka kierteli Irenen tyhjentämää öljyvastia, milloin taas nukkujan yhä nopeampi hengitys.

Klean kasvoilla ei näkynyt jälkeäkään väsymyksestä, ikäänkuin suudellakseen hänen huulensa

avautuivat, hehkuvammin hänen poskensa punottivat ja vihdoin hän kohotti molemmat kätensä ja sopersi unissaan torjuvalla, mutta kuitenkin hellällä äänellä: "ei, eihän toki, ei suinkaan; minä pyydän sinua, rakas..." Sitten vaipui hänen kätensä ja sattui pudotessaan arkkuun, jolla hän istui, niin että hän heräsi.

Hiljalleen hän avasi silmänsä onnellisesti hymyillen; mutta sitten kohosivat hänen pitkät, silkin hienot silmäripsensä yhä korkeammalle ja korkeammalle, kunnes hänen kokonaan avautuneet silmänsä kauhistuen tuijottelivat tyhjiin ilmaan, ikäänkuin hänelle olisi tapahtunut jotakin hirvuaista.

Siinä asennossa hän oli hetkisen liikahtamatta, mutta sitten hän nousi ylös, painoi oikean kätensä otsalleen ja silmilleen ja väristen, ikäänkuin hän olisi nähnyt jotakin kauheata tai ikäänkuin hän vilusta vapisisi, hän jupisi katkonaisesti hampaittensa välistä:

"Mitä tämä tietää? Mistä sellaiset ajatukset tulevat! Mitä daimonia ne ovat, jotka saattavat meidät unessa tuntemaan asioita, mitkä me valvoissamme työntäisimme kauvaksi, kauvaksi sydämistämme ja mielistämme? Minun pitäisi inhota, halveksia ja vihata itseäni näiden unelmien tähden, sillä minä kurja annoin hänen syleillä itseäni, eikä katkera viha saattanut sieluani vavahtelemaan, oi ei, vaan aivan toisenlainen, sanomattoman suloinen tunne."

Näin sanoessaan hän puristi kätensä nyrkkiin, joita hän painoi ohimoitansa vasten; mutta sitten hänen kätensä vaipuivat taasen hervottomina hänen syliinsä, ja pudistaen päätänsä hän sanoi toisenlaisella, lempeämmällä äänellä:

"Mutta tosiaankin, olihan se vain unelma, ja — te ikuiset jumalat — kun me nukumme, — niin, mitä sitten? Sitenhän pitikin käymän! Näiden saastaisten ajatusten lisäksi vielä valhettelen itselleni itsestäni! Ei, tätä unelmaa ei mikään daimoni ole minulle lähettänyt, vaan se on heijastus siitä, mitä eilen tunsin ja toissa päivänä ja sitä ennen, kun tuo vieras, suuri mies jo neljännen kerran minua katseli mahtavilla silmillään ja sitten — kuinka monta tuntia siitä sitten vielä on? — antoi minulle orvokit. Olenko minä edes kääntänyt pois kasvojani tai rankaissut hänen rohkeuttansa vihaisella silmäyksellä? Eikö olisi mahdollista silmäyksilläkin karkoittaa vihollista? Se on aina joka kerta minulle onnistunut, kun joku mies on meitä katsellut, mutta eilen en sitä voinut, ja kuitenkin olin niin valveilla kuin nytkin. Mitä tuo vieras tahtoo minusta? Mitä haluaa hänen valtava silmäyksensä, jolla hän jo monta päivää on vainonnut minua, minne hyvänsä käännäyinkin, ja joka maatesanikaan ei anna minulle rauhaa? Miksi avasinkaan hänelle silmiäni, jotka ovat ihmisen sydämen ovet? Nyt leviää siellä se myrkky, joka sinne on päässyt, mutta minä revin sen pois, ja kun Irene tulee takaisin, niin murrannut orvokit rikki tai annan ne hänelle, joka ne kyllä pianikin repii rikki tai antaa niitten surkeasti lakastua, sillä puhtaaksi tahdon päästä, vieläpä unissanikin; mitä muuta minulla onkaan kuin puhtauteeni?"

Näihin sanoihin hän lopetti mietiskelemisensä, sillä hän oli kuullut Irenen äänen, ja sen sointu vaikutti varmaankin ystävällisesti hänen mieleensä, sillä se tuskallisen tuima muoto, joka vielä äsken rumensi hänen kasvojansa, katosi ja hengittäen huokeammin hän mumisi:

"En kuitenkaan ole varsin kurja raukka, niin kauvan kuin Irene on luonani ja minä kuulen hänen äänensä."

Kun Irene, joka tiellä oli antanut Phibis erakon vaatimattoman uhrilahjan erään temppelein palvelijan vietäväksi Serapiin alttarille, astui huoneeseen, niin hän kätki laudan ja Roomalaisen lahjat selkäänsä taakse ja huusi ovelta sisarelleen:

"Arvaappas, mitä minulla on?"

"Leipää ja taatelia Serapionilta," Klea vastasi.

"Eipä olekaan," toinen huusi kuroittaen lautasta sisarelleen, "pelkkiä jumalien ja kuningasten makupaloja. Maistappas tätä persikkaa! Eikö se ole niinkuin pikku Philon poski? Jos aina löytäisimme tällaisen hyvityksen, niin varmaankin toivoisit, että joka aamu söisin sinun suuruksesi. Ja tiedätkö kuka tämän kaiken on meille antanut? Et, et sinä sitä saa päähäsi! Roomalainen antoi sen minulle, sama jolta eilen sait orvokit."

Klean kasvot vaalenivat, ja hän kysyi jäykästi ja lyhyesti:

"Kuinka sen tiedät?"

"Koska hän itse on sen minulle sanonut," Irene vastasi kokonaan muuttuneella äänellä, sillä hänen sisarensa katsoi häneen niin lujasti ja oli niin totinen, ett'ei Irene ennen koskaan ollut häntä sellaisena nähnyt.

"Entäs, missä orvokit ovat?" Klea sitten kysyi.

"Hän otti ne, ja hänen ystävänsä antoi minulle tämän granaatin," Irene sammalsi. "Hän tahtoi itse antaa sen minulle, mutta Kreikkalainen, muudan kaunis, iloinen nuorukainen, ei sitä sallinut, vaan pani sen tuohon lautaselle. Ota se, mutta elä enää katsele minua noin; minä en voi sitä kestää!"

"En huoli siitä," toinen sanoi hiukan tuimasti. Sitten hän loi silmänsä maahan ja kysyi hiljaa: "Pitkö Roomalainen orvokit?"

"Piti — ei, Klea, ei, valhetella en sinulle tahdo! Hän heitti ne huoneen ylitse ja lausui sen ohessa niin kovia sanoja, että minä pelästyin ja käännyn hänen heti selin, sillä minä tunsin jo kyyneliä nousevan silmiini. Mitä sinulla on tekemistä Roomalaisen kanssa? Minua niin peloittaa ja tuskastuttaa, kuten rajuilman puhjetessa, jota minä pelkään. Miten kalpeat huulesi ovat! Se tulee varmaankin pitkällisestä nälän näkemisestä. Syö nyt siis kylliksesi. Mutta, Klea, miksi minua niin katselet, niin synkkänä ja vihaisena? Minä en saata kestää tuota katsetta, en saata!"

Irene nyhkytti ääneensä, mutta hänen sisarensa lähestyi häntä, pyyhki hänen otsaltaan pehmeät hiukset, suuteli häntä ja sanoi ystävällisesti:

"Minä en ole sinulle vihainen, lapseni, enkä tahdo sinulle tehdä pahaa. Jos vain osaisin itkeä kuten sinä, kun pilvet peittävät sydäntäni, niin silloin minussakin yhtä pian sininen taivas näyttäytyisi kuin sinussakin. Pyyhi nyt silmäsi, mene temppeleihin ja kysy, koska meidän pitää tulla lauluharjoitukseen, ja koska juhlakulkue alkaa."

Irene totteli käskyä.

Silmät maahan luotuina hän oli astunut ulos, mutta siellä hän loi silmänsä reippaasti jälleen ylös, sillä hän ajatteli juhlakulkuetta, ja kun hänen mieleensä juolahti, että hän siinä sai taas nähdä Roomalaisen iloisen ystävän, niin hän palasi vielä kerran huoneeseen, pani granaattikukan maljaan, josta hän aamulla oli ottanut orvokit, tervehti sisartaan yhtä iloisesti kuin ennenkin, ja mietiskeli, pitkö hänen juhlakulkuetta varten pistää kukka hiuksiinsa vaiko rintaansa. Joka tapauksessa sen piti hänellä olla, sillä oli osoittaminen, että hän ymmärsi pitää arvossa sellaista lahjaa.

Niin pian kuin Klea oli yksinään, hän tarttui kiivaasti lautaseen, jonka Irene oli hänelle tuonut, antoi paistin harmaalle kissalle, joka jälleen oli hiipinyt huoneeseen, ja käänsi sitä tehdessään kasvonsa pois päin, sillä jo paljas fasaanin hajukin tuntui hänestä häväistykseltä.

Sittenkuin kissa tervetulleine saaliinensa oli vetäytynyt eräsen huoneen nurkkaan, hän otti yhden persikan ja kohotti kättään heittääkseen sen huoneen katossa olevasta rei'ästä ulos. Mutta hän ei täyttänytään aikomustaan, sillä hänen mieleensä juontui, että hän saattoi niillä makeilla hedelmillä ilahuttaa Ireneä ja pikku Philoa, ovenvartijan poikaa. Sentähden hän pani sen takaisin lautaselle ja kävi leipään käsiksi, sillä hänen oli kovin nälkä.

Hän oli jo murtamaisillaan kullan-keltaista leipää, mutta noudattaen äkillistä tunnetta, hän heitti senkin takaisin lautaselle ja mumisi:

"Olisin hänelle sittenkin vaikkapa vain vähäisessäkin kiitollisuuden velassa, mutta minä en heitä pois jumalan lahjaa, kuten hän minun orvokkini, sillä se olisi synti! Ravitkoon leipä jonkun nälkäisen, niin se kuitenkin saa aikaan jotakin hyvää, joka hänelle ehkä tuottaa jonkun jumalan kiitoksen. Hänen ja minun välilläni ei saa olla mitään, ja jos häntä vielä kerran haluttaa katsella minua, niin tiedän pakotta silmäni välttämään hänen silmiään; minä tahdon ja teen niin! Mutta, te ikuiset jumalat, ja ennen kaikkia, sinä suuri Serapis, jota mielelläni palvelen, en ilman teidän avuttanne voisi mitään, auttakaa, niin auttakaa minua unhoittamaan hänet, jotta minun ajatukseni pysyisivät puhtaina!"

Näin sanoen hän heittäytyi maahan arkun eteen, painoi otsansa kovaa puuta vastaan ja koetti rukoilla.

Hän rukoili jumalalta ainoastaan voimaa *unhoittaaksensa* sen miehen, joka ryösti häneltä hänen sielunsa rauhan.

Mutta samoin kuin pilvet kuljeskelevat nopeasti sinne tänne taivaankappaleen ja tähtientutkijan silmän välillä, joka haluaa sitä tarkastella, ja häiritsevät tiedemiehen työtä, samoin kuin melske kadulla tuon tuostakin keskeyttää kauniin laulun, jota me mielellämme kuuntelisimme, ja turmelee sen sekaäänisellä melullansa, samoin Roomalaisen kuva tuon tuostakin esti Kleaa rukoilemasta sitä, että hän pääsisi tuota miestä ajattelemasta, ja viimein tuntui hänestä siltä, kuin hän olisi sellainen ihminen, joka kaikin voimin ponnistellen tahtoo keveänä kivenä kohottaa kalliolohkareta, mutta joka kuorman sortamana vaipuu maahan; hän tunsikin, että hänen rukouksistaan ja ponnistuksistaan huolimatta, vihollinen, jonka hän tahtoi kauvaksi poistaa itsestään, kuitenkin tuli häntä yhä vain likemmäksi ja sen sijaan, että se olisi paennut, se valtasi hänen sielunsa yhä vahvemmillä siteillä.

Viimein hän herkesi turhasta taistelustaan, nousi ylös, jäähdytteli hehkuvia kasvojaan kylmällä vedellä ja veti sandaaliensa hihnat lujemmin kiinni, sillä hän toivoi temppelissä, jumalan läheisyydessä saavuttavansa rauhaa, jota hän täällä ei ollut löytänyt.

Huoneen ovella hän tapasi Irenen, joka hänelle kertoi, että juhlakulkueen tähden, jonka piti alkaman neljä tuntia puolipäivän jälkeen, lauluharjoitus oli lykätty toistaiseksi.

Kun Klea sitten lähti temppeliin päin, hänen sisarensa huusi hänelle:

"Ethän kauvan viivy; kohta tarvitaan taas vettä uhria varten!"

"Mene sinä yksin työhön," Klea käski, "eihän sitä nyt paljoa tarvita, sillä pian on temppeli tyhjä juhlakulkueen tähden. Muutama ruukullinen riittää. Huoneessa on sinulle yksi leipä ja persikka; toinen minun pitää säästämän pikku Philolle."

NELJÄS LUKU.

Kuulematta Irenen muistutuksia Klea meni nopein askelin temppeliä kohti.

Hän ei pitänyt lukua rukoilijoista, jotka esipihassa kumartelivat hänelle syvään tahi seisoivat kädet korkealle kohotettuina, tahi myöskin, jos olivat egyptiläistä syntyperää, laskeutuivat polvilleen sileälle kivilattialle, sillä hän oli itsekin alkanut jo rukoilla jumalaa.

Sitten hän astui temppelin suureen pylvässaliin, johon saivat mennä ainoastaan vihityt ja temppelin palvelijat, joita hänkin oli.

Täällä oli ylt'ympäri häntä hoikkia pylväitä, jotka olivat kaunistetut, kuten liljan varret, sievästi pyörretyillä kukkaterillä, täällä hän näki patsaitten kannattamassa kivikatossa öisen taivaan ja loistavien, sammumattomien ja ikuisesti rauhallisten kierto- ja pyrstötähtien hiljaa katselevan häntä kultaisista laivoistaan.

Niin, täällä oli kyllin hämärätä ja hiljaista keskustella jumalan kanssa!

Häntä ympäröivät pylväät näyttivät hänestä metsältä, jossa kasvaa jonkun toisen maailman jättiläiskasveja, ja hänen mielestään ne kirjavat kukkakapiteelit, joilla pylväät kannattivat kattoa, olivat levittävinään pyhän savun tuoksua, joka hurmaten vaikutti hänen paastoamisen ja sisällisen liikituksen kiihoittamaan mieleensä.

Hänen silmänsä olivat käännetty taivasta kohti, hänen kätensä olivat ristissä hänen rinnoillaan, kun hän astui tämän suuren pylvässalin poikki ja sitten hitain askelin lähestyi erästä pienempää ja alempaa huonetta, jonka äärimmäisessä, synkän-pimeässä taustassa raskaasta, kallisarvoisesta kankaasta tehty esirippu peitti kaikkeinpyhimmän vaski-oven.

Hänenkään ei ollut lupa lähestyä tätä pyhää paikkaa, mutta tänään hän ikävöi niin kiihkeästi jumalan apua, että hän, huolimatta kiellosta, jota hän ei ennen koskaan ollut rikkonut, lähestyi kaikkeinpyhimpää.

Pyhä väristys valtasi hänen sielunsa, kun hän laskeutui polvilleen pyhän huoneen portin eteen, ja hän hiipi aivan kiinni siihen nurkkaan, jonka muudan esiinpistävä pihtipieli muodosti salin peräseinän kanssa.

Se ikävöivä avun tarve, joka ulkopuolelta meitä itseämme etsii meidän elämäämme ohjaavaa voimaa, on kullekin kansalle, kullekin ihmiselle omituinen, niin, se hallitsee jokaisessa järjellisessä olennossa, yhtä varmaan kuin ihminen haluaa tiedustella syytä, kun hän näkee seurauksen, yhtä varmaan kuin hän tahtoo katsella, kun valo valaisee maata, ja kuunnella, kun äänen aaltoilevat väreet koskevat hänen korviinsa. Varmaankin myös uskonnollista tunteellisuutta, niinkuin muitakin ominaisuuksia, on eri ihmisissä eri määrässä. Kleassa se oli vallinnut jo hänen lapsuudestaan saakka, ja hurskas äiti oli sitä vielä opetuksen ja esimerkkien kautta kehittänyt, samalla kun hänen isänsä oli häntä opettanut aina ja yksin-omaisesti olemaan rehellinen, järkähtämättömän rehellinen niin muita kuin itseänsäkin kohtaan.

Hänen toimensa saattoi hänet sitten joka päivä sen jumalan temppeliin, jota hän oli tottunut pitämään kaikista taivaallisista suurimpana ja mahtavimpana, sillä usein, kun sanktuariumin esirippu vetäytyi syrjään ja kun Serapiin kuva, Kalathos pään päällä ja Kerberus jaloissa, näkyi kaikkeinpyhimmän

puolihämärässä, hän oli kaukaa nähnyt valosäteen, joka jonkin ihmeen kautta tunkeutui pimeydestä, vilahti jumalan otsalle ja suuteli sen suuta, kun papit laulaen ylistivät hänen hyvyttään.

Toisinaan taas syttyi tuli jumalan rinnalle tai sammui äkkiä itsestään.

Silloin hän mielellään toisten hurskasten kanssa kiitti toisen elämän suurta herraa, joka antoi auringon sammuttua toisen aina kohota taivaalle, joka antoi elämän kasvaa kuolemasta, joka kuolleen elohon elvytti ja kohotti hänet omaan arvoonsa, jos hän maan päällä oli kunnioittanut totuutta, ja jos hänen tuomarinsa toisessa maailmassa huomasivat hänet rehelliseksi.

Totuutta, jota noudattamaan ja elämän korkeimpana hyvänä pitämään hänen isänsä häntä oli opettanut, Serapis palkitsi ennen kaikkia muita hyveitä, totuudella punnittiin hänen edessään ihmisten sydämet, ja joka kerta kun Klea häntä mielessään kuvitteli ihmisen muotoiseksi, niin hänellä oli hänen isänsä totiset mutta lempeät piirteet, niin Klea luuli kuulevansa hänen puhuvan sen miehen sanoilla, jota hän kiitti elämästään, joka häneltä liian varhain temmattiin pois, joka rehellisyytensä tähden sai kovaa kokea, ja jonka suusta hän ei ollut kuullut sanaakaan, mikä ei olisi ollut kelvollinen lähtemään itse jumalan suusta.

Samoin kuin Serapista, samoin hän tunsu olevansa myöskin isäänsä lähellä, kun hän, nojautuen kaikkeinpyhimmän pimeään nurkkaan, säälimättä valitteli, että saastaiset halut tunkeutuivat hänen sydämeensä, ja että hän oli ollut epärehellinen sekä itseänsä että Ireneä kohtaan, vieläpä että, jos hänen ei onnistuisi repiä Roomalaisen kuvaa sielustansa, hänen täytyi joko valhetella sisarelleen tahi pahoittaa tuon herkkätuntoisen lapsen surutointa mieltä, jonka tukena ja turvana hän äidin tavoin oli tottunut olemaan.

Yhtä kovasti kuin Ireneä huolestutti aivan vähäpätöinen asia, yhtä helposti hän myöskin tiesi puhaltaa kauvaksi ilmaan kaiken vakavan ja raskaan, kuin olisi se vain höyhen. Klea oli kuten kostea savi, johon perhosenkin hento jalka jättää jäljen, hänen sisarensa kuten peili, josta himmentävä henkäys pian kokonaan katoaa.

"Suuri jumala," hän jupisi rukoillen, "minusta tuntuu siltä, kuin Roomalainen olisi polttanut sieluuni syvän palohaavan. Auta nyt minua sitä parantamaan, auta minua tulemaan entisilleni, että jälleen puhtaana ja rehellisenä saatan teeskentelemättä katsoa Ireneä silmiin ja että saatan sanoa niinkuin ennenkin, ajatelleni ja toimineeni siten, että isäni siitä iloitsisi, jos hän sen kuulisi". Hän rukoili vielä näin, kun kahden miehen askeleet ja äänet kuuluivat lähestyvän kaikkeinpyhintä ja herättivät Klean hänen hartaudesta.

Silloin hän äkkiä täydelleen muisti, että hän oli kielletyssä paikassa, ja että häntä ankarasti rankaistaisiin, jos hänet täältä löydettäisiin.

"Sulje tuo ovi," toinen tulijoista kuiskasi kumppalilleen ja näytti pylvässalista prosekokseen vievää porttia, "sillä ei kenenkään vihitystäkään tarvitse tietää, mitä sinä täällä meille toimitat..."

Klea tunsu ylimmäisen papin äänen ja luuli täytyvänsä astua esiin ja tunnustaa rikoksensa, mutta vaikk'ei häneltä muuten puuttunut siihen rohkeutta, niin ei hän kuitenkaan sitä tehnyt, vaan hiipi vieläkin likemmäksi nurkkaa, joka oli tullut aivan pimeäksi, sittenkuin sen ikkunattoman salin vaskinen ovi oli suljettu, jossa hän oli.

Hän näki, miten sanktuariumin esirippu ja ovi avattiin, kuuli, kuinka oraa kierrettiin, näki valon tunkeutuvan sanktuariumista ja kuuli sitten vasaran lyöntiä ja viilan raksutusta.

Hiljainen kaikkeinpyhin oli muuttunut sepän työhuoneeksi, mutta niin kovaa kuin siellä meluttiinkin, Kleasta kuitenkin tuntui, kuin hänen sydämensä sykkisi vieläkin kovempaa, kuin vaskivasara Krateen kädessä, joka oli Serapiin vanhimpia pappeja, jonka hallussa pyhä kalusto oli, joka ei tavallisesti puhutellut muita kuin ylimmäistä pappia ja joka kreikkalaisten maanmiestensäkin joukossa oli tullut kuuluisaksi sen kautta, että hän taitavasti osasi korjata särkyneitä metalli-astioita, valmistaa lujia lukkoja ja takoa hopeata ja kultaa.

Kun sisarukset viisi vuotta sitten olivat tulleet temppeliin, niin Irene oli suuresti pelännyt tätä melkein kääpiömäistä, mutta leveähartiaista ja rotevaa miestä, jonka kurtuiset kasvot olivat korkin väriset, ja jonka jalkoja vaivasi tuskallinen tauti, niin että se useinkin esti häntä liikkumasta; tämä pelko ei ollut ensinkään vastenmielinen sepästä, joka, niinpian kuin hän tapasi tuon silloin yksitoista vuotiaan lapsen, veti huulensa valtavaan, punaiseen nenäänsä kiinni, mulkoili silmillään ja murisi rumasti, lisätäkseen kauhua, jota hän pienokaisessa herätti.

Hän ei ollut pahanluontoinen, mutta hänellä ei ollut vaimoa, ei lapsia, ei veljiä, ei sisaria eikä ystäviä, ja jokainen ihmislapsi tuntee niin elävästi haluavansa, että hän toisissa ihmisissä herättäisi edes jotakin tunnetta, että useasta on mieluisampaa herättää kumminkin pelkoa, kuin jäädä huomaamatta.

Kun Irene oli päässyt pelostaan, niin hän usein omituisella sydäntä viekoittelevalla, hyväilevällä tavallaan pyysi vanhusta, jota kaikki muut temppelin asukkaat pitivät jurona ja ankarana, vielä kerran vääntämään hänen nähtensä kasvojaan, ja sen ukko tekikin silloin ja nauroi, kun tyttönen taasen pelästyi sekä juoksi pois sekä omaksi että hänen iloksensa. Kun Irenen muutamia päiviä sitten täytyi loukkautuneen jalkansa tähden pysyä huoneessansa, niin tapahtui, mitä ennen ei oltu kuultu eikä nähty, että hän sangen osan-ottavaisesti kysyi Klealta, mikä hänen sisartansa vaivasi, ja antoi hänelle Ireneä varten kakun.

Sill'aikaa kun Krates teki työtä, hän ei puhunut sanaakaan ylimmäisen papin kanssa. Sitten hän pani vasaran pois ja sanoi:

"Täntapaista työtä en mielelläni tee, mutta tämä on kuitenkin luullakseni onnistunut. Jokainen alttarin taakse kätkeytynyt temppelin palvelija saattaa nyt sammuttaa ja sytyttää tulet, viisaimmankaan voimatta huomata petosta. Meneppäs nyt suuren salin ovelle ja lausu sanottavasi".

Klea kuuli, miten ylimmäinen pappi noudatti tätä käskyä ja kuinka hän laulavalla äänellä huusi: "Ja niin hän kääntää yötä ja se muuttuu päiväksi, ja sammunutta kynttilää ja se valaisee loistoisena. Jos muuten olet meitä lähellä, Serapis, niin näytä itseäsi!"

Kirkas valovirta tunkeutui näitten sanojen jälkeen sanktuariumista ja sammui äkkiä, kun ylimmäinen pappi lausui: "Siis sinä näyttädyt valona totuuden lapsille, mutta pimeydellä sinä rankaiset valheen lapsia".

"Vieläkö kerran?" Krates kysyi kuten se, joka toivoo saavansa vastaukseksi: "Ei!"

"Minun täytyy sitä pyytää," ylimmäinen pappi vastasi. "Niin, tällä kertaa kuje onnistui vielä paremmin kuin ennen. Minä olin jo entuudestaan varma sinun taidostasi, mutta tällä kertaa, näet, on kuje erittäin tärkeä. Molemmat kuninkaas ja kuningatar tulevat ehkä olemaan läsnä juhlassa, ainakin Philometor ja Kleopatra, ja he pitävät silmänsä auki; sitten vielä Roomalainen, joka jo neljännen kerran ottaa osaa juhla-kulkueeseen, tulee heitä seuraamaan, ja jos oikein hänet tunnen, niin hän on, kuten useat muutkin hänen kansansa ylimyksistä, niitä, jotka luottavat itseensä, kun heidän täytyy tyytyä isiensä vanhoihin jumaliin, ja jotka eivät sitä mitä me heille ihmeenä voimme näyttää, yksinkertaisella mielellä usko, vaan kylmäverisesti harkitsevat ja punnitsevat sitä. Tällaiset ihmiset, jotka eivät rukoilemista häpeä, eivätkä filosofeeraa, vaan ajattelevat vain juuri niin paljon, kuin on tarpeellista, jotta voisivat oikein toimia, nämät juuri pahimmin halveksivat jokaista ylenluonnollista tapausta".

"Entäs museumin luonnontutkijat?" Krates kysyi. "Eiväthän he pidä totena mitään muuta, kuin sen, mitä voivat nähdä ja havaita."

"Ja juuri sentähden," ylimmäinen pappi vastasi, "he usein pettyvätkin sinun keinojesi kautta, sillä koska he näkevät seurauksen eivätkä sen perustetta, niin he ovat taipuvaisia pitämään ylenluonnollisena sitä syytä, jota eivät voi nähdä. Avaa nyt taas ovi, astukaamme ulos tästä pienestä sivuportista, ja ota sinä itse tällä kertaa auttaaksesi Serapista. Ajattelehan, että Philometor vain siinä tapauksessa vahvistaa pellon lahjoituksen, että hän lähtee temppelistä syvästi liikutettuna. Onkohan mahdollista parantaa uutta suitsutus-astiaa Euergetes kuninkaan syntymäpäiväksi, jota kuuluu vietettävän täällä Memphiissä?"

"Saa nähdä," Krates vastasi. "Ensin minun kuitenkin pitää panna kuntoon Apiin hautakammion ison portin lukko, sillä niin kauvan kuin se on työhuoneessani, voipi sen avata jokainen, joka vaan pistää kyntensä salvan yläpuolella olevaan reikään, ja sulkea työntämällä rautaisen teljen eteen. Kutsuta vaan minua, ennenkuin tämä tulikuje alkaa; huolimatta kurjasta jalastani olen tuleva saatuville. Ainoastaan sen vuoksi, että olen ottanut tämän asian toimekseni, tahdon sen lopettaakin, mutta minä luulen ilman tuollaisia petollisia keinojakin..."

"Me emme petä," ylimmäinen pappi jyrkästi kieltäen keskeytti auttajansa puheen, "me saatamme vain lyhytnäköisten ihmisten huomioon jumalan vallan enemmän käsitettävällä ja huomattavalla tavalla."

Näin sanoen tämä korkea mies käänsi sepälle selkensä ja lähti huoneesta erään sivu-oven kautta; Krates taas avasi vaski-oven ja sanoi, kooten työkalujaan, niin kovaa, että Kleakin sen selvästi kuuli piilopaikkaansa: "Minusta se on saman tekevä, mutta petos on petos, pettäköön sitten joko jumala kuningasta tai lapsi kerjäläistä."

"Petos on petos," Klea toisti sepän sanoja ja astui, sittenkuin tämä oli lähtenyt salista, piilostaan esiin.

Hän pysähtyi suureen saliin seisomaan ja katseli ympärilleen.

Ensi kerran hän huomasi seinien kuluneet värit, ne vahingot, jotka pylväätkin aikojen kuluessa olivat saaneet, ja lattian mureat kiviliuskat.

Inhoittavan pahalta pyhän savun haju hänestä tuntui, ja kun hän meni erään ukon ohitse, joka palavalla hartaudella rukoillen kohotti käsiään, niin hän kummastellen katseli häntä.

Sittenkuin hän oli kulkenut varsinaiseen temppeliin liittyvän porttikäytävän lävitse, niin hän kääntyi äkkiä katselemaan sitä ja pudisti kummastellen päätänsä, sillä hän tiesi, ett'ei viime tunnin ajalla ainoakaan kivi ollut muuttunut Serapiin temppelissä, ja kuitenkin se näytti hänestä niin vieraalta, kuin maisema, jonka opimme tuntemaan kevään ihanuudessa ja jonka sitten talvella, lehdet pudonneina, jälleen näemme, kuin naisen kasvot, joita hunnun peittäminä olemme pitäneet kauniina, vaan jotka verhottomina näyttävät ryppyisiltä ja olevan kaikkea suloa vailla.

Kun hän oli kuullut sepän sanat: "Petos on petos", niin hän oli tuntenut rinnassansa haikean tuskan eikä ollut voinut pidättää kyneleitä, jotka nousivat hänen itkuun tottumattomiin silmiinsä; mutta niinpian kuin hän omin huulin oli lausunut vanhan Krateen tuomion, hänen kyynelensä olivat kuivuneet, ja kun hän nyt liikutettuna ja matkustajan tavoin, joka sanoo jäähyväiset rakkaalle ystävällensä, katseli temppeliä, niin hän hengitti huokeammin, ojensi itsensä suoraksi ja käänsi haavoitetuin sydämin, mutta ylpeänä selkänsä Sarapiin temppelille.

Ovenvartijan asunnon luona tuli hoiperrellen ja käsiään ojennellen häntä vastaan lapsi. Klea nosti sen korkealle ilmaan, suuteli sitä ja pyysi sitten lapsen äidiltä, joka häntä tervehti, leivänpalaista, sillä nälkä alkoi jo tuntuvasti häntä vaivata. Hänen syödessään kuivaa leipää, lapsi istui hänen sylissään ja katseli suurilla silmillään, miten hän talui käsillään leipää suuhunsa.

Poika oli jo viisivuotias, mutta hänen jalkansa olivat niin heikot, että ne tuskin saattoivat kannattaa hänen ruumistaan, mutta muuten hänen kasvonsa olivat sangen sievät. Tosin ne olivat jotenkin elottomat, ja vain silloin, kun pikku Philo näki Klean tulevan, hänen silmänsä loistivat iloisesti.

"Ota tämä maito," pojan äiti sanoi ojentaen neidolle pientä savi-astiata. "Siinä ei ole paljon, enkä minä voisi sitäkään sinulle antaa, jos Philo söisi niinkuin muut lapset; mutta hänen näyttää olevan vaikea niellä. Hän juo pari pisaraa ja syö pienen palasen eikä huoli enemmästä, vaikka häntä lyökin".

"Ethän vaan taas ole häntä lyönyt?" Klea kysyi moittivaisesti ja veti lapsen likemmäksi itseään.

"Mieheni...", vaimo vastasi ja nyppi hämillään vaatettansa. "Lapsi on syntynyt onnellisena päivänä ja onnellisella hetkellä, mutta kuitenkin hän pysyy heikkona eikä opi puhumaan, ja se suututtaa Piankhia".

"Hän turmelee taas kaikki!" Klea huusi tyytymättömänä. "Missä hän on?"

"Häntä huudettiin temppeliin."

"Eikö häntä sitten ilahuta se, että Philo hänelle huutaa, isä, ja sinulle, äiti, ja kutsuu minua nimeltäni, ja että hän oppii ymmärtämään kaikenlaista muutakin?" tyttö kysyi.

"Oi kyllä," vaimo vastasi. "Hän sanoo, että sinä opetat häntä puhumaan kuten kottaraisen poikaista, ja me kiitämme sinua siitä."

"Sitä en halua," Klea häntä keskeytti, "mutta se mitä vaadin, on se, ettette toru ettekä rankaise poikaa ja että te minun kanssani iloitsette, kun näette, miten hänen uinaileva henki raukkansa vähitellen herää. Jos hän samassa määrässä vatedeskin edistyy, niin tulee pojasta vielä varsin viisas ja ymmärtäväinen. Mikä nimeni on, pienokainen?"

"Ke-ea," lapsi vastasi ja hymyili ystävälleen.

"No maistappas nyt, mitä minulla on tässä kädessäni. Mitä se on? Minä näen kasvoistasi, että sen tiedät. Se on: no sano vain hiljaa korvaani. Niin, niin se on oikein, ma-mai-maitoa, niin juuri poikaseni; maitoa se on, se on sen nimi. Avaappas nyt suukkosesi ja sano sievästi minun perästani — no vielä kerran, vieläkin, ja jos sanot kaksitoista kertaa oikein, niin annan vielä suutakin sinulle. — Nyt olet ansainnut suudelman. Minä suutelen sinua tähän tai tuohon. Mikäs tämä sitten on? Sinun kor —? Korvasi! Niin, se on oikein — ja tämä on nenäsi."

Lapsen silmät loistivat yhä kirkkaammin ja kirkkaammin hänen kuunnellessaan tuota ystävällistä opetusta, eikä Klea eikä oppilaansa väsyneet, ennenkuin tunnin perästä vaskilevyn kauvan kaikuva ääni kutsui hänet pois.

Kun hänen piti lähteä, niin pienokainen hoiperteli itkien hänen perässänsä, mutta hän otti lapsen syliinsä ja vei hänet hänen äidilleen ja lähti sitten asuntoonsa päin, koristellaksensa sisartansa ja itseänsä juhlahakulkueseen.

Tiellä pastophoriumiin hän taasen mielti käyntiänsä temppelissä ja rukoustansa.

"Sanktuariumissa," hän puhui itsekseen "ei minun onnistunut vapauttaa sieluani siitä, joka sitä suretti, mutta koettaissani irroittaa poika raukan kieltä se kyllä onnistui. Jumala luullakseni voi valita jokaisen puhtaan paikan kaikkeinpyhimmäkseen, ja eikö lapsen sielu ole puhtaampi kuin alttari, jonka ääressä totuutta pilkataan?"

Irene tuli heidän huoneessansa häntä vastaan. Hän oli jo järjestänyt tukkansa, pistänyt siihen granaattikukan ja kysyi Klealta, oliko hän hänen mielestään kaunis.

"Sinä olet niin kaunis kuin itse Aphrodite," tämä vastasi ja suuteli häntä otsaan. Sitten hän asetti Irenen puvun poimuihin, kiinnitti hänen koristuksensa ja alkoi sitten itse pukeutua. Hänen sitoessaan sandaalejansa, Irene kysyi: "Miksi sinä huokaat niin tuskallisesti?" ja Klea vastasi: "Minusta tuntuu, kuin olisi minulta tänään toistamiseen ryöstetty vanhempani!"

VIIDES LUKU.

Juhlakulkue oli loppunut.

Ptolemaios Philometor ei ollutkaan sen jumalanpalveluksen perästä, joka hänen aikansa toimitettiin kreikkalaisessa Serapeumissa, antanut papistolle koko peltoa, jota he monilla anomuskirjeillä olivat pyytäneet, vaan ainoastaan kohtuullisen osan siitä.

Sittenkuin hovi taas oli lähtenyt Memphiisen, ja juhlakulkue oli hajoutunut, niin sisarukset palasivat huoneensa, Irene posket punaisina ja suu naurussa, Klea taas silmissä synkkä, melkeinpä uhkaavainen loiste.

Molempien ääneti lähestyessä huonettaan, muudan temppelein palvelija huusi vanhempaa sisarta ja pyysi häntä tulemaan ylimmäisen papin luokse, joka tahtoi häntä puhutella.

Mitään virkkamatta Klea antoi ruukkunsa Irenelle, ja hänet vietiin siihen temppelein huoneeseen, jossa pyhää kalustoa säilytettiin. Siellä hän istuutui tuolille odottamaan.

Nekin miehet, jotka aamulla olivat käyneet pastophoriumissa, olivat kuninkaallisen perheen kanssa olleet juhlakulkueessa.

Juhlallisuuden päätyttyä Roomalainen Publius erosi seuralaisistaan ja astui nopeasti, jäähyväisiä sanomatta ja oikealle tai vasemmalle katsomatta, pastophoriumiin erakko Serapionin kammion luo.

Vanhus kuuli jo kaukaa nuoren miehen astunnan, joka lujilla kengän-anturoillaan polki rivakammin ja voimakkaammin kuin Serapiin hiljaa hiipivät papit, ja tervehti häntä sekä käsin että sanoin.

Publius kiitti kylmästi ja totisesti sekä sanoi sitten tyyliä ja pistävän lyhyesti:

"Minun aikani on vähissä. Minä ai'on pian lähteä Memphiistä, mutta minä lupasin kuulla pyyntösi, ja pitääkseni sanani tulen luoksesi jo tänään, mutta kuten sanoin, vaan pitääkseni sanani. Ruukunkantajattaret, joista tahdot minulle puhua, eivät koske minuun. Minä huolin heistä yhtä vähän kuin pääskysistä, jotka kiitävät tuolla huoneen yläpuolella."

"Ja kuitenkin lähdit Klean tähden tän'aamuna pitkälle kävelymatkalle," Serapion vastasi.

"Olen usein jänistä ampuakseni lähtenyt pidemmällekin matkalle," Roomalainen vastasi. "Me miehet emme aja sen vuoksi otusta takaa, että sen saavuttaminen meitä viettelee, vaan sen vuoksi että itse ajo meitä miellyttää, mutta myöskin naisissa on taipumusta metsästykseseen. Nuolen ja jousen asemasta he lähettävät tulisia silmäyksiä, ja kun he sitten luulevat tavanneensa otukseen, niin he kääntävät sille selkensä. Tätä lajia on myöskin sinun Kleasi, ja se tän-aamuinen sievä tyttönen näyttää siltä, kuin hän mielellään antaisi itseään ajaa; minua kuitenkin miellyttää yhtä vähän olla tyttöjen otuksena kuin ajajanakin. Kolmeksi päivää minulla vielä on tekemistä Memphiissä, mutta sitten käänän ijäksi selkäni tälle narrien maalle."

"Tän' aamuna," sanoi Serapion, joka alkoi aavistaa, mikä oli herättänyt Roomalaisen sanoissa selvään ilmaantuvan vihan, "tän' aamuna ei sinulla tuntunut olleen niin kova kiire kuin nyt, jolloin sinä itse näytät minusta pakenevalta otukselta, ja Klean taas minä tunnen paremmin kuin sinä. Otuksen ajo ei ole hänen asiansa, ja vielä vähemmin hän antaa itseänsä ajaa, sillä hänellä on ominaisuus, joka sinun,

Publius Scipio, ennen muita pitää tunteman ja jota sinun pitää kunnioittaman: hän on ylpeä, sangen ylpeä, ja hänen pitääkin olla, vaikkapa kuinka halveksien katsoisit, ikäänkuin tahtoisit sanoa: Kuinka voi Serapiin ruukunkantajatar, tuollainen kurja olento, joka saa huonoa ruokaa ja joka aina on palveluksessa, kuinka hän voi tulla ylpeäksi, joksi vain sillä on jotakin aihetta, joka jossakin suhteessa on etevämpi muita, kanssaan eläviä ihmisiä? Mutta tällä tytöllä, usko pois, onkin paljon aihetta pitää päätänsä pystyssä, ei ainoastaan sentähden että hän on syntyisin vapaista ja jaloista vanhemmista, että hän on harvinaisen kaunis ja että hän, vielä pienenä lapsena ollessaan, piti niinkuin parahin äiti huolta nuoremasta siskostaan, vaan etenkin sentähden, ja sinun pitäisi paremmin kuin muiden nuorukaisten, jos oikein sinut tunnen, voivan se huomata, sentähden että hänen täytyy olla ylpeä, jott'ei hän koskaan toimittaessaan niitä alhaisia askareita, joihin hän, paha kyllä, on pakoitettu, unhoitaisi, että hän on vapaa ja jalosukuinen nainen. Sinä saatat luopua ylpeydestäsi ja jäät kuitenkin siksi, mikä olet, mutta jos hän sen tekisi ja oppisi pitämään itseänsä palvelijana, niin hän todellakin lopuksi tulisi siksi, joka hän ei ole ja joka hänen kuitenkin täytyy olla. Jalo ratsu, jota pakoitetaan kuormia vetämään, muuttuu juhdaksi, niinpian kuin se oppii kohottamasta päätänsä ja vapaasti liikuttamasta jalkojansa. Klea on ylpeä sentähden, että hänen täytyy se olla, ja jos oikein asiata mietit, niin et saata vihastua neitoon, joka kuka tiesi silmäili sinua ystävällisesti, koska jumalat ovat sinut niin muodostaneet, että voit olla vakuutettu miellyttäväsi jokaista naista, mutta jonka täytyy kieltää sinun kosintasi, koska hän pitää itseänsä liian hyvänä, antaakseen edes Corneliolaisenkään leikkiä kanssansa, ja kuitenkin niin vähäpätöisenä, ett'ei hän koskaan voi toivoa sinunlaisesi miehen alentuvan arvostaan pyytämään häntä vaimoksensa. Ei ole epäilemistäkään, että hän on sinua loukannut; minkä kautta, sitä voim vain aavistaa. Jos se tapahtui kylmän ylpeyden kautta, niin ei sen pitäisi sinua loukkaaman, sillä nainen on kuten sotilas, joka pukeutuu haarniskaan vaan silloin, kun häntä uhkaa vastustaja, jonka aseita hän pelkää."

Erakko oli naapureittensa tähden enemmän kuiskuttanut kuin lausunut nämät sanat ja pyyhki vaiettuansa hien otsaltaan, sillä kun jokin seikka kiihoitti hänen mieltänsä, niin hän oli tottunut antamaan valtavan äänensä kovaa kaikua, ja se, että hän niin kauvan oli sitä hillinnyt, kysyi häneltä suuria ponnistuksia.

Publius oli ensin rohkeasti katsellut häntä silmiin, mutta sitten luonut silmänsä maahan ja kuunnellut keskeyttämättä loppuun saakka hänen puhettansa. Sen ohessa hän oli häpeästä punehtunut, kuten koulupoika, ja kuitenkin hän oli jäntevä ja lujamielinen nuorukainen, joka vaikeissa tiloissa tiesi itseänsä ohjata yhtä hyvin kuin parhaassa ijässään oleva mies.

Kaikissa tomissaan hän tavallisesti tiesi, mitä hän tahtoi, ja teki haaveksimatta vain sitä, mikä hänestä näytti oikealta ja hyödylliseltä.

Erakon puheen johdosta heräsi hänessä kysymys, mitä hän sitten oikein tahtoi ruukunkantajattaresta, ja kun hänellä siihen ei ollut vastausta, niin hän tunsu itsensä epävarmaksi, ja tämä epävarmuus ja itseensä tyytymättömyys lisääntyivät lisääntymistään, kuta sattuvammalta se, mitä hän kuuli neidosta, tuntui hänestä, ja kuta vähemmän hänen sydämensä tyytyi jättämään tyttöä, jota hänen useampia päiviä yhtä mittaa ja vasten tahtoansakin oli täytynyt ajatella, jonka kuvan hän mielellään olisi poistanut sielustaan, ja joka kuitenkin erakon sanoista kävi hänelle yhä miellyttävämmäksi.

"Sinä lienet ehkä oikeassa," hän sitten vastasi, oltuaan hetkisen vaiti, ja hillitsi samalla ääntänsä, sillä hiljaiseen puhutteluun vastataan tavallisesti yhtä hiljaa. "Sinä tunnet paremmin tämän tytön kuin minä, mutta jos oikein olet häntä kuvaillut, niin on parempi, että pysyn päätöksessäni ja pakenen Egyptiä tai sanonko sen suoraan, sinun holhottiasi, kun en kuitenkaan saavuta muuta kuin joko tappion tahi voiton, joka ei tuottaisi minulle muuta kuin katumusta. Klea on tänään välttänyt silmäyksiäni, ikäänkuin vuotaisi silmistäni myrkyä kuten kyykäärmeen hampaasta, eikä minulla siis ole mitään tekemistä hänen kanssansa, mutta voisihan kuitenkin tietää, kuinka hän on tähän temppeliin tullut, ja jos saatan häntä hyödyttää, niin tahdon sen tehdä — sinun tähtesi. Kerro nyt minulle, mitä tiedät, ja sano mitä minulta haluat."

Erakko nyökkäsi Publiukselle myöntäväisesti, viittasi häntä astumaan lähemmäksi, ja kumartuen alaspäin aivan lähelle Roomalaisen korvaa hän kysyi hiljaa:

"Oletko kuningattaren suosiossa?"

Kun Publius oli tämän myöntänyt, niin Serapion, ilmoitettuaan tyytyväisyyttänsä, alkoi kertoa:

"Aamulla sait kuulla, kuinka minä itse tähän häkkiin olen joutunut, ja että isäni oli temppelin viljavaraston esimies. Minun vieraita maita kierrellessäni, hän pantiin viralta pois ja olisi kuka tiesi kuollut vankeudessa, joll'ei eräs kunnan mies olisi häntä auttanut pelastamaan kunniatansa ja vapauttansa. Tämä kaikki ei koske sinua oikeastaan ensinkään, ja siis voisinkin jättää sen sikseen, mutta tämä kunnan mies oli Klean ja pikku Irenen isä; vihamies, jonka tähden isäni sai syyttömästi kärsiä, on tuo rosvo Euleus. Sinä tiedät, taikka et oikeastaan tiedäkään, että papiston täytyy verokseen

hankkia kuninkaan hoville määrättyitä tarpeita; tiedätkö sen? No niin, te Roomalaiset pidätte enemmän lukua oikeus- ja hallinto-asioista kuin taiteen tuotteista ja ajatuskyvystä. Isäni velvollisuutena oli siis verojen maksaminen, eunukin niiden vastaan-ottaminen, mutta tuo herkkusuu, parraton leipähiiri, tuo ahma, jonka vatsassa jokainen persikka, jonka hän on syönyt ja jonka hän vast'edes syö, muuttukoon myrkyksi, otti itselleen puolet veroista, ja kun luvunlaskijat huomasivat, että kuninkaan varastot olivat tyhjää täynnä, missä he toivoivat olevan jyviä ja kankaita, niin he nostivat aika melun, joka tietysti ennen joutui hovissa elävän, mahtavan varkaan korville. Sinä olet nimittänyt Egyptiä ihmeelliseksi tahi joksikin sellaiseksi, ja se se todellakin on, ei ainoastaan noitten kivisten nisukakkujen tähden, joita te kutsutte pyramiideiksi ja muiksi sellaisiksi, vaan sen tähden että täällä saattaa tapahtua asioita, jotka teillä Roomassa olisivat yhtä mahdottomia kuin kuutamokeskellä päivää tahi ratsu, jonka häntä on kuonon päässä! Ennenkuin Euleusta ehdittiin syyttääkään, hän oli pannut varkauden isäni syyksi, ja ennenkuin maakunnan esimies apulaisinensa oli edes tarkastanutkaan asioita, niin heidän tuomionsa viatointa kanteen-alaista vastaan oli jo vahvistettu, sillä eunukki oli ostanut heiltä päätöksen, kuten torilta ostetaan kala tahi kaalinkupu. Muinoisina aikoina kuvattiin oikeuden jumalattaren tässä maassa olevan silmät suljettuina, mutta nyt silmäilee se maailmaa, kuten karsaasen katsova nainen, joka toisella silmällään tirkistelee kuningasta, mutta toisella valittajan tahi kanteen-alaisen käsissä olevaa kultaa. Minun isä raukkani sai tietysti rankaistuksen ja hän epäili jo vankeudessaan jumalien oikeudentuntoisuutta, kun hänen hyväksensä tapahtui suurin ihme, mikä koskaan on tapahtunut tässä ihmeitten maassa, siitä asti kun Kreikkalaiset ovat olleet Aleksandrian herroina. Eräs kunniallinen mies otti, ihmisiä pelkäämättä, tuomitun raukan menetetyt asian huomaansa eikä levännyt, ennenkuin isäni oli saanut kunniansa ja vapautensa. Mutta vankeus, häpeä ja mielikarvaus olivat vähitellen kuluttaneet pahoin kohdellun miehen voimat, kuten toukka runtelee seeteripuun rungon, ja kuihtuen hän kuoli. Hänen pelastajansa, Klean isän, palkaksi tästä hänen uljaasta teostaan tuli vieläkin huonompi kohtalo, sillä täällä Niilin rannoilla rankaistaan maan päällä hyvettä, niinkuin teillä pahetta. Missä vääryys vallitsee, siellä ilmaantuu sekin peloittava seikka, että jumalat näyttävät olevan pahojen puolella. Joka ei tulevaisuudessa toivo mitään hyvitystä, se pidättää itseänsä puhtaasta elämästä, joll'ei hän ole mielipuoli eikä filosofi, — ja onhan niitä, jotka ovat molempiakin yht'aikaa.

"Ruukunkantajattarien isä Philotas, jonka vanhemmat olivat Syrakusasta kotoisin, oli Zenon opin puolustajia, jolla opilla teilläkin Roomassa on paljon ystäviä, ja oli sitä virkamiehenä levittänyt, sillä hän oli khrematistain, se on, erään tuomio-yhdistyksen esimies, jolla yhdistyksellä on tuskin Egyptin ulkopuolellakaan vertaistansa, ja joka on osoittanut itsensä paremmaksi kuin mikään toinen. Maakunnasta maakuntaan se kulkee ja asettautuu pääkaupunkeihin istumaan oikeutta. Jos tehdään kanteen asian-omaisessa seudussa olevan tuomio-istuimen päätöstä vastaan, jonka tuomioistuimen esimiehenä on maakunnan epistates, niin khrematistat, jotka tavallisesti eivät tunne syyttäjiä eivätkä kanteen-alaisia, vielä kerran ottavat asian käsiteltäväksi, ja siten säästyy maakunnan asukkailta matka Aleksandriaan tahi nyt, kun valtakunta on jaettu, Memphiisen tuon muutenkin kovin rasitetun ylituomio-istuimen luo.

"Ei kukaan khrematistain esimies ole nauttinut suurempaa suosiota, kuin Klean ja Irenen isä Philotas. Häneen vaikutti lahjominen yhtä paljon kuin varpunen haukkaan, ja hän oli yhtä viisas kuin rehellinenkin, sillä hän tunsu yhtä perin pohjin Egyptiläisten kuin Kreikkalaistenkin vanhat lait, ja niinpian kuin saatiin tietää, että *hän* khrematistoinen oli lähtenyt matkalle, monikin lahjoja ottava tuomari piti varansa ja langetti väärän asemasta oikean tuomion.

"Kun Kleopatra, Epiphaneen leski vielä oli elossa ja oli poikiensa Philometorin ja Euergeteen holhoojana, jotka nyt hallitsevat Memphiissä ja Aleksandriassa, niin hän piti Philotasta sangen suurella arvolla ja koroitti hänet kuninkaan sukulaisten arvoon, mutta hän oli juuri kuollut kun tuo kunnon mies uudestaan veti esiin isäni asian ja vapautti hänet vankeudesta.

"Ryöväri Euleus ja hänen apulaisensa Leneus olivat juuri silloin valtansa kukkuloilla, sillä nuori, alaikäinen kuningas antoi heidän ohjata itseänsä, niinkuin holhooja ohjaa lasta.

"Jos isäni oli kunniallinen mies, niin kyllä eunukki sen sijaan osasi olla aika konna, ja kun khrematistat sitten uhkasivat manata Euleuksen oikeuteen, niin tuo kurja konna sai juonillaan toimeen sodan, muka Koëlesyrian tähden, kuninkaan setää Antiokhos Epiphaneesta vastaan.

"Sinä tiedät, miten häpeällisesti yritys päättyi, miten Philometor voitettiin Pelusiumin tappelussa ja miten hän Euleuksen neuvosta pakeni Samothrakheen, pelastaaksensa itsensä ja aarteensa, miten Philometorin veli Euergetes tuli kuninkaaksi Aleksandriaan, ja miten Antiokhos valloitti Memphiin ja antoi vanhemman veljensä pojan hallita täällä niinkuin omana vasallinansa ja holhottinansa.

"Näinä sekasorron aikoina eunukki tiesi vapauttaa itsensä Philotaan kanteista, jota hän varmaankin pelkäsi, ikäänkuin hänen oma omatuntonsa kuljeskeli khrematistan persoonassa kaksin jaloin, tuomarinmiekkä kädessä, ja kertoisi ihmisille, millainen konna hän oli.

"Memphis oli, suurta vastusta tekemättä, avannut Antiokhokselle valkoisen muurin portin, ja

syrialainen kuningas, joka oli omituinen herra ja joka halusi olla kansan parissa, ikäänkuin hän itsekin olisi ollut vain tavallinen mies, kutsui luoksensa Philotaan, joka oli yhtä hyvin perehtynyt egyptiläisiin tapoihin ja laitoksiin kuin helleniläisiinkin, antoi tämän viedä itseänsä lakitupihin ja torille ja lahjoitteli tapansa mukaan hänelle milloin mitättömiä lelusia, milloin taas ruhtinaallisia antimia.

"Sittenkuin Philometor jälleen teidän Roomalaistan kauttanne pääsi vapaaksi Syrialaisen yliherruudesta ja sai itsenäisesti hallita Memphiissä, niin Euleus syytti ruukunkantajattarien isää siitä, että tämä muka oli saattanut petollisesti Memphiin Antiokhoksen haltuun, eikä herjennyt puuhastaan, ennenkuin tältä syyttömältä mieheltä ryöstettiin hänen suuri omaisuutensa, ja ennenkuin hän vaimoineen oli viety pakkotyöhön aithiopialaiseen kultakaivokseen. Minä olin jo silloin, kun tämä tapahtui, tässä häkissäni, mutta minä sain sen kuulla veljeltäni Glaukukselta, joka on hovissa henkivartijana ja saa varemmin, kuin muut ihmiset, tietää paljon, mitä palatsissa tapahtuu, ja minun onnistui salaa tuottaa Philotaan tyttäret tähän temppeeliin ja pelastaa heidät joutumasta heidän vanhempiansa kohtaloon. Viisi vuotta on kulunut siitä, ja nyt tiedät, minkä tähden jalosukuisen miehen tyttäret kantavat vettä Serapiin alttarille, ja minkä tähden minä ennemmin annan tehdä itselleni kuin heille pahaa, mutta että minä taas Euleukselle soisin paljoa mieluummin myrkyllisiä juuria kuin makeita persikoita."

"Onko Philotas vielä tänä päivänäkin pakkotyössä?" Roomalainen kysyi purren hammastaan.

"On, Publius," erakko vastasi. "Niin, helposti on tämä sana 'on' sanottu ja yhtä helposti kädet sitä sanoessa puristuvat nyrkiksi, mutta raskasta, sangen raskasta on ajatella niitä tuskia, joita mies sellainen kuin Philotas ja jalo, viatoin vaimo, joka oli kaunis, kaunis kuin Hera ja Aphrodite, — joita he saavat kärsiä kovassa ja aivan oudossa työssä, polttavan auringon paahteessa, voutien ruoskimina. Ehkäpä he jo onnekseen ovatkin päässeet tuskistaan, ja ehkä heidän tyttärensä jo ovat orpoja! Nuot raukat! Ei kukaan, paitse ylimmäinen pappi, tiedä keitä he oikeastaan ovat, mutta jos eunukki sen saisi tietää, niin hän lähettäisi heidät, niin totta kuin nimeni on Serapion, heidän vanhempiansa luo."

"Koettakoonpa vain!" Publius huudahti ja kohotti uhaten oikeata kättään.

"Hiljaa, hiljaa, ystäväni," erakko pyysi, "ei ainoastaan nyt, vaan kaikessa, mitä ai'ot tehdä sisarusten hyväksi, sillä Euleus ei kuuntele yhdellä vaan tuhannella korvalla, ja kaiken, mitä hovissa tapahtuu, on käyminen hänen, epistolographin käten kautta. Sinä sanot olevasi kuningattaren armollisessa suosiossa. Se on sangen tärkeä seikka, sillä hänen puolisonsa kuuluu tekevän kaikki, mitä Kleopatra tahtoo, eikä Euleus saata näyttää Kleopatrasta juuri suuri-arvoiselta, jos ruhtinattaret ovat sellaisia, kuin muutkin vaimot, joita tunnen."

"Ja vaikkapa näyttäisikin," Publius keskeytti hehkuvin poskin erakon puheen, "niin hänen täytyy sittenkin joutua perikatoon, sillä mies sellainen, kuin Philotas, ei saa siten joutua hukkaan, ja hänen asiansa on tästä lähin oleva minunkin asiani. Tässä on käteni, ja jos minä iloitsen siitä, että olen jalosukuisista esi-isistä syntyisin, niin teen sen etenkin sen vuoksi, että Corneliolaisen lupaus on yhtä arvokas, kuin jonkun muun miehen täytetty työ."

Erakko puristi nuorukaisen kättä, nyökkäsi hänelle ystävällisesti, ja silloin hänen silmänsä säteilivät kosteina iloisesta liikutuksesta.

Äkkiä hän kääntyi selin Roomalaiseen ja tuli heti takaisin kookas papyyruskääry kädessä.

"Ota tämä," hän sanoi antaen sen Roomalaiselle. "Minä olen omalla kädelläni toden mukaisesti kirjoittanut siihen melkein anomuskirjan muotoon kaiken sen, minkä äsken sinulle kerroin. Minä tiedän, että tuollaisia asioita ajetaan hovissa järjestyksen mukaisesti, jos ne kirjallisesti toimitetaan. Vaan jos kuningatar suostuu täyttämään toivosi, niin anna tämä kääry hänelle ja pyydä häneltä armokirjettä. Jos *sen* saat toimeen, niin silloin on kaikki voitettu."

Publius otti kääryn, ojensi vielä kerran kätensä erakolle, ja innostuen tämä huusi kovalla äänellä:

"Jumalat sinua siunatkoot ja vapauttakoot sinun kauttasi jaloimman miehen hänen vaivoistaan. Jo olin herjennyt toivomasta, mutta kun sinä meitä autat, niin ei kaikki vielä ole hukassa."

KUODES LUKU.

"Suokaa anteeksi, jos häiritsen."

Näillä sanoilla keskeytti erakon huudahduksen eunukki Euleus, joka hiljaa ja huomaamatta oli lähestynyt pastophoriumia, ja kumarsi nöyrästi Publiukselle. "Onko lupa kysyä, mitä liittoa solmitaksensa mies, joka on Rooman jaloimpia poikia, ojentaa kätensä tälle kummalliselle miehelle?"

"Kysyä saapi jokainen," Publius vastasi nopeasti ja tyylysti, "mutta kaikkien ei tarvitse vastata, eikä minunkaan tänään. Minä jätän sinut hyvästi, Serapion, vaan en luullakseni pitkäksi aikaa."

"Suvaitsetko, että minä sinua seuraan?" eunukki kysyi.

"Ilman luvattanihan olet minua tännekin seurannut."

"Kuninkaani käskystä olen sen tehnyt ja noudatan vain hänen määräystänsä, kun nytkin tarjoan sinulle ohjaustani."

"Minä käyn edellä enkä saata kieltää sinua tulemasta perästäni."

"Mutta minä," eunukki vastasi, "pyydän sinua huomaamaan, ett'ei minun arvolleni ole sopivaa, palvelijan tavoin astua sinun jäljestäsi."

"Minä pidän arvossa kesti-ystäväni kuninkaan tahtoa, joka käski sinut minua seuraamaan," Roomalainen vastasi. "Sitä paitse saatat temppelein portilla astua vaunuusi, kuten minäkin omaan vaunuuni; täyttäähän vanha hovimies mielellänsä valtiaansa käskyn."

"Kyllä hän sen täyttääkin," Euleus nöyrästi Roomalaiselle vastasi, mutta samoin kuin käärmeen kidasta pistää nopeasti esiin ja vieläkin nopeammin vetäytyy takaisin kaksihaarainen kieli, samoin hänenkin silmistään välähti ensiksi silmäys täynnä uhkaavaa vihaa ja sitten toinen, joka epäluuloisesti katseli Roomalaisen kädessä olevaa kääryä.

Publius ei pitänyt tästä silmäyksestä väliä, vaan astui nopeasti akaasialehtoon päin; mutta erakko jäi katselemaan tuota erilaista paria, ja kun hän näki mahtavan eunukin astuvan nuorukaisen jäljestä, niin hän pani kätensä lanteilleen, puhalsi lihavat poskensa pulleiksi ja puhkesi kova-ääniseen nauruun, niinpian kuin nämät olivat kadonneet akaasioiden taakse.

Kun Serapion kerran oli saanut naurun päästä kiinni, niin hänen oli vaikea siitä lakata ja hän nauroi yhä vielä, kun Klea muutamia minuuttia Roomalaisen lähdettyä tuli hänen luoksensa.

Iloisesti hän tahtoi ottaa holhottinsa vastaan, mutta katsottuaan häntä silmiin hän huudahti huolestuneena:

"Sinä näytät siltä, kuin sinua olisi kohdannut jonkun vainajan henki. Punaiset huulesi ovat kalpeat ja silmäsi ovat synkät. Mikä sinun on, lapseni? Johan Irenekin on ollut kanssasi juhlakulkueessa, niinkuin tiedän. Oletko saanut vanhemmistasi ikäviä tietoja. Sinä pudistat päätäsi. No, sitten lapseni sinä ajattelet jotakuta enemmän, kuin sinun pitäisi. Kas vaan, miten poskesi punastuvat! Varmaan kaunis Roomalainen Publius on katsonut liian syvälle silmiisi — hän on uhkea nuorukainen, oikea mies, kelpo poika..."

"Heitä jo," Klea keskeytti ystävänsä ja suojelijansa puheen, kieltävästi viitaten kädellään halki ilman, ikäänkuin hän tahtoisu jakaa Serapionin puheen kahtia. "Minä en tahdo kuulla hänestä enää sen enempeä."

"Onko hän sopimattomasti sinua kohdellut?" erakko kysyi.

"On," Klea huudahti kovin punastuen ja kiivaasti, vastoin hänen muuten tyyntä mieltänsä. "On, alinomaa hän vainoo minua viettelevillä silmäyksillään."

"Ainoastaanko silmillään?" erakko kysyi. "Mutta katselemmehan me ylhäistä aurinkoa ja suloisia kukkiakin, niinpaljon kuin vain saatamme, eivätkä ne siitä vihastu!"

"Aurinko on liian korkea ja sieluttomat kukat liian alhaisia, jotta ihminen saattaisi niitä vihastuttaa," Klea vastasi; "mutta Roomalainen ei ole enempeä eikä vähempää kuin minäkään, silmä ilmoittaa ajatuksen yhtä hyvin kuin suukin, ja hänen silmänsä haluaa minulta sellaista, joka nostaa punan poskilleni ja herättää minussa nytkin vihaa, kun vain sitä ajattelen."

"Sen vuoksi sinä niin hirveästi vältitkin hänen silmäyksiään."

"Kuka sinulle sen on sanonut?"

"Publius itse, ja sentähden että sinun kovuutesi häneen kipeästä koski, hän tahtoi lähteä Egyptistä; mutta nyt olen saanut hänet jäämään, sillä jos on ainoatakaan kuolevaista, jolta odotan apua teille ja teidän omaisillenne..."

"Niin hän se ei suinkaan ole!" Klea lujasti sanoi. "Sinä olet mies ja luulet ehkä, ett'et sinäkään nuorena ollessasi ja kuljeskellessasi vapaasti maailmassa, olisi toisin tehnyt, kuin hänkään miehen oikeudella on toiminut, mutta jos voisit katsoa sieluuni tai tuntea naisen sydämellä, niin ajattelisit toisin! Kuten erämaan hiekka, jota tuuli puhaltaa pelloille, ja joka muuttaa niiden ystävällisen vihreyden rumaksi, harmaan väriseksi, kuten myrsky, joka muuttaa tyynenä kuvastelevan meren sinisen pinnan kohiseviksi, mustiksi pyörteiksi ja vaahtoavaksi kuohuksi, siten tämän miehen viettelevä julkeus on julmasti häirinnyt sieluni rauhaa. Neljättä kertaa hänen silmäyksensä minua vainosivat juhlakulkueessa. Eilen en vielä tuntenut vaaraa, mutta tänään — minun täytyy se sinulle sanoa, sillä olethan sinä minun isänäni, ja kehen muuhun maailmassa turvautuisinkaan? — mutta tänään olen tietänyt välttää hänen silmäyksiänsä ja kuitenkin tunsin juhlan pitkinä, loppumattoman pitkinä hetkinä, että hänen silmänsä lakkaamatta etsivät minun silmiäni. Ett'en ole erehtynyt, sen olisin tietänyt, vaikk'ei Publius Scipio — mutta miksi päästän tätä nimeä huuliltani — vaikk'ei Roomalainen olisikaan sinulle kehunut ahdistaneensa turvatonta tyttöä. Ja että sinun, juuri sinun, piti ruveta hänen liittolaiseksensa! Sitä sinä et tekisi, et todellakaan sinä sitä tekisi, jos tietäisit, millä mielellä olin juhlakulkueessa, kun maahan katsellessani tiesin, että hänen silmäyksensä minua saastuttivat, kuten sade, joka viime vuonna huuhtoi kukat pois temppelemme puhkeamaisillaan olevista viiniköynnöksistä. Tuntui siltä kuin kietoutuisi verkko sydämeni ympäri; mutta millainen verkko! Kuin olisi pellavakuontalon asemasta pantu rukkiin tulisoihtu, sekehrätty hienoksi langaksi ja tästä tulisesta rihmasta kudottu silmuja, siltä se tuntui! Minä tunsin lankojen ja solmujen polttavan syviä haavoja sydämeeni enkä saattanut niitä poistaa enkä voinut itseäni niiltä suojella. Niin, katso vain noin tuskallisesti minuun ja pudistele päätäsi, siten on asian laita, ja palo-arvet koskevat minua nytkin vielä kipeästi, niin kipeästi, ett'en voi selittääkään!"

"Mutta Klea," erakko keskeytti tytön, "olethan varsin suunniltasi, ikäänkuin jokin daimoni olisi sinut vallannut. Mene temppeleihin rukoilemaan, tai joll'ei se auta, Asklepiuksen tahi Anubiin luo ja anna heidän manata paholainen itsestäsi."

"En tarvitse ketään jumalistasi," tyttö kovin liikutettuna vastasi. "Niin, minä tahtoisin, että olisit antanut kohtalon kulkea omia kulkujaan, ja että me saisimme olla osallisia vanhempiemme kohtalosta, sillä se, mikä meitä täällä uhkaa, on vieläkin hirmuisempaa, kuin kultahiekan seulominen auringon paahteessa tahi kuutilokiven rikkisurvominen huhmarissa. En tullutkaan luoksesi puhumaan Roomalaisesta, vaan kertomaan, mitä ylimmäinen pappi minulle heti juhlakulkueen jäljestä on ilmoittanut."

"No?" Serapion pitkäveteisellä äänellä melkein tuskallisesti kysyi, ojentaen kaulaansa, vieden pörröisen päänsä likemmäksi tyttöä ja avaten silmänsä niin auki, että alaluomet melkein jäivät niitten alle.

"Ensiksi hän ilmoitti minulle," Klea vastasi, "miten niukat temppelein tulot ovat..."

"Se on totta," erakko häntä keskeytti, "että Antiokhos on ryöstänyt parhaan osan temppelein omaisuudesta, ja että ruunu, jolla aina on rahaa Egyptin jumalien temppeleitä varten, vähentää peltojamme lahjoittamalla niistä pois suuria osia; mutta teitä kohdellaan luullakseni jo kyllin itarasti, jopa huonomminkin, kuin kohtuullista olisi, sillä teidän elatukseksenne — sen minä kyllä tiedän, sillä se on minun kätteni kautta kulkenut — on temppeleihin maksettu summa, jonka koroilla kymmenenkin nälkäistä merimiestä kyllä itsensä elättäisi, saatikka sitten kaksi tuollaista lintuista, kuin te; sen lisäksi te toimitatte vielä ilmaiseksi vaivalloista työtä. Onhan todellakin hyödyllisempää varastaa kerjäläiseltä hänen ryysynsä, kuin teiltä ryöstää omaisuutenne. Mitä voisi sitten ylimmäinen pappi vaatia?"

"Hän sanoo, että papisto on jo viisi vuotta meitä elättänyt ja suojellut, että vaarat uhkaavat muka meidän tähtemme temppeleitä vielä nytkin, ja että meidän pitää joko lähteä temppeleistä tai astua kaksoissisarusten Arsinoën ja Doriin sijaan, jotka tähän asti kuoljuhlissa ovat Isiiksi ja Nephthykseksi pukeutuneina laulaneet valituslauluja kuolleen jumalan parien ääressä ja temppeleihin tuotujen ruumiitten siunaamista varten itkien ja valitellen vuodattaneet juoma-uhria. Tytöt, Asklepiodor sanoo, käyvät liian vanhoiksi ja rumiksi tähän tarkoitukseen, mutta temppelein on velvollisuus pitää heitä aina heidän kuolemaansa saakka. Temppelein varat eivät muka riitä enää elättämään kahta muuta jumalan palvelijataria heidän ja meidän lisäksi, ja niin tarvitsisi Arsinoën ja Doriin vain vuodattaa uhria, meidän taas pitäisi ottaa toimeksemme valituslaulut."

"Mutta ettehän te ole kaksoisia!" Serapion huusi, "ja vaan sellaiset, kuten asetus määrää, saavat Isiinä ja Nephthyksenä itkeä Osirista."

"Meidät tahdotaan tehdä kaksoisiksi," Klea vastasi, vetäen huulensa halveksivaan kurttuun, "Irenen hiukset tehdään mustiksi, niinkuin minunkin, ja hänen kenkiensä anturat koroitetaan, jotta hän tulisi minun pituisekseni."

"Eipä heidän onnistuisikaan tehdä sinua pienemmäksi kuin olet, ja vaaleat hiukset saattaa helpommin

muuttaa mustiksi, kuin mustat vaaleiksi," Serapion sanoi vaivoin hilliten mielikarvauttaan. "Minkä vastauksen annoit tähän merkillisen harvinaiseen ehdoitukseen?"

"Sen kuin saatoin antaa. Minä kieltäydyin, vaan ilmoitin samalla olevani valmis, en pelosta, vaan koska olemme temppeleille suuresti kiitollisia, rupeamaan Irenen kanssa kaikkiin muihin toimiin, vaan en tähän."

"Entä Asklepiodor?"

"Hän ei ole minua loukannut ainoallakaan vihaisella sanalla ja hän pysyi, minun häntä vastustaessanikin, ylevänä ja rauhallisena; niin, usein hän aivan hämmästyneenä tarkasteli minua silmillään, ikäänkuin hän huomaisi minussa jotakin aivan uutta ja outoa. Lopuksi hän kuvaili, miten paljon vaivaa temppelein laulun-opettaja oli meistä nähnyt, miten hyvin minun syvempi ääneni sointuisi Irenen korkean äänen kanssa, miten suurta suosiota me saattaisimme saavuttaa ihanilla valituslauluillamme, ja miten mielellään hän käskisi antamaan meille paremman asunnon ja runsaammin ravintoa, jos me vaan rupeisimme kaksoisten virkaan. — Kuten haukkoja kesytetään nälällä, siten hänkin on luullakseni koettanut niukalla ravinnolla tehdä meitä taipuvaisiksi. Minä teen ehkä hänelle väärin, mutta minä olen tänään niin valmis ajattelemaan hänestä ja muista isistä mitä pahinta. Mutta olkoon miten tahansa! Ainakaan hän ei vastannut minulle mitään sen enempää, kun minä pysyin lujana kiellossani, vaan jätti minut hyvästi käskien minut taas kolmen päivän perästä ilmoituttamaan itseni hänelle ja sanomaan, aioimmeko me suostua hänen toiveesensa vai lähteä temppeleistä. Minä kumarsin, lähdin ovelle ja olin jo kynnyksellä, kun hän vielä kerran kutsui minut takaisin ja sanoi: 'Ajattele myöskin vanhempiasi ja heidän kohtaloansa!' Hänen äänensä oli juhlallinen, melkeinpä uhkaava, mutta enempää hän ei sanonut, vaan käänsi nopeasti selkänsä minulle. Mitähän hän tarkoitti tällä uhkauksella? Kyllähän minä muutenkin ajattelen joka päivä ja hetki isää ja äitiä ja muistutan heitä Irenelle!"

Erakko jupisi ensin itseksensä miettien ja tyytymättömänä, sitten hän sanoi vakavasti:

"Asklepiodor on puheellansa tarkoittanut enemmän kuin luuletkaan. Joka lause, minkä hän vastustajalleen sanoo, on pähkinä, jonka kuori ensin on avattava, jotta löytäisi sydämen. Kun hän sinulle sanoo, että sinun pitää ajatella vanhempiasi ja heidän kohtaloansa, niin se hänen suussansa ja näissä oloissa tuskin merkitsee muuta kuin, ett'ei teidän pidä unhottaman, miten helposti isänne kohtalo saattaisi teidätkin yllättää, jos yritätte jättää temppelein turvan. Asklepiodor, sen sinä tuskin viikko sitten minulle itse kerroit, ei ole turhaan sinulle ilmoittanut, kuinka usein kaivoksiin pakkotyöhön tuomittujen omaiset sinne perästä lähetetään. Niin, lapseni, Asklepiodorin viime sanalla on hirvuinen merkitys! Se levollisuus ja ylpeys, jolla sinä asiata katselet, tuskastuttaa minua, ja kuitenkin tiedät, ett'en ole pelkuri. Vastenmielistä se tosin on, mitä teille tarjotaan, mutta ottakaa se kuitenkin toimeksenne; eihän se toivottavasti tule kauvan kestäämään! Tee se minun ja Irene raukan tähden, sillä kyllähän sinä itse näiden muurien ulkopuolellakin raa'assa, viettelevässä maailmassa tietäisit itseäsi ohjata, mutta Irene, pikku Irene ei sitä voisi. Ja sitä paitse, Kleani, sydänpäpyseni, me olemme löytäneet erään, joka pitää teidän asiaanne omanansa ja joka on suuri ja mahtava; mutta mihin riittävät kolme päivää! Eihän voi olla mahdollista, että näkisi teidät pois ajettuina iletävässä laivassa vietävän kurjan roistoväen kanssa etelään työhön, joka ensin kuolettaa sielun ja sitten ruumiin! Ethän sinä saata tehdä sitä minun ja Irenen tähden, ethän lemmikkini, sydänpäpyni, sinä et voi, et saa sitä tehdä! Olettehan te minun lapseni, minun pienet tyttäreni ja koko minun iloni, ja nyt tahtoisitte jättää minut yksikseni tähän häkkiin, sentähden että olette niin ylpeät!"

Tämän vahvan miehen oli mahdoton enää puhua ja hänen silmistään vieri iso kyynelhelmi toisensa perästä hänen partaansa ja Klean käsivarrelle, mistä hän molemmin käsin piteli kiinni.

Myöskin tytön silmistä tulvasi kuuma kyynelvirta, kun hän näki karaistuneen ystävänsä itkevän, mutta hän pysyi jäykkänä ja sanoi koittaen irroittaa kättänsä vanhuksen käsistä:

"Tiedäthän, isä, että monikin seikka kiinnittää minua tähän temppeleihin: siskoni, sinä ja portinvartijan pikku Philo. Minusta on tuntuva raskaalta, kauhean raskaalta, jättää teidät, mutta mieluummin tahdon sen ja kaiken muunkin kärsiä, kuin sallia Irenen ruveta Arsinoën tai mustakulmaisena Doriin sijaan valituslaulajaksi. Kuvaileppas mielessäsi tätä iloista lasta maalattuna ja rumennettuna parien jalkopäässä polviaan notkistelemassa, voivottelemassa ja valittelemassa teeskennellyin äänin ja vuodattamassa väkinäisiä kyyneleitä. Hänestä tulisi valhe, joka on lihaa ja luuta, hänelle itselleen inhoksi ja minulle, joka olen hänelle äidin sijassa, alituisesti kiduttavaksi syytökseksi! Mitä välittäisin itsestäni! Vähääkään huolimatta pukeutuisin jumalattaren vaatteisiin, antaisin viedä itseni parien luo, vaikeroisin ja valittelisin niin, että se tunkisi jokaisen kuulijan sieluun asti, sillä onhan sydämeni surun koti ja onhan se sellainen kuin sokean silmä, joka menettää sen kautta näkövoimansa, että siihen alinomaa vuotaa suolaisia kyyneleitä. Ja valituslaulut vielä huojentaisivatkin sieluani, joka on surua täynnä, kuin partaattensa yli tulvaileva puro; mutta mieluummin minä tahtoisin, että pilvi ijäksi pimentäisi minulta auringon, että sumu himmentäisi jokaisen tähdenkin, ja että musta savu pilaisi sen

ilman, jota minun elääkseni pitää hengittämän, kuin että antaisin rumentaa siskoni ruumiin, pimentää hänen sielunsa ja muuttaa hänen heleän naurunsa valitshuudoksi ja hänen iloisen lapsenmielensä synkäksi suruksi. Mieluummin tahdon lähteä täältä ja sinun luotasi menehtyäkseni vanhempineni kurjuuteen ja kuolemaan, kuin *sitä* nähdä, kuin sitä kärsiä."

Serapion painoi kuultuansa nämät sanat kätensä kasvojansa vasten, mutta Klea käänsi nopeasti hänelle selkensä ja astui syvään hengittäen huoneesensa päin.

Muulloin oli Irenellä tapana, kun hän kuuli siskonsa tulevan, kiiruhtaa häntä vastaan, mutta tänään ei kukaan tervehtinyt Kleaa, ja heidän huoneestaan, joka jo alkoi pimetä lähenevän yön hämärästä, hän ei heti löytänyt sisartansa, sillä tämä oli kyyristynyt huoneen nurkkaan, peitti kasvojaan molemmin käsin ja nyyhkytti hiljaa.

"Mikä sinun on?" Klea kysyi lähestyen huolestuneena itkevää, kumartui hänen ylitsensä ja koitti häntä nostaa seisomaan.

"Anna minun olla," Irene nyyhki, käänsihe rutosti puoleksi pois sisarestansa ja torjui kuin vastahakoinen lapsi hänen hyväilemisiänsä.

Kun Klea sitten häntä rauhoittaaksensa huolellisesti ja rakkaasti silitteli hänen hiuksiaan, niin hän hypähti seisomaan ja huusi kiivaasti kyynel silmissä:

"Minun on täytynyt muutamia hetkiä itkeä itkemistäni. Korintholainen Lysias on juhla-kulkueen loputtua niin ystävällisesti minua puhutellut, mutta sinä, sinä et ensinkään minusta huoli ja jätät minut niin pitkäksi aikaa yksikseni tähän pölyiseen, ilettävään huoneeseen. En todellakaan pysy täällä kauvempaa, ja jos tahdotte minua täällä pidättää, niin pakenen tästä temppeleistä, sillä muualla on valkoista ja mieluisaa, mutta täällä on synkkää ja kolkkoa."

SEITSEMÄS LUKU.

Memphiin linnoituksen valkean muulin sisäpuolella, jota bastioonit ja vallit ympäröivät, oli vanha kuninkaan palatsi, komea uudestaan savettu tiilirakennus. Sitä kaunistivat lukemattomat pihat, käytävät, huoneet, salit, verandamaiset, kirjaviksi maalatut, puiset lisärakennukset ja kauniit runsaspylväiset juhlarakennukset, jotka olivat kreikkalaista kuosia.

Rehevästi viheriivät puutarhalaitokset ympäröivät sitä, ja koko joukko työmiehiä hoiteli kukkalavoja, siimekkäitä käytäviä, pensaita ja puita, piti lammikot puhtaina ja ruokki niissä olevia kaloja, vartioitsi eläintarhoja, joissa oli nähtävänä kaikenlaisia, nelijalkaisia eläimiä, aina raskaasti astuskelevasta norsusta kevytkulkuseen antilooppiin saakka, ja suurissa määrin kaikista maista tuotuja lintuja.

Komeasti rakennetuista kylpysaleista nousi valkoista höyryä, koirankopeista kaikui kova-äänistä haukuntaa, ja pitkistä, avonaisista ratsutalleista kuului oritten hirnuntaa, kavion töminää ja marhaminnan helinää.

Eräs puoli-ympyrän muotoinen uusi rakennus, teatteri, liittyäytyi vanhaan palatsiin, ja puistojen keskellä ja ulkopuolella niitä ympäröivää muuria kohosi useita suuria teltoja, jotka olivat henkivartioita, lähettiläitä, kirjureita ja muita, hovin ruokasaleissa palvelevia varten.

Sotamiesten hallussa oli suuri, kaupungin katujen ja kuninkaan linnan välillä oleva ala, jossa oli varjokkaiden pihojen sivulla vahtimiesten ja vankien huoneet. Muut sotilaat olivat teltoissa ihan varsinaisen palatsin muurin vieressä.

Aseiden kalske ja päälliköiden kreikkalaiset komentohuudot kaikuivat aina niihin huoneisiin saakka, joissa kuningatar asui, ja nämät huoneet olivat korkealla asemalla, sillä kuningatar asui kesä-aikaan mieluummin väljissä teltoissa. Nämät teltat olivat pystytetyt etelän leveälehtisten kasvien ja kokonaisten kukkivien pensaslehtojen varjoon, jotka kasvoivat kuninkaan palatsin tasaisella, marmorisilla kuvapylvästöillä yltäkyllin kaunistetulla katolla.

Yksi ainoa käytävä vei tähän ruhtinaallisella komeudella kaunistettuun, rauhalliseen asuntoon, johon yöt ja päivät virtaili vienoja tuulen viimoja, ja johon ei kukaan kutsumaton saattanut tunkeutua häiritsemään kuningattaren rauhaa; sillä katolle vievään leveitten portaiden juurella oli vartioimassa muutamia veteraaneja, makedoonialaisia aatelisiä sotavanhuksia, jotka olivat kuningattarelle yhtä ehdottoman kuuliaisina kuin kuninkaallekin.

Tämä ylhäinen joukko päästettiin auringon laskiessa pois ja kuningatar kuuli heitä johtavan upseerin käskyn ja miekkoja sekä lattiaa vastaan kalisevien kilpien helinän, sillä hän oli astunut teltastaan ulos ja katseli länttä kohden, missä laskeutuva aurinko valeli keltaisia ja paljaita Libyan vuoria monine hautoineen ja ryhmittäin olevia pyramiideja ihmeellisillä väreillensä, jotka vähitellen punasivat ruusun karvaisiksi Memphiin laakson yli kaareilevalla taivaalla olevat kevyet hopeahattarat ja kultasivat niitten syrjät.

Kuningatar oli juuri astunut ulos nuoren kreikkalaisen naisen, hovijahtimestari Zenodotoksen valkoverisen tyttären Zoën kanssa, joka oli hänelle rakkain kaikista hänen kasvin- ja leikkikumppaleistaan, eikä tämä lännen viehättävän loistava näky häneen vaikuttanut, sillä pannen kätensä silmilleen varjoksi, ett'ei aurinko häntä häikäisisi, hän sanoi:

"Minnehän Corneliolainen on jäänyt! Kun me temppelein edustalla astuimme vaunuun, hän oli kadonnut, ja niin pitkälle kuin voin nähdä tietä Sokarin ja Serapiin alueelle päin, ei näy yhtään ajopeliä, ei hänen eikä Euleuksenkaan, jonka piti häntä seuraaman. On vähän epäkohteliasta, kun niin jäähyväisiä sanomatta poistuu, voisipa sitä melkein sanoa kiittämättömyydeksikin, koska olin luvannut hänelle kotimatalla kertoa veljestäni Euergeteestä, joka on tullut tänään päivällä, ja jota hän ei vielä tunne, koska Euergetes oleskeli silloin Kyrenessä, kun Publius Cornelius Scipio nousi maalle Aleksandriassa. Näetkö tuota mustaa varjoa tuolla kaukana Kakemin viinimäen luona? Se on ehkä hän! Ei vaan, sinä olet oikeassa, ne ovat vain lintuja, jotka lentävät tiheässä parvessa tien yli. Ethän sinäkään muuta näe? Etkö? Ja kuitenkin on meillä kummallakin nuoret ja terävät silmät. Minä olen utelias tietämään, mitenkä Euergetes on miellyttävä Publius Scipiota. Tuskin voipi löytyä kahta erilaisempaa olentoa kun he, ja kuitenkin on heidän kummankin olennossansa jotakin yhteistä."

"He ovat kumpikin miehiä," Zoë keskeytti kuningattaren puheen ja katseli häntä sitten silmiin, ikäänkuin hän odottaisi valtijattarensa hyväksymistä sanoillessa.

"Niin he ovat," Kleopatra ylpeästi vastasi. "Veljeni on tosin vielä niin nuori, että hän tuskin vielä olisi päässyt poika-i'ästä ja olisi vain nuorukaisena muitten ephebien joukossa, joll'ei hän olisi kuninkaan poika, vaan ei hän kuitenkaan edes vanhojen joukosta löydä ketään, joka voittaisi hänet tahdon lujudessa ja rivakassa toiminnassa. Hän oli jo ennenkuin minä tulin Philometorin puolisoiksi, riistänyt itselleen Aleksandrian ja Kyrenen, jonka oikeastaan piti kuuluman minun puolisoiksi, vanhimmalle meistä kolmesta, eikä hän siinä tehnyt ensinkään veljellisesti, ja olisi meillä paljon muitakin syitä vihata häntä, mutta kun näin hänen kolmen neljänneksen vuoden perästä, niin minun täytyi unhottaa kaikki ja tervehtiä häntä, ikäänkuin tuo nuori titaani, joka ei kummastuttaisi ketään, jos hänen kerran onnistuisi nostaa Pelion Ossa vuorelle, olisi tehnyt pelkkää hyvää minulle ja veljellensä, joka nyt on Pharaonisuvun ja meidän huonekuntamme tavan mukaan minun puolisoni. Kyllähän minä tiedän, kuinka raju hän useinkin on, kuinka suunnattoman hillitön ja määrätön, mutta helposti annan hänelle anteeksi, koska minunkin suonissani virtailee tulista verta ja koska suvulla, joka on synnyttänyt hänen liiallisuutensa, on voimaa, puhdasta ja pontevaa voimaa. Juuri sellaista ytimekästä voimaa me ihmettelimme etenkin miehissä, koska se on ainoa lahja, jota jumalat ovat meille antaneet niukemmassa määrässä kuin heille. Elämä tosin muuten hillitsee tulvailevia virtoja, mutta minä epäilen, onko sen onnistuva tehdä sitä hänen myrskyiselle kululleen. Hänen laatusensa käyvät aina rivakasti eteenpäin ja pysyvät lujina loppuun saakka, joka hänet varmaankin kerran äkki-arvaamatta yllättää, ja sellainen raju vesi on minusta mieluisempi kuin tasangolla virtaileva kapea joki, joka ei tee kellenkään pahaa ja joka oikein kauvan elääksensä hälvenee suohon. Hänelle jos kenellekään pitää antaman hänen melunsa anteeksi, sillä yhtä määrättömät ja hämmästyttävät kuin hänen vikansa tai, suurin puhein, hänen paheensa, ovat myöskin veljeni suuret, sekä vanhaa että nuorta kummastuttavat ominaisuudet, jos hän vain tahtoo. Ja kuka Kreikkalainen tai Egyptiläinen voittaisi hänet hengen terävyydessä ja jänteveydessä?"

"Sinä saatatkin hänestä ylpeillä," Zoë vastasi. "Niin korkealle kuin Euergetes ei itse Publius Scipiokaan saata lentää."

"Mutta senpä vuoksi puuttuukin Euergeteeltä Corneliolaisen lujaa, rauhallista varmuutta. Miehen, jossa on näiden molempien hyvät ominaisuudet yhdistettyinä, ei luullakseni tarvitse väistyä jumalankaan tieltä."

"Semmoinen olisi ainoa täydellinen meidän puuttuvaisten kuolevaisten joukossamme," Zoë vastasi. "Mutta jumalatpa eivät saata kärsiä ketään täydellistä ihmistä, koska heille sen kautta tulisi se vastenmielinen raskaus, että heidän täytyisi kilpailla omien luomiensa kanssa."

"Tuolla tulee kuitenkin joku, jossa ei ole mitään laittamista," huudahti nuori kuningatar rientäen komeasti vaatetettua, vanhan puolista rouvaa vastaan, joka toi hänen lastansa, vaaleata, kaksivuotiaista poikaa.

Hellästi mutta samalla rajusti ja kiivaasti hän tarttui pienokaiseen, ottaaksensa sen käsivarrellensa; mutta hento lapsi, joka hänelle ensin oli hymyillyt, pelästyi, käänsi poispäin hänestä ja koetti kätkeä

kapeita kasvojansa ylhäisen hoitajattarensa vaatteisin, joka kietoi kätensä hänen ympärillensä.

Kuningatar laskeutui heti polvilleen, tarttui pojan hartioihin ja koetti ensin hyväilyllyksillä ja sitten väkisin saada häntä päästämään irti vaatepoimuista, joilla hän peitti kasvojaan, ja kääntymään häneen päin; mutta vaikka rouva, joka oli ollut myöskin pojan imettäjä, ystävällisesti puhuttelemalla häntä auttoi, niin tuskastunut lapsi alkoi kuitenkin itkeä ja sitä ankarammin vastustaa äitinsä hellyyden osoituksia, mitä innokkaammin tämä koki saada häntä itsellensä.

Vihdoin hoitajatar nosti nuoren prinssin korkealle ja tahtoi antaa hänet hänen äidilleen, mutta silloin muuttui niskoittelevan lapsen itku kova-ääniseksi parkumiseksi, ja hän kietoi suonenvedon tapaisesti pienen käsivartensa imettäjänsä kaulan ympäri.

Kun äiti juuri jokseenkin taitamattomasti taisteli lapsensa itsepäisyyttä vastaan, kuului pyörien jyriää ja kavion kopinaa palatsin pihasta, ja tuskin kuningatar oli sen kuullut, kun hän jo kääntyi huutavasta pojastansa, kiiruhti katon reunalle ja huusi Zoëlle:

"Publius Scipio tulee! Aika on jo hyvin täpärällä, minun pitää pukeutua pitoihin. Eikö tuo ilkeä lapsi vielääkään tahdo kuulla? Vie pois se, Praksinoa, ja muista se, että olen sinuun tyytymätöin! Sinä vieroitat minusta oman lapseni, voittaaksesi tulevan kuninkaan puolellesi. Se on joutavaa tahi osoittaa ainakin, että sinä olet taitamaton ja ett'et ole kykenevä siihen toimeen, joka sinulle on uskottu. Imettäjän velvollisuuden olet täyttänyt, mutta minä olen etsivä ja löytävä toisen hoitajan lapselleni. Ei mitään vastustusta. Ei mitään kyyneleitä; minä olen jo kyllin kuullut lapsen parkumista!"

Lausuttuansa nämät kovat ja kiivaat sanat, hän käänsi selkensä kuten kivettyneenä seisovalle Praksinoalle, joka oli ylhäisen makedoonialaisen aatelismiehen puoliso, ja astui teltaansa, jonne juuri oli asetettu muutamia monihaaraisia lampuja pienille somatekoisille pöydille palamaan.

Nämät, niinkuin kaikki muutkin kuningattaren teltassa olevat kapineet, olivat hohtavaa norsunluuta, joka näytti erittäin kauniilta taivaansinisen, hopealiljoilla ja tähdillä ommellun telttakankaan ja tiikerintaljojen rinnalla, millä patjat ja villaiset valkeat, sinisellä meanderilla reunustetut lattiamatot olivat peitetyt.

Kiivaasti kuningatar heittäytyi vaatetuspöytänsä edessä olevalle istuimelle, katseli niin kauvan peiliin, kuin hän olisi ensi kerran nähnyt kasvonsa ja vaalean punaiset hiuksensa, ja sanoi sitten kääntyen puoleksi Zoë'en, puoleksi Atheonlaiseen lemmikkineitsyesensä, joka muitten palvelijatarten kanssa seisoi hänen takanansa:

"Oli hulluutta, että värjäsimme tumman tukkani vaaleaksi; olkoon nyt sellaisena kuin se on, sillä Publius Scipio, jolla ei ole vihiäkään meidän keinoistamme, pitää tätä väriä harvinaisena ja kauniina eikä hänen tarvitse tietää, mistä se on sellaiseksi tullut. Tuota kotkanpäällä kaunistettua hiuskoristetta, johon pukeutuneena ollessani kuningas minusta enimmin pitää, Lysias ja Roomalainen pitävät barbarimaisena, ja siksi sitä kutsuu jokainen, jolla ei ole Egyptiläisten kanssa mitään tekemistä. Mutta eihän joukossamme tänä iltana ole Egyptiläisiä, ja senpä tähden tahdonkin panna päähäni safiirirypäleillä kaunistetun kultatähkäisen seppeleen. Luuletko, Zoë, siihen sopivan sen läpi näkyvän silkkihaateen, joka eilen tuli Kos'ista. Mutta en kuitenkaan pane sitä päälleni, sillä se on kudottu liian hienoksi eikä se ensinkään peittäisi mitään, ja minulta puuttuu juuri nyt tarpeellista täyteläisyyttä. Suonet näkyvät taas kaulassani, kyynärpäät käyvät niin suipoiksi, ja minä olen tullut kevyemmäksi. Se tulee noista alituisista vihastumisista, mielenliikutuksista, suruista ja huolista. Miten minun taas eilenkin täytyi nousta neuvostossa, sillä puolisoni antoi vaan aina myöden, suostui ja tahtoi olla myöntäväinen. Silloin kun pitää kieltämän, silloin minun täytyy astua esiin, vaikka minusta onkin sangen vastenmielistä, että minun aina pitää ottaman omille niskoilleni se viha, jota toiveissaan pettyminen ja kieltä herättävät, ja josta syystä minua pidetään kovana ja sydämettömänä; ja tämän kaiken teen voidakseni tahramattomana säilyttää puolisolteni tuota hiukan epäiltävää kunniaa, että hän muka on lempein ja ystävällisin kaikista miehistä ja ruhtinaista. Sekin, että poikani on niin itsepäinen, tuottaa mieltä häiritseviä kohtauksia, mutta on se sittenkin parempi, kuin että Philopator heittäytyisi kaikkien syliin. Poikien kasvatusta on etenkin siinä, että heitä opetetaan kieltämään. Suostunhan itsekin usein siihen, mihin minun ei pitäisi, mutta minä olen nainen, ja me näytämme myöntäväisinä ollessamme kauniimmilta kuin vastustellessamme, ja mikä olisi meille tärkeämpää kuin se, että olemme kauniita? Otetaan vaan tämä vaalean sininen puku ja pannaan sen yli kultalanka-verkko, jossa on safiireja solmuissa. Se soveltuu hyvin pääkoristeeni kanssa. Vedä varovasti kammallasi, Thais, sinä kosketat oikein kipeästi! Minä en saa enää löpötellä. Zoë, annappas tuo kääry tuolta, minun pitää hiukan koota ajatuksiani, ennenkuin lähden pitoihin miesten kanssa keskustelemaan. Kun on käyty kuolleitten alueella ja Serapiin luona ja kun on muisteltu sielumme kuolemattomuutta ja sen tulevaista kohtaloa, niin luetaan halukkaasti vielä kerran, mitä tuo herttaisista herttaisista ajattelijoista tietää sanoa senlaatusista asioista. Tuosta saat aloittaa, Zoë!"

Kleopatran suosikki viittasi toimetointa palvelijatarta vetäytymään pois, istuutui vastapäätä

kuningatarta olevalle matalalle patjalle ja alkoi selvästi ja harjaantuneella äänellä lukea, eikä mikään häntä siinä häirinnyt, paitse koristeiden helinä, kalliitten kangasten kahina, kristallimaljoihin kaadetun öljyn ja hajuveden tipahteleminen, kuningatarta koristelevan tytön lyhyet ja hiljaiset kysymykset ja Kleopatran yhtä lyhyet ja hiljaiset vastaukset.

Kaikki muut varmaankin kaksikymmentä nuorempaa naista, joilla ei ollut tekemistä kuningattaren kanssa ja jotka seisoivat joukottain avaran teltan seinustalla tahi istuivat lattialla olevilla patjoilla, odottivat niin liikahtamatta sitä hetkeä, jolloin heidänkin vuoronsa tulisi tehdä jokin palvelus, kuin olisi noita lumoussanallaan heidät loihtinut. Ainoastaan silmillään ja hiljaisilla sormiliikenteillä he keskustelivat, sillä he tiesivät, ett'ei kuningatar sallinut häiritä itseänsä silloin, kun hänelle luettiin, ja ett'ei hän paljon arvellut paiskatessaan pois luotansa kaiken, mikä häiritsi hänen toiveitaan ja halujaan, niinkuin likistävän kengän tai katkenneen kielen.

Hänen kasvojensa piirteet olivat säännöttömät ja terävät ja hänen poskipäänsä ja huulensa, joiden takaa lumivalkeat, mutta harvat hampaat loistivat, olivat liiaksi jännitetyt, mutta sill'aikaa kun hän oli pitänyt voimakasta ymmärryskykyänsä vireillä ja loistavin silmin, jotka näyttivät tietäjän silmiltä, ja suu puoleksi avoinna, kuunnellut Platon sanoja, niin joku selittämätöin, hieno sulouden loiste, joka näytti tulevan paremmasta, korkeammasta maailmasta, ympäröitsi häntä, ja silloin hän oli paljoo kauniimpi kuin nyt, kun hän oli valmiiksi koristeltuna ja Zoë oli pannut Platon pois kädestään, ja kun häntä ympäröivät naiset oikein tuhmaamalla tuhlailivat hänelle äänekkäitä imarrusanojaan.

Kleopatra rakasti sitä, että häntä niin innokkaasti ylisteltiin ja, hänen nauttiaksensa oikein useiden ihmettelyä, piti häntä koristeltaissa vaateuspöydän ääressä olla suuri joukko naisia. Kaikin puolin pidettiin hänen ympärillään peilejä, poimut aseteltiin paremmin ja jalokivillä kaunistetut sandaalien nauhat vedettiin kiinni.

Kuka ylisteli hänen kutriensa kiharuutta, kuka taas hänen vartalonsa solakkuutta, nilkkaluittensa hentoutta ja lapselle sopivien käsiensä ja jalkojensa pienuutta.

Eräs tyttö huomautti toiselle, mutta kyllin kovaa, jotta kuningatar saattoi sen kuulla, hänen silmiensä loistoa, joka muka oli kirkkaampi kuin hänen otsallaan ja kaulallaan olevien safiirien vesi, ja Ateenalainen neito Thaïs vakuutti, että Kleopatra oli tullut vahvemmaksi, sillä hänen kultaista vyötänsä oli tänään ollut paljoo vaikeampi vetää kiinni, kuin kymmenen päivää sitten.

Sitten kuningatar viittasi, Zoë heitti hopeakuulan somatekoiseen, samasta metallista tehtyyn maljaan, ja pian sen jälkeen kuului teltan ovelta henkivartijain askeleita.

Kleopatra astui ulos, loi pikaisen silmäyksen pikipannuilla ja tulisoihduilla kirkkaasti valaistulle katolle ja tummien lehvien välistä valkoisina hohtaviin, marmorisiin kuvapatsaisiin ja lähenei sitten katsomatta edes siihen teltaan päin, missä hänen lapsensa lepäsivät, kantotuolia, jonka nuoret makedoonialaiset aatelismiehet olivat kantaneet ja asettaneet katolle.

Zoë ja Ateenalainen Thaïs tukivat häntä, kun hän nousi kantotuoliin, ja hänen leikkikumppalinsa, palvelijattarensa ja muut läheisistä teltoista tänne rientäneet naiset muodostivat hänen tiensä kummallekin puolelle aituun ja puhkesivat kova-äänisiin ihmettelyn ja ihastuksen huudahduksiin, kun heidän valtijattarensa leijaili korkealla kantajiensa olkapäillä heidän ohitsensa.

Timantit loistivat kirkkaina Kleopatran viuhkaimen kädensijassa, kun hän nyökkäsi hovinaisilleen tuolla armollisella ystävällisyydellä, joka muistuttaa tervehdittyä siitä, kuinka paljoo alempana hän on tervehtijää. Jokainen hänen kätensä liike oli kuninkaallisen ylpeä ja tarkoin määrätty, mutta hänen silmistänsä loisti vapaasti ja kirkkaasti nuoren naisen kauniisti laitetun puvun mielihyvä, iloitseminen omasta itsestään ja hauskojen juhallisten hetkien odotus.

Jo kantotuoli katosi leveitten, katolta vievien portaitten ovesta, ja Athenalainen Thaïs huokasi hiljaa ja ajatteli itseksensä: "Jospa sinäkin kerran saisit tuollaisessa monivärisenä kimaltelevassa somassa näkinkengässä liidellä niinkuin jumalatar halki ilmojen, kauniitten nuorukaisten kantamana, ympärilläsi kuullen pelkkää ylistystä ja riemua! Tuolla taivaalla kiittää yhä kasvava Selene kylmänä ja äänetönnä mitättömien tähtien ohitse, ja samoin hän riensi soihdunkantajineen purpuraan puettuna näiden kaikkien telttain välillä olevien liekkien ja tulien ja meidän raukkojen ohitsemme pitoihin, ja millaisiin pitoihin, millaisten vieraitten pariin! Kaikki täällä ylhäällä riemuelivat hänelle, ja minusta tuntui siltä, kuin olisi tuolla alhaallakin kylmien marmorikuvien joukossa Zenon vakavat kasvot avanneet suunsa ja huudahtaneet hänelle hyväilyksen. Ja kuitenkin olisi Zoë ja valkoverinen Lysippa ja Demetriuksen mustakutriset tyttäret ja minäkin, mitätön olento, kauniimmat kuin hän, jos mekin voisimme kaunistella itseämme vaatteilla ja jalokivillä, joihin kuninkaat mielellään möisivät valtakuntansakin, jos mekin, niinkuin hän, Aphroditen tavoin saisimme valtijattarena istua näkinkengän kuoressa, joka liikkuu smaragdinvihreässä lasivirrassa, kuin häälyisi se keskellä merta, jos meidänkin jalkaimme alla olisi helmillä ja turkooseilla kaunistettuja delfiinejä, ja jos meidänkin hiuksissamme liehuisi strutsin sulkia

kuten hopeahattaroita, jotka kauniina kevätpäivinä koristavat Athenan ihanata taivasta. Minulle vasta se läpinäkyvä vaate sopisi, jota *hän* ei uskaltanut pitää! Oi jospa sentään olisi totta, mitä Zoë eilen luki, että ihmissielut ovat yhä uusissa muodoissa määrättyt vaeltamaan maan päällä! Ehkäpä silloin minunkin sieluni tulisi kerran jossakin kuninkaan lapsessa maailmaan! Prinssiksi en kuitenkaan tahtoisi tulla, sillä häneltä vaaditaan niin paljon, mutta kyllä prinsessaksi. Miten ihmeen ihanaa se sentään olisi!"

Paljon sellaista Thaïs uneksi, sill'aikaa kun Zoë oli kuninkaan teltan edustalla hiljaisessa, innokkaassa keskustelussa tätinsä, prinssi Philopatorin korkeimman hoitajattaren kanssa.

Ruhtinaallisen lapsen imettäjä kuivasi tuon tuostakin silmiään ja sanoi nyhykien katkerasti:

"Oman pienokaiseni, muut lapseni, puolisoni ja kauniin Aleksandriassa olevan talomme olen jättänyt antaakseni rintani prinssille ja kasvattaakseni häntä. Onneni, vapauteni, öitteni levon olen uhrannut kuningattaren ja tämän pojan tähden. Kuinka tämä kaikki minulle palkitaan! Ikäänkuin olisin palkattu piika enkä jalosukuisen miehen tytär ja vaimo, tämä, joka on vielä puoleksi lapsi, sillä tuskin hän on vielä yhdeksäntoista vanha, julistaa joka kymmenes päivä minut viraltani sinun ja lemmikkiensä läsnäollessa, ja minkä tähden? Sentähden että hänen poikansa suonissa virtailee hänen sukunsa hillitöntä verta ja sentähden, ett'ei lapsi tahdo kiittää syliin äidille, joka päiväkausiin ei käy häntä katsomassa ja joka vain joutohetkinään, päästyänsä muista oikeistaan vapaaksi, pitää hänestä huolta. Ruhtinaat osoittavat suosiota ja epäsuosiota oikeudenmukaisesti vain niinkauvan, kuin he ovat lapsia. Pienokainen ymmärtää varsin hyvin, minkä arvoinen minä hänelle olen ja minkä Kleopatra. — Jos mieleni tekisi menetellä pahoin lapsen kanssa, niin kyllä pian olisi tapahtunut tämän äidin tahto, äidin, joka hänen ei pitäisi olla. Niin raskasta kuin minun onkin, — rohkenenhan sen sanoa, — jo nyt jättää tämä heikko lapsi, joka on niin lujasti kiintynyt minun sieluuni kuin hän olisi omani, ja lujemminkin, paljoa lujemmin, niin teen sen kuitenkin tällä kertaa senkin vaaran uhalla, että Kleopatra syöksee meidät, minut ja puolisoni, onnettomuuteen, niinkuin monet muutkin, jotka ovat rohjenneet vastustaa hänen tahtoansa."

Prinssin imettäjä itki ääneensä; mutta Zoë pani kätensä surullisen ystävänsä olalle ja sanoi lohduttaen:

"Minä tiedän, että saat enemmän kärsiä Kleopatran oikkujen tähden kuin me kaikki muut, vaan älä hätäile! Huomenna hän lähettää kauniin lahjan niinkuin muulloinkin, kun hän on sinua loukannut, ja jos hän vastakin mieltäsi pahoittaa, niin hän aina myös koittaa sitä hyvittää, kunnes tämä vuosi on kulunut, ja sinä olet täyttänyt prinssin suhteen tehtäväsi ja saat jälleen palata omaistesi luo. Kärsivällisyyttä vaaditaan meiltä kaikilta. Me elämme kuin ihmiset, jotka asuvat lahonneessa huoneessa, ja joiden jaloille tänään uhkaa pudota hirsi, huomenna kivi. Ottakaamme levollisina vastaan, mikä meitä kohtaa, niin meidän haavojamme koitetaan parantaa, mutta jos vastustelemme, niin kaikki jumalat armahtakoot meitä; Kleopatra onkin kuten jännitetty jousi, josta nuoli lennähtää, niinpian kuin vain lapsikin, hiiri tai tuulen puuska koskee jänttä, kuten ylen täytetty astia, josta vesi virtailee, jos lehti, uusi vesipisara tai kyynel siihen putoaa. Me kaikki joutuisimme sellaisessa elämässä piankin perikatoon, mutta hän tarvitsee rauhattomuutta, jännitystä ja mielenliikutusta joka hetki. Myöhään hän tulee aterialta, tuskin kuusi tuntia hän nukkuu levotonta unta; ja siksi kun me jälleen hänet koristelemme aterialle, hän suopi tuskin niin paljon lepoa itselleen, kuin pieni kivi tarvitsee aikaa pudotaksensa haikaran pesästä maahan. Neuvotteluista mennään oppineitten keskusteluihin, kirjojen äärestä temppeleihin uhraamaan ja rukoilemaan, pyhästä huoneesta taiteilijain työhuoneisiin, maalauksia ja kuvapatsaita katselemasta vastaan-ottosaliin, alammaisten ja vieraitten luota kirjoitushuoneeseen, kirjeitten vastaanmisesta juhla-kulkueeseen ja taas uhraamaan, näistä toimista tänne ja vaatetustelttaan, jossa hän, sill'aikaa kun häntä kaunistellaan, kuuntelee minun lukuani, ja kuinka hän kuuntelee! Ei yksikään sana mene häneltä hukkaan, ja kokonaisia lauseita hänen ajatuksensa pitää koossa. Tästä tällaisesta sinnetänne käynnistä täytyy hänen sielunsa olla niinkuin jäsen, joka ankarista ponnistuksista on tullut kipeäksi ja tuntee tuskaa heti kun sitä vähä kovemmin koskee. Me emme ole hänelle suurempi- emmekä vähempi-arvoisia kuin kurjat hyttyset, joita lyömme koska meitä vaan haluttaa, ja jumalat olkoot armolliset sille, johon tämän kuningattaren käsi sattuu! Euergetes lyö miekalla kahtia sen, mikä tulee hänen tiellensä, Kleopatra taas pistää väkipuukolla, ja onhan hänen käsissään sekä hänen oma että myöntyväisen puolisonsa valta. Älä ärsyttele häntä! Tyydy siihen, mitä et voi torjua, niinkuin en minäkään nurise, jos lukiessani joskus teen virheen, ja hän tempaa kirjan kädestäni tai heittää sen jalkoihinsa. Siitä minun tarvitsee kuitenkin pelätä ainoastaan omastapuolestani, mutta sinun vielä puolisoosi ja lapsiesikin puolesta."

Praksinoa nyökkäsi kuultuaan nämät sanat surullisesti mutta myöntyväisesti päätänsä ja sanoi:

"Kiitos sinulle näistä sanoista. Minä ajattelen tällaisissa tapauksissa ainoastaan sydämelläni, mutta sinä suurimmaksi osaksi päälläsi. Sinä olet oikeassa, minulla ei ole tälläkään kertaa muuta tehtävää, kuin kärsiminen; mutta kun kerran olen täyttänyt, mitä olen täällä ottanut toimittaakseni, ja kun taas olen kotona, niin annan, ikäänkuin kovasta taudista parantuneena, teurastaa suuren uhrin Asklepiukselle ja Hygeialle; mutta sen nytkin jo tiedän, että mieluummin tahtoisin köyhänä piikana

jauhaa käsikiveä, kuin vaihettaa asemaani tämän rikkaan, jumaloitun kuningattaren kanssa, joka nopeasti ja levottomasti rientää parhaan ohitse, mitä elämä kuolevaisille tarjoopi, voidakseen nauttia täydellisestä elämästä. Hirmuiseksi, hirvittäväksi kuvailen sellaista elämää, ja autio kuin erämaa on varmaankin sellaisen äidin sydän, jolla on muiden asiain kanssa niin paljon tekemistä, ett'ei hän voi itsellensä voittaa oman lapsensa rakkautta, joka sulostuttaa jokaisen päivämiehenkin vaimon elämää. Mieluummin kärsisin kaikkea, kuin olisin sellainen kuningatar!"

KAHDEKSAS LUKU.

"Eikö ole ketään, joka tulee minua vastaan?" kuningatar kysyi, kun hän oli saapunut viimeisille porfyryriportaille, jotka veivät juhlasaliin johtavaan etusaliin, ja katseli synkkänä, pieni käsi nyrkiksi puristettuna, perästänsä tulevia kamariherroja: "Minä tulen, eikä kukaan ole täällä!"

Tällä "ei kukaan" oli sentään hiukan omituinen merkitys, sillä marmoripaasilla siinä avarassa, ylt'ympäri pylväskäytävien ympäröimässä ja vain tähtitaivaan kattamassa huoneessa, johon kuningatar viittasi, seiso i enemmän kuin sata mekedoonialaista henkivartijaa kallisarvoisimmissa tamineissa ja yhtä monta ylhäistä hovin virkamiestä, jotka arvonimiltään olivat kuninkaan isiä ja veljiä, sukulaisia ja ystäviä ja ensimmäisiä ystäviä.

Nämät kaikki ottivat kuningattaren moni-äänisellä "terve!"-huudolla vastaan; mutta ei yksikään heistä näyttänyt Kleopatrasta huomiota ansaitsevalta.

Tämä joukko oli hänestä vieläkin vähä-arvoisempi kuin ilma, jota meidän on elossa pysyäksemme hengittäminen, se oli hänestä kuin ilkeä savu, kuin kieppuva pöly, jonka tieltä mielellämme väistymme, mutta jota matkustajan kuitenkin on kärsiminen päästäksensä eteenpäin.

Kuningatar oli odottanut, että harvat, hänen ja hänen veljensä Euergeteen aterialle valitsemat vieraat täällä rappusilla olisivat häntä tervehtimässä, kun hän jumalattaren tavoin liehui kautta ilmojen näkinkengässään, hän, joka jo oli mielessänsä iloinnut Roomalaisen hämmästelevästä ja Lysiaan hienosta imartelusta; mutta nyt oli tehokkain kohta ius hänen roolissansa, jota hän tänä iltana aikoi näytellä, mennyt ihan hukkaan, ja hän aikoi jo antaa kantaa itsensä takaisin katollensa ja vasta, kun hän varmaan tiesi vieraitten jo olevan läsnä, vielä kerran liehua heidän vastaansa.

Mutta paljoa enemmän kuin mitään muuta, kuin tuskaa ja katumustakin, hän pelkäsi sitä, että hän näyttäisi naurettavalta. Senpä tähden hän vain käskettikin kantajiaan seisomaan paikoillansa ja sill'aikaa, kun ylimmäinen vastaan-ottaja, arvonsa unhoittaen riensi ilmoittamaan hänen tuloansa kuninkaalle, hän viittasi ylhäisimmät valtakunnan ylimykset luoksensa lausuaksensa heille kylmän ystävällisesti muutamia armollisia sanoja. Vain muutamia, sillä pian avautuivat varsinaisen juhlasalin thyiapuusta tehdyt ovet ja kuningas tuli ystävinensä Kleopatraa vastaan.

"Kuinka olisimme saattaneet sinua näin varhain odottaa?" Philometor puolisolleen huudahti.

"Onko tämä todellakin liian aikaista?" ruhtinatar kysyi, "vai hämmästytkö sinua sentähden, että unhoitit kokonaan minua odottaa?"

"Miten väärin luulet!" kuningas vastasi. "Tiedähän toki, että sinä, miten varhain tulletkin, tulet minun toiveilleni aina liian myöhään."

"Ja meidän toiveillemme," Korinholainen Lysias huudahti, "et tule liian varhain etkä liian myöhään, vaan parhaasen aikaan, kuin onni ja voitonseppele ja parantuminen."

"Paraneminenko, joka edellyttää taudin?" Kleopatra kysyi, ja hänen silmänsä säteilivät taas kirkkaina ja viisaina.

"Minä ymmärrän täydellisesti Lysiaan tarkoituksen," Publius puuttui Korinholaisen puheeseen, "sillä minä olen kerran Marskentällä syössyt hevosineni maahan, maannut viikkokausia vuoteen omana ja tiedän, ett'ei löydy mitään onnellisempaa tunnetta, kuin se että ihminen parannuttuaan huomaa kadonneitten voimiensa jälleen palaavan takaisin."

"Ja vielä enemmän," Lysias keskeytti ystävänsä puheen, "kuningatar minusta näyttää tulevan niinkuin paraneminen, koska me, sill'aikaa kun hän oli poissa joukostamme, tunsimme olevamme kipeitä ikävästä. Sinun läsnä-olosi, Kleopatra, on tehokkain lääke ja tuottaa meille takaisin menetety n terveytemme!"

Kleopatra laski hempeästi ja ikäänkuin kiittolisuuden osoitteeksi viuhkaimensa alas ja käänsi sen ohessa nopeasti sen vartta, että siihen kiinnitetyt timantit voisivat kirkkaasti loistaa; sitten hän kääntyi kummankin ystäväänsä puoleen ja sanoi:

"Teidän sanoillanne on ystävällinen tarkoitus, ja ne ovat niin keskenänsä sopusoinnussa, kuin kaksi samassa koristeessa olevaa kiveä, joista toinen kimaltelee sentähden, että se on taidokkaasti hiottu ja siis tarjoopi kuvastimen kaikesta, mikä loistaa, mutta toinen taas loistaa sentähden, että se on puhdas ja välähtelee oman kiiltonsa vaikutuksesta. Puhdas ja todellinen on sama; Egyptiläisillä onkin vain yksi sana kumpaakin merkitsemään, ja sinun ystävällinen puheesi, Scipio, — mutta saanhan kutsua sinua Publiukseksi, — sinun ystävällinen puheesi, Publius, näyttää minusta olevan todenmukaisempaa, kuin hilpeän ystäväsi kevytmielisemmille korville sopivat sanat. Minä pyydän, ojenna minulle nyt kätesi!"

Näkinkengän kuori, jossa hän oli istunut, laskeutui maahan, ja Publiuksen sekä puolisonsa tukemana kuningatar astui siitä ja lähti vierainensa juhlasaliin.

Sittenkuin esirippu jälleen oli sulkenut salin, ja Kleopatra oli vaihtanut muutamia sanoja puolisonsa kanssa, hän kääntyi jälleen Roomalaisen puoleen, jonka luo eunukki Euleus oli astunut, ja sanoi:

"Sinä tulet Atheenasta, Publius, mutta et näytä siellä juuri innokkaasti seuranneen logiikan esitelmiä, vai mistä muuten tulee, että sinä, joka terveyttä pidät korkeimpana hyvänä, että sinä, joka myöskin ilmoitit, ett'ei sinun missään ole niin hyvä olla kuin minun läheisyydessäni, kuitenkin saatoit juhlakulkueen jäljestä niin nopeasti jättää minut varsin vastoin sopimustamme? Rohkenenko kysyä, mitkä toimet..."

"Meidän jalo ystävämme," eunukki vastasi syvään kumartaen ja antamatta kuningattaren puhua loppuun, "näyttää erinomaisesti mieltyneen Serapiin partaisiin erakkoihin ja etsivän heiltä lopullista päätöskiveä Athenassa alkamille opinnoillensa."

"Siinä hän tekee oikein," Kleopatra vastasi, "sillä heiltä hän saattaa oppia kiinnittämään tarkkaavaisuuttansa siihen elämän kolmannekseen, josta Atheenassa puhutaan sangen vähän, minä tarkoitan tulevaisuuteen —"

"Se on jumalien asia," Roomalainen vastasi. "Se tulee kyllä ajallansa, enkä minä ole siitä erakon kanssa puhunut mitään. Euleus tietäköön, että päinvastoin kaikki, mitä Serapeumissa opin tuolta omituiselta mieheltä, koskee menneitä asioita."

"Mutta miten on mahdollista," eunukki kysyi, "että kukaan, jolle Kleopatra on tarjonnut seuraansa, saattaa niinkauvan ajatella muuta, kuin hänen kaunista läsnäoloansa?"

"On aivan oikein," Publius nopeasti vastasi, "että käyt nyky-ajan asioihin käsiksi ja ett'et ajattele mielelläsi menneisyyttäsi."

"Se oli täynnä suruja ja vastuksia," eunukki lausui taitavasti itseänsä hilliten, "sen ruhtinattareni tietää, sekä valistuneen äitinsä kertomuksista että omastakin kokemuksestaan ja tietää suojella minua siltä ansaitsemattomalta vihalta, jolla mahtavat viholliset näyttävät tahtovan minua vainota. Salli kuningatar, että vasta myöhemmin olen aterialla saapuvilla. Tämä jalo herra odotutti itseänsä tuntikausia Serapeumissa, ja Philae'n Isistemppeleihin tehtävää uutta rakennusta koskevien ehdotusten pitää jo huomenna olla kunnossa, että ne sinun korkean puoliosi ja hänen ylhäisen veljensä Euergeteen neuvottelussa aamulla varhain..."

"Saat mennä," Kleopatra keskeytti eunukin puheen.

Sittenkuin Euleus oli lähtenyt, kuningatar astui lähemmäksi Publiusta ja sanoi:

"Sinua kiukuttaa tämä ehkä vastenmielinen, mutta kaikissa tapauksissa käytännöllinen ja ansiokas mies. Saanko kysyä, loukkaako sinua vain hänen persoonallisuutensa, vai ovatko ne tosi-asioita, jotka ovat herättäneet sinussa vastenmielisyyttä ja, jos oikein olen nähnyt, oikein vihamielisiäkin tunteita häntä vastaan?"

"Molempia," Publius vastasi. "Jo alusta alkain en luullut tapaavani tässä miehessä mitään hyvää, ja nyt tiedän, että jos olen erehtynyt hänen suhteensa, niin se on tapahtunut hänen eduksensa. Huomenna pyydän sinulta hetkisen aikaa, jona kerron sinulle hänestä sellaista, mitä ei sovi tänä illole omistettuna iltana jutella, koska se on ikävää ja surullista. Sinun ei tarvitse sen vuoksi tulla uteliaaksi, sillä ne ovat menneisyyden asioita eivätkä koske minua eivätkä sinua."

Ylimmäinen hovimestari ja edesikäypä, jotka kutsuivat pöydän ääreen, keskeyttivät tämän keskustelun, ja pian kuningaspari vieraineen virui juhla-aterialla.

Eri esineitten itämaalainen komeus ja helleniläinen somuus yhdistyivät tuossa keskikokoisessa

salissa, missä Ptolemaios Philometor tavallisesti mielummin aterioitsi muutamien valittujen ystäviensä kanssa.

Samoin kuin suuri vastaan-ottosali ja miestensali kaksinekymmenine ovineen ja porfyryripylväineen, johon kuninkaan vieraat kokoontuivat, tämäkin sai valonsa ylhäältä, sillä ikkunattomat seinät ja komeat alabasteripatsaat korintholaisine akanthuskapiteeleinensä kannattivat ainoastaan sivuilla olevata kapeata katosta, mutta keskeltä se oli katotoin.

Nyt, kun sadat tulet sitä valaisivat, leveni tuon avaran aukon yli, josta päivällä aurinko loi valoansa huoneeseen, kultainen vuorikristalleista kimaltelevilla puolikuilla ja tähdillä koristettu verkko, jossa oli niin ahtaat silmukat, että se esti yöllä valoa kohti lenteleviä yölepakoita ja perhosia.

Kuninkaan ruokasali olikin melkein päivän valkeaksi valaistu, etenkin useilla, monihaaraisilla kynttilöillä, joita kannattivat ihanat, pronsista ja marmorista tehdyt lapsen vartalokuvat.

Jokainen liitos lattialla olevassa mosaikkikuvauksessa, joka esitteli Herakleen vientiä olympiin, jumalien ateriata ja ällistyneen uroon hämmästyttä taivaallisen seuran komeuden johdosta, oli näkyvissä, ja sadat liekit kuvastelivat seinien Hippon Regiuksesta tuodussa marmorissa, johon taitavat taiteilijat olivat kuvannet kalliilla kivillä, niinkuin lapis lazuli'lla, malakiittilla, kuutilokivellä, verijaspiksella, akhaattilla ja Khalkedonin kivellä, hedelmäterttuja, komeissa ryhmissä olevaa kaadettua riistaa ja kaikenlaisia soitokoneita; pylväissä taas sai nähdä koomillisen ja traagillisen runottaren naamioita, tulisoituja, muratilla ja viiniköynnöksille kierreltyjä thyrsoosauvoja ja huiluja. Kaikki nämät olivat kuvatut kultaan ja hopeaan sekä puolijalokivillä koristellut ja kohosivat marmoriselta perustaltaan niinkuin metalli-nasta nahkakilvestä tai runsaat helat miekanhuotrasta.

Tuo ihana dionysiläiskulkuetta esittelevä korkokuvaus, jonka kuvanveistäjä Bryaksis oli muodostellut Ptolemaios Soteria varten ja tehnyt sen norsunluusta ja kullasta, katseli alas aterioitseviin päin.

Kaikki, mihin silmä tässä huoneessa sattui, oli ollut kaunista, kallista ja etenkin iloista, ennenkuin Kleopatra oli astunut valta-istuimelle; mutta hän oli täällä niinkuin omissa asuinhuoneissiansakin, antanut asettaa marmorisille pylväille suurimpain helleniläisten filosoofien ja runoilijain kuvapatsaita, Milesolaisesta Thaleesta aina Stratoon asti, joka pani kohtalon jumalan valta-istuimelle, Hesiodoksesta aina Kallimakhokseen, ja antanut, koomillisen runottaren naamion lisäksi liittää traagillisenkin naamion, sillä pöytänsä ääressä hän ei halua, niin hänen oli tapa sanoa, nähdä ketään, jota ei hyvä ja vakava keskustelu enemmän miellyttäisi, kuin ruoka, juoma ja nauru.

Sen sijaan kun muut vaimot aterialla läsnä ollessaan istuivat tuolilla tai puolisonsa sijan jalkapuolella, hän virui omalla lepotilallaan, jonka takana runoilijatar Sapphon ja Perikleen ystävättären Aspasian kuvapatsaat olivat.

Että häntäkin pidettäisiin filosoofina ja, joll'ei juuri runoilijattarena, niin ainakin runouden ja soitannon tarkkana tuntijana, hän vaati ikäänkuin omat oikeutensa, ja miksikä hän ei olisikaan tahtonut mielummin virua kuin istua, koska hän kuitenkin tiesi, kuinka hyvin hänen sopi heittäytyä patjalle ja nojautua vuoteen syrjää vasten kädellään, joka ei juuri ollut kaunis, mutta jossa kuitenkin oli ihmeteltävinä aleksandrialaisen koriste- ja kultasepän työn jaloimpia näytteitä.

Mutta hän valitsi viruvan asentonsa etenkin jalkojensa tähden; ei kenelläkään naisella, näet, koko Egyptissä ja Kreikan maassa ollut pienempiä ja jalommin muodostuneita jalkoja kuin hänellä.

Senpä vuoksi hänen sandaalinsa olivatkin niin tehdyt, että ne hänen seisossaan tai käydessään peittivät ainoastaan jalkapohjan, vaan jättivät aivan paljaksi somat, valkoiset varpaat ruusunvärisine kynsineen ja vaaleahkoine puolikuineen.

Pidoissa hän pani kuten miehetkin kenkäänsä kokonaan pois ja piti jalkojensa ensiksi peitossa, että hän vasta sitten ne näyttäisi, kun hän luuli niiden sijojen kokonaan kadonneen, jotka sandaalien nauhat olivat jättäneet hänen hentoon ihoonsa.

Eunukki Euleus oli näitten jalkojen suurin ihailija, ei, niinkuin hän itse sanoi, niiden kauneuden tähden, vaan sentähden että kuningattaren varpaitten liikkeet hänelle osoittivat, mitä Kleopatran mielessä silloin liikkui, kun hän ei saattanut huomata hänen teeskentelytaidossa harjaantuneesta suustansa ja silmistänsä mitään siitä, mitä hänen sielunsa ajatteli.

Yhdeksän kolmittain yhteen asetettua hevosen kengän muotoon järjestettyä sijaa eebenholtsisine syrjineen ja oliivinvihreine patjoineen, joille oli kirjaeltu kullalla ja hopealla hienoja kuvia, tarjosivat vieraille lepopaikkaa.

Kuningatar kuiskutti kohottaen olkapäitään ja, niinkuin näytti, varsin vähän ihastuneena kamariherralle, ja tämä osoitti heti kullekin kutsutulle hänen paikkansa.

Kuningatar kävi takimmaisena sija-osaston äärimäiselle paikalle oikealla puolen ja hänen puolisonsa äärimmäiselle vasemmalla puolen: heidän välillään oleva sohva jäi tyhjäksi Euergetestä, kuninkaallisen pariskunnan veljeä varten.

Yhdellä niistä kolmesta sijasta, jotka olivat oikealla puolen ruhtinaallista perhettä, Publius sai paikkansa aivan Kleopatran viereen, ja häntä vastapäätä lähinnä kuningasta Korintholainen Lysias.

Kaksi viimeksimainittujen viereistä tilaa jäi tyhjiksi, sen sijaan kun Roomalaisen rinnalle asetui tuo urhea ja viisas Hieraks, Ptolemaios Euergeteen ystävä ja uskollisin palvelija.

Sill'aikaa kun palvelijat levittelivät ruusunlehtiä huoneeseen, ruiskuttelivat hyvän hajuista vettä ja kantoivat pienen hopeapöydän, jonka vahva kansi oli tehty punaisen ruskeasta, valkotäplisestä porfyryrystä, kunkin vieraan viereen, kuningas kääntyi ystävällisesti tervehtien vieraittensa puoleen ja pyysi anteeksi heidän vähälukuisuuttansa.

"Euleuksen," hän sanoi, "on täytynyt toimiensa tähden jättää meidät, ja meidän kuninkaallinen veljemme istuu varmaankin vielä kirjainsa ääressä Aristarkhoksen kanssa, joka on tullut hänen mukanaan Aleksandriasta, mutta kyllä hän on lujasti vakuuttanut saapuvansa tänne."

"Kuta vähemmän meitä on," Lysias vastasi syvään kumartaen, "sitä kunniakkaampaa on kuulua teidän tarkan vaalinne mukaan valittujen joukkoon."

"Minä luulen jo hyvistäkin olevan parhaat kutsutut," kuningatar sanoi, "mutta veljeni Euergeteen mielestä lienevät nekin vielä liian monilukuiset, sillä hän, joka vieraassa maassa käskää niinkuin kotonansa, on kamarieherraa kieltänyt käskemästä meidän oppineita ystäviämme, niiden joukossa sinuakin, Agatharkhides, minun ja veljeni oivallinen opettaja, niinkuin tunnettu on, sekä meidän juutalaisia ystäviämme, jotka eilen ottivat osaa ateriamme, ja jotka olin listaan kirjoittanut. Minusta se voi olla hyvä, sillä minä rakastan runotarten lukua, ja ehkäpä hän tahtoi osoittaa sinulle, Publius, kunniaa, sillä me istumme nyt Roomalaisten tapaan. Sinun emmekä hänen kunniaksensa tänään olemme ilman soitantoa; sanoithan sinä, ett'et sitä aterioidessa juuri rakasta. Euergetes itse soittaa oivallisesti harppua. On muuten hyväkin, että hän tulee myöhään niinkuin ainakin, sillä ylihuomenna on hänen syntymäpäivänsä, ja hän tahtoo viettää sen täällä eikä Aleksandriassa. Brukhiumiin kokoontuneitten papillisten lähettiläitten pitää tulla tänne Memphiisen toivottamaan hänelle onnea, ja meidän pitää valmistaman jotakin loistavaa. Sinä, Publius, et rakasta Euleusta, mutta hän paraiten ymmärtää näitä asioita, ja minä toivon, että hän pian palaa takaisin meitä neuvomaan."

"Huomenna meidän pitää panna toimeen suuri juhlakulkue," kuningas huudahti. "Euergetes rakastaa loistavia näytelmiä ja minä tahtoisin mielelläni hänelle osoittaa, kuinka hänen tulonsa on meitä ilahuttanut."

Kuninkaan kauniit kasvopiirteet näyttivät hänen näitä sydämestä lähteneitä sanoja lausuessaan erittäin miellyttäviltä, mutta hänen puolisonsa sanoi ajattelevaisesti:

"Niin, jos olisimme Aleksandriassa, mutta keskellä egyptiläistä väestöä —"

YHDEKSÄS LUKU.

Kova-ääninen, juhlasalin marmoriseinistä kajahteleva nauru keskeytti kuningattaren viimeiset sanat, ja hän pelästyi ensin, mutta hymyili sitten ystävällisesti, kun hän huomasi veljensä, joka, työnnettyänsä kamarieherran syrjään, oli erään vanhan Kreikkalaisen rinnalla astunut aterioitsevien joukkoon.

"Kaikkien Olympin asukasten ja kaiken sen jumala- ja nautakarjan nimessä, joka asuu Niilin temppeleissä!" tulija huusi yhä vielä nauraen niin kovaa, että hänen lihavat poskensa ja hirmuisen vahva ja nuori ruumiinsa vapisi ja tutisi. "Sinun kauniiden jalkojesi nimessä, Kleopatra, jotka niin helposti voi kätkeä, mutta jotka kuitenkin jokaisen pitää nähdä, kaikkien sinun suloisten hyveittesi nimessä, Philometor, minä luulen, että te koetatte voittaa suuren Philadelphoksen tai meidän syyrialaisen setämme Antiokhoksen, ja tahdotte panna toimeen sellaisen juhlakulkueen, ja vielä minun kunniakseni! Hyvä kyllä! Minä otan itse ihmeesen osaa ja esittelen paksulla ruumiillani Erosta viinineen ja jousineen. Jonkun Aithiopiattaren pitää siinä tapauksessa olla äitinäni, Aphroditena! On näyttävä oikein komealta, kun tämä musta-ihoinen kaunotar nousee valkoisesta merivaahdosta. Ja mitä mietitte lyhyt- ja villatukkaisesta Pallaasta, sulottarista, joilla on leveät aithiopialaiset jalan lätkäleet, ja Egyptiläisestä,

jonka paljaaksi ajellussa päässä aurinko kuvastelee, Phoibos Apollona!"

Näin sanoen tuo kaksikymmen-vuotias jättiläinen heittäytyi tyhjälle tilalle sisarensa ja veljensä väliin ja huusi, sittenkuin hänen veljensä oli hänelle ilmoittanut Roomalaisen nimen ja hän itse arvokkaasti tervehtinyt tätä, luoksensa erään nuorista makedoonialaisista aatelismiehistä, jotka olivat aterijoitsevain palvelijoina, antoi täyttää maljansa kerran ja vielä kerran ja sitten vielä kolmannen kerran, joi sen yhtä kyytiä ja pois panematta pohjaan asti ja sanoi sitten kovaa, pyyhkien molemmin käsin takkuista, vaaleata tukkaansa, niin että se pörrötti ihan ylöspäin hänen valtavasta päästään ja leveästä otsastaan:

"Minun täytyy pitää vähän kiirettä, saadakseni teidät kiinni. Vielä yksi malja, Diokleides!"

"Hillitöin!" Kleopatra nuhteli puoleksi leikillään, puoleksi totisena uhaten häntä sormellaan. "Millaiselta sinä näytät!"

"Sellaiselta kuin Silenus pukinjaloitta," Euergetes vastasi. "Annappas minulle peili, Diokleides! Noudata vaan kuningattaren silmäystä niin kyllä sen löydät. Kas siinä se olikin! Eikä todellakaan kuva, jonka se minulle näyttää, huonosti minua miellytä. Minä näen siitä pääkallon, jolla Egyptin molempain ruunujen lisäksi vielä kolmannellekin olisi tilaa, ja jossa on niin suuret aivot, että niillä voisi täyttää neljänkin kuningattaren päät reunoja myöten. Minä näen kaksi korppikotkan silmää, jotka aina ovat terävät, silloinkin kun niitten omistaja on juovuksissa, ja joita ei vaivaa mikään muu, kuin näitten hauskojen poskieni liha, joka varmaankin, jos se, samassa määrässä lisääntyy, vihdoin tukkii niiltä kokonaan valon, kuten kasvava puu kätkee puunkoloon pistetyn drakman, kuten luukku sulkee akkunan. Näillä kämmenillä ja käsivarsilla tuo peilistä näkyvä mies kuristaa hädän tullessa täysikasvaneen niilihevosen, ja niiden vitjain, jotka koristavat tätä kaulaa, pitää olla kaksi kertaa niin pitkät, kuin hyvin ruokitun egyptiläisen uhrin vitjat; minä näen tästä peilistä miehen, joka on leivottu tukevammasta taikinasta ja lihavamasta, lujemmasta aineesta, kuin muut ihmiset, ja jos tuolla kirkkaasta kuristimesta näkyvällä hienolla olennolla on päällään läpinäkyvää kangasta, niin mitä sinulla, Kleopatra, on sitä vastaan? Ptolemaiolaisten ruhtinasten pitää pitämän huolta Aleksandrian tuontikaupasta, sillä mitä muuten tulisi Kos'in kauppaliikkeestä, joll'en minä ostaisi hienointa Bombyks-silkkiä, sen sijaan kun sinä, kuningatar, et ensinkään hyödytä sen myyjiä, vaan käärnit itsesi vestaalin tavoin mattokankaasta tehtyihin vaatteisiin? Seppele päähäni ja vielä toinenkin ja uutta viiniä maljaan! Rooman ja sinun menestykseksi, Publius Cornelius Scipio, ja meidän viimeisen kriittillisen arvelumme onneksi, Aristarkhokseni, ja hienon ajattelemisen ja rohkean juomisen hyväksi!"

"Rohkean ajattelemisen ja hienon juomisen hyväksi," näin puhuteltu nopeasti vastasi kohoittaen maljaansa, katsellen tulisilla silmillänsä viiniä ja taluen sitä hiljalleen lähemmäksi pitkä, kauniisti muodostunutta ja hiukan kaarevaa nenäänsä sekä ohuita huuliansa.

"Oho, Aristarkhos!" Euergetes huudahti rypistäen leveätä otsaansa. "Sinä miellytät minua enemmän muokatessasi runoilijaksi ja kirjailijaksi sanoja, kuin oikaistessasi kuninkaan hänen ryypäteensä käyttämiä juomalauselmia. 'Hieno juominen' on 'maistelemista', ja maistelemisen minä jätän ruovonpöristelijöille ja muulle siipikarjalle, joka hyvin tulee aikaan ruovikossa. Ymmärräthän? Ruovikossa; olkoon ruoko leikattu sitten kirjoittamista varten tahi ei!"

"Hienolla juomisella," tuo suuri kriitikus vastasi nuorelle ruhtinaalle aivan rauhallisena pyyhkien kapealla kädellensä ohuet harmaat hiuksensa korkealta otsaltaan, "hienolla juomisella minä tarkoitan valitun, oivallisen viinin juontia, ja oletko koskaan nauttinut mitään hienompaa kuin tätä Anthyllan rypäleen mehua, jota sinun ylhäinen veljesi meille tarjoo? Juomalauselmasi siis edestakaisin käännettynä ylistää sinua eteväksi ajattelijaksi ja samalla kelpo juoman hyväntahtoiseksi antajaksi."

"Hyvin käännetty," Kleopatra käsiään taputtaen huudahti. "Katsoppas. Publius, siinä aleksandrialainen kieli näytti näppäryyttänsä."

"Niin," Euergetes puuttui puheeseen, "jos voisi keihäitten asemasta sanoilla ryhtyä taisteluun, niin kyllä Aleksanterin kaupungin museumin herrat, Aristarkhos johtajanaan, pitäisivät kurissa Rooman ja Karthagon yhtyneitä joukkoja."

"Mutta emmehän ole sodassa, vaan rauhallisella aterialla," kuningas sanoi hyväntahtoisesti ja ystävällisesti. "Sinä olet varmaankin saanut tiedon meidän salaisuudestamme ja olet pilkannut meidän uskollisia Egyptiläisiämme, joitten sijaan mielelläni panisin vaaleita Kreikkalaisia, jos Aleksandria olisi vielä minun eikä sinun, mutta ei sittenkään ole puuttuva sinun syntymäpäivänäsi komeata juhlakulkuetta."

"Vieläkö teitä sitten todellakin huvittaa tuo ijankaikkinen hanhenmarssi?" Euergetes kysyi ja ojensi sohvaltaan kohottaen puristetut kätensä päänsä yli. "Mieluummin sittenkin tahdon tyytyä Aristarkhoksen hienoon juontiin, kuin katsella tuota tyhjää komeutta. Ainoastaan kahdella ehdolla

lupaan olla hiljaa ja pysyä puolen päivää alallani kuin apina häkissään: ensiksi, jos meidän roomalaista kesti-ystäväämme, Publius Cornelius Scipiota miellyttää katsella sellaista näytelmää, joka ei kuitenkaan likimainkaan saata kilpailla Roomalaisten voittotriumphien kanssa, sittenkuin enomme Antiokhos ryösteli maatamme ja me molemmat veljet ja'oitimme keskenämme Egyptin, ja jos toiseksi sallitten minun kauppiana ottaa osaa kulkueesen."

"Minun tähteni, kuninkaani," Publius vastasi, "ei tarvitse juhlakulkueita panna toimeen, ei ainakaan sellaisia, joita minun on pakko katsella."

"Minua sellainen yhä vieläkin ilahuttaa," Kleopatran puoliso Philometor sanoi. "Minä en väsy katselemaan hyvin järjestettyjä ja iloisia joukkoja."

"Minun lävitseni taas," Kleopatra huudahti, "käy kylmiä ja kuumia väreitä, ja usein kyynelet tulevat silmiini juuri silloin, kun riemu kovimmin raikuu. Suurella joukolla, joka yhdistyy ainoastaan yhtä henkilöä varten, on aina melkoinen vaikutus. Pisara, hiekkajyvänen, rakennuskivi, ne ovat kaikki mitättömiä esineitä, mutta mieltä-ylentävästi miljoonat niistä vaikuttavat, kun ne ovat mereksi, erämaaksi tai pyramiidiksi yhdistettyinä. Yksi ainoa riemuitseva näyttää hullujenhuoneesta karanneelta narrilta, mutta kun tuhansia ihmisiä yhtäaikaan riemuitsee, niin se valtaa väkevästi kylmänkin sydämen. Kuinka etenkin sinua, Publius Scipio, jossa minusta nähden voimallinen tahto on niin erittäin onnellisesti kehkeytynyt, ei liikuta näytelmä, jossa on vaikuttamassa sellainen yhteinen tahto?"

"Saattaako sitten tällaisessa kansan riemussa," Roomalainen kysyi, "ylimalkaan tulla kysymyksenkään mikään tahto. Sellaisessahan jokainen juuri tuleeikin tuollaiseksi tahtoa vailla olevaksi jäljittelijäksi ja matkijaksi: minä puolestani haluan kulkea omaa tietäni ja olla riippumaton mistään muusta, kuin niistä laei'sta ja velvollisuuksista, joiden alaiseksi minut tekee Rooman valtio."

"Minä taas," Euergetes sanoi, "olen lapsesta saakka katsellut juhlakulkueita parhaasta paikasta, ja sen vuoksi kohtalo rankaisee minua sillä, että se tekee minut välinpitämättömäksi kaiken sellaisen suhteen, kun sitä vastoin nuo köyhät raukat, jotka saavat nähdä vain muassa oljoitten neniä, hiuksia ja selkiä, saavat aina iloita jostakin uudesta komeudesta. Publius Scipiota ei minun tarvitse ottaa huomioon, niinkuin näette, vaikka sen mielelläni tekisin. Mitähän sinä, Kleopatra, nyt sanoisit, jos itse ottaisın osaa minun juhlakulkueeseeni, minä sanoin minun, sillä minun kunniaksenihan se pannaan toimeen; se olisi todellakin jotakin uutta ja vieläpä hauskaakin."

"Luullakseni enemmän uutta ja hauskaa kuin kunniakasta," Kleopatra pistävästi vastasi.

"Mutta senhän pitäisi olla teille oikein mieluista," Euergetes nauroi, "sillä paitse veljenne olen vielä teidän kilpakumppalinne, ja mieluumminhan sellaisen näkee alenevan kuin ylenevän."

"Näihin sanoihin," kuningas puuttui puheeseen nuhtelevalla ja surullisen hiljaisella äänellä, "ei mikään sinua oikeuta. Me rakastamme sinua, suomme sinulle omaisuutesi omamme rinnalla ja pyydämme sinua pilapuheissakin välttämään sellaisia sanoja, että kaikki menneet asiat pysyisivät unhotuksissa."

"Ja ett'et," Kleopatra lisäsi, "narrimaisuudellasi tahraisi kuninkaan arvoasi ja mainettasi, jonka oppisi kautta olet saavuttanut."

"Opettajatar! Tiedätkö sitten, mitä tarkoitin? Minä ai'oin esiytyä Alkibiadeena Aristarkhoksen kanssa, joka olisi ollut Sokrateena, muassamme joukko huilunsoittajattaria; onhan minulle aina sanottu, että Alkibiades ja minä olemme toistemme näköisiä — monessa suhteessa, vilpittömät ystävät sanovat, kaikissa suhteissa, kohteliaammat sanovat."

Publius tarkasteli nämät sanat kuultuansa, tuon kuninkaallisen mässääjän muodotonta, läpinäkyvään vaatteeseen puettua vartaloa, ja kun hän sen ohessa ajatteli Atheonalaisten lemmikin ihanata kuvapatsasta, jonka hän oli nähnyt Ilissoksessa, niin hän veti suunsa halveksivaan hymyyn.

Tämä ei jäänyt Euergeteeltä huomaamatta ja se loukkasi häntä, sillä hän ei nähnyt mitään mieluummin kuin sitä, että häntä verrattiin Perikleen sisaren poikaan; mutta hän peitti vihansa, sillä Publius oli Tiberin rannalla asuvien mahtavimpien miesten likeisin sukulainen, ja vaikka hänellä itsellään olikin kuninkaan valta, niin Rooma vallitsi kuitenkin, kuten jumalien tahto, hänenkin ylitsensä.

Kleopatra huomasi, mitä hänen veljensä mielessä liikkui, ja viedäksensä häneltä puheen vuoron sekä herättääksensä hänessä uusia ajatuksia, hän sanoi iloisesti:

"Jättäkäämme siis juhlakulkue siksensä ja miettikäämme jotakin muuta juhlaa syntymäpäiväksesi. Sinä Lysias olet varmaankin kokenut tällaisissa asioissa, sillä Publius kertoi minulle, että sinä Korinthissa olet kaikkien näytelmien johtajana. Mitä pitää meidän tehdä huvittaaksemme Euergetesta ja itseämme?"

Korintholainen katseli tuokion maljaansa, liikutteli sitä pitkäväteisesti vieressään olevalla marmoripöytäsellä ostronipiiraitten ja tuoreiden parsaruohojen välillä ja sanoi sitten, katsellen ympärillensä ikäänkuin myöntymystä odottaen:

"Eräässä suuressa, Ptolemaios Philadelphoksen aikuisessa juhla-kulkueessa, josta Kalliksenus Agatharkhides antoi minun eilen lukea läsnä-olleitten tekemän selityksen, esitettiin kansalle kaikenlaisia kuvaelmia, joita muinoisten aikain suuret taiteilijat ovat maallanneet ja kuvanneet, mutta valitkaamme kuitenkin jotakin vähemmän tunnettua."

"Oivallista!" Kleopatra huudahti innostuneena. "Kenen näköinen kookas veljeni enemmän olisi kuin Herakleen, ja juuri Alkmenen pojan, niinkuin Lysippos hänet on käsittänyt ja kuvallut! Esitelkäämme siis Herakleen elämää suurien esikuvain mukaan ja antakaamme ennen kaikkea Euergeteelle itse uroon osa."

"Minä otan sitä esittäkseni," nuori kuningas puuttui puheeseen, liikutellen hirmuisia rinta- ja käsivarsilihaksiensa. "Ja teidän pitää pitämän suuressa arvossa sitä, että minä sen otan, sillä siinä tarvitaan juuri käämeentappajaa, eikä Lysippos turhaan ole kuvannut häntä pienipäiseksi ja suuriruumiiseksi; — mutta eihän minulla ole mitään puhuttavaa."

"Tahdotko, jos minä rupeen Omphaleksi, istua jalkojeni juuressa?"
Kleopatra kysyi.

"Kuka ei mielellään istuisi *näitten* jalkojen juuressa?" Euergetes vastasi. "Valitkaamme nyt heti muitakin monilukuisista tarjolla olevista, mutta, niinkuin Lysiaskin, minä varoitan ottamasta varsin tuttuja."

"Todellakin löytyy aivan yleistä niin silmälle kuin korvallekin,"
Kleopatra sanoi, "mutta tunnettu hyvä on myöskin aina kaunista."

"Sallikaa minun," Lysias puuttui puheeseen, "huomauttaa teille erästä jalotekoista marmorikuvaa, joka on vanha ja kaunis ja taitaa olla hyvin harvoille teistä tuttu. Se on isieni huoneen kaivolla Korinthissa, ja sen on jo useampia vuosisatoja sitten eräs suuri peloponesolainen taiteilija tehnyt. Publiuskkin oli tähän teokseen ihastunut ja se onkin ihanampi, kuin selittää voi."

"Se tarjoaa todellakin komean näyn, sillä se kuvailee Herakleen ja Heben, tuon jumalaksi koroitettun uroon ja ikuisen nuoruuden häitä. — Tahdotko, kuninkaani, antaa Pallas Athenen ja äitisi Alkmenen viedä sinua avioliittoon Heben kanssa?"

"Miks'en?" Euergetes kysyi; "mutta Heben pitää olla kaunis. Yksi asia minua kuitenkin arveluttaa. Kuinka saamme kaivon isiesi talosta huomiseksi tai ylihuomiseksi tänne? Muiston mukaan, ilman alkuperäistä kuvaa ei semmoista voi esittää, ja vaikkapa kerrotaankin, että Serapiin patsas on lentänyt Sinopesta Aleksandriaan, ja vaikka Memphiissä onkin noitua..."

"Niitä emme tarvitsekaan," Publius keskeytti kuninkaan puheen. "Kun olin vieraana ystäväni vanhempien huoneessa, joka muuten oli komeampi kuin Gygeen vanha kuninkaan linna Sardeessa, minä leikkautan kivistä tämän uhkean kuvateoksen mukaan pienempiä sisarelleni häälahjaksi. Ne ovat sangen hyvin onnistuneita ja ovat minun teltassani."

"Onko sinulla sisar?" kuningatar kysyi kääntyen Roomalaisen puoleen.
"Sinun pitää kertoman hänestä jotakin minulle."

"Hän on samanlainen kuin muutkin tytöt," Publius vastasi luoden silmänsä maahan, sillä hänen oli vastenmielistä kertoa sisarestaan sellaisen läsnä ollessa kuin Euergetes.

"Sinä tuomitset väärin niinkuin kaikki veljet," Kleopatra naurahti, "mutta minä tahdon kuulla enemmän hänestä, sillä" — ja tätä sanoessansa kuiskutti hän hiljaa ja katsoi hellästi Publiusta silmiin, — "sillä minusta on kaikki arvokasta, mikä sinuun kuuluu."

Tämän keskustelun aikana kuninkaalliset veljekset olivat kääntyneet Korintholaisen puoleen kysellen häneltä Herakleen ja Heben häistä, ja kaikki pöydässä istujat kuuntelivat tarkkaavaisina, kun hän sanoi:

"Tämä ihana teos ei oikeastaan esittele häitä, vaan sitä hetkeä, jona sulhanen viedään morsiamelle."

"Uros, nuija olalla ja jalopeuran talja hartioilla, astuu morsiuksaattoon vastaan äitinsä Alkmenen seurassa ja Pallas Athenen taluttamana, joka tässä rauhan toimessa pitää keihäänsä kärkeä maassa ja kantaa kypäriä kädesssänsä. Ensimmäisenä tässä ei ole mikään vähäpätöisempi henkilö kuin Apollo itse, joka laulaa häälaulua säestäen sitä luutullansa. Hänen kanssansa astuu esiin hänen sisarensa Artemis, sitten morsiamen äiti, jonka seuraajana on jumalien sanansaattaja Hermes, Zeuksen lähettiläänä."

"Sitten tulee pääkohta, joka on kreikkalaisen taiteen kaikkein kauniimpia teoksia, ainakin mitä minä tunnen."

"Hebe rientää sulhastaan vastaan, ja Aphrodite, rakkauden jumalatar, taluttaa häntä lempeästi; mutta Peitho, houkuttelemisen jumalatar, panee kätensä morsiamen kädelle, työntää häntä muitten huomaamatta eteenpäin ja kääntää hänen kasvonsa pois päin, sillä hän on sanonut sen, mitä hänen pitikin, ja hän hymyilee itseksensä, sillä Hebe ei ole sulkenut korvaansa hänen ääneltään, ja sen joka kerran on kuunnellut Peithoa, sen pitää tehdä, mitä hän tahtoo."

"Entäs Hebe?" Kleopatra kysyi.

"Hän luo silmänsä maahan ja pitää sitä kättänsä, jolla Houkuttelijan käsi on, ylhäällä ja tekee sormillaan, joissa pieni, lehdekäs ruusunen häälyy, torjuvan liikkeen, ikäänkuin hän tahtois sanoa: 'Oi päästä minut; minä pelkään tuota miestä' — ja kysyä: 'Eiköhän olisi parasta pysyä sinä kuin olen ja olla seuraamatta sinun viekoituksiasi ja Aphroditen väkivaltaa?' Tämä Hebe on ihmeen ihana, ja sinun, kuningatar, pitää esittelemän häntä!"

"Minunko?" Kleopatra kysyi. "Mutta sanoithan hänen luovan silmänsä maahan."

"Se tekee hänet sieväksi ja kainoksi; ja varovainen ja neidollinen pitää hänen käyntinsäkin olla. Suorissa poimuissa hänen vaatteensakin riippuu jalkoihin asti, kun sen sijaan Peitho veitikkamaisena ja salaa iloiten uudesta voitostansa kannattaa peukalollaan ja etusormellansa hamettaan. Myöskin Peithoksi sinä ihmeen hyvin sopisit."

"Minä luulen, että esitän Peithoa," kuningatar Korintholaisen keskeytti. "Hebe on vasta kukannuppu, joka ei vielä oikein ole puhjennut, mutta minä olen äiti, olen vielä sen ohessa olevinani hiukan filosoofikin..."

"Ja," Aristarkhos häntä keskeytti, "voit oikeudella sanoa, itselläsi kaiken nuoruuden lumousvoiman ohessa olevan Peitholle sopivia ominaisuuksia, tuolle jumalattarelle, joka ei osaa lumota ainoastaan sydämiä, vaan vieläpä henkiäkin. Niinkuin ruusut — samoin tytönnuppusetkin ovat kauniita katsella, mutta sen, joka ei rakasta ainoastansa väriä, vaan myöskin tuoksua, minä tarkoitan virkistäväisyyttä, innostuttamisvoimaa, sielun ominaisuuksia, sen täytyy kääntyä puhjennun kukan puoleen, samoin kuin ruusunkasvattajatkin Moirisjärven rantamilla sitovat hoidokkiensa nuput ainoastaan pian lakastuviksi vihkoiksi ja seppeleiksi, vaan eivät niitä voi käyttää valmistaessansa jaloa öljyä ja menehtymätöntä tuoksua; tähän tarkoitukseen he tarvitsevat täysin puhjenneita kukkia. Esittele Peithoa, kuningattareni; jumalatar itsekin saattaisi ylpeillä sellaisesta edustajastansa!"

"Jospa hän siitä olisi yhtä ylpeä," Kleopatra huudahti, "kuin minä olen onnellinen kuullessani sellaisia sanoja Aristarkhoksen suusta! Se on päätetty; minä olen Peithona. Leikkikumppalini Zoë esitelkään Artemista ja hänen vakava sisarensa Pallas Athenea. Äidiksi on meillä useampiakin matroonia tarjona, epitropin vanhin tytär on minusta Aphroditeksi sopiva; hän on ihmeen kaunis."

"Onko hän myöskin tyhmä?" Euergetes kysyi. "Sitä vaaditaan myöskin tuolta ikuisesti nauravalta Kyprottarelta."

"Kylläksi tähän tarkoitukseen," Kleopatra nauroi. "Mutta mistä saamme sellaisen Heben kuin sinä olet kuvaillut, Lysias? Arabarkhi Ameen tytär on ihana lapsi."

"Mutta hän on ruskea, niin ruskea kuin tämä viini ja varsin liian puhdas Egyptiläinen," sanoi ylimmäinen edeskäypä, joka piti silmällä nuoria makedoonialaisia pöytäpalvelijoita, ja kumarsi syvään huomauttaen häveliäästi omaa kuudentoista vuotista tytärtänsä; mutta tätä vastaan kuningattarella oli muistutettavana, että hän oli paljoa suurempi häntä itseänsä, jonka kuitenkin tuli seisoa hänen vieressänsä ja panna kätensä hänen käsivarrellensa.

Muut tytöt hylättiin toisista syistä ja Euergetes ehdoitteli jo, että lähetettäisiin Aleksandriaan kirjekyyhkynen, ja sieltä tuotettaisiin kaunis helleniläislapsi nopealla nelivaljakolla Memphiisen, jossa tummat egyptiläisjumalat ja ihmiset paremmin menestyvät kuin kreikkalaiset, kun Lysias huudahti:

"Minä olen tänään löytänyt tytön, jota tarvitsemme, Heben, joka on kuin isäni marmorista lähtenyt ja kuin olisi hän saanut nuorteutensa, värinsä ja lämpönsä jumalalta. Hän on nuori, kaino, valkoinen ja punaposkinen sekä sinun kokoisesi, kuningattareni. Jos sallitte, niin sanon vasta sittemmin, kuka hän on, ja menen nyt ensin noutamaan teltastamme marmorin mukaan tehdyt kuvat,"

"Ne ovat norsunluu-arkkusessa, vaatelippaani pohjalla," Publius sanoi.
"Tästä saat avaimen."

"Riennä," kuningatar huudahti, "sillä me olemme kaikki uteliaita kuulemaan, mistä sinä täältä

KYMMENES LUKU.

Tunnin verran kuningasparin vieraat olivat odotelleet, eikä Lysiasta vielä kuulunut, maljoja oli sillä välin täytelty ja tyhjennelty, Euleus eunukki oli jälleen yhtynyt aterijoitsijoihin, ja keskustelu oli kokonaan muuttanut muotoansa, sillä kaikki läsnä-olijat eivät enään kuunnelleet samaa, vaan päinvastoin molemmat kuninkaas ja Aristarkhos olivat kiintyneet puhelemaan vanhempien runoilijoitten pitkin Kreikkaa hajallaan olevista käsikirjoituksista ja oppineista teoksista sekä niistä toimista ja keinoista, joitten kautta ne tahi kelvolliset otteet niistä saataisiin museumin kirjastoon.

Hieraks kertoeli eunukille viimeisestä dionysiläisjuhlasta ja uudempain komediain näytännöistä Aleksandriassa, ja Euleus taitavasti kyllä oli molemmin korvin kuuntelevinaan häntä, vieläpä monesti keskeyttikin häntä tehden älykkäitä kysymyksiä hänen sanojensa johdosta, ja kuitenkin hänen koko tarkkaavaisuutensa oli käännetty kuningattareen, joka täydellisesti oli vallannut Roomalaisen Publiuksen ja joka hiljaa tälle kertoili voimia runteleavasta elämästään, rauhattomasta sydämestään ja siitä, kuinka suuresti hän ihmetteli Roomaa ja miehen voimaa.

Hänen poskensa hehkuivat silloin ja hänen silmänsä loistivat, sillä kuta enemmän hän sai yksinensä puhua, sitä enemmän hän luuli miellyttävänsä Publiusta, joka ei suinkaan ollut puhelias ja joka vain harvoin häntä keskeytti, liittäen silloin, kun niin sopi, jonkun imarteleavan sanan hänen puheesensa, sillä hän mietti sitä neuvoa, jonka erakko oli hänelle antanut, ja toivoi voittavansa Kleopatran puolelleen.

Eunukki, vaikka hänellä olikin tarkka kuulo, ymmärsi kuitenkin sangen vähän Kleopatran kuiskutuksista, sillä kuningas Euergeteen ääni kaikui kovaa yli muitten puheen, mutta Euleus osasi ajatuksellaan pian yhdistää nuo katkonaiset lauseet tahi ainakin oivaltaa kuningattaren puheen luonteen.

Kleopatra halveksi viiniä, mutta hän osasi juomingeissa juopua omista sanoistansa, ja nyt, juuri kun hänen veljensä ja Aristarkhos innokkaimmin väittelivät, hän kohotti maljaansa, kosketti sitä huulillansa ja ojensi sen sitten Publiukselle, ottaen itse samalla hänen pikarinsa.

Nuori Roomalainen ymmärsi, mitä tämä pikainen teko tarkoitti.

Samoin hänenkin kotimaassaan Amarin kohtaama nainen vaihtoi rakastettunsa kanssa maljaa tahi omenaa, jota hän oli purrut valkoisilla hampaillaan.

Publiuksen läpi virtasi kylmä väristys, niinkuin matkustajan, joka huoletonna astelee tietänsä, katsellen kuuta sekä tähtiä, ja sitten äkkiä huomaa kuilun, joka hänen jalkojensa juuressa ammottaa syvänä ja mustana. Salaman tavoin hänen mieleensä juohtui hänen äitinsä sekä tämän varoitukset karttamaan Egyptin naisten viekkaita juonia ja erittäinkin sitä vaimoa, joka nyt ei ensinkään kuninkaallisesti katsellut hänen sieluhunsa, vaan päinvastoin arasti ja himokkaasti; mielellään hän olisi luonut silmänsä maahan ja jättänyt maljan koskettamatta, mutta Kleopatran silmät olivat kuten pauloilla ja siteillä vanginneet hänen silmänsä, ja tuo urhoollisen kansan pelottomin poika piti maljan hylkäämisen mahdottomana, uhkarohkeana tekona.

Ja miten hän olisi voinutkaan palkita suurinta suosion osoitusta loukkauksella, jota ei yksikään vaimo, saatikka sitten Kleopatra, olisi voinut antaa anteeksi.

Niin, monenkin elämän-onni on ijäksi hävinnyt, moni synti on senkautta tullut tehdyksi, että naisen osoittama suosio on miehelle kunnialahja, joka miellyttää häntä, vaikkapa se tulee semmoisen käsistä, jota hän ei rakasta, ja josta hän ei pidä väliä; imartelu on sydämen avain, ja jos tämä on puoleksi avoinna, niin ei milloinkaan ole puuttuva sisälle pyrkijän ääntä joka sanoo: "Sinä loukkaisit pois käskemällä."

Sellaisia olivat ne mietteet, jotka äkkiä välähtivät nuoren Roomalaisen mieleen, kun hän tarttui kuningattaren maljaan ja kosketti sitä huulillaan samalle kohtaa, johon kuningattaren huulet olivat sattuneet.

Kun hän sitten pitkin siemauksin tyhjensi maljaa, niin suuri vastenmielisyyys valtasi hänet äkkiä hänen vastassaan olevaa puheliasta, ylellisesti koristeltua, lietoa naista kohtaan, joka hänen tahtomattansakin väkisin hänelle osoitti mieltymystensä, ja äkkiä ruukunkantajatar raukan kuva ilmaantui selvänä hänen

sieluunsa, ja hän näki, miten Klea, ylpeänä ja kylmänä välttämällä hänen silmäyksiään, asteli paljoa kuninkaallisempänä, kuin hänen vieressään istuva, diademilla kaunistettu valtiatar milloinkaan oli käynyt.

Kleopatra iloitsi hänen pitkän pitkästä juonnistansa, sillä hän luuli Roomalaisen sillä tahtovan osoittaa, ett'ei hän voinut herjetäkään ylistämästä itseensä onnelliseksi nauttimastaan suosiosta.

Hän ei kääntänyt silmiänsä hänestä pois ja havaitsi tyytyväisenä, kuinka puna ja kalpeus vaihtelivat Roomalaisen poskilla, eikä ensinkään huomannut, miten Euleus säkenöivillä silmillään tarkasteli kaikkea, mitä hän ja Publius tekivät.

Vihdoin Roomalainen pani maljan pois ja etsi turhaan vastausta, kun Kleopatra kysyi, miltä viini oli maistunut.

"Suloiselta, oivalliselta," hän vihdoin sammalsi, mutta hän ei enään katsellut Kleopatraa, vaan Euergetesta, joka juuri huusi kovaa:

"Tuntikausia olen mietiskellyt tätä paikkaa, selitellet sinulle perusteitani ja antanut sinun puhua, Aristarkhos, mutta minä pysyn väitöksessäni, ja se joka tahtoo valheellisesti väittää, että tässä iu'n asemesta pitää olla siu, se tekee Homerokselle vääryyttä."

Euergetes huusi nämät sanat niin kovin innostuneena, että hänen äänensä kuului yli kaikkien muitten puheen, mutta Publius puuttui niihin, päästäksensä teeskentelemästä sellaisia tunteita, joita hänellä ei ensinkään ollut, ja sanoi sitten kääntyen puoleksi puhujiin, puoleksi Kleopatraan:

"Mitä sen tietäminen hyödyttää, että sen pitää olla niin eikä näin, iu eikä siu! Minä huomaan muissa paljon oikeutettua, jota itsessäni ei ole, mutta sitä en saata käsittää, että jäntevä mies, ajattelevainen ruhtinas ja kelpo juomatoveri, kuten sinä, Euergetes, saatat tuntikausiksi käydä kurttuisten papyruskäärysten ääreen ja vaivata päätäsi miettimällä, josko tämä tai tuo sana Homeroksessa on oleva näin vai noin."

"Sinäpä harrastatkin toisenlaisia asioita," Euergetes vastasi. "Minä pidän sitä, mitä tämän otsarenkaani alla on, parhaana omaisuutenani ja harjoitan älyäni hienoimpaan ja pienimpään, samoin kuin mielelläni koittelen käsivartteni voimaa väkevimmän athleetan kanssa. Viime kerralla kaadoin heitä viisi kappaletta hietakentälle, ja he vapisevat timagetisella taistelutanterella, kun minä vaan tulen näkyviin. Ei löytyisi ensinkään voimaa, joll'ei maailmassa olisi mitään vastustusta, eikä kukaan tietäisi olevansa väkevä, joll'ei hänen onnistuisi saada esteitä. Minä etsin sellaista, joka sopii minun luonteeseeni, ja joll'ei se ole sinun makusi mukaista, niin en voi sitä auttaa. Jalo ratsu, jolle tarjoat tätä oivallisesti valmistettua herkkua, hylkää sen eikä saata käsittää, kuinka nuot hullut ihmiset saattavat pitää hyvänmakuisena noin suolaista ruokaa! Kaukana meren rannalta syntyneistä eivät ostronit maistu hyvältä, mutta minä, joka olen herkkusuu, avaen itse niitten kuoretkin, jotta ne olisivat oikein tuoreita, kun niitä särvän ja sekoitan niitten mehua viiniini."

"Minä en rakasta liian suolaisia ruokia ja jätän siis tuon meri-eläimen avaamisen palvelijani toimeksi," Publius vastasi. "Sen kautta säästän sekä aikaa että hyödyttömyyttä työtä."

"Minä tiedän sen," Euergetes huusi. "Te pidätte itsellänne kreikkalaisia orjia, jotka lukevat ja kirjoittavat teille. Eiköhän ole sellaistaikin toria, miltä saisi ostaa ihmisiä, jotka ottaisivat kärsiäksensä meidän yöjuomingeissa saadun päänkivistyksemme? Tiberin rannoilla rakastetaan muita asioita enemmän kuin opintoja."

"Ja," Aristarkhos puuttui puheeseen, "senkautta ihminen ryöstää itseltänsä jaloimman ja hienoimman nautintonsa, sillä puhtain ilo on aina se, jonka saavutamme panemalla ilomme alttiiksi ponnistuksille."

"Mutta se, mitä te tämänkaltaisella työllä saavutate," Publius vastasi, "on pientä ja vähäpätöistä. Minusta te näyttätte samanlaiselta kuin mies, joka otsansa hiessä koittaa nostaa kivilohkareta varpusen höyheneen päälle, ett'ei tuuli sitä veisi muassaan."

"Mikä on pientä ja mikä on suurta?" Aristarkhos kysyi. "Aivan vastakkaiset arvelut saman asian johdosta saattavat olla yhtä todet kumpikin, sillä yksinään meistä ja meidän tunteistamme se riippuu, miltä asiat meistä näyttävät, ovatko ne meille kylmiä vai lämpimiä, mieluisia vai vastenmielisiä, ja kun Protagoras sanoo, että ihminen on kaikkein asiain määrääjä, niin se on otaksuttavin kaikista sofistain opeista; ylimalkaan on pienimmälläkin, senhän ymmärtänet, sitä suurempi merkitys, mitä täydellisempi se esine on, johon se yhtenä sen osana kuuluu. Leikkaa kuormajuhdalta pois sen korvat, niin mitä se tekee, mutta ajatteleppas, että samoin kävisi jalon ratsun, jota hypittelet pitkin Marskenttää! Talonpoikaisnaisen kasvoissa se merkitsee aivan vähän, josko niissä on rypyjä tai yksi hammas enemmän vai vähemmän, mutta toinen on kuuluisan kaunottaren kasvojen laita. Vaikkapa raappimistasi raapitkin kuvaa, jolla ruukuntekijän karkea sormi on kaunistanut vesiruukkua, niin ei siitä tule paljoa

vahinkoa tuolle astiakululle, mutta teeppäs vain pieninkin raamu kynnelläsi Ptolemaioksen ja Arsinoën kuviin tuossa koristeessa, mikä kiinnittää Kleopatran vaatetta hänen kaulansa ympäri, niin tuo rikas ruhtinatar on huolestuva, ikäänkuin hän olisi saanut kärsiä suurenkin vahingon.

"Mutta mitä täydellisempää ja säilyttämistä ansaitsevampaa on, kuin suurten ajattelijain ja runoilijain jaloimmat teokset?

"Niiden suojeleminen vahingoilta, niiden puhdistaminen vioista, joilla ne aikojen kuluessa ovat tahranneet moitteetonta pukuansa, se on meidän määränämme, ja kun me vieritämme kivilohkareita, niin emme sitä tee painaaksemme varpusen höyheniä, ett'ei tuuli niitä veisi muassansa, vaan sulkeammeksemme oven, jonka taakse kallis aarre on kätetty, ja tätä aarretta vahingoilta suojellaksemme.

"Tytttöjen kaivolla pitämät puheet tuuli kyllä saa viedä kenenkään niistä huolimatta, mutta saattaako poika pitää arvottomana *ainoatakaan* niistä sanoista, jotka hänen kuoleva isänsä hänelle elämän ojennusnuoraksi antoi? Jos sinä nyt olisit tällainen poika ja sinun korvasi olisi vain vaillinaisesti käsittänyt vainajan neuvot, niin kuinka monta talenttia antaisitkaan sille, joka voisi ilmoittaa sinulle puuttuvat sanat? Ja mitä muuta suurten runoilijain ja ajattelijain teokset sitten ovat, kuin juuri sellaisia pyhiä kehoitussanoja, joita tosin ei ole lausuttu kenellekään yksityiselle ihmiselle, vaan jok'ainoalle sivistyneelle ihmiselle. Vielä tuhansienkin vuosien päästä ne, niinkuin tänäänkin, jalostuttavat, opettavat ja huvittavat meidän jälkeläisiämme, ja nämät, joll'eivät he ole harhaan joutuneita poikia, palkitsevat kiitoksella vielä niitäkin, jotka ovat elämänsä parhaat voimat uhranneet sen hyväksi, että saisivat suurten esi-isiansä lauseet korjatuiksi sellaiseen muotoon, jossa ne alkuansa olivat olleet, ennenkuin ne huolimattomuuden ja tyhmyyden kautta tärveltyivät, pilautuivat.

"Joka Euergetes kuninkaan tavoin panee yhden ainoankin oikean tavun Homeroksessa väärän sijaan, se on luullakseni tehnyt tulevaisille sukupolville palveluksen ja suurenkin palveluksen." —

"Se, mitä sanot," Publius vastasi, "kuuluu hyvin vakuuttavalta, mutta en sitä kuitenkaan voi täydelleen käsittää; varmaankin sentähden että nuoruudestani saakka olen oppinut pitämään tekoja sanoja parempina. Helpoimmin saatan suostua teidän vaivalloiseen ja vähäpätöiseen työhönne, kun ajattelen, että teidän toimeksenne on uskottu lakien sanamuotojen korjaaminen, joiden merkitys saattaisi yhdenkin puuttuvan sanan kautta tulla ihan päinvastaiseksi; tahi että minulla olisi käsillä huono kertomus jostakin yksityisestä teosta tahi jonkun ystävän tai sukulaisen elämästä, ja että minä saattaisin sen puhdistaa virheistä ja vääristä tiedoista."

"No mitä muuta ovat sitten sankarirunoelman laulajain ja historioitsijain teokset, kuin runollisesti kaunistettuja tai todenmukaisesti kerrottuja esi-isiemme elämäkertoja?" Aristarkhos huudahti. "Juuri näihin kuninkaani ja opintokumppalini omistaa erinomaisen intonsa."

"Silloin kun hän ei juo, uneksi, hallitse eikä kuluta aikaansa uhreihin, juhlakulkueisin eikä muihin hulluuksiin," Euergetes puuttui puheeseen. "Joll'en olisi kuningas, niin ehkä minustakin vielä olisi tullut Aristarkhos, mutta nyt olen puoleksi ruhtinas, sillä onhan toinen puoli valtakuntaani sinun, Philometor — ja puoleksi oppinut, sillä milloinkahan minä saavuttaisin täydellisen rauhan pelkällä ajattelemisella ja kirjoittamisella?"

"Puolinaista, puolinaista on minussa kaikki, minussa, jossa painosta päättäen olisi..." ja hän löi rintaansa ja otsaansa, "miestä kahdeksikin.

"Kokonainen, *enemmän* kuin kokonainen olen ainoastaan juomingissa, kun viini välkkyi maljassa, ja silmät aleksandrialaisen tai kyreneläisen huilunsoittajattaren sievässä päässä; ehkäpä joskus myös neuvottelussa, jos niin tarvitaan, ja ylimalkaan kun on tekeminen jotakin ääretöntä, johon veljeni ja te kaikkikin, paitse kentiesi Roomalaiset, pelkäisitte ryhtyä. Niin on, ja sen saatte nähdä!"

Euergetes oli pikemmin huutanut kuin puhunut nämät viimeiset sanat, posket punaisina ja luoden levotonna silmiänsä milloin sinne, milloin tänne, sekä ottaen samalla seppeleen ja kultaisen otsanauhan päästänsä ja pyyhkien käsillään tukkaansa.

Hänen sisarensa pani silloin molemmat kätensä korvainsa eteen ja sanoi:

"Oikein koskee korviini! Kun ei kukaan sinua vastusta, ja kun et sinä sivistyneenä miehenä ole Skythien tavoin tottunut käyttämään kova-äänistä puhetta lauseittesi vahvikkeeksi, niin tee hyvin ja säästä äänesi metallikaikua muunkin puhelemisen varaksi, jolla sinä toivottavasti olet vielä meitä tänään ilahuttava. Sinun voimasi tähden, jota ylistelet, on meidän jo useammin kuin yhden kerran täytynyt taipua, vaan emmehän nyt iloisesti aterioidessamme tahdo sitä ajatella, vaan mieluummin jatkaa sitä keskustelua, joka niin kauniisti alkoi ja huvitti meitä. Lämpimästi puolustamalla sitä, mikä ilahuttaa parhaita Aleksandrian Helleniä, meidän ehkä onnistuu herättää Publius Scipiossa ja hänen kauttansa useissa muissakin nuorissa Roomalaisissa kunniotusta sille hengen toiminta-alalle, jota hän

vaan niin kauvan saattoi hyljeksiä, kuin hänellä ei ollut siitä käsitystä.

"Usein sattuva runoilijan sana meille yht'äkkiä selittää, mitä emme saata käsittää pitkistä ja oppineista selityksistä, ja minä tunnenkin yhden sellaisen, jonka eräs tuntematon on tehnyt, ja jonka pitäisi miellyttämän teitä ja sinuakin, Aristarkhos."

"Se sisältää hyvin kauniisti keskustelumme ytimen ja kuuluu näin:

"Ihmislapsi istuvi
Ajan meren rannalla,
Pisaroita poimivi
Kätösellään pienellä.

"Ihmislapsi istuvi,
Kokoo huhun kertomia
Ja ne kirjaan piirtävi,
Mi on mailman historia.

"Näistä värsyistä me kiitämme erästä viisasta ystävää, ja eräs toinen täydensi ne seuraavalla tavalla:

"Joll'ei ihmislapsi poimisi
Pisaroita ajan merestä,
Kaikki tuulen tavoin katoisi
Kuiluun ijäisyyden mailmasta.

"Pisaroita ajan merestä
Ihmislapsi käsin poimivi
Mutta pisaroitten valosta
Kuva ijäisyyden loistavi. [Katso esipuhetta.]

"Pieniä ihmislapsia me olemme kaikki, mutta noita joukossamme löytyviä pisaran kerääjiä ei meidän suinkaan pidä pitämän vähäpätöisempinä kuin niitä, jotka meren rannalla viettävät elämäänsä leikissä ja taistelussa..."

"Ja rakkaudessa," eunukki Euleus puuttui hiljaa puheeseen, silmäten Publiusta.

"Runoilijasi värsyt ovat sieviä ja sattuvia," Aristarkhos lausui, "ja minä annan aivan mielelläni verrata itseäni pisaroita keräävään lapseen. Oli aika, joka, paha kyllä, loppui suuren Aristoteleen kanssa, ja jolloin Kreikkalaisissa oli miehiä, jotka kostuttivat sitä merta, josta sinä puhut, uusilla lisätulvilla, sillä jumalat olivat antaneet heille voiman synnyttää lähteitä, niinkuin tuolle ihmeiden tekijälle Moseksellekin, josta Juutalainen Onias meille äsken kertoi, ja jonka kertomuksen minä itekin sitten luin Hebrealaisten pyhästä kirjasta. Hän — nimittäin Moses — löi kalliosta vettä ainoastaan ruumiin tarpeeksi, sen sijaan että meidän on kiittäminen runoilijoitamme ja filosoofiamme ijäisesti kumpuavasta hengen ja sielun virvoituksesta.

"Nyt on se aika mennyt, jona tuollaisia jumalan kaltaisia, luovia henkiä syntyi, ja sen ovat varmaankin teidän isänne, minun kuninkaani, käsittäneet, kun he perustivat Aleksandriaan museumin ja kirjaston, joiden hoitaja minä olen ja joiden täydentäjäksi minä teidän avullanne rohkenen itseäni kutsua.

"Se, mikä oli parempina päivinä syntynyt, ei lisääntynyt uusien, ylevien teosten kautta, kun Ptolemaios Soter museumin elohon herätti; mutta hän pani meidän, pisaroita kerääväin lasten tehtäväksemme sen kokoamisen, seulomisen ja puhdistamisen, ja me olemmekin minun mielestäni osoittaneet täyttävämme tämän tehtävän.

"Sanotaan, ett'ei ole helpompaa hallita omaisuutta kuin sitä hankkiakaan, ja senvuoksi meidänkin osaksemme, jotka juuri olemme sellaisia 'hallitsijoita', varmaan tulee hiukan kiitosta, ja vielä enemmän senkautta, että me taidamme oikein järjestää, käyttää, selittää ja säilyttää sitä, mikä ennen on ollut olemassa.

"Mitä uutta meidän joukossamme luotaneekin, sen me kaikkialla liitämme vanhaan, ja meidän onkin onnistunut monilla aloilla, etenkin mitä kokemustieteisiin tulee, päästä korkeammalle kannalle, kuin ennen on oltu. Meidän esi-isiemme valtava henki katseli kaikkialle avaruuteen, meidän lyhytnäköisempi silmäme taas tutkii tarkemmin sitä, joka on sitä lähinnä. Me olemme löytäneet varman tien kaikelle hengen työskentelylle, tieteellisen metoodin, ja meidän sopii paremmin kuin edeltäjiemme tarkoista havainnoista päättää asiat niin, kuin ne ovat, ja siitä juuri se tulee, että meidän joukossamme on saatu aivan verrattomia aikaan luonnontiedetten, matematiikan, tähtitieteen, mekaniikan ja maantieteen aloilla. Myöskin kumppalieni kokoilemis-into —"

"Se on suuri!" Euergetes huudahti. "Mutta siihen pölyyn, jonka he ovat kokoon haalineet, he ovat tukahuttaneet vapaan ajatusvoimansa, ja koska heidän päämääränensä ennen kaikkea on saada 'paljon' kokoon, niin he kokonaan unhottavat katsoa, mikä on suurta ja mikä pientä, ja antavat kyllin syytä Publius Scipiolle ja muille hänen kaltaisilleen, jotka kohottavat olkapäitään oppineitten työlle, nauraa heitä vasten silmiä. Minä panisin sangen mielelläni teistä joka neljästä aina kolme käsitöihin ja minä teenkin vielä sen jonakuna päivänä, minä teen sen — ja ajan heidät kurjine työkaluineen museumista ja pääkaupungistani.

"Sinun luonasi, Philometor, joka ihmettelet kaikkea, mitä itse et osaa, joka haluat saada kaikki, mitä minä hylkään, ja niitä hyväilet, joita minä kirootan, sinun luonasi heitä kenties otetaan vastaan, ja Kleopatra on ehkä soittava vielä harppua heidän tullessaan Menphiisen."

"Kukaties," kuningatar vastasi katkerasti hymyillen, "voi odottaa, että vihasi kohtaa myöskin ansiokkaita miehiä. Sitä varten olen harjoitteleva soitantoa ja käyttävä siihen sitä teosta, jota sinä olet alkanut sopusoinnusta kirjoittaa. Sinä annat meille tänään osoitteita siitä, miten pitkälle olet päässyt sopusoinnun saavuttamisessa omaan sieluusi."

"Nyt sinä miellytät minua," Euergetes huudahti. "Semmoisena minä sinua rakastan, siskoni! Kotkan pojan on huonosti laita, jos se kuhertaa kuin kyyhkynen, ja sinulla on terävät kynnet, vaikkapa koitatkin niitä kätkeä hentojen höyheniesi alle.

"On totta, että kirjoitan sopusoinnusta ja vieläpä innokkaastikin, sillä kuuluuhan se niihin ihmisen mielikuvitukselle sallittuihin ilmiöihin, jotka ovat haihtumattomia, koska ei mikään jumalakaan saattaisi löytää niitä todellisuudessa aivan täydellisinä. Missä löytyisi sopusointua maailman elämänpauhinassa ja tuoksinassa, ja meidän inhimillinen olentommekin kuvastaapi pienennetyssä muodossa niitä syntymis- ja menehtymisvaiheita, jotka ilmaantuvat kaikessa, mitä aistilla voi havaita, milloin huomaamattomana ja vähäpätöisenä, milloin taas väkivaltaisena ja rajuna, vaan ei koskaan sopusoinnukkaana.

"Aatteiden maailmassa, ainoastaan siellä tätä sopusointua on olemassa, joka on vieras itse jumalienkin elämälle, tätä sopusointua, jonka tunnen, vaan jota en kuitenkaan saata käsittää, jota rakastan, vaan jota minulla ei ole, jota haluan, vaan joka minua pakenee.

"Minä olen janoavainen, mutta se on kaukainen, luoksepääsemätöin lähde, minä häälyn aavalla ulapalla, mutta se on maa, joka taantuu sitä kauemmaksi, mitä lähemmäksi sitä luulen tulevani.

"Kuka voi sanoa minulle sen valtakunnan nimen, jossa se kuningattarena häiritsemättä ja rauhallisesti hallitsee? Kuka vakavammin haluaa saavuttavansa ihanata, sekä, joka nukkuen lepää käsivartensa nojassa, vai sekä, joka intohimon kalvamana sitä toivoo?

"Minä etsin, mitä te luulette itsellänne olevan; — olevan!

"Katsahtakaa ympärillenne maailmaan ja elämään, katsokaa minun kanssani ympärillenne tähän huoneeseen, josta te ylpeilette! Kreikkalainen on sen rakentanut, mutta kun teitä ei enään miellytä yksinkertainen laulu eivätkä sen ihanat, sopusointuiset säveleet, ja kun itämaalainen komeus, jossa olette syntyneet, teitä viehättää sentähden että se miellyttää teidän turhamaisuuttanne, ja muistuttaa teille, joka kerta kun sitä katselette, että te olette rikkaita ja mahtavia, niin te käskette rakennusmestarin luopumaan yksinkertaisesta ja kelvollisesta rakennustavastansa ja rakentamaan tällaisen kirjavan mitättömyyden, joka ei ole enemmän Perikleen juhlasalin näköinen, kuin sinä ja minä koreuksissamme olemme Phidiaan sileästi vaatetetun jumalan tai jumalattaren kaltaisia. Älkää pahastuko! Mutta sinulle, Kleopatra, tahdon sanoa: minä kirjoitan nyt sopusoinnusta ja sittemmin ehkä myöskin oikeudesta, totuudesta, hyveestä; vaikka tiedän, että ne ovat sellaista, mikä ei esiinny luonnossa eikä meidän elämässämme, ja minkä suhteen kirjoituksissani erehdynkin, mutta mikä kuitenkin minusta näyttää ansaitsevan tutkimista, samoin kuin muutkin harhaluulot, joiden selvittämisen kautta saavutetaan otaksuttu totuus. Koska toinen pelkää toistansa, niin on näille rajoituksille — totuudelle, oikeudelle ja mitä kaikkea ne ovatkaan — annettu kauniilta sointuvia nimiä, ilmoitettu niitä jumalien ominaisuuksina ja asetettu ne taivaallisten suojeluksen alle; jopa niinkin pitkälle meni tämä huolenpito, että opetettiin olevan kaunista ja hyvää, kun ihminen noitten utukuvien tähden hämmentää olemassa olonsa vapaata nautintoa. Ajatelkaa Antisthenesta ja hänen koiran tapaisia kilpailijoitaan, ajatelkaa noita Serapistemppeleihin sulkeutuneita narreja! Se mikä on vapaata, se on ihanaa, eikä kukaan taas ole vähemmän vapaa, kuin se joka alinomaa ja useimmiten turhaan kokee hillitä himojansa, että hän pelkurien raukkojen mielestä muka eläisi kunnollisesti, oikein ja totuutta noudattaen. Eläin syö toisensa, jos sen ensin on onnistunut joko julkisessa taistelussa tahi petollisella viekkauksella saada se saaliiksansa; köynnöskasvit tukahuttavat puun, erämaan hiekka kuolettaa kedot, tähdet putoavat taivaasta ja maanjäritykset kukistavat kaupunkeja. Te uskotte jumaliin ja sen teen minäkin puolestani; koska nämät nyt ovat kaikilla olemisen aloilla järjestäneet elämän siten, että vahvempi saa voiton heikommasta, niin miksi en käyttäisi voimaani, vaan antaisin niitten kuuluisien

uniuomain sitä rajoittaa, joita viisaat esi-isämme ovat sekoittaneet jäähdyttääksensä minun ja minun kaltaisten kuumaa verta ja masentaaksensa meidän tarmokasta nyrkkiämme.

"Euergetes, 'hyväntekijä,' on nimeni ollut syntymästani saakka, mutta jos minua kerran kutsutaan 'Kakergeteeksi,' pahantekijäksi, niin en siitä ole vihastuva, sillä mitä te kutsutte hyväksi, se on rajoitettua, mutta mitä te taas kutsutte pahaksi, on vapaata, esteettömin voimin vallitsevaa. Vain hidas ja untelo en tahtois olla, sillä liikkuvaa ja toimeliasta on luonnossa kaikki, ja kun minä Aristippoksen kanssa olen oppinut nautintoa pitämään korkeimpana hyvänä, niin saavutanhan sen kautta ainakin sen kunnian, että, olen enemmän nauttinut kuin kukaan muu, ensinnäkin hengelläni, vaan en vähemmän tällä ruumiillanikaan, jota rakastan ja hoidan."

Tämän puheen kestäessä oli kuulunut monta äänestä vastenmielisyyden osoitetta, ja Publius joka ensi kerran elämässään kuuli niin illettävästi puhuttavan, kuunteli tuon jumalattoman nuorukaisen sanoja kauhistuneena ja hämmästyneenä.

Hän tunsi, ett'ei hän voinut vastustaa tätä väkevää, ajattelemisen ja puhumisen koko taidossa hienosti harjaantunutta miestä, mutta hän ei voinut jättää sitä, mitä hän oli kuullut, vastaamatta ja sanoi sentähden, sittenkuin Euergetes oli vaiennut tyhjentyäkseen äsken täytettyä maljaansa:

"Jos me kaikki seuraisimme sinun peri-aatteitasi, niin ei minun luullakseni muutamien vuosisatojen perästä enää löytyisi ketään, joka tunnustaisi yhtyvänsä heihin, sillä maailma olisi silloin asumaton; mutta ne kirjoituskääryt, joissa sinä niin huolellisesti muutat iu'n siu'ksi, voimakkaat äidit ottaisivat, mistä löytäisivät, ja keittäisivät niillä tässä puuttomassa massa keittoa lapsillensa. Äsken vielä ylistit olevasi Alkibiadeen näköinen, mutta se, mistä hän oli kuuluisa, ja mikä hänet saattoi Athenaisille arvokkaaksi — nimittäin kauneus — on mitä vähimmin yhteydessä niitten oppien kanssa, jotka ihmisestä tekevät ajattelevan peto-eläimen, sillä sen, joka tahtoo olla kaunis, pitää ennen kaikkea hillitsemän itseänsä ja tietämän määränsä, sen olen jo Roomassa enkä vasta Athenassa oppinut ja varteen ottanut. Joku titaani on ehkä sinun tapaasi puhunut ja ajatellut, mutta tuskin Alkibiades!"

Veri tunkeutui näitten sanain johdosta Euergeteen kasvoihin, mutta hän tukehutti sen pistävän, loukkaavan vastauksen, joka oli hänen huulillansa, ja hänen kävi sitä helpommin voittaminen vihainen mielensä, sillä Lysias astui juuri aterioitsevien seuraan, pyysi anteeksi pitkää poissa-oloansa ja pani sitten Kleopatran ja hänen puolionsa eteen ystävänsä Publiuksen kuvat.

Ne herättivät suurta mieltymystä, vieläpä itse Euergeteessäkin, ja jokainen läsnä olevista pöytäkumppaneista vakuutti vain harvoin nähneensä mitään ihanampaa ja miellyttävämpää, kuin tuo kainosti maahan katseleva Hebe ja morsiamen käsivarrelle kättänsä paneva houkuttelemisen jumalatar oli.

"Minä esittelen Peithoa", Kleopatra päättävästi sanoi.

"Ja minä Heraklesta! Euergetes huusi.

"Mutta kuka", kuningas Philometor kysyi, "on se kaunotar, jonka olet saanut silmiisi tätä verrattoman ihanaa Heben kuvaa varten? Sinun poissa ollessasi olen muistellut kaikkien niitten rouvien ja tyttöjen muotoa, jotka ovat olleet meidän juhlistamme, mutta vain hyljätäkseen toisen toisensa perästä".

"Se kaunotar, jota tarkoitan", Lysias vastasi, "ei ole ollut vielä yhdessäkään palatsissa, ja minä melkein pelkää olevani liian rohkea esitellessäni ylhäiselle kuningattarelle, että hän, vaikkapa vain näyttämölläkin, antaisi vieressään tilaa hiljaiselle lapselle."

"Pitäisihän minun kädelläni koskettaa hänen käsivarttansakin", kuningatar sanoi ja veti sormensa yhteen, ikäänkuin ne olisivat sattuneet johonkin saastaiseen..

"Jos sinä tarkoitat jotakin kukkienmyyjää, huilunsoittajataria tai sellaista..."

"Kuinka rohkenisin esitellä mitään niin sopimatointa?" Lysias kiivaasti keskeytti ruhtinattaren puheen. "Neitonen, jota tarkoitan on noin kuudentoista vanha, lihaksi ja luuksi muuttunut viattomuus ja näyttää kukan nupulta, jonka saattaisi avata jo tämän öinen kevätsade, mutta joka kuitenkin vielä lepää verholehtien suojassa. Hän on helleniläistä sukua, sinun kokoisesi, Kleopatra, hänellä on ihmeen kauniit gasellin silmät pienessä päässä, jota tuuhea, ruskea tukka kaunistaa, kun hän hymyilee, niin viehättävät kuoppaset ilmaantuvat hänen poskissaan, ja hän hymyilee jo siitäkin, että sellainen Peitho häntä puhuttelee."

"Sinä jännität uteliaisuuttamme!" kuningas Philometor huudahti. "Missä kasvitarhassa tämä kukka sitten kasvaa?"

"Ja miten on mahdollista," Kleopatra kysyi, "ett'ei puolisoni jo aikoja sitten ole huomannut tätä kukkaa

ja istuttanut sitä palatsiimme?"

"Luultavasti sen tähden," Lysias vastasi, "että se, joka omistaa sinut, Egyptin ihanimman ruusun, pitää tien varrella kasvavia orvokkia liiaksi halpoina, että hän niitä rupeisi katselemaan. Sitä paitse on se häkki, jossa nuppusereni on kasvanut, jotensakin synkässä paikassa, ja sinne on vaikea päästä, sillä epäluuloiset ihmiset vartioivat sitä. Lyhyin puhein: Hebemme on toinen Serapiin temppelin ruukunkantajattarista ja hänen niimensä on Irene."

YHDESTOISTA LUKU.

Lysias oli niitä, joitten puhe ei koskaan kuulu siltä, kuin se totta tarkoittaisi.

Kun hän ilmoitti, että hän piti Serapiin palvelijatarta sopivana esittämään Hebeä, niin hän puhui niin hilpeästi ja viattomasti, kuin hän kertoisi lapsille jotakin satua, mutta hänen sanansa vaikuttivat niin kuulijoihin, kuin veden kohina, joka tunkeutuu särkyneeseen laivaan.

Publius oli käynyt varsin kalpeaksi, ja vasta sitten kun hänen ystävänsä oli ilmoittanut Irenen nimen, hän oli joiinkin määrin voittanut takaisin levollisuutensa: Philometor taas pani maljansa pöydälle ja huudahti hämmästyneenä:

"Serapiin palvelijatar Hebeksi iloiseen juhlanäytäntöön! Onko se mielestäsi mahdollista Kleopatra?"

"Mahdotonta, ihan mahdotonta se on," kuningatar päättävästi vastasi.

Euergetes, joka tosin myöskin oli kovin hämmästynyt, kuunnellellessansa Korintholaisen puhetta, katseli kauvan ääneti maljaansa, sill'aikaa kun hänen veljensä ja sisarensa yhä vaan ilmaisivat hämmästystään ja paheksimistaan sekä puhuivat siitä kunnioituksesta ja arvonnosta, jota kuninkaatkin olivat velkapääät osoittamaan Serapiin papeille ja palvelijoille.

Vihdoin hän otti seppeleen ja nauhan pois päästänsä, veti taas molemmin käsin hiuskähäriänsä pystyyn ja sanoi sitten varsin rauhallisena ja päättäväisenä:

"Me tarvitsemme Hebeä, ja otamme siis hänet, mistä vaan saamme. Jos teitä tytön noutaminen peloittaa, niin on se tapahtuva minun käskystäni. Serapiin papisto on parhaasta päästä kreikkalainen, ja helleniläinen on heidän johtajansakin. Hänen kaltaisensa ei pidä paljon väliä puolikasvuisesta lapsesta, jos tämä miellyttää teitä tai minua. Hän tietää yhtä hyvin kuin me kaikkikin, että toinen käsi pesee toisen. Nyt kysytään vaan — sillä naisen itkua minä mielelläni välttäisin, — tuleeko tyttö, kun me häntä kutsumme, mielellänsä vai eikö. Mitä sinä luulet Korintholainen?"

"Minä luulen, että hän mieluummin tahtoo päästä tänään kuin huomenna vankeudestaan vapaaksi," Lysias vastasi. "Irene on luonnoltaan iloinen, nauraa viattomasti ja heleästi niinkuin leikkivä lapsi, ja hän saa sitä paitse nähdä vielä nälkääkin häkissänsä."

"Minä noudan siis hänet huomenna!" Euergetes huudahti.

"Mutta," Kleopatra keskeytti veljensä puheen, "Asklepiadorin on totteleminen meitä eikä sinua, ja me, minä ja puolisoni..."

"Te ette tahtoisi turmella hyvää sopuanne pappisväen kanssa!" Euergetes nauroi. "Jos he olisivat edes Egyptiläisiä! Sillä heidän temppelipesiinsä ei juuri hyvin nahoin voikaan tunkeutua, mutta tässä on, niinkuin sanottiin, kysymys vain Kreikkalaisista. Mitä teidän tarvitsee heitä pelätä? Jääköön sitten minun puolestani Hehe sinne, missä hän on, mutta minä olen kerran ihastunut näihin kuviin ja lähden huomenna heti noustuani Aleksandriaan, joll'ette pane asiata toimeen ja jos estätte minulta, Herakleelta, morsiamen, jonka jumalat ovat hänelle valinneet. Mitä sanon, sen sanon, eikä minulla ole koskaan ollut tapana myöntyä: Muuten on jo aika näyttäytyä täällä vieressä aterioitseville ystävillemme. He käyvät jo iloisiksi, eikä enää liene liian aikaista."

Näin sanottuansa Euergetes nousi sijaltansa ja viittasi luoksensa Hieraksin ja erään kamaripalvelijan, joka ojenteli hänen läpinäkyvän vaatteensa poimuja, sill'aikaa kun Philometor ja Kleopatra kuiskuttelivat keskenänsä olkapäitään kohotellen ja päätänsä pudistellen, ja Publius puhui hiljaa Korintholaiselle puristaen lujasti oikealla kädellään hänen rannettansa:

"Sinä et saa heitä auttaa, jos ystävytemme on sinulle rakas. Niinpian kuin sopii lähdemme pois."

Euergetes ei mielellään odottanut.

Hän kääntyi jo oveen päin, kun Kleopatra kutsui hänet takaisin ja sanoi ystävällisesti mutta hiukan moittien:

"Sinä tiedät, että me mielellämme noudatamme egyptiläistä tapaa ja täytämme kaikki, mitä ystävä ja veli haluaa syntymäpäiväksensä saada, mutta juuri sen tähden ei olekaan oikein, että sinä niin uhkamielisesti vaadit sellaista, jota emme mielellämme kieltäisi, vaan jota emme kuitenkaan saata täyttää ikäviin rettelöihin joutumatta. Vaadi, me pyydämme sinua, jotakin muuta, ja me lupaamme sen varmaan sinulle, jos vaan voimme!"

Nuori jättiläinen vastasi tähän sisarensa pyyntöön kova-äänisellä naurulla, väenteli käsivarsiansa, huiskutteli kieltävästi kättään ja huusi sitten:

"Ainoa, minkä mielelläni teiltä tahtoisin saada, ette kumminkaan vapa-ehtoisesti anna, ja siis pysyn vaatimuksissani. Te hankitte mulle Hebeni tai muuten lähden tieheni!"

Uudestaan Kleopatra vaihtoi puolisonsa kanssa lyhyitä sanoja ja nopeita silmäyksiä, ja Euergetes katseli sitä silmät leveellensä, hajoitti säärensä hajalleen, nojasi valtavaa ruumistaan eteenpäin ja asetti nyrkkinsä lanteilleen.

Tämä asento ilmaisi niin paljon röyhkeyttä ja rohkeata poikamaisen vallatonta vaativaisuutta, että Kleopatra vaan vaivoin saattoi olla vastenmielisyyttänsä ilmaisematta, ennenkuin hän sanoi:

"Koska kerran olemme veljiä ja sisaria ja pysyttääksemme vaivoin saatua rauhaa, niin tahdomme myöntyä. Parasta on, että pyydämme Asklepiodorilta..."

"Kas se on oikein, siskoseni! Hanki minulle vaan Hebeni! Miten sen saatte toimeen, on minusta saman tekevä ja se on oleva teidän asianne. Huomen-illalla pidetään koetus ja ylihuomenna on tuleva näytäntö josta vielä lasten lapsetkin ovat kertovat. Eikä ole puuttuva loistavaa katselijakuntaakaan, sillä papillisilla siteillä ja asulla kaunistetut onnentoivottajani tulevat toivottavasti oikeaan aikaan. Tulkaa, herrat, mennään katsomaan mitä hyvää tuolla sisällä on pöydän ääressä kuultavana ja juotavana."

Ovet avautuivat, soitantoa, kovaa puhetta, maljojen kilinää ja naurua kaikui niitten kautta ruhtinasten huoneesen ja kaikki kuninkaallisen pariskunnan vieraat, paitse eunukki, seurasivat Euergetestä.

Kleopatra antoi heidän mennä ja oli ääneti; ainoastaan Publiukselle hän huudahti "hyvästi!", mutta Korintholaista taas hän pidätti luonansa ja sanoi:

"Sinä Lysias olet saanut nämä ikävät asiat toimeen. Koeta nyt saada ne hyviksi ja tuo tyttö meille. Älä estele! Minä olen häntä suojeleva; huolellisesti suojeleva, luota siihen!"

"Hän on siveä neito," Lysias vastasi, "eikä varmaankaan seuraisi minua hyvällä. Kun minä ehdotin häntä Hebeä esittämään, ajattelin, että yksin sana teidän, kuningasten suusta olisi kylläksi pakoittamaan temppelein johtajan suostumaan siihen, että hän uskoisi hänet teille muutamiksi hetkiksi viattomaan näytelmään. Suo anteeksi, jos minäkin jätän sinut. Minulla on vielä ystäväni lippaan avain ja minun pitää viedä se hänelle pois."

"Jospa veisimme hänet salaa sieltä?" Kleopatra kysyi puolisoltaan, sitten kun Korintholainenkin oli seurannut muita vieraita.

"Mutta ei vaan mitään ylleistä, ei mitään väkivaltaista!" Philometor kuningas huudahti huolestuneena. "Parasta olisi, että kirjoittaisin Asklepiodorille ja pyytäisin häneltä, että hän uskoisi tämän Ismenen tai Irennen, tai mikä tuon pahan onnen lapsen nimi onkaan, muutamaksi päiväksi sinulle, Kleopatra, jota hän on miellyttänyt. Saatanhan minä häntä huomauttaa tämänpäiväisen peltolajhoituksen lisäämisestä, joka jäi paljoa pienemmäksi, kuin hän oli toivonut."

"Minä pyydän, armollinen herra," sanoi alamaisesti Euleus, joka nyt oli yksinään kuninkaallisen pariskunnan kanssa, "minä pyydän, ett'et tässä tilaisuudessa suuria lupaa, sillä jos niin teet, niin Asklepiodor heti pitää sinun toivettasi tärkeänä..."

"Jota se ei ole eikä saakaan olla," kuningatar puuttui puheeseen. "Olisi häpeällistä; jos nälkäisen olennon, vettä kanniskelevan tytön tähden tuhlaisi niin paljon sanoja ja kärsisi niin paljon levottomuutta, mutta miten saamme tämän asian päättymään? Minkä neuvon sinä annat Euleus?"

"Kiitos kysymästäsi, korkea ruhtinatar," Euleus vastasi. "Herrani, kuninkaan pitää minun mielestäni tuottaa tyttö tänne, vaan ei väkisin, kenenkään miehen avulla, jota hän tuskin niin kerkeästi seuraisi, kuin pitäisi, vaan jonkun naisen avulla."

"Minä muistelen tuota vanhaa egyptiläistä satua kahdesta veljestä, joka teille kyllä on tuttu.

"Pharao halusi saada nuoremman veljen vaimon, joka asui seeterivuorella, ja lähetti aseellisia miehiä häntä noutamaan; mutta vain yksi palasi heistä takaisin sillä Batau oli tappanut kaikki muut. Sitten lähetettiin eräs vaimo varustettuna kauniilla koristuksilla, jollaisia naiset rakastavat ja tätä kaunotar seurasi vastustamatta palatsiin.

"Antakaamme mekin lähettiläitten olla ja ryhtykäämme toimeen naisen avulla. Sinun leikkikumppanisi Zoë on oivallisesti sen asian toimittava. Kuka voi moittia siitä, että kauneutta rakastava neito karkaa vartijoistansa?"

"Mutta koko maailma on näkevä hänet Hebenä", Philometor huokasi, "ja julistava meidät, Serapiin palveluksen suojelijat, temppelin häväisijöiksi, jos Asklepiodor tämän sille ilmoittaa. Ei, ei, ensin pitää hyvällä rukoiltaman Asklepiodoria. Jos hän sitten alkaa vastustella, niin sitten koittakoon Zoë onneansa, vaan ei ennen."

"Olkoon sitten niin," kuningatar sanoi, ikäänkuin hänen puolisonsa ehdoitus olisi ollut hänen vahvistettavansa.

"Salli leikkikumppalisi tulla minun mukaani," Euleus pyysi, "Ja minun esittää pyyntönne Asklepiodorille. Sill'aikaa kun minä puhun Asklepiodorin kanssa, pitää Zoën kaikissa tapauksissa voittaman tyttö puolellensa, ja meidän pitää jo huomenna tehdä tehtävämme, muuten Roomalainen ennättää ennen meitä. Minä tiedän, että hän on luonut silmänsä Ireneen, joka todellakin on sangen kaunis. Hän lahjoittaa hänelle kukkia, ruokkii lintustansa fasaanilla, persikoilla ja muilla herkuilla, käy tuon pikku aarteensa viettelemänä niin usein Serapeumissa kuin vaan on mahdollista, viipty siellä tuntikausia, on hurskaasti joka juhlauskueessa mukana antaaksensa ne orvokit; jotka sinä hänelle armosta olet antanut, kaunottarelleen, joka varmaankin enemmän rakastaa kuninkaallisia kukkia kuin muita..."

"Valehtelija!" kuningatar huudahti keskeyttäen hovimiehen puheen niin innokkaasti liikutettuna, niin äärettömästi kiivastuneena ja raivostuneena, että hänen puolisonsa pelästyneenä astui muutamia askelia taakse päin.

"Sinä olet kielittelijä ja kurja kunnianloukkaaja! Roomalainen vastustaa sinua paljastetuin asein, mutta sinä hiivit pimeässä kuin skorppiooni ja koitat pistää vihollistasi jalkaan. Maalari Apelles on Antiphelesta vastaan tehdyssä kuvauksessansa varoittanut meitä Logoksen jälkeläisiä sinun moistesi ihmisten suhteen. Kun katselen sinua, niin muistuu mieleeni hänen kielittelemisen daimoninsa. Se viha ja hävyttömyys, joka välkkyi noista viekkaista silmistä, ja se uhkamielisyys, joka uhriansa himoiten loistaa noista punaisista kasvoista, on teille kummallekin yhteistä. Sinä varmaankin toivot, että se nuorukainen, jota Apelleen Kielittely vetää hiuksista luoksensa, olisi meidän Publiuksemme ja että sinua kuten sitäkin auttaisi kateuden kivulloinen, kuoppasilmäinen kuva ja nuo vihattavat naiset Kavaluus ja Petos? Mutta minä muistelen kohti taivasta kohotettua, jumalattaren ja kuninkaan turvaa rukoilevata kättä sekä maahan kaadetun pojan uskollista, totuutta ilmaisevaa silmäystä, ja jos Publius Scipiossa on kyllin miestä puolustamaan itseänsä julkisia hyökkäyksiä vastaan, niin kyllä minä olen suojeleva häntä takaa päin tehtyjä ryntäyksiä vastaan. Pois tästä huoneesta! Pois, sanon sinulle, ja sinä saat nähdä, kuinka rankaisemme kielittelijöitä!"

Euleus heittäytyi, kuultuansa nämät sanat, kuningattaren jalkain juureen, mutta tämä katseli pois päin hänen ylitsensä, hengittäen syvään ja sieramet jännitettynä, kunnes hänen puolisonsa astui hänen luoksensa ja lausui lepyttävällä äänellä:

"Älä kiroa häntä kuulustamattasi, vaan nosta hänet ylös. Joka tapauksessa anna hänelle tilaisuutta lauhduttaa vihaasi sen kautta, että hän tuo tänne ruukunkantajattaren Asklepiodoria vihastuttamatta. Toimita hyvin asiasi, Euleus, ja minä olen puolustava sinua Kleopatralle."

Kuningas näytti sormellaan ovea ja Euleus poistui syvään kumartaen ja käyden takaperoa; mutta Philometor, joka nyt oli yksinään puolisonsa kanssa, sanoi lempeästi nuhdellen:

"Miten sinä saatoit niin kovin antautua vihasi valtaan? Eihän sellaista uskollista ja viisasta palvelijaa, joka on niitä harvoja vielä elossa olevia ihmisiä, joita äitimme rakasti, ajeta pois kuten tavallista pöytäpalvelijaa. Ja kuinka suuresti hän sitten on rikkonut sinua vastaan? Onko se mitään sellaista kiellettyä, josta saattaisi vihastua, jos varovainen vanhus viattomasti kertoelle nuoresta miehestä, joka elää maailmassa eikä tiedä mitään Serapiin synkästä pyhydestä, että hän on mieltynyt tyttöön, joka kyllä ihmetyttää jokaista, joka vaan on nähnyt hänet, että hän häntä etsii ja lahjoittaa kaunottarelleen kukkasia..."

"Lahjoittaa kukkasia?" Kleopatra uudestaan kiivastuen kysyi. "Ei, häntä syytetään, että hän seuraa neitoa, joka on Serapiin oma, Serapiin, minä sanon. Mutta aivan yksinkertaisesti se ei ole totta, se on

valetta, ja sinäkin olisit yhtä suuresti vihastunut, jos sinun ylimalkaan olisi sallittu tuntea mitään miesmäistä vihaa ja joll'et sinä tarvitsisi Euleusta useisin asioihin, jotka minäkin tiedän, ja vielä muihinkin, joita tahdot minulta salata. Anna hänen vain tuoda tyttö; mutta kun se on täällä, ja jos minä huomaan Roomalaisen kanteen Euleusta vastaan, jonka huomenna tahdon kuulla, olevan oikean, niin saat nähdä, että minussa on kyllin miehen ankaruutta meidän molempienkin varaksemme. Tule nyt, sillä tuossa toisessa salissa odotetaan meitä."

Kuningatar huusi, kamariherrat ja palvelijat riensivät saapuville, hänen näkinkengän muotoinen kantotuolinsa ilmaantui jälleen, ja pian hän lähti puolisonsa vieressä, korkealla ilmassa häälyen, suureen pylvässaliin, jossa hovin ylimykset, sotajoukkojen päälliköt, maalta tulleet korkeimmat egyptiläiset virkamiehet, taiteilijat ja oppineet sekä muitten maitten lähettiläät viruivat pitkillä sohvilla ja ilahuttivat viinillä mieltänsä, sillä varsinainen ateria oli jo loppunut.

Kreikkalaiset ja tummemman väriset Egyptiläiset olivat melkein yhtä monilukuisesti kokoontuneet tähän kirjajaan seuraan, mutta heidän joukossansa, etenkin oppineissa ja sotamiehissä, oli myöskin paljon Israelilaisia ja Syrialaisia.

Aterioitsevat ottivat kuninkaallisen pariskunnan riemulla ja kunnian osoituksilla vastaan; Kleopatra hymyili niin suloisesti kuin koskaan ja häilytti vielä sittenkin viuhkaintaan, kun hän jo oli astunut pois kantotuolista, mutta ei hän kuitenkaan kiinnittänyt kehenkään läsnä-olevista vähintäkään huomiota, sillä hän etsi Publiusta, ensiksi hänen varalleen olevan sijan läheisyydestä, sitten muitten Hellenien, Egyptiläisten, Juutalaisten ja lähettilästen joukosta, vaan ei sittenkään löytänyt häntä ja kun hän vihdoin vieressään olevalta kamariherralta kysyi, missä Roomalainen oli, niin huudettiin heti lähettilästen hoitajaa. Tämä oli sangen korkea virkamies, jonka piti pitämän huolta vieraitten valtojen edustajista, ja hän oli läheltä saatavissa, sillä hän odotti juuri saadaksensa viedä Kleopatralle Publius Cornelius Scipion tervehdyksen ja hänen nimessään ilmoittaa, että hän oli lähtenyt teltaansa, koska hänelle oli tullut kirjeitä Roomasta.

"Onko se totta?" kuningatar kysyi laskien viuhkaimensa alas ja katsellen tuimasti lähettilästen hoitajaa silmiin.

"Kolmisoutu Proteus, joka tulee Brundisista," hän sai vastaukseksi, "on eilen saapunut Eunostuksen satamaan, ja muutama tunti sitten eräs ratsastava lähettiläs toi kirjeen, joka ei ollutkaan tavallinen, vaan jokin senaatin kirjoitus; minä tunnen niitten muodon ja sinetin."

"Entä Korinholainen Lysias?"

"Hän meni Roomalaisen seurassa."

"Onko senaatti kirjoittanut hänellekin?" Kleopatra kysyi äreästi ja ynseästi ja kääntäen lähettilästenhoitajalle tervehtimättä selkänsä sekä, jälleen menen kamariherran luo, jatkoi puhettansa tuikeasti, ikäänkuin hänellä olisi ollut tuomio-istuimien ohjattavana.

"Euergetes kuningas istuu tuolla Egyptiläisten joukossa ylämaan temppelien lähettilästen vieressä. Näyttää siltä, kuin hän pitäisi heille puhetta, ja he kuuntelevat tarkkaavaisesti. Mitä hän puhuu ja mitä tämä taas merkitsee?"

"Ennenkuin sinä tulit, hän istui Syrialaisien ja Juutalaisten luona ja kertoi heille mitä kauppamiehet ja kirjurit, jotka hän oli lähettänyt etelään, olivat ilmoittaneet niitten järvien lähteistä, joitten kautta Niilin virta juoksee. Hän luulee, että on ilmaantunut uusia rikkauden lähteitä likeltä pyhän virran alkujuoksua, joka tuskin virranneekaakaan valtamerestä, niinkuin vanhemmat ihmiset luulevat."

"Entä nyt?" Kleopatra kysyi "mitä hän juttelee tuolla Egyptiläisille?"

Kamariherra riensi Euergeteen tykö ja palasi sitten pian takasin kuningattaren luo, joka sill'aikaa oli vaihtanut ystävällisiä sanoja juutalaisen kenraalin Oniaan kanssa, ja ilmoitti Kleopatralle hiljaisella äänellä, että kuningas tulkitsi erästä paikkaa Platon Timeuksesta, missä Solon ylistelee Sai'in pappien suurta viisautta, ja että hän puhui hyvin innokkaasti Egyptiläisille, jotka antoivat hänelle äänekkäitä mieltymyksen osoitteita.

Kleopatran kasvojenpiirteet synkistyivät synkistymistään, mutta hän peitti ne viuhkaimellaan, viittasi Philometoria tulemaan likemmäksi ja kuiskutti hänelle:

"Oleskele lähellä Euergetestä, hänellä on arveluttavan paljon tekemistä Egyptiläisten kanssa. Hän koettaa miellyttää heitä, ja ketä hän todella haluaa miellyttää, sen kyllä lumoo tämä rakastettava noituri. Minun iltani hän on tehnyt ikäväksi, ja minä jätän teidät yksiksenne.

"Hyvästi huomiseksi!"

"Minä kuulustelen Roomalaisen kannetta katollani, sillä siellä käy aina vileämpi tuuli.

"Jos sinä tahdot olla läsnä, niin kutsutan sinua, mutta ensin tahdon puhutella häntä yksinäni, sillä hän on saanut kirjeitä senaatilta, jotka saattavat tärkeätä sisältää. Hyvästi siis huomiseksi!"

KAHDESTOISTA LUKU.

Sill'aikaa kun suuressa pylvässalissa tyhjennettiin useita maljoja ja juojat kävivät yhä iloisemmiksi ja meluavammiksi, sill'aikaa kun Kleopatra sätti palvelijoitaan ja leikkikumppaleitaan, jotka häntä riisuiivat, sekä nimitteli heitä taitamattomiksi ja kehnoiksi, sen tähden että jokainen liike tuotti hänelle tuskaa ja jokainen neula, joka otettiin pois, kosketti häntä, sillä aikaa Roomalainen Publius ja hänen ystävänsä Lysias astuskelivat mieli kovin kiihoitettuna edes takaisin teltassansa.

"Puhu hiljemmin," Korintholainen sanoi, "sillä minusta tuntuu siltä kuin olisi jokainen kotkan kuva, joka on kudottu näihin ohuihin seiniin, meitä täällä vahtimassa ja kuuntelemassa."

"Minä en todellakaan erehtynyt.

"Kun minä tulin tänne kuvia noutamaan, niin himmeä valo pilkoitti ovesta, mutta sisällä olijaa oli varmaankin huomautettu, sillä juuri kun saavuin palvelijain teltan lyhdylle, niin se sammui, eikä sitä tulisoituakaan joka muuten palaa ovellamme, oltu sytytetty, mutta sittenkin jokin valo valaisi tietä, ja tämän poikki hiipi, kuten loistavapilkkuinen, sileä, musta salamanteri vesilätäkön yli, pitkään viittaa pukeutunut mies, yllänsä kultakoristeita, joitten näin kiiltävän, kun lampun himmeä valo joskus sattui häneen.

"Sinä tiedät, että minulla on hyvät silmät, ja toisen niistä annan, jos olen erehtynyt ja joll'ei tuo kissa, joka oli hiipinyt tänne, ollut eunukki Euleus."

"Miks'et antanut ottaa häntä kiinni?" Publius tyytymättömänä kysyi.

"Koska telttamme vieressä oli pilkkopimeä", Lysias vastasi, "ja tuo paksu roisto on yhtä vikkellä kuin lihava metsäsika, jota koirat kintereillä ahdistavat. Pöllöt, yölepakot ja muut öillä saalistaan etsivät eläimet ovat ilkeitä, ja tämä Euleus, joka nauraessaan irvistelee kuin hyeena — — —"

"Tämä Euleus," Publius keskeytti ystävänsä puheen, "saa vielä oppia tuntemaan minut ja kokea, ett'ei ole hyvä joutua tekemisiin isäni pojan kanssa."

"Mutta et sinäkään ensin ole juuri lempeästi ja sopivasti häntä kohdellut," Lysias sanoi, "eikä se ollut viisaasti tehty."

"Viisi siitä, oliko se viisaasti!" Roomalainen kiivastuen huudahti. "Hän on konna. Niin kauvan se ei minuun koske, kuin hän pysyy minusta erillään; mutta jos hän alinomaa minua ahdistaa, niinkuin hän jo monena päivänä on tehnyt, minua vahtien ja kohdellen, niinkuin olisi hän minun vertaiseni, niin minä myöskin hänelle osoitan, että hän erehtyy. Hän ei saata moittia avosydämysyittäni; hän tietää, mitä minä hänestä pidän ja että haluan panna hänet ahtaalle. Jos minä kostaisin viekkauksen viekkauksella, niin minä joutuisin takapajulle, sillä konnankoukuissa hän on minua etevämpi. Omalla peittelemättömällä taisteltavallani, joka on hänelle ihan uusi ja joka häntä hämmästyttää, parhaiten hänet voitoin, ja se onkin minun laiselleni sopivampi sekä mukavampi kuin mikään muu. Hän on kavala, jopa enemmänkin, hän on teräväpäinen ja niin hän on heti saanut sopusointuun sen moitteen, jolla häntä uhkasin, sen kirjoituksen kanssa, jonka erakko Serapion hänen läsnä ollessansa minulle antoi.

"Tuossa se on".

"Kas vaan!"

"Mutta sen vuoksi, ett'ei hän ole ainoastaan kavala, vaan vieläpä konnamainenkin — kaksi ominaisuutta, jotka ylimalkaan hyvin sopivat toisilleen, sillä vastoin lakia ei saata kukaan elää, joka on todellisesti viisas, — niin hän on avannut salaa nauhat, joilla se oli sidottu. Mutta kas vaan, hänellä ei ollutkaan aikaa sitoa kääryä takaisin kiinni! Hän on sen joko kokonaan tai ainakin osittain lukenut, ja minä suonkin hänen iloita omasta kuvastaan, jonka hän siitä on nähnyt. Erakolla on ankara kynä ja hän kuvaapi kuvattavansa rohkeilla piirteillä ja selvillä värillä. Jos hän on lukenut tuon kirjoituksen loppuun, niin säästyy minulta vaiva ilmoittaa hänelle, mistä häntä syytän; jos taas olet ennen aikojaan häntä häirinnyt, niin tahdon täydellisemmin tehdä kanteeni. Oli miten oli, se on minusta saman tekevä!"

"Ei, ei suinkaan," Lysias huudahti, "sillä edellisessä tapauksessa hän saisi aikaa miettiäksensä valeita ja ostaa puolustukseksensa vääriä todistajia. Minä sulkinsin tai lukitsisin sellaiset tärkeät kirjoitukset, jos muuten kukaan minulle sellaisia uskoisikaan ja joll'en unohtaisi sitä tehdä, niinkuin sinäkin. Missä on sitten se senaatin kirje, jonka lähettiläs sinulle äsken toi?"

"Se on suljettu alimmaiseksi tähän arkkuun," Publius vastasi ja liikutti kättänsä, ikäänkuin hän olisi tahtonut painaa sen aivan kiinni vaatteisin, joitten alle hän sen oli huolellisesti kätkenyt.

"Eikö saisi tietää, mistä siinä puhutaan?" Korintholainen kysyi.

"Ei! nyt ei ole aikaa sellaisiin, sillä ensiksi pitää miettiä, miten voitaisiin jälleen saada hyväksi tuo ilkeä seikka, jonka olet saanut toimeen. Eikö se ole hävytöntä, että sinä tahdot tämän miellyttävän olennon, jonka lapsellinen pula meitä aamulla ilahutti, ja jonka sinä itsekin kotiin palatessasi sanoit muistuttaneen rakasta sisartasi, jättää hurjimmalle mässääjälle, minkä milloinkaan olen nähnyt, tuolle pedolle, jonka himot ovat kauheat, jonka ylistys on pahe? Mitä Euergetes — —"

"Herramme Poseidonin nimessä," Lysias huudahti keskeyttäen kiivaasti ystävänsä puheen, "en minä ensinkään ajatellut tätä kaksinkertaista Alkibiadesta, kun huomautin Ireneä. Mitä kaikkea näytelmän johtaja tekeekään, kun hän vaan on varma katselijain suosiosta! Ja, — suurin puhein! — itseäni varten tahdoin saada Irenen palatsiin, sillä minä rakastan häntä; hän on minuun vaikuttanut."

"Niinkuin Kallista ja Phryne ja huilunsoittajatar Stephanion," Roomalainen hänet keskeytti olkapäitään kohottaen.

"Kuinkas sitten?" Korintholainen sanoi ja katseli hämmästyneenä ystävänsä. "Eroksella on paljon nuolia viinessänsä, toinen sattuu syvempään, toinen vähemmin syvään, ja tänään saamani haava on tuottava minulle tuskia viikkokausiksi, jos minun pitää luopua tästä lapsesta, joka on vieläkin ihanampi kuin tuo suuresti ihaeltu Hebe meidän kaivollamme."

"Mutta siihen ajatukseen neuvon sinua tottumaan mitä pikemmin, sitä parempi," Publius sanoi vakavasti ja asettautui, käsivarret ristissä rinnalla, Korintholaisen eteen. "Mitä sinä tekisit, jos minun päähäni pistäisi kavalasti viekoitella vanhempiesi huoneesta miellyttävä sisaresi, jonka näköinen, — sanon sen uudestaan — Irenekin on?"

"Minä pyydän sinua karttamaan sellaisia vertauksia," Korintholainen huudahti varsin päättäväisesti ja niin kovin loukattuna, ett'ei Publius ollut vielä koskaan häntä sellaisena nähnyt.

"Sinä kiivastut aivan syyttä," Publius levollisena ja vakavana vastasi. "Sisaresi on kyllä miellyttävä neito, komean perheenne koristus, ja kuitenkin rohkenen tätä Irene raukkaa — — —"

"Verrata häneen, tahdoit sanoa," Lysias uudestaan kiivastui. "Sinulla on huonot ajatukset siitä vieraanvaraisuudesta, jota sait nauttia vanhempieni huoneessa ja jota muuten tiesit ylistääkin. Minä olen hyvänluontoinen mies, joka pidän sinusta enemmän kuin kenestäkään muusta ihmisestä — en itsekään tiedä miksi; — mutta näissä asioissa en kärsi ensinkään pilaa! Sisareni on Korinthin rikkaimman ja jaloimman perheen ainoa, suuresti ihaeltu tytär. Hän ei ole minkään puolesta huonompi, kuin omienkaan vanhempiesi lapsi, ja tahtoisin mielelläni nähdä, mitä sinä sanoisit, jos minä ottaisin verratakseni ylpeätä Lucretiaa tuohon kurjaan olentoon, joka kanniskelee vettä kuin palveluspiika — — —"

"Tee se vaan!" Roomalainen levollisesti keskeytti Korintholaisen puheen. "Minä en pane sinun vihaasikaan pahakseni, sillä sinä et tiedä, keitä nämät Serapistempelin sisarukset ovat. Ja sitä paitse he eivät täytäkään ruukkuansa ketään ihmistä, vaan jumalaa varten. Ota tuo kääry ja lue se lävitse, sill'aikaa kun minä vastaan Roomasta tulleseen kirjeesen. Hoi! Spartacus sytytä vielä muutamia lampuja!"

Pian istuivat nuoret miehet vastapäätä toisiaan keskellä teltaa olevan pöydän ääressä.

Publius kirjoitti utterasti ja katsahti vaan joskus ystävänsä, kun tämä lukiessaan erakon kirjoitusta, vihoissansa löi nyrkkiään pöytään tai hypähti istuimeltansa ja huudahti suuttumuksen katkeria sanoja.

Molemmat pääsivät samaan aikaan työstänsä, ja kun Corneliolainen oli kääriänyt kirjeensä kokoon ja lukinnut sen, ja kun Lysias oli heittänyt kääryn pöydälle, niin Roomalainen kysyi, katsoen jäykästi ystävänsä silmiin, pitkäveteisellä äänellä:

"Noo?"

"Niin!" Lysias lausui. "Nyt olen taas siinä häpeällisessä tilassa, että minun täytyy pitää itseäni tyhempänä kuin sinua ja myöntää sinulle oikeus sekä pyytää anteeksi siitä, että olen pitänyt sinua hävyttömänä ja muuna sellaisena. Mutta miten olisin voinut aavistaakaan! Tuollaista kirottua,

kelvotointa kertomusta, kuin tuo tuossa käärössä on, en ole ikinä kuullut, ja sellainen voikin käydä päinsä vaan täällä mädänneessä Egyptissä!

"Pientä Irene raukkaa!

"Ja miten tuo hyvä lapsi on kaikesta tästä huolimatta voinut säilyttää itselleen sellaisen iloisen katsannon!

"Minä tarvitsisin selkääni kuin koulupoika, että juuri minä, narrien narri, tulin huomauttaneeksi tätä tyttöä juuri Euergeteelle, mahtavimmalle ja hurjimmalle miehelle koko tässä maassa!

"Mitä voitaisiin tehdä Irenen pelastamiseksi?

"En voi enkä tahdokaan kärsiä sitä, että näen hänet joutuvan Euergeteen kynsiin!

"Etkö luule, että meidän pitää pitämän huolta ruukunkantajattarista?"

"Meidän ei pidä, meidän täytyy," Publius päättäväisesti sanoi; "ja joll'emme sitä tekisi, niin olisimme konnia.

"Siitä pitäin, kun erakko on ruvennut minuun luottamaan, minusta tuntuu, kuin olisi velvollisuuteni holhoojan tavoin pitää huolta näistä tyttösistä, joilta heidän vanhempansa ovat ryöstetyt, ja sinun pitää minua auttaman, Lysiaani!

"Vanhin sisarista ei ole juuri ystävällisesti minua kohdellut, mutta sen vuoksi en häntä pidä huonompana. Nuorempi näyttää olevan vähemmän vakava ja lujaluontoinen kuin Klea. Minä näin kyllä, kuinka hän vastasi sinun hymyilyysi, kun juhlakulkue loppui. Sitä paitse et sinä, niinkuin en minäkään, heti lähtenyt kotiin, ja minun luullakseni oli se Irene, mikä sinua pidätti. Minä pyydän sinua hartaasti olemaan suora ja sanomaan kaikki, sillä meidän pitää menetellä kokonaan yksimielisesti ja malttavaisesti, jos toivomme saada Euergetestä tappiolle."

"Minulla ei ole juuri paljon kerrottavaa," Korinholainen vastasi. "Juhlakulkueen loputtua lähdin pastophoriumiin; — tietysti nähdäkseni Ireneä, ja annoin pyhissävaeltajain, ett'en huomiota herättäisi, kertoa itselleni niitä näkyjä, joita jumalat heille unessa olivat lähettäneet ja mitä heitä Asklepiuksen tempelissä oli neuvottu tekemään sekä omien että heidän sukulaistensa vaivojen parantamiseksi.

"Kului runsaasti puoli tuntia siihen, kun Irene tuli.

"Hänellä oli kädessä pieni kori, ja siinä oli se kultakoriste, joka oli juhlassa häntä ollut kaunistamassa, ja joka hänen nyt täytyi viedä aarteidenhoitajalle takaisin.

"Minun granaattini, jonka hän tänä aamuna oli saanut, näin jo kaukaa loistavan, ja kun hän sitten huomasi minut ja punastumistaan punastuen loi silmänsä maahan, niin silloin tulin ensi kerran ajatelleeksi: juuri kuin Hebe meidän kaivollamme!

"Hän tahtoi mennä ohitseni, mutta minä pidätin hänet, pyysin häntä näyttämään kädessään olevaa koristetta, puhuin hänelle paljon sellaista, mitä tytöt mielellänsä kuuntelevat, ja kysyin sitten häneltä, josko häntä vartioidaan ankarasti ja josko hänen hienoilta, pieniltä käsiltään ja jaloiltansa, mitkä sopisivat paljon parempankin työhön kuin veden kantamiseen, vaaditaan paljon liikkumista.

"Hän ei jättänyt vastaamatta, mutta kaiken sen ohessa, mitä hän sanoi, hän loi vain harvoin silmänsä ylös.

"Kuta kauvemmin häntä katselee, sitä suloisemmalta hän näyttää, vaikka hän vasta on vain lapsi, mutta kuitenkin sellainen, jolla ei enää ole kotona hauskaa ja joka uneksii loistosta, ilosta ja vapaudesta, sill'aikaa kun häntä pidetään suljettuna ikävään, kolkkoon paikkaan ja hänen annetaan kärsiä puutetta.

"Nuo ihmisparat eivät uskalla koskaan lähteä tempelistä, paitse juhlakulkueissa ja ennen auringon nousua.

"Soi niin kovin sääliä herättävältä, kun hän sanoi, että hän aina oli niin hirmuisesti väsyksissä ja että hän vielä niin mielellään nukkuisi, kun hän jo herätetään puolihämärässä menemään ulos, juuri kun ilma on kylmin ennen auringon nousua. Silloin hänen täytyy mennä ammentamaan vettä erästä vesisäiliöstä, jota kutsutaan auringonkaivoksi."

"Tiedätkös missä tämä kaivo on?" Publius kysyi.

"Akaasialehdon takana," Lysias vastasi. "Vierasten-opas näytti sen minulle. Siinä pitäisi oleman erittäin hyvää vettä, eikä auringon noustessa saa uhrata jumalalle mitään muuta. Tyttöjen pitää niin

varhain nousta ylös, ett'ei päivän valon koittaessa puuttuisi alttarilta tämän kaivon vettä. Papit vuodattavat sitä juoma-uhrina maahan."

Publiukselta ei ollut, hänen tarkkaan kuunnellessaan mennyt yksikään ystävänsä suusta lähtenyt sana hukkaan.

Sitten hän käänsi nopeasti hänelle selkensä, avasi teltan oven, astui ulos ja katseli ylös tähtiin saadaksensa tiedon niitten asemasta, kun ne lukemattomina, hiljaa ja ihmeellisesti loistaen riensivät ikuista rataansa sinisellä taivaalla.

Kuu oli juuri laskenut ja korkeimmilleen oli kohonnut aamutähti, jonka loistoa ja suuruutta Roomalainen oli joka yö ihmetellyt, siitä asti kun hän oli tullut pyramiidien kaupunkiin.

Viileä tuulahdus puheli nuorukaisen otsaa, ja hänen vilusta väristen vetäessään viittaa rinnallensa, hänen mieleensä heti juohtuivat kylmään aamu-ilmaan lähtevät sisarukset. Vielä kerran hän kohotti silmänsä maasta ylhäistä taivaanlakea kohti ja silloin hän oli näkevinään silmiensä edessä Klean ylpeän vartalon käärittynä tähtivaippaan.

Hänen rintansa kohoili ja hänestä tuntui siltä, kuin se ilma, jota hänen syvään sykkivä rintansa hengitti, olisi ollut puhdasta ja raikasta, elysiumissa puhaltelevaa eetteriä, ja kuin siinä olisi ollut mahtavaa voimaa, joka ahdisti hänen hengittämistänsä. Yhä selvemmin hän luuli näkevänsä Klean kuvan edessänsä, mutta heti kun hän ojensi kättänsä tarttuaksensa tuohon ihmeelliseen ilmiöön, niin se hävisi, sillä kavion kopsetta ja pyöräin kolinaa alkoi kuulua ja huomautti Publiukselle, joka muuten ei juuri antautunut unelmien valtaan, kun toimiminen oli kysymyksessä, sitä syytä, minkä tähden hän oli lähtenyt ulos.

Vaunuja vierähti vaunujen perästä hänen astuessaan teltaansa.

Täällä Lysias, joka hänen poissa ollessansa oli kävellyt miettiväisenä edestakaisin, otti hänet vastaan kysymällä:

"Kuinka paljon aikaa on vielä auringon nousuun?"

"Tuskin kahta tuntia", Roomalainen vastasi, "ja meidän pitää niitä käyttämän, joll'emme tahdo tulla liian myöhään."

"Sitä minäkin mietin", Korinholainen huudahti. "Pian sisarukset lähtevät temppeleistä auringonkaivolle, ja minä viekoittelen Ireneä seuraamaan itseäni. Etkö luule saavani sitä aikaan? En juuri itse sitä luule; mutta ehkäpä hän sentään tulee, jos lupaan näyttää hänelle jotakin oikein kaunista eikä hän itse aavista, että hän sen kautta eriää sisarestansa, sillä hän on vielä lapsi."

"Mutta Klea," Publius hänen puheensa ajattelevaisena keskeytti, "on vakava ja miettiväinen, eikä häntä puhutellessa sovi käyttää tuota sinun keveätä puhetapaasi. Mieti sitä ja punnitse yritystäsi; — ei, sinä et saa häntä pettää! Kerro hänelle Irenen kuulematta selvä totuus niin vakavasti kuin asia vaatii, niin hän ei ole pidättävä sisartansa, kun hän tietää, kuinka suuri ja kuinka lähellä häntä uhkaava vaara on."

"Hyvä," Korinholainen sanoi. "Minä tahdon olla niin juhlallisen totinen, että isiesi kaupungin ryppy-otsaisin ja harmaapartaisin censori on minun suhteeni oleva kuin dionysiolaistanssija. Minä olen puhuva kuin Catonne, kun hän katkerasti valitteli, että Rooman herkkusuut maksoivat pienestä vadillisesta tuoretta silliä enemmän kuin yhdestä parista härkiä. Sinä olet oleva minuun tyytyväinen! Mutta minne vien Irenen? Kukaties voin käyttää jotakuta kuninkaan vaunuista, joita tuolla tusinoittain jyrisee vieden vieraita kotiin?"

"Niin minäkin luulen," Publius vastasi. "Seuraa diadokkien päällikköä, jonka komea huone meille eilen näytettiin. Se on Serapeumiin vievän tien varrelle, ja olethan sinä viime pidoissa lakkaamatta hänen kanssansa puhunutkin. Anna siellä ajajalle kultaraha, että hän jäisi pois eikä pettäisi meitä, ja älä aja takaisin tänne vaan satamaan. Isiin pienen temppelein luona olen odottamassa omilla matkavaunuillani ja hevosillani, otan Irenen vastaan ja vien hänet uuteen turvapaikkaansa, sill'aikaa kun sinä viet Euergeteen ajopelit takaisin niitten ajajalle."

"Ei se oikein minua miellytä," Lysias vastasi. "Granaattini ehkä olisin eilen antanut sinun antaa Irenelle, mutta häntä itseä..."

"En minä tahdo hänestä mitään," Roomalainen vihastuneena huudahti. "Mutta sinun pitäisi minun mielestäni osoittaa uutterammaksi auttaessasi minua pelastamaan häntä onnettomuudesta, joka häntä sinun tähtesi uhkaa."

"Tänne emme häntä saata tuoda, mutta minä luulen hänelle keksineeni varman turvapaikan."

"Muistatko kuvanveistäjä Apollodoria, jota tapaamaan isäni meitä oli kehoittanut, ja hänen ystävällistä vaimoansa, joka tarjosi meille Khioksen ihanaa viiniä? Mies on minulle kiittollisuuden velassa, sillä isäni oli antanut hänen ja hänen apulaistensa toimeksi mosaikkilattian valmistamisen siihen uuteen holvisaliin, jonka hän rakennutti Capitoliumiin, ja sittemmin isäni myöskin hänet pelasti, kun hänen kateelliset taidekumppaninsa, vainosivat hänen henkeänsä. Sinä olet itsekin kuullut, kuinka hän on tarjonnut itsensä ja kaiken omaisuutensa minun käytettäväkseni."

"Olen, olen," Lysias puuttui puheeseen. "Mutta eikös sinunkin mielestäsi ole kovin outoa se, että juuri taiteilijat, se on, sellaiset, jotka ovat kiinteämmin kuin muut ihmiset omistaneet elämänsä ihanteen pyynnöille, erittäin helposti joutuvat alhaisinten tunteiden, niinkuin kateuden, epäsuosion ja..."

"Mutta hyvä ihminen," Roomalainen huudahti kiivastuneena keskeyttäen Korintholaisen puheen, "etkö sinä edes kymmentä silmänräpäystä voi pysyä samassa asiassa ja jättää muistutuksesi siksensä? Minun mielestäni meillä on nyt tärkeämpiäkin asioita puhuttavana, kuin epäsuosio, jolla taiteilijat ja minun puolestani myöskin oppineet toisiansa vainoovat. Kuvanveistäjä Apollodor, joka on minulle kiittollisuuden velassa, on siis vaimoinensa ja tyttärinensä asunut täällä jo kuusi kuukautta, sillä hänellä on ollut Philometorille rakennettavana filosoofien kuvapatsaita ja eläinten kuvia, jotka kaunistavat Apishautojen edustalla olevaa paikkaa. Hänen poikansa ovat hänen Aleksandriassa olevan suuren työhuoneensa esimiehiä, ja kun hän, niinkuin usein tapahtuu, omalla niiliveneellensä lähtee sinne, niin hän voi ottaa Irenen mukaansa ja viedä hänet laivaan.

"Mihin me annamme viedä Irenen, pelastaaksemme hänet Euergeteeltä, siitä tahdomme sittemmin keskustella Apollodorin kanssa."

"Hyvä, sangen hyvä," Korintholainen suostuen sanoi. "Minä en, Herakles vieköön, ole epäluuloinen, mutta ei minua sittenkään miellytä se, että sinä tahdot viedä Irenen Apollodorille, sillä jos hän nähdään olevan sinun kanssasi, niin koko meidän yrityksemme saattaa rauveta. Lähetä kuvanveistäjän vaimo, jota ei niin tunneta Memphiissä Isistemppelin luo, ja hänen muassansa huntu ja viitta tytön peitteeksi. Tervehdi myöskin iloista Milesotarta minun puolestani ja sano hänelle — ei älä sano mitään — näenhän itsekin hänet Isistemppelin luona."

Viimeiset sanat nuorukaiset vaihtoivat keskenänsä, sill'aikaa kun orjat panivat vaippoja heidän yllensä.

Sitten he astuivat yhdessä teltan edustalle, toivottivat toisilleen onnea ja astuivat rivakasti eteenpäin, Roomalainen valjastuttamaan omia ratsujaan, Lysias astuaksensa diadokhien päällikön kanssa yhteen kuninkaan vaunuista ja toimiakseen Publiuksen kanssa sovitun suunnitelman mukaan.

KOLMASTOISTA LUKU.

Vaunuja kiiti kiittämistään kuninkaan palatsin korkeasta portista himmeän yön peittämään kaupunkiin.

Suuressa juhlasalissa oli käynyt hiljaiseksi, ja tummat orjat alkoivat luudilla ja sienillä puhdistaa muutamien sammuttamatta jätettyjen lamppujen himmeässä valossa mosaikkilattiaa, jolla oli ruusuja ja muita lakastuneita, muratti- ja poppeliseppeleistä pudonneita lehtiä, ja jolla maahan kaadettua viiniä mustana välkkyi.

Muudan nuori huilunsoittaja istui unen ja viinin voittamana eräässä nurkassa.

Poppeliseppele, joka oli kaunistanut hänen päätänsä, oli luistanut hänen otsaltaan ja peitti hänen kauniita kasvojansa, mutta huiluaan hän unessansakin lujasti puristi sormillaan.

Palvelijat antoivat hänen maata ja toimiskelivat huolettomina hänen ympärillensä; ainoastaan eräs päällysmies näytti häntä sormellaan ja sanoi nauraen:

"Eivät hänen kumppalinsakaan lähteneet selvempinä kotiin, kuin tuokaan on. Sievä poika hän on ja sitten vielä kauniin Khloën lemmitty; hän on turhaan tänään häntä odottava."

"Ehkäpä vielä huomennakin," toinen vastasi, "sillä kun Paksu näkee Khloën, niin tyttö on jo kylliksi saanut olla Damon paran omana."

Mutta Paksu, niinkuin Aleksandrialaiset ja muut Egyptiläiset kutsuivat kuningas Euergetestä, ei tällä hetkellä ajatellut Khloëa eikä muita sellaisia.

Hän oli komeasti valmistettuun asuntoonsa kuuluvassa saunassa.

Ilki-alastomana hän seiso i haileassa vedessä, joka täytti kokonaan valkeasta marmorista tehdyn vesiammeen. Höyryävän veden kirkkaassa pinnassa kuvastelivat nuorien nymphien kuvapatsaat, jotka pakenivat rakastunutta Saturnusta, ja monien katosta riippuvien lamppujen loistava valo.

Tämän ammeen toisella poikkisivulla oli Niilijumalan partainen miehenvartalo, jonka päällä kuvattiin hyppelevän sekä heidän omakseen että heidän komean isänsä huviksi ja iloksi kuusitoista lasta, kuvaten kynnärälukua minkä Egyptin virta tarvitsi soveliaaksi syvyydeksensä.

Siitä astiasta, jonka ylitse tuo arvokas vanhus nojasi kättään, virtaili runsaasti kylmää vettä, jota viisi kaunista nuorukaista ottivat hoikiksi muodostettuihin alabasteri-astioihin, ja valelivat sitä nuoren, kylpevän kuninkaan pään päälle, hirmuisille rintalihaksille, selälle ja käsivarsille.

"Enemmän, enemmän, vielä enemmän!" Euergetes huusi, kun nuorukaiset alkoivat lakata valelemasta, ja kun taas uusi vesivirta vuosi hänen päällensä, niin hän ähisi ja puhisi mielihyväästä, ja kauvaksi roiskui suuria vesipisaroi ta, heti kun hänen keuhkojensa oikea myrskyhenkäys sattui hänen päällensä valuvaan veteen.

Viimein hän huusi kovalla äänellä: "Riittää" syöksyi koko painoinensa veteen, että se roiskui niin korkealle, kuin sinne olisi viskattu kivilohkare, oli vähän aikaa märän elementin pinnan alla ja nousi sitten marmoriportaita myöten kylvystä, ravisti samalla uhkamielisesti ja väkevästi päätänsä poikamaisuudessaan, kastellaksensa läpimäriksi ammeen reunalla olevat ystävänsä ja palvelijansa, antoi kietoa itsensä lumivalkeisiin, läpinäkyvähienoihin, liinaiisiin raiteihin, ruiskuttaa päällensä hyvänhajuista, kallis-arvoista nestettä ja astui sitten pieneen, kirjavilla matoilla kokonaan peitettyyn huoneeseen. Siellä hän heittäytyi pehmeään patjaläjään ja sanoi syvään hengittäen:

"Nyt on minun hyvä olla ja olen taas selvä kuin lapsi, joka ei vielä ole saanut syödä mitään muuta kuin äitinsä maitoa. Pindaros on oikeassa! Ei mikään ole parempaa kuin vesi! Se sammuttaa senkin kuuman hehkun jonka viini sytyttää meidän sydämeemme ja päähämme. Olenko lörpötellyt paljon tyhmyyksiä, Hieraks?"

Näin puhuteltu, kuninkaan joukkojen päällikkö ja hänen suosittu ystävänsä, loi kysyvän silmäyksen muihin läsnä oleviin; mutta kun Euergetes käski häntä huoletta puhumaan, niin hän vastasi:

"Tyhmyyksiin asti ei viinikään saata sellaista henkeä kuin sinun on, mutta varomato in sinä olet ollut. Olisi ihme, joll'ei Philometor olisi huomannut..."

"Oivallista!" kuningas hänet keskeytti ja nousi patjoiltaan. "Te, Hieraks ja sinä, Komanus, jääkää tänne; te muut saatte mennä. Vaan älkää liian kauvaksi poistuko, että olette pian käsillä, jos teitä tarvitsen. Nyt tulee päiviä, joi na pitää tapahtuman yhtä paljon kuin muuten vuosina."

Pois käsketyt vetäytyivät huoneesta, ainoastaan kuninkaan vaatettaja, eräs ylhäinen Makedonialainen, jäi hidastellen ovelle seisomaan, mutta Euergetes viittasi häntäkin heti poistumaan ja huusi hänen jälkeensä:

"Minä olen valpas enkä mene ensinkään vuoteelle. Kolme tuntia auringon nousun jälkeen odotan Aristarkhosta; — ja vieläpä työhön. Pane esille käsikirjoitukset, jotka otin mukaani. Odottaako eunukki Euleus etuhuoneessa?"

"Odottaako? Sitä parempi!"

"Nyt liennemme yksinäimme, viisaat ystäväni Hieraks ja Komanus, ja minun täytyy teille ilmoittaa, että tällä kertaa pelkästä viisaudesta ette näytä olevan mitään vähemmän kuin viisaita.

"Olla viisas on hallita rajattomasti avaraa ajatustaan aivan siten, että lähellä oleva vastustaa meitä yhtä vähän kuin kaukainenkin; olla ymmärtämätön on havaita ainoastaan yhtä ja toista. Rajoitetun älyn ala on se, mikä on aina hänen vieressään, narrien ja haaveksijain taas kaukaisuus. Minä en tahdo teitä soimata, sillä monella viisaalla on tyhmiäkin hetkiä, mutta te olette tänään varmaan unohtaneet lähellä olevan kauvaksi katsellessanne, ja senpä vuoksi näenkin teidän kompastelevan. Joll'ette olisi tätä erehdystä tehneet, niin tuskinpa olisitte niin hämmästyneinä katselleet, kun minä lausuin sanan 'Oivallista!'"

"Huomatkaa nyt!"

"Philometor ja hänen sisarensa tietävät varsin hyvin minun tarkoitukseni ja sen, mitä heillä on minulta odotettavana.

"Jos olisin kasvoilleni pannut tyytyväisen miehen naamion, miehen, joka tyytyy siihen mitä hänellä on,

niin he olisivat ihmetelleet ja aavistaneet petosta; mutta minä näyttäydyn heille semmoisena kuin aina olen ja vielä tavallista huolettomampanakin ja puhuin niin suoraan siitä, mitä haluan, että he tulevaisuudessa varoisivat minulta jokaista väkivallan yritystä, mutta tuskin he saattavat jo huomispäivänä odottaa yllätystä, sillä se joka tahtoo hyökätä takaapäin vihollisensa niskaan, ei pidä melua.

"Jos minä uskoisin teidän hyveen oppijananne, niin mieltäisin, ett'ei takaa hyökkääminen ole erittäin kaunista, sillä minäkin katselen mieluummin ihmisen kasvoja kuin selkäpuolta, ja etenkin sisarusteni, jotka ovat sivistyneitä ihmisiä.

"Mutta mitäs tehdä?"

"Lopullisesti on kuitenkin se paras, joka saavuttaa voiton ja pelissä voittoa.

"Minun taistelutapani saattaa viisaistakin saada puolustajoihin.

"Joka tahtoo hiiriä pyytää, se käyttää silavaa, joka taas tahtoo viekotella ihmisiä satimeen, sen pitää tietävän, kuinka nämä tuntevat ja ajattelevat, ja ennen kaikkia koittaman heitä hämmentää.

"Sonni on vähemmän vaarallinen silloin, kun se raivoissaan juoksee suoraa päätä esille, ja sen kaksijalkainen vastustaja silloin, kun hän ei tiedä missä se on, vaan hapuella juoksenteleo milloin oikealle milloin vasemmalle.

"Kiitos suostumuksenne osoituksesta, sillä minä olen sen ansainnut ja toivon saattavani antaa sen sinulle takaisin. Hieraksini. Minä haluan kuulla kertomustasi. Kohenna pääni alla olevaa tyynyä ja nyt saat alkaa."

"Kaikki näyttää käyvän oivallisesti," päällikkö vastasi. "Meidän pääjoukkomme Hetairit ja Diadokhit, kaksi tuhatta viisi sataa miestä, ovat matkalla tänne ja käyvät jo huomenna leiriin pohjoispuolelle Memphistä. Viisi sataa heistä pääsee pappien ja muitten onnen toivottajain kanssa juhlaan sinun syntymäpäivänäsi toivottamaan sinulle onnea, muut kaksituhatta jää teltoihin piiloon. Veljesi Philometorin philobasilistain päällikkö on lahjottu ja on meidän puolellamme; mutta hän oli kallis, sillä Komanuksen täytyi tarjota hänelle kaksikymmentä talenttia, ennenkuin hän suostui!"

"Ne hän saakoon," kuningas nauroi, "ja ne hän myöskin pitäköön siksi, kun haluan pitää häntä epäluulon alaisena ja palkita hänelle ansion mukaan ottamalla häneltä hänen omaisuutensa takaisin. Kerro enemmän!"

"Philometor lähetti toissa päivänä parhaat sotilaansa, Desilauksen ratsulippukunnan ja Arsinoesta olevat joukot, Thebeen kapinata kukistamaan. Kapinanjohtajain värvääminen ja levottomuuksien herättäminen ei ole todellakaan maksanut vähää."

"Veljeni maksaa meille kulungit", kuningas hänet keskeytti, "kun me tyhjennämme hänen aarteensa. Lisää!"

"Kovin vastus on meillä oleva papeista ja Juutalaisista. Edelliset pitävät Philometorin puolta sen tähden, että hän on isäsi vanhin poika, ja etenkin sentähden että hän on tehnyt paljon hyvää Apollinopoliin ja Philae'n tempeleille; Juutalaiset taas pitävät hänestä, koska hän suosii heitä melkein enemmän kuin Kreikkalaisia, pitää puolisonsa kanssa väliä heidän kurjista uskonnollisista väitteistensä, keskustelee heidän kanssansa heidän kirjassaan löytyvistä opeista, eikä aterioittaissa puhele kenenkään muun kanssa mieluummin kuin heidän."

"Minä olen suolaava sen viinin ja paistin, millä he täällä itseänsä lihottavat," Euergetes kiivaasti huudahti. "Jo tänään olen heitä kieltänyt olemasta läsnä aterialla, sillä heillä on selvä järki ja tarkat silmät, jotka ovat yhtä terävät ja suippeen näköiset kuin heidän nenänsäkin.

"Vaarallisimmat he ovat siellä, missä heidän on joko pelkääminen tai missä luulevat saavansa voittoa.

"Sitä ei saata sanoa, etteivät he ole uskollisia ja sitkeitä, ja koska useammilla heistä on omaisuutta, niin he etenkin Aleksandriassa ovat harvoin yhteydessä meluavan alhaisen väen kanssa.

"Ainoastaan kateellinen saattaa heitä moittia siitä, että he ovat ahkeroita ja uutteria, sillä heidän ja heidän phoiniikkialaisten heimolaistensa esimerkki on kehottanut Hellenien vireyttä.

"Rauhallisina aikoina käy heidän parhaiten, ja koska veljeni hallitus on hiljaisempaa kuin minun, niin he pitävät hänestä, lainaavat hänelle rahaa ja hankkivat sisarelleni hiotuita kiviä, safiiria ja smaragdeja, kauniita kankaita ja muita naisten rimssuja täyteen kirjoitetusta papyruksesta, joka ei juuri ole suurimmasta arvosta kuin sulka, joka on pudonnut tuolla tangon päässä istuvan vihreän porukurkun siivestä.

"Minä en ensinkään saata käsittää, että niin viisaat miehet eivät ymmärrä, ett'ei mitään muuta pysyväästä ole kuin katoavainen, eikä mitään muuta varmaa kuin se, ettei mikään ole varmaa, ja että he sen tähden pitävät ainoana totisena, oppiansa määrättyinä, ikuisesti oikeana, ja että he halveksivat sitä, mitä muut kansat uskovat.

"Tämä hämäryys tekee heidät narreiksi, vaan samalla myöskin kelpo sotamiehiksi, ehkäpä juuri heidän jännitetyn isetetionsa sekä lujan luottamuksensa kautta heidän löyhään jumalaansa."

"Niin, kelpo sotilaita he ovat," Hieraks vahvistaen puuttui puheeseen, "mutta he menevät mieluummin ja halvempaan hintaan veljesi palvelukseen kuin meidän."

"Minä olen heille näyttävä," kuningas huusi, "että pidän tätä maun-osoitusta vääränä ja rangaistavana. Pappeja minä tarvitsen, sillä he opettavat kansaa kuuliaiseksi ja tyytyväisenä kestäämään hätäänsä; mutta Juutalaiset," ja tätä hänen sanoessansa hänen silmänsä pyörivät hurjan tulisina, "minä hävitän sukupuuttoon, kun aika tulee."

"Se tekee hyvää myös meidän aarre-aitallemme," Komanus nauroi.

"Ja maan tempeleille," Euergetes lisäsi, "sillä toisia vihollisia koitan hävittää, mutta papit otan mieluummin puolelleni ja minun täytyykin koittaa saada heidät puolelleni, jos Philometorin valta joutuu käsiini, sillä Egyptiläiset haluavat kuninkaaksensa jumalaa; oikeaksi jumalaksi, jota ruskeat alamaiseni mielellänsä rukoilevat tyytyväisinä ja tekemättä elämäniäni kapinain kautta tukalammaksi, saatan vain päästä, jos papit minut siksi tunnustavat ja kohottavat."

"Ja kuitenkin," vastasi Hieraks, ainoa Euergeteen palvelijoista, joka tärkeissä kysymyksissä uskalsi häntä vastustaa, "ja kuitenkin annetaan Serapiin ylimmäiselle papille vielä tänään kova käsky sinun tähtesi. Sinä pakoitat antamaan pois yhtä jumalan palvelijattarista, eikä Philometor ole laimin lyövä..."

"Ei ole laimin lyövä," Euergetes puuttui puheeseen, "ilmoittaa mahtavalle Asklepiodorille, ett'ei hän vaadi tuota suloista pienokaista itseänsä, vaan minua varten. Tiedättekö, että Eros on kohdannut sydämeni ja että tulisesti rakastan tuota hempeätä Ireneä, vaikk'ei näitten silmien ole sallittu vielä edes nähdä häntä."

"Te uskotte minua, näen sen silmistänne, ja minä sanonkin selvän totuuden, sillä minä tahdon saada omakseni tämän pienen Heben, niin totta kuin toivon anastavani vallan; mutta minä en istuta puitani niillä ainoastaan puutarhaani kaunistaakseni, vaan myöskin saadakseni niistä hyötyä. Te saatte nähdä, kuinka minä ihanan lemmittyni avulla voitan puolelleni Serapiin ylimmäisen papin, joka tosin on Kreikkalainen, mutta kuitenkin kovin itsepäinen mies."

"Minun välikappaleeni odottaa jo tuolla ulkona!"

"Jättäkää nyt minut ja käskellä eunukki Euleus luokseni."

"Sinä olet kuin jumala," Komanus sanoi syvään kumartaen, "ja me olemme vain kuolevaisia ihmisiä. Hämärältä ja käsittämättömältä useinkin meidän heikomman henkemme mielestä sinun menettelytapasi näyttää, mutta kun se tulee tapahtuneeksi, mikä meidän mielestämme ei vie ensinkään hyvään loppupäätökseen, niin meidän täytyy hämmästyen tunnustaa, että sinä olet valinnut, tosin usein mutkikkaan, mutta kuitenkin aina parhaan tien."

Vähän aikaa kuningas oli yksinänsä, rypisti kulmakarvojansa ja katseli vakavana ja miettiväisenä lattiaan.

Niin pian kuin hän kuuli eunukin hiljaisten ja tämän ohjaajan kovempien askelten lähenevän, niin hän jälleen otti hilpeän ja huolettoman nauttija-ihmisen muodon, tervehti Euleusta iloisesti huutaen ja muistutti hänelle omia poika-aikojaan, ja kuinka usein hän, eunukki, oli auttanut häntä saamaan hänen äitinsä täyttämään hänen toiveitansa, jotka jo olivat hyljätyt.

"Mutta, vanhukseni," kuningas jatkoi, "ajat ovat muuttuneet ja nyt sinä vaan mietit kaikkia Philometorin hyväksi etkä enää mitään Euergetes raukalle, joka juuri parhaiten tarvitsisi apuasi, koska hän on nuorempi!"

Eunukki kumarsi huulilla hymy, mikä osoitti, että hän hyvin ymmärsi, kuinka vähän vakavata tarkoitusta oli kuninkaan viimeisissä sanoissa, ja lausui:

"Minä olen tahtonut ja luulen vieläkin palvelevani heikommpaa teistä."

"Tarkoitat kai sisartani?"

"Valtiattareni Kleopatra kuuluu siihen sukupuoleen, jota me usein väärin nimitämme heikommaksi. Vaikka sinä varmaan tahdoit tehdä pilaa viime kysymykselläsi, niin pidän kuitenkin velvollisuutenani suoraan sinulle vastata, ett'en tarkoittanut häntä vaan Philometor kuningasta.

"Philometoriako? Sinä et siis luota hänen lujuteensa, pidät minua häntä voimakkaampana ja olet kuitenkin aterioitaisissa tarjonnut minulle apuasi ja kertonut, että sinun tehtäväksesi oli tullut vaatia ylimmäiseltä Asklepiodorilta kuninkaan nimessä tuota pientä Serapiin palvelijatarta.

"Onko se heikomman palvelemista?"

"Taisit olla juovuksissa, kun tätä minulle kerroit.

"Etkö?"

"Oletko ollut kohtuullisempi kuin minä?"

"Siis on joku mielen muutos sinussa tapahtunut?"

"Se ihmetyttää minua, sillä perus-aatteesi määräävät sinut äitini heikompaa poikaa — — —"

"Sinä teet minusta pilkkaa," hovimies keskeytti kuningasta hiukan moittivalla, mutta kuitenkin rukoilevalla äänellä. "Kun käännyin sinun puoleesi, niin se ei tapahtunut horjuvaisuudesta, vaan ainoastaan siitä, että tahdoin pysyä uskollisena elämäni ainoalle tarkoitukselle.

"Ja mikä se on?" -

"Pitää huolta tämän tilaan onnesta ylhäisen äitisi mielen mukaan, jonka neuvon-antaja olin."

"Sinä unhoitat toisen päämääräsi: päästä niin hyvään asemaan kuin mahdollista."

"Minä en sitä unhoittanut, vaan en tahtonut sitä ilmoittaa, sillä minä tiedän kuinka täpärällä kuningasten aika on, ja sitä paitse minusta näyttää itsestäänkin ymmärrettävältä, että ihminen ajattelee omaakin etuaan, niinkuin se, että me ostaisimme hevosen, saamme myöskin sen varjon."

"Miten tarkkaa! Mutta minä moitin sinua yhtä vähän, kuin tyttöä, joka menee peilin eteen kaunistelemaan itseänsä lemmittyänsä varten ja samalla myöskin iloitsee omasta ihanuudestaan.

"Mutta palatkaamme kuitenkin takaisin sinun ensi lauseesesi.

"Egyptin tähden, jos oikein olen käsittänyt tarkoituksesi, luulet täytyväsi tarjota minulle sitä palvelusta, jota tähän asti olet osoittanut veljelleni?"

"Niinkuin sanoit! Tähän vaivalloiseen aikaan se tarvitsisi lujemman ohjaajan tahtoa ja kättä."

"No pidätkö minua sellaisena?"

"Jättiläisenä tahdonlajuuden sekä ruumiin ja hengen puolesta, joka ei ole turhaan toivonut jälleen yhteen yhdistävänsä Egyptin molemmat osat, jos hän rivakasti käy toimeen ja joll'ei..."

"Joll'ei?" kuningas toisti ja katsoi eunukkia niin terävästi silmiin, että tämä loi silmänsä maahan ja vastasi:

"Joll'ei Rooma pane esteitä."

Euergetes kohotti olkapäitensä ja vastasi vakavasti: "Se on kuin kohtalo, joka kaikkialla antaa päätöksen kaikkeen mitä teemme. Minä en todellakaan ole säästänyt hirmuisia uhrauksia lieventääkseni tätä jäykkää valtaa, ja asiamieheni, joka kaiuttaa suurempia summia kuin joukkojeni rahastonhoitaja, kirjoittaa, ett'ei senaatti ole epäsuosiollinen minulle."

"Samaa kirjoittaa meidänkin. Sinulla on enemmän ystäviä Tiberin rannoilla kuin Philometorilla, minun kuninkaallani, mutta viime kirjeemme on jo useampia viikkoja vanha ja viimeisinä päivinä on tapahtunut asioita..."

"Puhu!" Euergetes huusi ja ojensihe jäykästi patjoillaan. "Mutta jos sinä virität minulle pauloja ja jos puhut nyt veljeni välikappaleena, niin minä annan, vaikkapa pakenisit trogloodytin äärimmäiseen luolaan asti, niin minä annan, niin totta kuin luulen olevani isäni oikea poika, ottaa sinut kiinni ja repii sinun ruumiisi elävältä kappaleiksi."

"Minä ansaitsisinkin sellaisen rankaistuksen," Euleus surullisesti vastasi ja jatkoi: "Jos oikein olen nähnyt, niin meillä on jo ensi päivinä suuria asioita odotettavissa."

"Niin on!" Euergetes vakavasti sanoi.

"Mutta juuri nykyään edustetaan Philometoria Koomassa paremmin kuin ennen. Sinä olet kuninkaani pöydän ääressä oppinut tuntemaan nuoren Publius Scipion, vaan et ole ensinkään koettanut saavuttaa hänen suosiotansa."

"Hän on yksi Corneliolaisia," kuningas puuttui puheeseen, "ylhäinen nuorukainen, joka on sukua kaikille, joita pidetään mahtavina Tiberin rannoilla, mutta hän ei ole lähettiläs, vaan matkustelee Athenasta Aleksandriaan oppiaksensa, mikä hänelle onkin enemmän kuin tarpeen, ja pitää päätänsä korkeammalla ja liikuttelee huuliansa vapaammin kuin hänen oikeastaan sopisi tehdä kuningasten seurassa ollessansa, sen tähden että nuoret luulevat heidän hyvin sopivan käyttäidä niinkuin vanhainkin."

"Hän on arvokkaampi kuin luuletkaan."

"Sitten kutsun hänet Aleksandriaan ja voitan hänet siellä puolelleni kolmessa päivässä, niin totta kuin nimeni on Euergetes."

"Se on silloin oleva liian myöhäistä, sillä minä tiedän varmaan, että hän on tänään senaatilta saanut valtuuskirjan toimia hätätilassa lähettilään asemesta, siksi kun sellainen meille jälleen lähetetään."

"Ja nyt vasta saan sen tietää!" kuningas huusi ja hypähti sijaltaan. "Kuuroja, sokeita ja veltoja ovat ystäväni, jos niitä minulla onkaan, sekä palvelijani ja lähettilääni!"

"Vastenmieliseltä minusta tuo ylpeä ja kopea poika tuntui, mutta minä kutsun hänet huomenna, kutsun jo tänään iloiselle aterialle luokseni ja lähetän häntä noutamaan ihanimman nelivaljakkoni, minkä olen tuonut muassani Kyrenestä. Minä tahdon..."

"Se on kaikki oleva turhaa," Euleus totisesti ja tyynesti sanoi, "sillä hän on kuningatar Kleopatran suosiossa, sanan täysimmässä ja laveimmassa merkityksessä, niin, minä tahdon sen sanoa suoraan, hän on saavuttanut suurimmassa määrässä Kleopatran lämpimän mieltymyksen ja nauttii tätä hempeimmän kiitollisuuden lahjaa. Philometor antaa, niinkuin ainakin, asiain mennä menojojansa, ja Kleopatra ja Publius, Publius ja Kleopatra iloitsevat julkisestikin rakkaudestansa, iskevät toisilleen silmää, niinkuin paimenpari Arkadiassa, vaihtavat maljojansa ja suutelevat huulillansa sitä kohtaa reunasta, johon toisen suu on koskettanut. Lupaa ja anna tälle miehelle mitä tahansa, hän on sittenkin oleva sisaresi puolella, ja jos sinun onnistuisikin kukistaa Kleopatra valta-istuimelta, niin hän on piirtävä rohkeasti ympärillesi kehän, kuten Papilius Laenas enosi Antiokhoksen ympäri, ja sanova, että Rooma on nouseva sinua vastaan, jos yrität astua kehän ylitse."

Euergetes kuunteli ääneti näitä sanoja, tempasi sitten ympärillään olevan vaatteen päältänsä ja käveli raivoissansa edes takaisin tuon tuostakin ähkyen ja riehuen niinkuin hurjistunut sonni, joka tuntee olevansa sidottuna nuoriin ja köysiin ja ponnistelee turhaan kaikkia voimiansa niitä katkaistaksensa.

Viimein hän pysähtyi Euleuksen eteen ja kysyi:

"Mitä vielä tiedät Roomalaisesta?"

"Hän joka ei tahtonut sinun suoda verrata itseäsi Alkibiadeesen, koittaa voittaa tämän Athenan tyttöjen suosikin, sillä hänelle ei ole kylliksi ryöstää kuninkaalta hänen puolionsa sydän, vaan vieläpä hän tahtoo saada omaksensa korkeimman jumalankin ihaninta palvelijatarta. Ruukunkantajatar, jota Roomalaisen ystävä Lysias ehdoitteli Hebeksi, on Corneliolaisen lemmitty, jonka suosiota hän toivoo helpommin saattavansa nauttia teidän valoisassa palatsissanne, kuin Serapiin synkässä temppelissä."

Kuningas löi tätä kuullessansa otsaansa ja huusi:

"On kuningas, mies, jossa olisi vastusta kymmenellekin, ja kuitenkin täytyy antaa käskeä itseänsä niinkuin talonpoika, jonka kylvöjä ratsumieheni hevoset tallaavat!"

"Hän saattaa turmella kaikki, kaikki; sekä aikeeni että toimeni, eikä minulle jää muuta jäljelle kuin puristella nyrkkiäni ja pakahtua raivoon!"

"Mutta tämä ähiseminen ja hammasten kivistys on yhtä hyödytöntä kuin kiukkuni ja kiroukseni kuolevan äitini vuoteen ääressä, sillä hän pysyi sittenkin kuolleena eikä enää noussut."

"Jos tuo Corneliolainen olisi Kreikkalainen, Syrialainen, Egyptiläinen, vaikkapa oma veljenikin, niin hän ei, minä sanon sen, Euleus, kauvan olisi tielläni, mutta hän on Rooman valtuutettu asiamies, ja Rooma on kohtalo, Rooma on kohtalo!"

Kuningas heittäytyi kovin hengittäen ja kuin sortuneena takaisin patjoillensa painaen kasvojansa

pehmeätä tyynyä vastaan, mutta Euleus astui kuulumattoman hiljaisilla askelilla nuoren jättiläisen luo ja kuiskutti hänelle juhlallisen pitkäveteisesti:

"Rooma on kohtalo, mutta Roomakaan ei saata kohtaloa vastustaa. Corneliolaisen täytyy kuolla, koska hän turmelee äitisi tyttären ja on sinun, Egyptin oikean omistajan tiellä. Hänen murhansa senaatti julmasti kostaisi, mutta mitä se voi tehdä, jos villipedot hyökkäävät sen valtuutetun päälle ja repivät hänet kappaleiksi?"

"Muhkeata, oivallista!" Euergetes huudahti, hypähti jälleen jaloilleensa ja kohotti suuria silmiänsä niin hämmästyneinä ja onnellisesti säteilevinä, kuin olisi taivas niille avautunut ja kuin hän näkisi ylhäisen joukon kultaisen pöydän ääressä aterioivia jumalia.

"Sinä olet suuri mies, Euleus, ja minä ymmärrän sinua palkita; mutta tunnetko sinä ne pedot, joita tarvitsemme, ja osaavatko he menetellä niin, ett'ei kukaan rohkenisi herättää epäluulon varjoakaan siitä, että ne haavat, joita heidän hampaansa ja kyntensä repivät, eivät ole väkipuukkojen, koukkujen eikä keihään kärkien jättämiä?"

"Ole huoletta," Euleus vastasi, "nämät peto-eläimet ovat jo olleet käytännössä täällä Memphiissä ja ovat kuninkaan palveluksessa..."

"Kas vaan lempeätä veljeäni!" Euergetes nauroi. "Kehuuhan hän, ett'ei hän ole tappanut ketään paitse taistelussa, ja nyt..."

"Philometorilla on myöskin puoliso," eunukki puuttui kuninkaan puheeseen, ja Euergetes huudahti:

"Niin, niitä naisia, mitä kaikkea niiltä saakaan oppia!"

Sitten hän jatkoi hiljaa:

"Milloin voivat petosi käydä työhön käsiksi?"

"Aurinko on jo noussut. Siksi kun se laskee, luulen saavani valmistukseni valmiiksi, mutta noin puoliyön aikaan luulen saavani toimen tehdyksi. Me kehoitamme Roomalaista pistäymään kultansa luona, viekoittelemme hänet Serapiin temppeliin ja hänen palatessansa erämaan kautta..."

"Niin silloin!" kuningas huusi, pisti kädellään, ikäänkuin hänellä olisi siinä ollut väkipuukko, omaan rintaansa ja lisäsi sitten uhkaavalla äänellä: "Mutta niitten miesten pitää olla väkeviä kuin jalopeurat ja varovaisia kuin kissat. Jos rahaa tarvitset, niin käänny Komanuksen puoleen; tai ota pikemmin tämä kukkaro.

"Onko siinä kyllyksi? Sitten on minun vielä kysyminen sinulta, onko itselläsi syytä vihata Roomalaista?"

"On," Euleus jäykästi vastasi. "Hän aavistaa, että minä tiedän kaikki, mitä hän tekee, ja on ahdistanut minua väärillä kanteilla, jotka saattaisivat tänään saada minut pahaan pulaan. Jos kuulet, että hän määrää kuningattaren panemaan minut vankeuteen, niin pidä heti huolta vapautuksestani."

"Ei kukaan saa vahingoittaa hiuskarvaakaan päästäsi, luota siihen. Minä näen, että sinulla on syytä ajaa samaa asiaa kuin minäkin, ja se ilahuttaa minua, sillä täysin voimin ihminen tekee työtä vaan omaksi eduksensa; ja vielä lopuksi, koska tuot minulle Hebeni?"

"Tunnin kuluttua menen Asklepiodorin luo, mutta vasta huomenna saamme tytön, sillä tänä päivää hänen pitää jäädä temppeliin Corneliolaisen syötiksi."

"Minä tahdon olla kärsivällinen, mutta vielä yksi asia minulla on sinun toimitettavaksesi. Esittele asia siten ylimmäiselle papille, että veljeni muka tahtoo tyydyttää jotakin minun oikkuani, vaatiessansa, lujasti vaatiessansa ruukunkantajatarta.

"Loukkaa miestä niin paljon kuin voit, kuitenkin epäluuloja herättämättä, ja jos oikein hänet tunnen, niin hän pysyy oikeuksissaan ja kieltää lujasti.

"Sinun perästäsi tulee minun Komanukseni häntä tervehtimään, muassaan lahjoja ja lupauksia minulta.

"Huomenna, kun Roomalaisen on käynyt, niinkuin pitikin, tuot tytön veljeni nimessä joko kavaluudella tai väkisin, ja ylihuomenna, jos jumalat ovat minua armollisesti auttaneet yhdistämään Egyptin molemmat osat omaan käteeni, minä ilmoitan Asklepiodorille, että olen rankaissut Philometoria hänen temppeleille tekemästään rikoksesta ja pannut hänet valtaistuimelta.

"Serapis saa nähdä, kuka on hänen ystävänsä! Jos kaikki käy niinkuin pitäisi, niin, sen lupaan

kuolleitten esi-isieni sielujen kautta, minä nimitän sinut vastikään yhdistetyn valtakuntani epitropiksi. Sinä pääset tänään joka tunti puheilleni."

Eunukki poistui niin kevein askelin, kuin olisi keskustelunsa kuninkaan kanssa antanut hänelle hänen nuoruutensa takaisin.

Kun Hieraks, Komanus ja muut virkamiehet jälleen tulivat huoneeseen, niin Euergetes käski viemään aamun ja puolipäivän välillä neljä jalointa kyreneläistä ratsuansa ystävälleen Publius Cornelius Scipiolle kunnioituksen ja rakkauden osoitteiksi. Sitten hän antoi pukea yllensä, haetutti Aristarkhoksen ja rupesi hänen kanssansa työhön.

NELJÄSTOISTA LUKU.

Serapistemppei oli syvässä levossa, vajonneena pimeään, joka esti silmää näkemästä sen monia eri rakennuksia, vaan antoi sille yhden ainoan, sinimustaan usvaan peittyneen kallioryhmän muodon.

Temppelein ulkopuolellakin oli kaikki hiljaa; mutta nyt alkoi kuulua kavion töminää ja pyöräin kolinaa yön hiljaisuudesta, joka teki jokaisen äänen kahta kuuluvammaksi.

Ennenkuin ajopeli, joka oli syynä tähän meluun, oli saapunut temppelein luo, niin se pysähtyi, ja varmaankin jumalan akaasialehdon taakse, sillä sieltä kuului hevosen hirnuntaa.

Ori, joka siellä oli, oli yksi kuninkaan ratsuja.

Korintholainen sitoi sitä juuri kiinni tien viereiseen puiston reunalla olevaan puuhun, heitti vaippansa höyryävän hevosen selkään, haperoi sitten akaasiasta akaasiaan ja pääsi pian auringonkaivolle, jonka reunalle hän heittäytyi.

Tuikkeen kylmä tuulenhenki alkoi puhaltaa idästä, ikäänkuin auringonnousun sanansaattajana, ja harmaa, koittava valo alkoi vähitellen sattua komeitten puitten latvoihin, jotka pimeys oli yhdistänyt yhdeksi ainoaksi mustaksi katoksi.

Asklepiustemppelein pihasta alkoi kuulua hanhien huutoa, ja kun Korintholainen vilusta väristen nousi ylös lämmittääkseenä vertansa nopealla edestakaisin-astunnalla, niin hän kuuli portin narinaa temppelelä ympäriävän muurin puolelta, jonka muoto yhä selvemmin alkoi häämöttää pimeästä.

Jännitetyllä tarkkuudella hän alkoi katsella pitkin sitä tietä, jolta lähenevä valo yhä enemmän ja enemmän poisti sitä peittävän varjon ja nopeammin hänen sydämensä alkoi tykkiä, kun hän eroitti haamun, joka nopein askelin lähestyi kaivoa.

Se, joka sieltä tuli, oli ihmisolento, eikä ketään toista ollut hänen seurassaan; se ei myöskään ollut mies, vaan nainen pitkässä viitassa. Mutta hän piti sitä, jota hän etsi, pienempänä kuin tuo häntä yhä enemmän ja enemmän lähenevä nainen.

Tulikohan tänään kaivolle ainoastaan vanhempi sisar, eikä nuorempi, jota varten hän oikeastaan oli lähtenyt?

Nyt hän jo eroitti hänen keveän astuntansa, nyt enää vaan nuori akaasianvesa, joka oli hänen edessään, eroitti hänet hänestä, nyt hän pani molemmat ruukut maahan, nyt hän nosti keveästi kiulua ja täytti astian, joka oli ollut hänen vasemmassa kädessään, nyt hän käänsi kasvonsa yhä enemmän loistottomasti punottavaa taivaan rantaa kohti, nyt Lysias luuli tunteneensa Irenen kasvot ja nyt, kiitos kaikille suojeleville jumalille, hän tiesi varmaan, että hänen edessään seisojia nuorempi eikä vanhempi sisar; seisojia tyttö, jota hän etsi.

Vielä akaasiain puoleksi peittämänä hän huusi hiljaa Irenen nimeä, ett'ei tämä peljästyisi, mutta neitoselta, jota ei täällä vielä kukaan tähän aikaan ollut hämmästyttänyt, veri kuitenkin jähmettyi kauhusta.

Niinkuin maahan kiinni kasvettuneena hän siinä seisojia ja pusersi vavisten kylmää, kosteata jumalan astiata rintaansa vasten.

Lysias huusi taas, mutta kovempaa kuin äsken, hänen nimeänsä ja lisäsi vielä hiljaisella äänellä:

"Älä pelkää, Irene, minä olen Korintholainen Lysias, ystäväsi, jonka granaattia eilen pidit, ja joka

sinua juhla-kulku-eseen loputtua puhuttelin. Salli minun toivottaa sinulle iloista huomenta!"

Tyttö otti tämän kuultuansa ruukun vasempaan käteensä, laskeutui kuorminensa maahan, painoi oikealla kädellensä sydäntään ja sanoi, hengittäen syvään:

"Miten hirmuisesti sinä pelästyit minua! Minä luulin, että minua huusi vaeltava sielu, joka ei vielä ollut palannut manalaan, sillä vasta aurinko noustessaan karkoittaa henget."

"Vaan ei lihaa ja luuta olevia ihmisiä, joilla on hyvää mielessä. Minä jäisin mielelläni luoksesi, usko pois, kunnes Helios taas laskee, jos vaan sen sallisit."

"Minulla ei ole mitään sallittavaa eikä kiellettävää", Irene vastasi.

"Vaan kuinka tähän aikaan tulet tänne?"

"Vaunuilla", Lysias nauraen vastasi.

"Älä hulluttele! minä tahdon tietää, mitä sinä tähän aikaan haet auringonkaivolta?"

"Ketäs muita kuin sinua? Sinä sanoit eilen mielelläsi makaavasi, ja niin minäkin teen; mutta kuitenkin olen sinua taas nähdäkseni lyhentänyt yöleponi aivan lyhyeksi."

"Mutta mistä saatoit tietää?"

"Sanoithan sinä itse eilen minulle, mihin aikaan teidän pitää lähtemän temppelistä."

"Sanoinko sen sinulle? Suuri Serapis, kuinka nyt jo tulee päivä! Minä saan rankaistuksen, joll'ei ruukku ole ennen auringon nousua alttarilla, ja tuossa on vielä Kleankin ruukku."

"Minä täytän sen heti sinulle. Niin, siinä se oli tehty! Ja nyt minä kannan molemmat sinun edestäsi aina lehdon päähän asti, jos lupaat tulla pian takaisin, sillä minulla on paljon sinulta kysyttävää."

"Eteenpäin, eteenpäin vaan," tyttö kiiruhteli. "Minä tiedän niin vähän, mutta kysy vaan, sillä ei se merkitse paljon, mitä minä vastaan."

"Kyllä sentään! Jos minä esimerkiksi pyytäisin sinua kertomaan vanhemmistasi? Ystäväni Publius, jonka sinä kyllä tunnet, ja minä olemme kuulleet, kuinka kovasti ja väärin heitä on rankaistu, ja tekisimme mielellämme paljon heitä vapauttaaksemme."

"Minä tulen, minä tulen varmaan," Irene kovaa ja innokkaasti huudahti. "Pitääkö minun tuoda Kleakin mukaani? Hänet kutsuttiin tänään keskellä yötä ovenvartijan luo, jonka lapsi on kovin kipeänä. Sisareni pitää lasta kovin hyvänä, ja Philo ottaa vain häneltä rohtoja. Pienokainen oli nukkunut hänen syliinsä, ja sen vuoksi lapsen äiti tuli minua pyytämään yksin viemään vettä meidän kummankin edestä. Anna nyt minulle ruukut, sillä ei kukaan paitsi me, saa vielä tulla temppeliin."

"Tuossa on! Älä nyt vain minun tähteni häiritse sisartasi pienen potilaan hoidossa, sillä saatanhan sanoa sinulle kaikenlaista, mitä hänen ei tarvitse tietää ja mikä sinua ehkä ilahuttaa. Minä lähdän nyt takaisin kaivolle. Voi hyvin äläkä liian kauvan odotuta!"

Nämät sanat Lysias lausui hengeillä ja suloisella äänellä, ja rivakasti poistuva neito vastasi hänelle hiljaa ja nopeasti:

"Minä tulen heti kun aurinko on noussut."

Korintholainen katseli häntä kunnes hän oli kadonnut temppeliin, ja hänen sydämensä kävi niin helläksi, niin helläksi, ett'ei se moneen vuoteen ollut sellainen ollut.

Hänen mieleensä muistui aika, jona hän mielellään koitteli nuorempaa sisartansa, joka silloin vielä oli lapsi, ja pyysi häntä totisin silmin antamaan hänelle leipäänsä tahi omensa, jota hän ei ensinkään halunnut.

Melkein aina pienokainen oli sievillä kätösillään pannut hänen suuhunsa, mitä hän oli pyytänyt, ja silloin oli hänen mieli-alansa aina ollut sellainen kuin nyt.

Olihan Irenekin vielä lapsi ja yhtä huoletoin, kuin hänen lemmikkinsäkin, jonka kanssa hän oli leikkinyt isänsä huoneessa, ja samoin kuin hänen sisarensa oli hänelle parastansa tarjonnut, samoin tämäkin sen uskoi tuolle kevytmieliselle Lysialle, jota kainostellen Korinthon kunnialliset naiset loivat silmänsä maahan ja jonka tähden isät varoittivat kasvaville pojillensa heidän neitseellistä, jopa hänen mielestään pyhäkin omaa itseänsä.

"Minä en tee sinulle mitään, rakas lapsi," hän itseksensä jupisi, kun hän vihdoinkin kääntyi astumaan

takaisin auringonkaivoa kohti. Hän alkoi rivakasti astua eteenpäin, mutta muutaman askeleen perästä hän hiljensi kulkuansa, sillä hämmästyttävä, ihmeellinen kuva tuli hänen silmiinsä.

Oliko Memphis liekkien uhrina?

Kuluttiko tuli sitä sumuverhoa, joka oli peittänyt sitä tietä, jota hän oli tullut tempeliin?

Tuossa seisoivat akaasiain rungot, niinkuin tulipalon paikalla olevat mustat pylväät, ja niitten takaa kuluttavat liekit kohosivat korkealle taivaalle.

Oksien, piikkisten haarojen, valkoisten kukkaterttujen ja pariruotisten lehtien välillä loisti ja välkkyi kullapurppurainen valo, ja pilvet helottivat taivaalla valkoisemmissa väreissä kuin ruusut, joilla Kleopatra oli pidoissa ollut kaunistettuna.

Niin ei noussut aurinko hänen kotimaassaan! Vai oliko hän kukaties katsellut tarkemmin maata kuin taivasta, kun hän Korinthossa tai Athenassa oli juopuneena hoiperrellut aamun koittaessa kotiinsa?

Hänen hevosensa hirnahti kovaa, ikäänkuin nelivaljakkokin olisi tahtonut tervehtiä nousevaa aurinkoa.

Hän kiiruhti lehdon kautta niitten luo, taputti, puhuen rauhoittavasti, niiden kiiltävää kaulaa ja katseli sitten edessään olevaa jättiläiskaupunkia, jonka ylitse sinipunainen usva leveni, vakavia pyramiideja, joiden hartioille aamu oli heittänyt iloisemman, ruusun värisen juhlavaatteen, Ptah jumalan tavattoman suurta temppeleä, jonka pylväskäytävien edustalla oli korkeita kolosseja, Niilin virtaa, jossa kuvasteli taivaan värien ihanuus, ja Babylon- ja Troja-nimisten kauppaloitten takana olevaa kalkkivuoristoa, josta eräs Juutalainen eilen oli kuninkaan pöydässä kertonut maanmiestensä joukossa elävän sadun, että tämän vuoren kaikki puut olivat muka viedyt koristamaan pyhän kaupungin Jerusalemin kukkuloita.

Kuten sen suuren rubiinin valossa, joka piti koossa Euergetes kuninkaan sonninkaulalla olevaa, läpinäkyvää vaatetta, tämän vuoren paljaat kallioseinat loistivat, ja silloin Lysias näki, miten päivän tähti sen takaa helottaen kokosi ja lähetteli säteitään, niinkuin miljoonia kultanuolia, ajaaksensa pakosalalle ja hävittääksensä vihollisensa, öisen pimeyden.

Eos, Helios, Phoibos Apollon olivat hänestä ainoastaan nimiä, joilla saattoi helposti ilmoittaa eri ilmiöitä, tapauksia ja käsitteitä, hänestä, joka silloin, kun hän ei ollut juomingissa eikä huvitellut itseänsä kylvyissä, voimistelukilpailuissa, kukko- ja haukkatappeluissa, teatterissa eikä dionysiläiskulkueissa, halusi harjoitella henkeänsä filosofien kouluissa, että hän pidoissa ollessansa saattaisi etevänä loistaa myöskin sanakiistoissa; mutta tänään, katsellessaan tätä auringonnousua, hän uskoi kuten lapsuudessaanakin jumalaan, näki mielikuvituksissaan hänet ajavan kultaisissa vaunuissaan ja loistavine, keveänä häälyvine seurueinensa hillitsevän vaahtoavaa nelivaljakkoansa, kohotti nöyränä kätensä ylös ja rukoili ääneensä: "Minun sydämeni on tänään niin iloinen ja kepeä. Siitä minun varmaankin on kiittäminen sinun läsnä-oloasi, Phoibos Apollon, sinä joka juuri itse oletkin valo. Oi anna niin olla..."

Tässä hän keskeytti rukouksensa ja antoi kätensä vaipua alas, sillä hän kuuli askeleitten lähestyvän häntä.

Nauraen lapsemaista heikkouttaan, sillä sinä hän runoilemista piti, ja kuitenkin iloiten tästä hurskaasta teostansa, hän käänsi selkensä juuri nousseelle auringolle ja seisoi Irenen edessä, joka hänelle huusi:

"Minä luulin sinun jo käyneesi kärsimättömäksi ja lähteneesi pois, kun en enää löytänyt sinua kaivolta. Se olisi minua kovin surettanut, mutta sinä oletkin vain katsellut Helioksen nousua. Sen minä näen joka päivä ja kuitenkin tuskastun, kun se on niin punanen kuin tänään, sillä egyptiläinen hoitajattaremme on minulle kertonut, että, kun aamulla itä on oikein punainen, niin silloin auringonjumala on kaatanut kaikki vihollisensa ja että niitten veri punaa taivaan, vuoren ja pilvet."

"Mutta olet sinä Kreikkalainen", Lysias puuttui puheeseen, "ja sinun pitää tietävän, että Eos tuottaa nämät värit, kun hän ruususormillaan koskettaa taivaan rantaa, ennenkuin Helios ilmaantuu. Tänään sinä olet ollut minun aamuruskonani ennustaen onnellista päivää."

"Sellainen puna kuin tänään", Irene vastasi, "tietää suurta kuumuutta, myrskyä ja ehkäpä rajuilmaakin, niinkuin portinvartija sanoo, sillä hänellä on aina tekemistä tähtientutkijain kanssa, jotka tempelin portin viereisessä tornissa pitävät vaaria tähdistä ja taivaan merkeistä."

"Hän on pienen Philo raukan isä."

"Minä olisin ottanut Klean mukaani, sillä hän tietää enemmän vanhemmistani kuin minä, mutta portinvartija kielsi minua kutsumasta häntä pois, sillä lapsen kurkku on ikäänkuin umpeen kasvettunut,

ja lääkäri on sanonut, että jos se paljon huutaa, niin se tukehtuu, ja lapsi on vain silloin levollinen, kun Klea pitää häntä käsivarrellansa.

"Hän onkin niin hyvä eikä ajattele koskaan omia vaivojansa.

"Aina puoli-yöstä asti hän on tuuditellut lasta sylissänsä." —

"Sitten myöhemmin tahdomme puhua myöskin hänen kanssansa", Korintholainen sanoi, "mutta tänään olen tullut sinun tähtesi; sinulla on niin iloiset silmät ja sinun suukkosesi on ikäänkuin nauramaan luotu eikä laulamaan valitusvirsiä. Kuinka sinä kestät tuolla suljetussa vankihuoneessa, vakavien, mustaan ja valkoiseen puettujen miesten joukossa?"

"On heidänkin joukossaan hyviä ja ystävällisiä. Rakkain minulle on vanha Krates; kaikille muille hänen kasvonsa ovat synkät, mutta vain minulle hän puhuu pilaa ja näyttlee minulle usein niin sieviä ja taidokkaasti tehtyjä kapineita."

"Sanoinhan että sinä olet kuin aamurusko, jota nähdessään ei kukaan saata pysyä synkkänä."

"Jos tietäisit, kuinka ajattelematon olen, kuinka usein saatan Klealle huolia, joka ei kuitenkaan minua koskaan soimaa, niin kyllä sinä olisit vertailematta minua jumalattareen. Pieni Krates vertaa myöskin usein minua mitä suloisempiin olentoihin, mutta se kuuluu niin hullunkuriselta, että se saa minut nauramaan. Sinua kuuntelen mieluummin kuin häntä, kun sinä minua imartelet"

"Minähän olenkin nuori ja nuoret sopivat aina nuorten kanssa. Sisaresi on vanhempi ja sentähden paljoo vakavampi kuin sinä. Onko sinulla koskaan ollut ikäistäsi kumppania, jonka kanssa olet saattanut leikkiä ja jolle olisit kaikki voinut uskoa?"

"On, kun vielä olin varsin pieni; mutta siitä asti kun vanhempamme joutuivat onnettomuuteen ja meidät tuotiin tänne temppeliin, olen aina ollut Klean seurassa. Mitä tahdoit isästämme tietää?"

"Myöhemmin kysyn sitä sinulta. *Nyt* sano minulle vain oletko koskaan toisten tyttöjen kanssa ollut piilosilla ja hippasilla? Etkö ole koskaan dionysiläisjuhlissa katsellut kaduilla vallitsevaa iloista menoa? Oletko milloinkaan ajanut vaunuissa?"

"Ehkä olen ennenmuinoin; mutta sen olen unhottanut. Kuinka saattaisin täältä temppelistä päästä kaikkiin sellaisiin. Klea sanoo, ett'ei sellaista sovikaan ajatella. Hän puhuu usein vanhemmistamme, kuinka äiti oli pitänyt meistä huolta ja mitä isä oli sanonut. Onko tapahtunut mitään, mikä saattaisi olla hänen eduksensa? Olisiko kuningas saanut totuuden tietää? Tee jo pian kysymyksesi, sillä olen jo liian kauvan viipynyt täällä."

Irenen tätä puhuessa kärsimättömät oriit taas hirmahtivat, ja Lysias, jota Irenen kanssa pakinoiminen näytti ihmeellisesti ihastuttavan, mutta joka sen ohessa ei kuitenkaan vähääkään unohtanut matkansa tarkoitusta, näytti nopeasti sitä paikkaa, missä hänen hevosensa seisoivat, ja sanoi:

"Kuulitko, kuinka uljaasti hevoseni hirmahtivat? Ne toivat minut tänne, minä osaan niitä hyvin ohjata; olenpa omalla nelivaljakollani voittanut seppeleenkin viimeisissä isthmolaisleikeissä. Sinä sanot, ett'et vielä milloinkaan ole ajanut vaunuilla. Mitähän olisi, jos kerran koettaisit, millaista se on? Minä ajelen mielelläni kanssasi lehdon takana edestakaisin."

Irene kuunteli loistavin silmin näitä sanoja ja huudahti taputtaen käsiänsä: "Saanko ajaa kuin kuningatar vaunuilla ja uljailla hevosilla? Eihän se ole mahdollista! missä ovat ratsusi?"

Hän oli unhoittanut tällä hetkellä Klean, kipeän lapsen, velvollisuuden, joka kutsui häntä temppeliin, jopa vanhempansakin ja rientävin askelin hän seurasi Korintholaista, hypähti notkeasti kaksipyöräisiin vaunuihin ja piteli niitten etulaidasta kiinni, kun Lysias istuutui hänen viereensä, tarttui ohjaksiin ja hillitsi väkevin ja tottunein käsin hevostensa tulista intoa.

Irene oli huoletonna ja viattomana kokonaan poisviejänsä hallussa, kun vaunut jyrysten lähtivät liikkeelle; mutta hänen lapsellinen viattomuutensa ja hänen vanhempansa, jotka juuri hänen viettelijänsä oli hänen mieleensä johtanut, ja joita hän taasen elävästi muisteli, olivat hänen kilpenänsä ja haarniskanansa, mitkä jokin ystävällinen henki oli hänelle aivan hänen aavistamattansa antanut.

Syvään hengittäen ja sellaisen voittoriemun valtaamana, jota ensi kertaa pimeästä pesästään ilmoille ylenevä lintu tuntee, hän tuon tuostakin huudahti:

"Tämä on ihanaa, tämä on suloista!" ja sitten:

"Miten me kiidämme läpi ilman, niinkuin olisimme nopeita pääskysiä! Nopeammin, Lysias, nopeammin! Ei, tämä on taas liian kovaa! Pidätä, ett'en putoa! Älä vaan, en minä pelkää! On niin

ihmeen ihanaa, kun saa rinnallaan ja kasvoillansa halkaista tuulta, niinkuin myrskyssä oleva niilivene halkaisee vettä."

Lysias seiso ihan hänen vieressänsä. Kun hän Irenen mieliksi oli pakoittanut hevoset mitä nopeimpaan juoksuun ja kun hän näki hänen horjuvan, niin hän aivan ehdottomasti ojensi kätensä pannaksensa sen hänen vyötäistensä ympärille; mutta Irene väisti häntä, vetäytyi aivan kiinni vaunun etusyrjään, jonka vieressä hän seiso, ja joka kerta kun Lysias häneen kosketti, hän pusersi lujasti käsivarsiaan itseensä ja vetäytyi kokoon, kuten herkkätuntoisen kasvin hento lehti, jota jokin vieras esine koskettaa.

Sitten hän pyysi, että Korintholainen antaisi hänenkin pitää ohjaksia käsissään, ja tämä myöntyikin heti hänen pyyntöönsä, antoi ne hänelle, mutta piti, astuen hänen takansa, varovasti omalla kädellään niitten päästä kiinni.

Silloin hän katseli Irenen kiiltäviä hiuksia, hänen somaa, pyöreätä päätänsä ja hänen valkoista, hiukan eteenpäin nojautunutta kaulaansa, ja hänet valtasi sanomaton halu saada koskettaa huulillansa hänen päälakeansa, mutta hän hillitsi sen, sillä hän muisteli ystävänsä sanoja, että hän tahtoi toimia holhoojana näyttien tyttöjen eduksi.

Samoin hänkin tahtoi tehdä ja vielä enemmänkin, hän tahtoi isän tavoin heistä pitää huolta.

Joka kerta kuin pyörä sattui kiveen ja hän Ireneä tukeaksensa häneen kosketti, niin tuo masennettu halu heräsi uudestaan, ja kerran kun Irenen hiukset tulivat aivan lähelle hänen huuliansa, hän sittenkin niitä suuteli, mutta vain kuten ystävä tai veli.

Tyttö tunsu varmaankin hänen huultensa henkäyksen, sillä hän kääntyi äkkiä häneen päin, antoi hänelle ohjat takaisin, painoi kättänsä otsaansa vastaan ja sanoi kokonaan muuttuneella äänellä, jossa oli hiukan vienoa valitusta:

"Ei tämä ole oikein; minä pyydän sinua, käännä ratsusi."

Ennenkuin Lysias, joka häntä tottelematta oli tarttunut ohjaksiin kiihoittaaksensa hevosia vieläkin kovempaa juoksemaan, oli löytänyt sopivaa vastausta, Irene oli silmänyt aurinkoon ja, osoittaen kädellensä itään päin, hän huudahti. "Miten päivä jo on kulunut! Mitä nyt sanon, kun minua etsitään ja kun minulta kysytään, missä niin kauvan olen ollut? Miks'et käännä, miks'et puhu mitään vanhemmistani?"

Viimeiset sanat olivat kiivaina tulvanneet hänen suustansa, ja kun Lysias ei heti löytänyt vastausta eikä myöskään valmistautunut hillitsemään hevosiansa, niin hän itse tarttui ohjaksiin ja huusi:

"Tahdotko nyt kääntää, tahdotko vai etkö?"

"En," Korintholainen päättäväisesti vastasi, "mutta..."

"Oliko tämä siis näin aiottu?" tyttö huudahti voimatta itseään hillitä, "sinä aiot minut kavaluudella ryöstää, mutta odota vain, odota..."

Ennenkuin Lysias vielä ehti häntä estää, oli Irene jo kääntynyt ja yrittänyt hypätä eteenpäin kiitävistä vaunuista; mutta hänen ahdistajansa oli nopeampi kuin hän, tarttui ensin hänen vaatteisiinsa ja sitten hänen vyöhönsä, pani kätensä hänen lanteittensa ympärille ja veti hänet väkisin keskelle vaunuja.

Vavisten, polkien pientä jalkaansa ja kyynelsilmin tyttö koetti irroittaa vyötäisiltään hänen kättänsä; Lysias taas pakoitti hevoset seisomaan paikallansa ja sanoi ystävällisesti, mutta vakavasti:

"Mitä olen tehnyt, sen olen tehnyt sinun hyväksesi ja kyllä minä, jos niin tahdot, käännän hevoseni, mutta ensin sinun pitää kuulla, mitä minulla on sanottavaa, sillä sentähden viettelin sinut petoksella tulemaan vaunuihin, että pelkäsin sinun muuten olevan minua seuraamatta, ja kuitenkin tiesin, että pieninkin viivyttelyminen olisi voinut saattaa sinut mitä hirmuisimpaan vaaraan. Isäsi nimeä en todellakaan ole ilkeällä tavalla käyttänyt väärin, sillä ystäväni Publius Scipio, joka on sangen mahtava, aikoo tehdä kaikki, mitä hän vaan voi, saadakseen hänelle takaisin vapauden ja yhdistääksensä teidät jälleen hänen kanssansa. Mutta se, Irene, ei olisi voinut milloinkaan käydä päinsä, jos olisimme jättäneet sinut sinne, missä tähän asti olet ollut."

Tyttö oli ihmetellen katsellut Lysiasta hänen puhuessaan ja keskeytti hänet huudahtaen: "Mutta enhän ole tehnyt kenellekään pahaa, ketä siis on hyödyttävä vainota minua tyttö parkaa?"

"Isäsi oli mitä rehellisin mies," Lysias vastasi, "ja kuitenkin hän joutui, kuten pahantekijä, kurjuuteen. Ei ainoastaan väärää ja pahaa vainota. Oletko kuullut puhuttavan Euergetes kuninkaasta, joka syntyessään sai nimen 'hyväntekijä', vaan joka ilkitöittensä kautta on saavuttanut itselleen pahantekijän

nimen? Hän on kuullut, että sinä olet kaunis ja tahtoo nyt pakoittaa ylimmäistä pappia antamaan sinua hänen itsensä haltuun. Jos Asklepiodor myöntyy, ja mitä voimaa hänellä olisikaan kuninkaan väkivaltaa vastaan, niin sinä joudut huilunsoittajien ja maalattujen palvelijattarien joukkoon, jotka aterian aikana hänen juomingeissaan mässäävät juopuneitten miehien kanssa, ja jos vanhempasi löytäisivät sinut sellaisesta tilasta, niin olisi sittenkin parempi..."

"Onko totta, mitä sanot?" Irene kysyi hehkuvien poskin.

"On", Lysias lujasti vastasi. "Katsoppas Irene, minullakin on isä ja rakas äiti sekä sisar, joka on sinun näköisesikin, ja heidän päittänsä kautta, heidän, joitten nimeä en ole koskaan käyttänyt muitten naisten seurassa, minä vannon sinulle, että olen ilmoittanut sulan totuuden, ett'en ole tahtonut muuta kuin pelastaa sinut, ett'en, jos sinä sen kiellät, milloinkaan enää, kerran sinut turvaan saatuani, tule sinua katsomaan, niin hirmuisen mielelläni kuin sen tekisinkin, sillä sinä olet minulle niin rakas, niin rakas, suloinen, pikku Irene raukkani. Sinä et saata sitä uskoa."

Lysias tarttui tytön käteen, mutta tämä veti sen nopeasti pois ja sanoi lujaa ja kovalla äänellä, luoden hereitä kyöneleitä tulvailevat silmänsä Lysiakseen:

"Minä uskon sinua, sillä ei kukaan toista pettäessänsä saata siten puhua. Mutta mistä sen kaikki tiedät? Minne tahdot minut viedä? Tuleeko Kleakin sinne?"

"Ensiksi pääset turvaan hyvän kuvanveistäjäperheen luokse. Klealle ilmoitamme jo huomenna kaikki, mitä sinulle on tapahtunut, ja kun olemme saavuttaneet vapauden vanhemmillenne, niin sitten — mutta — auta, pelastava Zeus! Näetkö tuolla noita vaunuja? Minä luulen, että ne ovat eunukki Euleuksen kimot, ja jos hän näkisi meidät täällä, niin olisi silloin kaikki hukassa!

"Pidä nyt lujasti kiinni, sillä meidän pitää kiittämän kuin kilparadalla!

"Kas niin — nyt meitä peittää jo tuo kukkula, ja tuolla tuon pienen Isistempelin luona odottaa sinua jo tulevan kesti-ystäväsi arvokas puoliso; hän istuu varmaankin palmujen luona olevissa suljetuissa vaunuissa.

"Niin tottakai, Klea on saava kaikki tietää, ett'ei hän sinun tähtesi olisi huolissansa! Kohta olen jättävä sinut hyvästi, mutta sitten myöhemmin, rakas Irene, olet kai useinkin muisteleva Lysias parkaa, vai eikö aamurusko, joka minua tänä aamuna niin ystävällisenä ja hyvää tietävänä tervehti, todellakaan ole ennustanut mitään kaunista päivää, vaan surua ja ikävää?"

Näin sanoen Korintholainen kiristi ohjaksia, pakoitti ratsujansa astumaan hiljakseen ja katseli täynnä lempeyttä Ireneä silmiin.

Tämä vastasi tähän silmäykseen sydämmellisesti ja hartaasti, mutta kyöneleet himmensivät hänen muuten niin loistavia silmiänsä.

"Sano minulle jotakin," Korintholainen pyysi. "Ethän unhoita minua? Saanko pian käydä kesti-ystäväsi luona?"

Irene olisi niin mielellänsä huudahtanut "saat", ja taas "saat" ja tuhat kertaa "saat", mutta kuitenkin hän, vaikka pienin mielenliikutus saattoi hänet niin helposti vallata, tänä vakavana hetkenä sai voimaa vetääksensä pois kätensä, joihin Korintholainen oli tarttunut ja tälle vakavasti vastataksensa:

"Aina, aina tahdon sinua muistella, mutta vasta sitten saat tulla luokseni, kun jälleen olen yhdessä Kleani kanssa."

"Mutta Irene, ajatteleppas, jos nyt..." Lysias liikutettuna huudahti.

"Sinä olet omaistesi päitten kautta vannonut noudattavasi tahtoani," tyttö hänet keskeytti. "Tosin minä uskon, ja niin mielellänikin uskon, että sinä olet minulle hyvä, vaan sitten en sitä enää usko, joll'et pidä sanaasi.

"Kas tuolla tulee vastaamme nainen, joka näyttää ystävälliseltä.

"Se, jo viittaakin minulle!

"Niin, tuon luo menen mielelläni, mutta kuitenkin minusta tuntuu niin tuskalliselta, niin tuskalliselta, ett'en sitä saata sanoa; mutta samalla tunnen myöskin olevani niin kiitollinen! Muistele vain joskus minua Lysias ja tätä matkaamme ja keskusteluumme vanhempieni johdosta. Tee mitä vaan voit heidän hyväksensä, minä pyydän sitä. Jos vaan voisin pidättää itkuani, mutta minä en sitä voi!"

VIIDESTOISTA LUKU.

Lysias oli oikeassa.

Kimojen vetämät vaunut, joita hän paetessaan Irenen kanssa oli välttänyt, olivat eunukki Euleuksen.

Kylmän aamun tähden ja, koska Kleopatran lapsuuden kumppani Zoë seurasi häntä, hän käytti katettuja ajopeliä, joissa hän istui pehmeillä patjoilla makedonialaisnaisen rinnalla ja koetti innokkaan, tavallaan sukkelan, laverruksen kautta voittoa häntä puolelleen. Menomatalla, hän ajatteli, koetan päästä hänen suosionsa, tulomatalla puhun omistakin asioistani.

Molemmista kului matka joutuisasti ja hauskaasti eivätkä kumpikaan kiinnittäneet huomiota niiden hevoisten kavioiden töminään, jotka veivät pois Irenen.

Akaasialehdon takana Euleus nousi vaunuista ja pyysi, ett'ei makedonialaisnainen ikävystyisi sillä aikaa kuin hänen täytyi keskustella ylimmäisen papin kanssa; kenties, hän huomautti, hän saattaisi käyttää hyväkseen odotusaikaa siten, että hän alkaisi hieroa tuttavuutta väärän Heben kanssa.

Kauvan sitten Irene oli ystävällisesti otettu vastaan kuvanveistäjä Apollodorin huoneeseen, kun kumpikin taas tapasivat toisensa vaunujen luona, Euleus ainoastaan näennäisesti, vaan Zoë todenteolla kovasti tyytymättömänä siihen, mitä temppeleissä oli saatu aikaan.

Ylimmäinen pappi oli niin järkähtämättömästi hyljännyt Philometorin vaatimuksen, ett'ei eunukki sitä koskaan olisi luullut miehestä, joka ennen oli taipunut moneen alentavaan tekoon eikä suostunut lähettämään Euergetes kuninkaan syntymä-päiväksi ruukun-kantajatarta palatsiin; Zoë taas ei ollut edes nähnytäkään ruukun-kantajatarta.

"Minä luulen", Kleopatran viisas ystävätär sanoi, "tullessi liian myöhään, sillä kun minä puoli tuntia myöhemmin kuin sinä astuin temppeleihin, niin sen edustalla ensiksi vanha lääkäri Imhotepos ja sitten muuan kuvanveistäjä Apollodorin apulaisista minua viivytti puhumalla uusista filosofien rintakuvista.

"Sillä aikaa luullakseni ylimmäinen pappi jo oli käskenyt kätkemään tytön, sillä kun minä tahdoin tavata häntä, niin minut ensiksi vietiin kurjaan huoneeseen, joka minusta paremmin näytti sopivan talonpojille ja vuohille kuin Hebelille, vaikkapa väärällekin —, mutta sinne tullessani se oli vallan tyhjänä.

"Sitten minua neuvottiin Serapiin temppeleihin, jossa eräs pappi opetti muutamia tyttöjä laulamaan, sitten milloin minnekin ja viimeinkin, kun en missään löytänyt jälkeäkään kuuluisasta Irenestä, tämän temppeleiden portin-vartijan asuntoon. Ruma nainen aukasi minulle oven ja sanoi, ett'ei Irene kaukaan aikaan ollut hänen luonansa käynyt, vaan kyllä hänen vanhempi sisarensa, jonka minä sitten kutsutin luokseni.

"Mutta mitä sain vastaukseksi?"

"Jumalatar Klealla — siksi minä kutsun häntä, koska hän on Heben sisar — oli sairas lapsi hoidettavana, ja jos tahdoin tavata häntä, niin minun piti mennä hänen luokseen.

"Tuntuipa melkein siltä kuin olisi hän tahtonut sanoa minulle, että olihan yhtä pitkä matka minun luotani hänen luokseen kuin päinvastoin.

"Siitä huolimatta minä luulin kannattavan nähdä ylpeää ruukun-kantajatarta ja minä astuin matalaan huoneeseen — minua inhoittaa vieläkin ajatellessani sitä köyhyyden hajua, joka siellä oli — ja siinä hän istui heikkopäinen, kuoleva lapsi sylissä. Kaikki, mikä minua ympäröi, oli niin kauheata ja surullista, että se monta viikkoa jälestäpäin on unessa minua vaivaava ja turmeleva kaikki iloiset hetkeni.

"Minä en viipynytäkään kauvan noiden onnettomien ihmisten luona, mutta minun täytyy myöntää, että jos Irene on yhtä suuressa määrässä Heben kaltainen kuin vanhempi sisar Heran, niin Euergetes syystä suuttuu, joll'ei Asklepiodor anna tyttöä hänen haltuunsa.

"Moni kuningatar, eikä viimeisenä se, jota lähinnä me molemmat olemme, antaisi varmaankin puolet valtakunnastaan, jos hänellä olisi semmoinen vartalo ja semmoinen ryhti, kuin tällä palvelevalla neidolla.

"Ja minkälaisin silmäyksin hän minua katseli, noustessaan pystyyn kuoleva lapsi käsivarsillaan ja kysyessään minulta, mitä minä tahdoin hänen sisarestaan.

"Mahtava, synkkä totisuus hehkui noissa silmissä, jotka näyttivät olevan muutetut Medusan päästä hänen kauniisiin kasvohinsa. Niissä oli uhkaavatakin, jota ei saattanut käsittää muulla tavalla, kuin

jotensakin näin: 'Älä pyydä häneltä mitään, joka minua ei miellytä, muuten sinä heti paikalla muutut kallioksi'. Hän ei vastannut kahta-kymmentä sanaakaan minun kysymyksiini ja kun ulkona taas sain hengittää raitista ilmaa, joka ei koskaan ole minusta tuntunut niin suloiselta, kuin tämän inhoittavan luolan ovella, silloin minä tiesin vaan sen, ett'ei kukaan tiennyt tahi ei tahtonut tietää sitä piilopaikkaa, johon kaunis Irene oli kätkeytynyt, ja että minä tekisin viisaammin joll'en enää kyselisi häntä.

"Mitä Philometor nyt on tekevä?"

"Mihin sinä häntä neuvot?"

"Mitä hyvällä puheella ei saavuteta, sen saattaa joskus ostaa itselleen oivallisella lahjalla," eunukki vastasi. "Tiedäthän, ett'ei kaikista olevista sanoista mikään näille herroille ole helpompi kuin pikku sana 'kyllä'; mutta kukapa juuri helposti on taipuvainen sitä lausumaan?"

"Sinä kerrot minulle meidän Hebemme sisaren ylpeydestä ja hänen ankarasta ja ynseästä ryhdistään.

"Minäkin olen nähnyt hänen ja minun mielestäni hänen kuvansa saatettaisiin asettaa Stoaan ihmismuodossa esittämään ankaraa hyvettä, ja kuitenkin lapset usein ovat vanhempiansa tapaisia; sillä heidän isänsä oli suurin rosvo ja viekkain roisto, mitä koskaan olen nähnyt, ja joka aivan pätevästä syistä täytyi lähettää kulta-kaivoksiin.

"Pahantekijän tyttären tähden sinun täytyy kulkea pölyssä ja auringon paahteessa ja tyytyä pilkkaan ja kieltoihin, mutta minua uhkaa tämän neidon kautta todellinen vaara, sillä sinä tiedät, että Kleopatran päähän on juolahtanut kunnioittaa Roomalaista, Publius Scipiota; ja tämä juoksee vuorostaan Hebemme jäljissä, jolle hän on luvannut hankkivansa ansaitsematonta armoa heidän isälleen, ja tahtoo nyt panna rosvon rikokset minun syykseni.

"Jo tänään kuningatar tahtoo kuulla häntä, etkä sinä tiedä kuinka monta vihollista se hankkii itselleen, joka niin kuin minä, monien vuosien kuluessa on ollut suuren valtion hoitajia. Kuningas kyllä kiitollisena tunnustaa sen hyvän, minkä olen tehnyt hänelle ja hänen äidilleen; mutta jos Publius Scipio syyttäessään minua tavallista enemmän miellyttää Kleopatras, niin olen minä hukassa.

"Olethan sinä alati hallitsijattaresi läheisyydessä, sano sinä hänelle, keitä nämä neidot ovat, ja mikä saattaa Roomalaisen panemaan heidän isänsä rikoksia minun syykseni. Tilaisuus kyllä on ilmaantuva, jolloin voin toimittaa sinulle ja omaisillesi jonkun ystävän työn."

"Hävytöntä roistoväkeä!" Zoë huudahti. "Luota siihen, ett'en minä aio olla vaiti, sillä minä teen aina sen, mikä on oikein enkä saata nähdä muiden kärsivän vääryyttä ja kaikkein vähimmin, että niin arvokkaan miehen, kuin sinun, kunnia loukataan, sen tähden että kaunis ulkomuoto ja pöyhkeä kuori miellyttävät uhkarohkeata muukalaista."

Kun ilma ovenvartijan huoneessa Zoën mielestä oli ollut inhoittavaa, niin hän oli täydelleen oikeassa, eikä turmeltumaton Irene parkakaan saattanut sitä paremmin kestää, kuin kuningattaren vaatelia ystävätär. Kleastakin tuntui erittäin vaikealta oleskeleminen tässä kurjassa huoneessa, jossa kokonainen perhe asui, jossa savuavalla liedellä keitettiin ruokaa, ja johon vuohi ja pari kanaa yöksi majoitettiin; mutta hän oli jo kokenut monta kovaa sen puolesta, mitä hän piti oikeana, ja rakasti niin suuresti pikku Philoa, hän oli niin tyytyväinen pitäessään huolta lapsen nukkuvan hengen vähitellen eloon heräämisestä, ja tämän hellä kiitollisuus oli niin runsaasti palkinnut häntä, että hän heti huomattuaan, kuinka tarpeellinen hänen läsnä-olonsa ja hoitonsa pienelle potilaille oli, unhoitti kokonaan, kuinka ilettävässä paikassa hän oli.

Imhotepos, joka oli taitavin Asklepias temppelin papillisista lääkäreistä, mies, joka yhtä hyvin tunsu egyptiläisen lääketieteen kuin kreikkalaisen ja jota tavallisesti kutsuttiin uudeksi Herofiloksi, sen jälkeen kuin kuningas Philometor oli kutsunut hänet Aleksandriasta Memphiisen, oli kauvan tarkannut pikku Philon nukkuvaa ja ainoastaan vähitellen elpyvää henkeä ja kävi joka päivä temppeliin kulkiessaan hänen luonaan, ja tuli heti, kun Zoë oli lähtenyt ovenvartijan asunnosta, kolmannen kerran katsomaan pikku potilasta.

Philo oli yhä vielä Klean sylissä, kun lääkäri astui sisään.

Hänen edessään puujakkaralla oli hiilisäiliössä vaskipata, jonka lääkäri oli tuonut sinne ja johon pitkä putki oli kiinnitetty. Siinä oli kaksi osaa, jotka nahkasynteri yhdisti toisiinsa, ja tämän kautta yläosaa saattoi liikuttaa.

Ruukunkantajatar talui putken tuon tuostakin lapsen rinnalle ja antoi sen Imhotepin määräyksen mukaan hengittää lämmintä vesihöyryä, joka siitä virtaili.

"Onko se liuentavaisesti vaikuttanut niinkuin sen olisi pitänyt", lääkäri kysyi.

"Luullakseni", Klea vastasi, "eikä tuon pikku raukan rinta enää niin korise hänen hengittäessään ilmaa."

Vanhus asetti korvansa pienokaisen suulle, pani kätensä sen otsalle ja sanoi:

"Jos kuume lievenee, toivon parasta. Tämä vesihöyryn hengittäminen on oivallinen lääke tällaisille ilkeille näljätupehtumille ja se on sitä paitse arvokas lääke, sillä jo Hermeen vanhimmissa kirjoituksissa neuvotaan sitä käyttämään tällaisissa tapauksissa.

"Mutta nyt on kylmiksi!

"Tätä höyryä, tätä höyryä!

"Tiedätkö, että se on voimakkaampi kuin hevoset ja härät ja jättiläisjoukon yhteinen voima? Aleksandriassa asuva ahkera Hero huomasi sen joku aika sitten.

"Nyt on potilaamme saanut tarpeekseen, sillä emme saa häntä liiaksi kuumentaa. Ota palttinaliina — tuo kyllä kelpaa, vaikkei se olekaan niin vallan kaunis. Käännä se kokoon ja kostuta sitä hyvin kylmällä vedellä — tuossahan on jotakin tuossa kurjassa astiassa, tahi miksi sitä voinee kutsua — ja nyt tahdon näyttää sinulle, miten se on asetettava lapsen kaulan ympärille. Sinun ei tarvitse vakuuttaa minulle ymmärtäväsi minua, Klea, sillä sinulla on kädet, kädet ja päälliseksi kärsivällisyyttä. Viisiteitsemättä vuotta olen jo elänyt ja aina ollut terve, mutta melkeinpä tahtoisin kerran tulla sairaaksi ainoastaan päästäkseni sinun hoidettavaksesi.

"Tuon kurjan raukan tila on sentään hyvä, parempi kuin monen kipeän kuninkaan lapsen, jolle palkatut hoitajattaret tekevät ja antavat kaikkea, mitä se vaan tarvitsee, mutta kumminkaan eivät saata antaa erästä seikkaa, koska heillä sitä ei ole, minä tarkoitan hellää, ystävällistä, aina väsymätöntä kärsivällisyyttä, jolla sinä teet ihmeitä tämän lapsen hengen suhteen ja nyt olet juuri tekemäisilläsi samaa sen ruumiin suhteen.

"Ei, ei, tyttöseni, ei minulle, vaan sinulle on tämä vaimo kiitollisuuden velassa, jos hänen lapsensa saa elää.

"Kuuletko, vaimo?"

"Sano se miehellesikin, ja joll'ette kunnioita Kleaa niinkuin jumalatarta ja joll'ette aseta kättänne hänen jalkansa alle, niin teidän täytyy — mutta minä en tahdo toivoa teille mitään pahaa, sillä eihän teillä entisestäänkään ole juuri liiaksi hyvää."

Hänen näin sanoessaan ovenvartijan vaimo astui arasti lääkärin ja kipeän lapsen luo, pyyhkäsi hiukan otsaltaan epäjärjestyksessä olevaa tukkaansa, pani laihat käsivartensa ristiin selkensä taakse, katsoi kaula pitkälle kuroitettuna poikaansa, katseli äänettömänä ja hämmästyneenä kosteita vaatteita ja kysyi sitten epäillen:

"Ovatko pahat henget jo lähteneet lapsesta?"

"Kyllä niin," lääkäri vastasi, "tuo Klea on ne loihtumalla karkoittanut ja minä olen häntä auttanut, nyt sinä sen tiedät."

"Sittenhän saanen lähteä täältä? Minun täytyy laasta etupiha."

Kun hän oli saanut myöntävän viittauksen Klealta ja lähtenyt pois, lääkäri sanoi:

"Kuinka monen pahan daimonin yhteydessä me sentään olemme ja kuinka harvan hyvän! Ihmiset uskovatkin paljoa mieluummin ja helpommin vahingollisia kuin ystävällisiä ja avuliaita henkiä, sillä kun heille käy huonosti, ja siihen he itse kuitenkin tavallisesti ovat syypäät, niin on heistä lohduttavaa ja se tyydyttää heidän turhamielisyyttään, jos saattavat siitä syyttää pahoja henkiä; mutta jos heille käy hyvin, jos onni on heille suotuisa tahi jos vaikea tehtävä heille onnistuu, silloin he luonnollisesti tahtovat kiittää itseään, omaa taitoaan, suurta kokemustaan ja nauravat pahan päiväisesti sille, joka heille huomauttaa, missä kiitollisuuden velassa he ovat avulialle daimoneille. Minä puolestani liittäydyn enemmän hyviin kuin pahoihin henkiin ja sinä, tyttöseni, varmaankin olet paraimpia.

"Joka neljänneksen kuluttua sinun pitää muuttaa kääreitä, ja sillä välin mennä ulos virkistämään rintaasi raittiilla ilmalla, sillä sinun poskesi ovat kalpeat. Puolenpäivän aikaan mene huoneesesi ja koeta nukkua. Missään asiassa ei saa mennä liian pitkälle ja sinun täytyy totella minua!"

Klea nyykäytti lääkärille ystävällisesti niin kuin tytär, Imhotep silitti kädellään hänen tukkaansa ja läksi pois; Klea jäi yksin sairaan lapsen luo tukehuttavan kuumaan huoneeseen, joka kävi yhä kuumemmaksi, muutti kääreitä ja iloitsi nähdessään pojan hengityksen käyvän yhä kepeämmäksi ja

vähemmin korisevan.

Sillä välin väsymys hänet valtasi ja hän ummisti hetkeksi silmänsä, ja tämä puolinainen valvominen, joka oli unelmia täynnä ja joka ainoastaan sen kautta keskeytyi, että hän kepeästi ja mielellään hoiti velvollisuuttaan, tämä kaikkien jäsenten jännityksen kiihoittaminen tuntui omituisen suloiselta, jonka hän myöskin itse tiesi.

Hän tunsi tässä olevansa oikealla paikallaan; lääkärin ystävälliset sanat olivat hänestä tuntuneet hyvältä ja huolehdittuaan rakkaan olennon tähden, hänessä vihdoinkin heräsi pätevä toivo sen parantumisesta.

Ja yön kuluessa oli hän jyrkästi päättänyt selittää ylimmäiselle papille, ett'eivät he saattaneet ruveta Osiriin paarien ääressä valittavien kaksoissisarien toimeen, vaan että hän mieluummin tahtoi koettaa Aleksandriassa, jossa sekä sokeilla että rammoilla oli työtä, ansaita kättensä työllä leivän itselleen ja Irenelle — sillä sitä ei hän tullut ajatelleeksikaan, että tämäkin toden teolla saattaisi jotakin toimittaa.

Tämäkin toimeentulon toivo, joka vielä eilen oli häntä kauhistuttanut, alkoi aivan ystävällisesti houkutella häntä luokseen, sillä sen kautta hän saattoi itsenäisesti koettaa sitä suurta toiminta-voimaa, joka hänessä oli.

Silloin tällöin Roomalaisen, Publius Scipion kuva esiintyi hänen sydämeensä ja joka kerran kun se tapahtui, hän punastui aivan otsaan asti.

Mutta tänään hän muisteli rauhansa häiritsijää toisin tuntein kuin eilen, sillä eilen hän oli häveten tuntenut Publiuksen voittaneen hänet, mutta tänään Klea iloitsi mielessään siitä, että hän eilen iltapuolella juhlahetkessä voittaen oli välttänyt Publiuksen katseita ja kääntänyt vihaisena hänelle selkänsä, kun tämä uskalsi lähestyä häntä.

Oli hyvä, että niin oli käynyt, sillä kuinka tuo ylpeä mies vielä kerran saattaisi nöyryyä!

"Ohitse, ohitse! Kaikki on ohitse!" hän jupisi itseksensä ja hänen silmillensä ja otsalleen, joilla hymy siihen saakka oli vilkkunut, laskeutuivat taas samat ankarat juonteet, jotka eilen olivat karkoittaneet Roomalaisen ja häntä hämmästyttäneet.

Mutta kohta lauhtui hänen kasvojensa piirteitten ankaruus, sillä hän näki edessään totisen nuorukaisen rukoilevan katseen, hänen mieleensä juohtui kuinka ylin määrin erakko oli häntä ylistänyt, ja kun hänen silmänsä sen jälkeen jälleen ummistuivat hänen näitä ajatellessaan ja uni vähäksi aikaa valtasi hänet, niin hän oli unissaan näkevinään Corneeliolaisen, joka vakavin askelin lähestyi häntä, otti hänet niinkuin lapsen käsivarsilleen, tarttui hänen vastusteleviin käsiinsä, pusersi niitä yhteen raa'asti ja väkivaltaisesti ja heitti hänet Niilin rannalle kiinnitettyyn veneeseen.

Kaikin voimin hän ponnisteli tätä väkivaltaa vastaan, huusi ääneensä kiukusta ja heräsi omaan ääneensä.

Silloin hän nousi seisoalleen, pyyhki kyyneleistä tulvailevia silmiään, pani uuden kääreen lapsen kaulan ympärille, noudatti sitten lääkärin neuvoa ja meni ulos raittiisen ilmaan.

Aurinko oli jo korkeimmillaan ja sen säteet heijastivat voimakkaasti keltaisista etupihassa olevista hiekkakivi-levyistä.

Ainoastaan yksi niistä pylväskäytävistä, jotka ympäröivät avaraa katotonta huonetta, loi kapean tuskin käsivarren levyisen varjon, mutta sitä pitkin hän ei astunut, sillä sen katon alla oli joukko vuoteita toivoretkeläisiä varten, jotka täällä jumalan asunnossa toivoivat näkevänsä unia, joissa saivat luoda silmäyksen tulevaisuuteen.

Klea oli paljain päin ja koska hän pelkäsi keskipäivän paahdetta, niin hän juuri aikoi palata ovenvartian huoneeseen, kun hän huomasi nuoren valkoisiin vaatteisiin puetun kirjurin, joka oli erityisesti Asklepiodorin palveluksessa, tulevan pihan yli ja innokkaasti viittaavan hänelle.

Klea meni miestä kohden, mutta jo ennen kun hän oli ehtinyt tämän luokse, niin tämä huusi hänelle ja kysyi, oliko hänen sisarensa Irene ovenvartijan huoneessa. Ylimmäinen pappi tahtoi puhutella Ireneä, mutta hän ei ollut missään löydettävissä. Klea vastasi hänelle, että muudan ylhäinen nainen kuningattaren hovista jo oli kysellyt Ireneä ja että hän viimeisen kerran oli nähnyt Ireneä vähää ennen auringon nousua, kun hänen piti auringon kaivosta täyttää ruukut jumalan alttaria varten.

"Aikaisimpaan uhriin tarvittava vesi," pappi vastasi, "oli hyvissä ajoin alttarilla, mutta toiseen ja kolmanteen tarvittavan veden täytyi Doriin ja hänen sisarensa noutaa. Asklepiodor on tyytymätön, ei sinuun, sillä hän on jo kuullut Imhotepokselta, että sinä olet ottanut hoitaaksesi sairasta lasta, vaan Ireneen. Missähän hän lienee? Jotakin tärkeätä on varmaankin tapahtunut, jota ylimmäinen pappi

tahtoo hänelle ilmoittaa."

Klea peljästy, sillä hän tuli ajatelleeksi, että Irene edellisenä iltana oli vuodattanut kyyneleitä ja sanonut ikävöivänsä iloa ja vapautta.

Kenties oli tämä ikävöiminen päässyt ajattelemattomassa tytössä voitolle ja hän oli Klean tietämättä hiipinyt pois, vaikkapa ainoastaan muutamaksi tunniksi, katselemaan kaupunkia ja sen loistavaa elämää.

Hän koetti hillitä itseään, ett'ei sanansaattaja huomaisi hänen huoltaan ja sanoi luoden silmänsä maahan.

"Kyllä minä koetan etsiä häntä."

Joutuisasti hän palasi huoneeseen, katsoi vielä kerran sairasta lasta, kutsui sen äitiä, neuvoi hänelle, kuinka kääreet olivat laitettavat, teroitti hänen mieleensä, että hän huolellisesti ja täsmälleen noudattaisi Imhotepoksen määräyksiä, siksi kunnes hän itse tulee takaisin, suuteli hellästi Philoa otsalle, tunsu huulillaan, että pikku poika oli vähemmin kuuma aamulla, ja läksi ensiksikin omaan huoneeseensa,

Siellä oli kaikki aivan samassa tilassa, johon hän yöllä oli jättänyt, ainoastaan kultaiset ruukut olivat poikessa.

Tämä kiihoitti Klean tuskaa, mutta hänen mieleensä ei se ajatus edes juolahtanutkaan, että Irene olisi ottanut kalliit astiat mukaansa myöäkseen ne ja elättääkseen itseään niitten hinnalla, sillä hänen sisarensa, sen hän tiesi, oli varomaton ja huikentelevainen, mutta mihinkään pahaan tekoon ei hän sentään ollut taipuvainen.

Mistä hän hakisi kadonnutta?

Serapion erakko, jonka puoleen hän ensiksi kääntyi, ei tiennyt mitään hänestä.

Serapiin alttarin luota, johon hän sitten lähti, hän löysi molemmat ruukut ja vei ne takaisin huoneeseensa.

Kenties Irene oli mennyt vanhan Krateen luo ja kokonaan unhoittanut ajan kuluvan katsellessaan tämän työtä ja puhellessaan hänen kanssaan; mutta papillinen seppä, jota hän haki hänen työhuoneestaan, ei tiennyt mitään kadonneesta.

Hän olisi mielellään auttanut Kleaa lemmikkinsä hakemisessa, mutta Apishautojen uuden lukon piti puolipäiväksi joutua valmiiksi ja hänen pöhöttyneet jalkansa vaivasivat häntä.

Vanhuksen oven edessä Klea pysähtyi vaipuen mietteisiinsä ja hänen mieleensä juontui että Irene usein joutohetkinä oli kiivennyt temppelin kyyhkyslakkaan, sieltä katsoakseen kauvaksi ympärilleen, katsellakseen hautoavia lintuja, pistääkseen ruokaa niitten poikasten leveisiin nokkiin ja seuratakseen silmillään lentoon pyrähteleviä parvia.

Savesta ja Niilin limasta tehdyt kyyhkyslakat olivat vilja-aitan päällä, joka liittyi temppeliä eteläpuolelta ympäröivään muuriin.

Hän riensi auringon paahteisten pihojen poikki ja nousi varastohuoneen laakealle katolle, mutta hän ei tavannut vanhaa kyyhkysten hoitajaa eikä hänen kumpaakaan lapsenlastaan, jotka auttoivat ukkoa hänen työssään, sillä kaikki kolme olivat paraillaan aterialla muitten temppelin palvelijoiden kanssa kyökin eteisessä huoneessa.

Klea huusi kerran, kahdesti, kymmenen kertaa sisartaan nimeltä, vaan kukaan ei hänelle vastannut.

Tuntui siltä, kuin auringon paahde olisi haihduttanut jokaisen hänen huuliltaan lähtevän äänen.

Ensiksi hän katsoi ensimmäiseen kyyhkyslakkaan, sitten toiseen ja kolmanteen ja niin edespäin aina kolmanteen ja niin edespäin aina viimeiseen. Kuumennettujen uunien tavalla nopeiden lintujen lukuisat savihuoneet levittivät polttavaa kuumuutta, mutta se ei estänyt Kleaa tarkalleen tutkimasta jokaista syrjäisintäkin soppea.

Hänen poskensa hehkuivat ja hiki helmeili hänen otsallaan ja kyyhkyslakan pölystä puhdistautuminen tuotti hänelle paljon vaivaa, mutta hän ei vielä ollut epätoivoon joutunut.

Kenties Irene oli mennyt Anubidiumiin tahi Asklepioksen temppeliin saamaan selkoa omituisen unen merkityksestä, jonka hän ehkä oli nähnyt, sillä paitse papillisia lääkäreitä oli siellä myöskin muudan naispappi, joka vielä paremmin taisi selittää katuvaisten unia kuin eräs erakko, joka myöskin tunsu

tämän taidon.

Kysyjien täytyi usein odottaa kauvan Asklepioksen temppelin edustalla.

Tämä ajatus rohkaisi Kleaa ja esti häntä tuntemasta kuumaa lounaistuulta, joka alkoi herätä, ja auringon paahdetta; mutta kun hän hitaasti, niinkuin sotilas jouduttuaan tappiolle tappelussa, oli palannut pastophoriumiin, niin kuumuus hänestä tuntui kovin rasittavalta ja tuska ja epävarmuus ahdistivat hänen rintaansa.

Hän olisi mielellään itkenyt, ja usein hän koettikin itsekseen nyyhkiä, mutta lieventävien kyynelten lohdutusta hänelle ei suotu.

Ennenkuin hän ilmoitti Asklepiodorille, että hänen etsintänsä oli ollut turha, hän halusi vielä kerran puhutella ystäväänsä, erakkoa, mutta jo ennen kun hän edes saattoi nähdä tämän kammiota, ylimmäisen papin kirjuri jälleen astui hänen eteensä ja käski häntä tulemaan hänen kanssaan temppeliin.

Täällä hänen täytyi kauhean kärsimättömänä odottaa enemmän kuin tunnin eräässä etuhuoneessa.

Vihdoinkin hänet vietiin saliin, jossa Asklepiodor ja koko Serapistemppelin korkeampi papisto oli koolla.

Hitaasti Klea astui sisään niin monen mahtavan miehen eteen ja taas hänen täytyi odottaa kauvan aikaa ennenkuin ylimmäinen pappi kysyi häneltä, eikö hän ollut kuullut tai huomannut mitään, joka saattaisi johdattaa oikeille jäljille, sillä hän, Asklepiodor, tiesi että jos Irene salaisesti oli lähtenyt temppelistä, se yhtä suuresti surettaisi Kleaa kuin häntäkin.

Klean oli kovin vaikea löytää sanoja ja hänen polvensa horjuivat, kun hän alkoi puhua, mutta kieltäytyi istuutumasta tuolille, jonka Asklepiodor asetutti hänen eteensä.

Hän luutteli järjestään kaikki ne paikat, joista hän turhaan oli hakenut sisartaan, ja kun hän silloin myöskin mainitsi Asklepioksen temppelin ja hänen mieleensä silloin johtui sen ylhäisen naisen kuva, joka oli tullut sinne useiden nais-orjain ja palvelijoiden seurassa selityttämään unta, niin hän myöskin tuli ajatelleeksi Zoën käyntiä ja tämän alussa ylen ystävällisiä, vaan sitten pilkkaavia ja yhä enemmän uhkarohkeita kysymyksiä hänen sisarestaan.

Heti hän keskeytti puheensa ja sanoi:

"Vapaasta tahdosta, pyhä isä, Irene varmaankaan ei ole paennut, mutta kenties joku on viekoitellut häntä lähtemään temppelistä ja minun luotani; onhan hän vielä ajattelematon lapsi. Voineekohan olla mahdollista, että joku ylhäinen nainen on viekoitellut häntä seuraamaan itseään? Muudan sellainen kävi tänään minun luonani ovenvartian huoneessa. Hän oli komeasti puettu, kultainen puolikuu oli hänellä vaaleissa kiharoissaan, joihin silkkinauhoja oli palmikoitu, ja hän kysyi innokkaasti sisartani. Lääkäri Imhotepos, joka usein käy kuninkaan palatsissa, näki hänet ja sanoi minulle hänen nimensä olevan Zoë ja hänen olevan Kleopatra kuningattaren lapsuuden ystävättären."

Hänen täten puhuessaan kokoontuneet papit suuresti hämmästyivät ja Asklepiodor huudahti:

"Niitä naisia, niitä naisia! Sinä Philammon olit sittenkin oikeassa; minä en saattanut enkä tahtonut sitä uskoa! Kleopatra on tehnyt semmoista, jota ainoastaan kuningattarille annetaan anteeksi, vaan että hän antautuu veljensä hurjien intohimojen välikappaleeksi, sitä tuskin sinäkään, Philammon, pidit luultavana, sinä, joka kuitenkin pikemmin uskot paha kuin hyvää. Mutta mitä nyt on tekeminen? Kuinka me saatamme puolustaa itseämme väkivaltaa vastaan?"

Posket tulipunaisina ja hehkuen keskipäivän paahteesta Klea oli astunut papiston eteen, mutta hänen kuullessaan Asklepiodorin viime sanat, kaikki veri pakeni hänen kalpenevilta kasvoiltaan ja kylmä väristys virtaili hänen jäseniensä lävitse.

Hänen isänsä lapsi, hänen iloinen, viaton Irenensä ryöstetty, viekkaudella viety Euergeteelle, hurjimmalle mässääjälle, jonka elämästä Serapion juuri eilen illalla oli hänelle kertonut, kuvatessaan hänelle niitä vaaroja, jotka uhkaisivat häntä ja Ireneä, jos he lähtisivät temppelistä.

Niin varmaankin!

Loistoon ja komeaan elämään hänen rakasta lempilastaan hänen lohdutustaan ja iloaan oli houkuteltu häpeässä häviämään!

Hänen täytyi pitää kiinni sen tuolin selkälaudasta, jonka hän oli hyljännyt, ett'ei hän kaatuisi lattiaan.

Mutta tämä heikkous valtasi hänet ainoastaan muutamaksi silmänräpäykseksi, sitten hän parilla rivakalla askeleella astui sen pöydän luo, jonka ääressä ylimmäinen pappi istui, tarttui lujasti oikealla kädellään pöydän laitaan kiinni ja hänen muuten niin sointuisa, syvä äänensä kuului käheältä, kun hän sanoi:

"Nainen on tarjoutunut paheen välikappaleeksi tehdäkseen toisen arvottomaksi naisen nimeä kantamaan, ja te, jotka olette hyveen ja oikean palvelijoita, te, jotka olette määrättyt toimimaan niitten jumalien hengessä, joita te palvelette, te tunnette olevanne liian heikkoja sitä estämään! Jos te suvaitsette tätä, joll'ette estä tätä rikosta tapahtumasta, niin te ette, niin en minä anna keskeyttää itseäni, ansaitse sitä pyhän nimeä, sitä kunnioitusta, jota te vaaditte, niin minä syytän —"

"Vaikene tyttö!" Asklepiodor keskeytti kauheasti kiihtynyttä Kleaa. "Jumalan solvaisijana minä panettaisin sinut kiinni, joll'en käsittäisi sitä tuskaa, joka sinulta ryöstää järjen. Me kyllä tiedämme suojella ryöstettyä, mutta sinun pitää olla kärsivällinen ja ääneti. Sinä, Kallimakos, käske heti Ismael sanansaattajan satuloimaan hevoisensa ratsastaakseen Memphiisen viemään minulta kirjettä kuningattarelle; laatikaamme se yhdessä ja kirjoittakaamme nimemme sen alle, niin pian kuin olemme aivan varmat siitä, että Irene on ryöstetty näiden muurien sisäpuolelta. Käske, Philammon, antamaan merkkiä vaskilevyllä, jolla kutsutaan kaikkia temppelin asukkaita kokoon, ja sinä, tyttö, lähde tästä salista ja liity sitten muihin."

KUDESTOISTA LUKU.

Klea oli heti noudattanut papin käskyä ja meni tarkoin tietämättä mihin, suuren rakennuksen toisesta käytävästä toiseen, kunnes voimakkaasti lyödyn kuparilevyn kajahtelevat ääni-aallot, jotka tunkeutuivat temppelin etäisimpään soppeen, häntä säikähdyttivät.

Tämä kutsumus tarkoitti häntäkin ja sentähden hän astui kokouspihaan, jossa liike alkoi käydä yhä vilkkaammaksi.

Temppelin palvelijat, parien ja veden kantajat, eläinten-hoitajat ja ovenvartiat tulvailivat yhteiseltä kesken jääneeltä aterialta, pyyhkivät suutaan juostessaan, tahi pitivät leipäpalaa, retikkaa tai taatelia kädessään, joutuisasti syödäkseen ne; kädet märkinä tulivat ne miehet ja naiset, jotka paraillaan olivat pesseet valkeita papinpukuja, ja hiki otsassa ruoan keittäjät tulivat kesken jääneestä työstään. Kauaksi pastoforien puhdistamatta jääneet kädet haisivat, sillä he olivat parhaillaan valmistaneet laboratorissa suitsutus-aineita; kirjastosta ja kirjoitus-huoneesta kirjaston virkamiehet ja temppelin omaisuuden hoitajat tulivat tukka hajalla, punaista ja mustaa väriä ohuissa työnutuissaan. Järjestyksessä niin kuin olivat seisseet kuorilaulukirjoituksissa, laulaja- ja laulajatar-joukko kulki eteenpäin ja heidän joukossaan kuihtuneet kaksois-sisarukset, joiden seuraajiksi Asklepiodor oli määrännyt Klean ja Irenen.

Meluten ja iloiten opetuksen keskeytymisestä temppelin koulupojat tunkeutuivat pihalle opettajiensa ohjaamina.

Vanhin heistä lähetettiin noutamaan suurta kunniakatosta, jonka alle temppelin johtajat kokoontuivat.

Kaikkein viimeiseksi Asklepiodor näyttäytyi ja antoi eräälle nuoremista kirjureistaan temppelin kaikkien asukkaitten ja jäsenten luettelon, hänen lukeakseen se.

Tämä tapahtui.

Jokainen, jota huudettiin, vastasi selvään "on", ja jokaisen poissa olevan puolesta ilmoitettiin joutuisesti syy poissa-oloon.

Klea oli liittäytynyt laulajattariin ja odotti kauheimmassa jännityksessä kauvan, äärettömän kauvan sisarensa nimeä, sillä vasta sitten kun pienin koulupoika ja alhaisin paimenpoika oli huutanut "on", kirjuri luki: "Ruukunkantajatar Klea," ja nyökkäytti hänelle, kun hän huusi: "on".

Sitten hän korotti ääntään vielä entistä kovemmaksi ja luki:

"Ruukunkantajatar Irene."

Kun tähän huutoon ei vastausta kuulunut, hiljainen liike syntyi kokoontuneessa temppelin väestössä, ikään kuin viljalaihon aaltoileminen aamutuulen suhistessa korsien yli. Kaikki odottivat äänettömän hiljaisuuden vallitessa, kun Asklepiodor astui esille ja kauaksi kuuluvalla äänellä sanoi:

"Minun kutsumuksestani te kaikki olette tällä hetkellä kokoontuneet. Ainoat, jotka eivät ole tätä kutsumusta noudattaneet, ovat ne Serapiille vihityt pyhät miehet, joita lupaus estää olopaikkojensa lukkoja murtamasta, sekä ruukunkantajatar Irene.

"Vielä kerran huudan kovasti ensimmäisen, toisen ja kolmannen kerran 'Irene' eikä hän vielääkään kuulu vastaavan.

"Minä siis käännyn teidän puoleenne, te Serapiin palveluksessa olevat ylhäiset ja alhaiset, miehet ja naiset! Saattaako kukaan teistä ilmoittaa missä tämä tyttö oleskelee? Onko kukaan nähnyt häntä sen jälkeen, kun hän auringon noustessa toi ensimmäisen uhriveden auringon kaivosta jumalan alttarille.

"Te olette kaikki vaiti?

"Siis ei kukaan teistä ole kohdannut häntä tänään.

"Ainoastaan muutama kysymys enää, ja se, joka saattaa vastata niihin, astukoon esille ja puhukoon totuuden mukaan.

"Minkä portin kautta ylhäinen nainen meni pois, joka tänäpäivänä varhain kävi temppelissä? Itäisen! — Hyvä —

"Oliko hän yksin? — Oli.

"Minkä portin kautta epistolografi Euleus poistui? — Itäisen.

"Oliko hän yksin? — Oli.

"Onko kukaan teistä kohdannut ylhäisen rouvan tahi epistolografin vaunuja?"

"Minä!" muudan temppelin ajureista huudahti, joka härkävaljakollaan joka päivä kävi Memphiissä sieltä ruokavaroja ja muita tarpeellisia kaluja noutamassa.

"Puhu!" Ylimmäinen pappi käski.

"Minä olen," mies vastasi, "nähty Euleus herran kimot, jotka hyvin tunnen viinimäen luona Kokemin kohdalla. Ne vetivät suljettuja kuomuvaunuja, joissa paitse häntä itseään muudan nainen istui."

"Oliko se Irene?" Asklepiodor kysyi.

"En minä tiedä," ajuri vastasi, "sillä minä en saattanut nähdä ketään vaunussa istujista, mutta minä kuulin eunukin äänen ja sitten naisen nauravan. Nauru helähti niin iloisesti, että minunkin täytyi myhähtää, niin tarttuvasti se minuun vaikutti."

Kun Klea kuullessaan nämä sanat oli kuulevinaan Irenen hilpeän naurun, jota hän tänään ensi kerran mieli pahalla muisteli, ylimmäinen pappi huusi;

"Itäisen portin vartia, tulivatko ja menivätkö epistolografi ja ylhäinen nainen yhdessä temppelistämme?"

"Eivät," kuului vastaukseksi. "Nainen tuli puolta tuntia myöhemmin kuin eunukki ja lähti temppelistä yksin paljoa myöhemmin kuin hän."

"Eikö Irene mennyt sinun portistasi, eikö hän ole saattanut mennä siitä? Niin kysyn sinulta Jumalan nimessä!"

"Ehkä se on mahdollista, pyhä isä," portinvartia huolestuneena vastasi, "minun lapseni on sairas ja häntä hoitaakseni olen monta kertaa käynyt huoneessamme, mutta aina vaan vähäksi aikaa; portti on auki: ja onhan Memphiissä nyt rauha."

"Sinä olet menetellyt väärin," Asklepiodor ankarasti vastasi, "mutta koska olet puhunut totta, niin saat jäädä rankaistuksetta.

"Me tiedämme kylliksi. Te portinvartiat kuulkaa nyt minua. Kaikki temppelin portit ovat huolellisesti suljettavat, ei kukaan toivoretkeläinenkään eikä kukaan Memphiin ylimyksistä, olkoonpa vaikka kuinka korkeasukuinen, saa tulla eikä mennä portista minun erityisettä luvattani. Olkaa valppaita, ikään kuin hyökkäys olisi odotettavissa ja nyt menkään kukin työhönsä."

Kokous hajosi.

He lähtivät mikä minnekin.

Klea ei huomannut että useat paheksuen katselivat häntä, ikään kuin hänen olisi ollut vastattava sisarensa käytöksestä, tahi myöskin sääliväisesti, hän ei myöskään huomannut kaksoissisaruksia, joiden sijaan hänen itsensä ja Irenen piti tulla, ja hyvien vanhentuneitten tyttöjen kävi sääliksi, joiden piti valittaa niin paljon, vaikk'eivät mitään sukua tunteneet, niin että he kärsimättömästi ja innokkaasti käyttivät jokaista tilaisuutta tunteitaan ilmaistakseen kun he kerrankin tunsivat todellista sääliä.

Mutta nämä sääliväiset olennot eivät uskaltaneet puhutella häntä, eivätkä muutkaan temppelin asukkaat, jotka lähestyivät Kleaa, häneltä kyselläkseen tahi häntä surkutellakseen, niin synkkä, niin kauhea totisuus loisti hänen maahan luoduista silmistään.

Vihdoinkin oli hän yksin avarassa pihassa.

Hänen sydämensä sykki tavallista nopeammin ja hänen sielussaan liikkui jotain tärkeätä.

Se hänestä näytti varmalta: Euleus, hänen isänsä ilkeä verivihollinen saattoi nyt perin pohjin hävinneen miehen lapsenkin turmioon, ja hänen sitä tietämättä ylimmäinen pappi oli samaa mieltä.

Klea ei suinkaan aikonut sallia, että tämä saisi tapahtua hänen itseään suojelematta ja sekin kävi hänelle yhä selvemmäksi että hänen tuli vitkastelematta toimia.

Ensiksi hän tahtoi kysyä neuvoa Serapion ystävältään, mutta kun hän lähestyi hänen kammiotaan, vaskilevy kajahteli, joka kutsui pappeja jumalan palvelukseen ja kehoitti häntä velvollisuuttaan täyttämään, vettä ammentamaan.

Ehdottomasti ja kumminkin ajatellen ainoastaan Irenen pelastusta, hän toimitti sen mitä hän joka päivä tämän kuminan johdosta oli tottunut toimittamaan: hän meni asuntoonsa noutamaan jumalan kultaisia ruukkuja.

Kun hän astui autioon huoneesensa niin hänen kissansa juoksi hilpeästi hyppien häntä vastaan, koukisti selkäänsä, hykersi pyöreätä päätään hänen jalkojansa vastaan ja ojensi kauneilla mustilla karvoilla koristetun häntänsä suoraan ilmaan, joten sillä ainoastaan iloitessaan oli tapana tehdä.

Klea tahtoi silitellä notkeata eläintä, mutta se hypähti hänen luotaan pois ja katseli häntä arasti ja niin kuin hänestä näytti, vihaisesti viheriöillä silmillään ja peräytyi nurkkaan Irenen vuoteen viereen.

"Se on erehtynyt," Klea ajatteli, "kissastakin Irene tuntuu miellyttävämmältä kuin minä, ja tämä Irene, tämä Irene."

Hän valitti ääneensä näin ajatellessaan ja tahtoi keksiäkseen uusia keinoja ja neuvoja, jotka hänen kumminkin järjettöminä ja sopimattomina täytyi hyljätä, heittäytyi vuoteelleen, mutta vuoteella oli pieni paita, jota hän oli alkanut ommella pikku Philolle, ja silloin hän taas ensi kerran muisti sairasta lasta ja sitten velvollisuuttaan, veden ammentamista.

Vitkastelematta hän tarttui ruukkuihin ja mennessään temppelin kaivolle, hänen täytyi ajatella viimeistä neuvoa, minkä hänen isänsä, kun hän kerran sai käydä häntä vankihuoneessa tervehtimässä, oli hänelle antanut mukaan matkalle.

Hänen mieleensä juohtui silloin ainoastaan yksityisiä paikkoja tästä viimeisestä varoittavasta puheesta, eikä hän kuitenkaan ollut unhoittanut sanaakaan siitä; se ollut tällainen:

"Näyttäneeh ehkä siltä, että olen saanut jumalilta huonon palkan siitä, että olen toiminut sen mukaan, minkä pidän oikeana ja kunnollisena, mutta näyttää ainoastaan siltä, ja niin kauvan kun minä saatan elää sopusoinnussa ikuisia lakia noudattavan luonnon kanssa, ei kukaan saata olla oikeutettu minua surkuttelemaan. Erittäinkin ei sielun rauha minua ole jättävä, niin kauvan kun minä noudatan Zenon ja Khrysippoksen oppia, enkä asetu oman sisällisen olentoni perus-ehtoja vastaan. Tämän luvallisuuden saattaa jokainen, saatat sinäkin, vaikka olet nainen, säilyttää, jos aina teet sen, minkä olet oikeaksi katsonut, ja täytät sen, minkä olet velvollisuudeksesi ottanut. Itse jumaluuskin todistaa tämän opin totuuden, antaessaan sille, joka sitä noudattaa, tuon tunnon rauhan, joka varmaankin on sille otollinen, koska se on ainoa sielun tila, johon se ei näytä vaikuttavan estäväisesti eikä yllyttäväisesti; sitä vastoin ei kukaan, joka erkaneeh hyveen ja sen tyttären ankaran velvollisuuden täytännön tieltä, koskaan saavuta rauhaa, ja tuntee haikealla mielin tyytymättömän ja vihollisen voiman kovasti ahdistavan sieluaan. Joka pysyy tyynellä mielin, se ei onnettomuudessakaan ole onneton, ja kiitollisena se oppii joka elämän tilassa olemaan tyytyväinen, jo senkin tähden että hänessä vallitsee ihanin, hänen olentonsa jaloimman osan kanssa paraiten sopusoinnussa oleva tunne — minä tarkoitan oikean ja hyvän tunnetta. Elä siis, lapseni, oikeuden ja velvollisuuden mukaan tarkoituspäätä kysymättä, ajattelematta, saattaako sinun tekosi tuottaa sinulle huivia vai mielipahaa, pelkäämättä ihmisten tuomiota ja jumalien kateutta, ja sinä saat säilyttää itsessäsi sielun rauhan, joka eroittaa viisaan ymmärtämättömästä, ja sinä saatat olla onnellinen vastoinkäymisessäkin, sillä ainoa todellinen pahe on pahan valta, se on

luonnottoman järjettömyyden valta meissä; ainoa todellinen onni on hyveen omistamisessa, mutta tätä voi ainoastaan se kutsua omakseen, jolla tämä on kokonaan ja joka ei vähääkään riko sitä vastaan, sillä ei hyvässä eikä pahassa ole eri asteita ja pieninkin toimi velvollisuutta, oikeutta ja totuutta vastaan ja jopa sitäkin pahaa vastaan, jota ei mikään laki rankaise, on hyvän vastakohtana.

"Irene," niin Philotas oli päättänyt nyt puheensa, "ei vielä saata ymmärtää tätä oppia, mutta sinä olet totinen ja ikääsi katsoen ymmärtäväinen. Kerro sitä, joka päivä itsekseksi ja kun kerran oikea aika koittaa, niin vuodata se isän viimeisenä perintönä sisaresi sydämeen, jolle sinun tulee olla äidin sijaisena."

Kulkiessaan vettä noutamaan muurin sisäpuolella olevalta kaivolta, Klea kertoeli itsekseen useita näistä sanoista ja tunsu saavansa niistä uutta rohkeutta ja hän päätti lujasti, ett'ei hän antaisi taistelutta sisartaan viekoittelijoille alttiiksi.

Sitten kun uhri-astiat olivat täytettyinä alttarille asetetut, hän palasi pikku Philon luo, jonka tila ei hänestä enää näyttänyt huolestuttavalta, viipyi enemmän kuin tunnin sen luona ja lähti sitten portinvartian asunnosta Serapionin neuvoa kysymään ja kertomaan hänelle, mitä hän rauhisassa sairashuoneessa oli miettinyt.

Muuten erakko tavallisesti tunsu hänen askeleensa jo kaukaa ja katseli häntä ikkunastaan, kun hän tuli hänen luokseen: mutta tänään hän ei huomannut Klean lähestyvän, sillä hän astuskeli edestakaisin ja taas edestakaisin ahtaassa huoneessaan, jossa ei voinut astua juuri monta askelta perätysten.

Astuessaan edestakaisin häneltä ajatteluinen paraiten luonnistui ja hän ajatteli ajattelemistaan, sillä hän oli kuullut kaikki, mitä temppelissä Irenen häviämisestä tiedettiin, ja hän tahtoi, hänen täytyi hänet pelastaa, mutta mitä enemmän hän vaivasi päätään, sitä selvemmin hän käsitti, että olisi oleva turha yrittääkään pelastaa ryöstettyä lasta mahtavilta ryöstäjiltään.

"Eikä se kuitenkaan saa tapahtua, se ei saa!" hän huusi ja polki voimakasta jalkaansa vähää ennen kun Klea pääsi hänen kammionsa luo; mutta niin pian kun erakko huomasi hänet, niin hän koetti kaikin tavoin näyttää huolettomalta ja huudahti vilkkaasti, niin kuin hänellä oli tapana vähemmän arveluttavissa tiloissa.

"Me ajattelemme, me mietimme, me aprikoimme, lapseni, sillä jumalat ovat tänä aamuna maanneet ja meidän täytyy sen tähden olla kahta valppaampia.

"Irene, meidän pikku Irenemme!

"Kuka olisi sitä eilen uskonut!

"Kelvoton, sanomattoman kelvoton konnankoukku tämä on, ja mitä nyt pitää tehdä, temmataksemme tuolta syötetyltä hirviöltä, julmalta pedolta hänen saaliinsa takaisin, ennen kun se nielee lapsemme, meidän rakkaan lapsukaisemme?

"Usein jo on tuhmuuteni minua harmittanut, mutta niin tuhma, niin jumalattoman tuhma kuin tänään en vielä koskaan ole tuntenut olevani. Kun minä koetan ajatella, niin tuntuu siltä, kuin tämä raskas laatikko olisi naulattu minun pääni eteen. Onko sinun mieleesi juohtunut joku neuvo? Minä en ole keksinyt niin mitään, en ainoatakaan, jota ei suurimman aasin tarvitsisi hävetä!"

"Sinä siis tiedät kaikki?" Klea kysyi, "myöskin sen, että isän vihollinen Euleus luultavasti on viekoitellut lapsi parkaa seuraamaan itseään?"

"Niin, niin!" Serapion huusi. "Missä vaan konnan työ tapahtuu, siinä hänen täytyy olla osallisena, samoin kuin jauhun leivän leivonnassa! Se on minulle uutta, että hän tällä kertaa on antautunut Euergeteen välikappaleeksi. Vanha Philamon on kertonut minulle kaikki. Juuri äsken palasi sanansaattajakin Memphiistä ja toi papyruskyhäelmän, jolle kurja tahrustelija oli kirjoittanut Philometorin nimessä, ett'ei hovissa tiedetä mitään Irenestä, vaan ollaan suuresti pahoillaan, ett'ei Asklepodor pelkää niin viekkaasti vehkeillä kuningasta vastaan. He eivät siis laisinkaan aikoneet antaa vapaaehtoisesti lastamme pois."

"Minä siis teen sen, mikä on minun velvollisuuteni," Klea sanoi vakavasti. "Minä menen Memphiisen noutamaan sisartani."

Erakko tuijotti kauhistuneena tyttöön ja huusi:

"Sehän on mielettömyyttä, hulluutta, itsensämurhaamista! Tahdotko sinä yhden uhrin asemesta heittää kaksi heidän kitaansa?"

"Minä kyllä taidan suojella itseäni, ja minä aion pyytää Kleopatralta apua Irenen asiassa. Hän on

nainen ja hän on mahtava, eikä hän saata kärsiä..."

"Mitä maailmassa on, jota hän ei saattaisi kärsiä, kun siitä vaan on hänelle etua ja huvia? Ken tietää, kuinka hauskojakin seikkoja Euergetes on hänelle työstämme luvannut?! Ei, Serapiin nimessä, ei, Kleopatra ei sinua ole auttava; mutta — se olisi jotain — ompa eräs, joka varmaankin saattaa. Roomalaisen Publius Scipion puoleen on kääntyminen, ja hänen luokseen helposti saattaisi päästä."

"Häneltä," Klea punehtuen sanoi, "en minä tahdo hyvää enkä pahaa, minä en häntä tunne, enkä tahdo häntä tuntea."

"Mutta lapsi kulta," erakko keskeytti häntä totisena ja nuhdellen. "Onko sinun ylpeytesi siis niin paljon voimakkaampi kuin rakkautesi, velvollisuutesi ja huolenpitosi? Mitä, kaikkien jumalien nimessä, Publius on sinulle tehnyt, koska sinä vältät häntä huolellisemmin, kuin jos hänessä olisi rohtuma? Kaikella on määränsä, ja nyt, vaikka miten kävisi, täytyy kuitenkin tehdä niin, sillä nyt ei ole aikaa sokeana siekailla, kun molemmin silmin näkee, mitä tapahtuu: Roomalainen on vallannut sydämesi ja se vetää sinua hänen luokseen, mutta sinä olet kunnan tyttö, ja pysyäksesi sinä, vältät sinä häntä, sillä sinä epäilet itseäsi, etkä tiedä, mitä silloin voisi tapahtua, jos hän sanoisi sinulle, että Eroksen nuoli on sattunut häneenkin."

"Vaalene ja punastu vaan ja katso minuun, niin kuin olisin vihollisesi ja lörpöttelisin joutavia. Paljon kummallista olen nähnyt, mutta ennen sinua en ketään, joka pelkästä urhoollisuudesta on tullut pelkuriksi ja sitä paitse ei pelkurimaisuus sovi kellekään tuntemalleni naiselle huonommin kuin päättävälle Klealleni."

"Matka, joka sinun on tehtävä, on vaikea, mutta, pue rintasi haarniskaan ja rohkaise mieltäsi huolehti astuaksesi Roomalaisen luo, joka on kunnan nuorukainen. Varmaankin pyytäminen käy sinulle vaikeaksi, mutta etkö sinä uskalla astua muutamaa askelta otaistakin tietä myöten? Lapsi parkamme on perikadon partaalla! Joll'et oikeita sanoja käyttäen tule ajoissa sen ainoan luo, joka tässä vielä saattaa auttaa, niin hänet upotetaan mustaan suohon, johon hän on hukkuva sen tähden, että hänen rohkea sisarensa on peljännyt omasta puolestaan."

Klea oli erakon viime sanoja puhuessa luonut silmänsä maahan ja katsoi synkkänä ja ääneti maahan ja sanoi viimeinkin vapisevin huulin ja niin kovalla äänellä, kuin hän olisi lausunut oman tuomionsa:

"Minä pyydän siis Roomalaiselta apua, mutta kuinka minä saatan päästä hänen puheilleen?"

"Nyt on Kleani taas kokonaan isänsä tytär," Serapion vastasi ja ojensi hänelle kammionsa ikkunasta molemmat kätensä ja jatkoi sitten:

"Minä saatan ainakin joihinkin määrin tasoittaa vaikeata tietäsi. Tunnethan minun veljeni Glaukuksen, joka on palatsin turvajoukkojen päällikkö. Minä annan sinulle muutamia suositussanoja hänelle annettaviksi ja, helpoittaakseni tehtävääsi, myöskin pienen kirjeen Publius Scipiolle, joka on sisältävä kaiken mikä kuuluu asiaan. Jos Corneliolainen tahtoo puhutella sinua itseäsi, niin mene hänen luokseen ja luota häneen, mutta kumminkin enemmän itseesi."

"Mene nyt ja, kun vielä kerran olet täyttänyt ruukut, niin palaa minun luokseni noutamaan kirjeitä. Mitä aikaisemmin sinä saatat mennä, sitä parempi, sillä olisi hyvä, jos erämaan tie, jolla pimeässä on yltä kyllin vaarallisia kuljeksijoita, ennen yön tuloa olisi selkäsi takana. Sisareni Leukipan luona, joka asuu lähellä tullihuonetta suuren sataman varrella, näyttäessäsi tätä sormusta kohdellaan sinua ystävällisesti ja saat majapaikan itsellesi ja, jos taivahiset sinua auttavat, myöskin Irenelle."

"Minä kiitän sinua, isä," Klea sanoi, eikä muuta mitään, sitten hän lähti reippain askelin hänen luotaan."

Serapion katsoi ensiksi hellästi hänen jälkeensä; otti sitten kaksi vahalla päällytettyä puutaulua laatikostaan ja piirsi metallipuikolla toiselle lyhyen kirjeen veljelleen, toiselle pitemmän Roomalaiselle, jonka sisältö oli seuraava:

"Serapion, Serapiin erakko, Roomalaiselle, Publius Cornelius Scipio Nasicalle."

"Serapion tervehtii Publius Scipiota ja ilmoittaa hänelle, että ruukunkantajatar Klean nuorempi sisar Irene on kadonnut tästä temppelistä ja vieläpä, niinkuin luullaan, meille molemmille tutun epistolografi Euleuksen viekkauksen kautta, joka näyttää toimivan kuningas Ptolemaios Euergeteen asioissa. Koeta saada selville missä Irene on. Pelasta hänet, jos voit, hänen ryöstäjiensä käsistä ja saata hänet Memphiisen sisareni Leukipan huostaan, joka on tullihuoneessa asuvan satamapäällikön Hipparkoksen puoliso. Serapio suojelkoon sinua ja tehtävääsi."

Kun Klea palasi erakon luo, niin tämä oli juuri päättänyt kirjeensä.

Tyttö kätki ne vaatteuksensa poimuihin, sanoi ystävälleen jäähyväiset ja pysyi totisena ja tyynenä. Serapionin kostein silmin silitellessä hänen tukkaansa, lukiessaan hänelle onnentoivotuksia ja viimeksi ripustaessaan hänen kaulaansa onneatuottavan amuletin, jota hänen äitinsä oli kantanut — se oli vuorikristalli-pala, johon oli suojeleva kirjoitus.

Viipymättä hän sitten lähti temppelin porttia kohti, jonka hän ylimmäisen papin käskyn johdosta tapasi suljettuna.

Sen vartia, sairaan Philon isä, istui vartioiden sen vieressä kivipenkillä.

Klea pyysi ystävällisesti häntä sitä avaamaan, mutta huolellinen vartia ei täyttänyt heti hänen pyyntöään, vaan muistutti hänelle Asklepiodorin ankaraa käskyä ja kertoi, että noin kolme tuntia sitten ylhäinen Roomalainen oli pyrkinyt temppeliin, vaan oli ylimmäisen papin erityisen määräyksen johdosta kuitenkin käsketty pois. Hän oli myöskin kysynyt Kleaa ja luvannut palata huomenna.

Kun Klea kuuli tämän sanoman, veri tulvaili hänen päähänsä ja kasvoihinsa.

Saattoiko Publius yhtä vähän olla häntä ajattelematta, kuin hän Publiusta?

Oliko Serapion nähnyt oikein?

"Eroksen nuoli," tämä erakon lause lensi, niin kuin sekin olisi ollut siivekäs nuoli, hänen sydämensä ja mielensä läpi ja peloitti häntä, vaan tuntui kuitenkin samalla niin suloiselta, mutta ainoastaan muutamaksi hetkeksi, sillä pian hän taas alkoi ankarasti paheksua omaa heikkouttaan ja kauhistuen hän ajatteli, että hän oli lähestymäisillään tuota julkeata miestä ja menemäisillään hänen luokseen.

Hän käsitti täydelleen tehtävänsä kauheuden, ja jos hän silloin olisi kääntynyt, niin hän kyllä olisi voinut puolustaa itseänsä, sillä olihan temppelin portti suljettu eikä sitä saanut avata kellekään ei edes hänelle itselleenkään.

Tuokion tämä viekoitteleva ajatus häntä miellytti, mutta niin pian kun hän jälleen ajatteli Ireneä, hänen päätöksensä oli luja, ja lähestyksen portinvartiaa hän sanoi jyrkästi:

"Avaa viipymättä minulle portti, sillä sinä tiedät ett'ei minulla ole tapana tehdä eikä vaatia mitään väärää. Minä siis pyydän sinua heti työntämään salvat edestä pois."

Mies, jolle Klea oli tehnyt niin paljon hyvää, ja jolle ylhäinen Imhotepos lääkäri viimeksi tänään oli sanonut, että Klea oli hänen talonsa hyvä henki ja että hänen piti kunnioittaman häntä, niinkuin jumaluutta, totteli, vaikkapa arvellen ja hitaastikin, Klean käskyä.

Raskas salpa lensi edestä, vaskinen ovi aukesi, ruukunkantajatar astui ulos, heitti tumman hunnun päähänsä ja alkoi kulkea.

SEITSEMÄSTOISTA LUKU.

Molemmiin puolin sphinkseillä kaunistettu, kivetty tie vei Serapiin kreikkalaisesta temppelistä kallioon hakattuihin Apishautoihin sekä niitten viereen ja yli rakennettuihin temppelirakennuksiin ja kappeleihin. Näissä palveltiin osirilaista eli kuollutta Apishärkää, jota koko sen elin-aikana oli hoidettu ja rukoiltu Memphiissä, Ptah jumalan temppelissä. Kuolemansa jälkeen tälle erityisistä merkeistä tunnettavalle pyhälle eläimelle pidettiin erinomaisen kalliit hautajaiset ja sitä kutsuttiin sitten ylösnousseksi Ptah'ksi ja pidettiin Osiriin sielun kuvana, jonka synnyttävän voiman kautta muka kaikki kuolleet ja kaikki katoavaiset, niin kuin kuollut ihminen, lakastunut taimi ja myöskin laskeutuneet taivaan kappaleet, uudelleen sikisivät ja syntyivät uuteen elämään.

Sitä muutosta, jonka alaisena näennäisesti katoava olento oli muodostuessaan toisen muotoiseen uuteen olemistilaansa, edusti Osiris-Apiksen rinnalla kunnioitettu Osiris-Sokari, ja egyptiläiset papit vallitsivat egyptiläiseen kuosiin rakennetuissa temppeleissään, jotka jo vanhaan aikaan olivat pystytetyt pyhien härkien hautaholvien päälle.

Mutta myöskin Memphiisen asettuneet kreikkalaiset Serapiin palvelijat, jonka jumaluuden Ptolemaiokset olivat Aasiasta tuoneet Niilin laaksoon antaakseen helleniläisille ja egyptiläisille

alamaisilleen kunnioituksen esineen, jonka alttarin ääressä he saattaisivat yhtyä yhteiseen rukoukseen, hekin uhrasivat, noudattaen ruhtinattensa esimerkkiä, mielellään Osiris-Apikselle, joka ei ainoastaan nimensä vaan myöskin sisällisen merkityksensä puolesta ollut läheistä sukua Serapiille.

Kreikkalaiseen malliin rakennettujen kappeliin edustalla niiden egyptiläisten temppelien ulkopuolella, joissa kiviset härän kuvat olivat, he toimittivat Osiiriksi muuttuneen Apiin palvelusta ja tahtoivat mielellään päästä käsittämään sen olennon korkeampaa merkitystä; tarkoittivathan heidän kaikki kotimaisetkin uskonnolliset mysteriuminsa sielun kuolemattomuutta ja sen tulevaista kohtaloa.

Samoin kuin kaksi vastakkain olevaa kaupunkia ovat sillalla yhdistetyt, samoin Serapiin kreikkalaista temppeliäkin, jonka palveluksessa ruukunkantajattaret olivat, yhdisti egyptiläiseen Osiris-Apiksen temppeliin kaunis kivetty juhlatie, jota pitkin Klea nyt astuskeli.

Memphiisen pääsi lyhempääkin tietä, mutta hän valitsi tämän sen tähden, että hiekkakukkulat molemmin puolin sphinkseillä koristettua tietä, josta joka päivä la'aistiin erämaan santa, peitti hänet temppeliveriensa silmäyksiltä; paras ja varmin kaupunkiin vievä tie taas kulki filosofien kuvapatsailla koristetun puoliympyrän sivuitse, joka oli uudempien Apishautojen pääsisäänkäytävän läheistössä.

Hän ei katsellut tien vieressä olevia ihmispäällä varustettuja jalopeuran ruumiita, niitä ympäröiviin muureihin kuvattuja eläinten kuvia eikä myöskään kiinnittänyt huomiotaan tumman värisiin Osiris-Apiksen temppeliorjiin, jotka suurilla luudilla lakaisivat santaa tieltä, sillä hän ajatteli ainoastaan Ireneä ja vaikeata tehtäväänsä, ja astui reippaasti eteenpäin silmät maahan luotuina.

Hän oli astunut vasta muutamia askeleita, kun häntä aivan läheltä huudettiin nimeltä ja kun hän peljästyneenä katsoi ylös, niin pieni Krates seppä seisoi hänen edessään, astui aivan lähelle häntä, tarttui hänen huntuunsa, veti sen syrjään, ennen kun hän ehti sitä estää ja kysyi:

"Mihin, tyttö?"

"Älä estä minua," Klea rukoili. "Tiedäthän, että Irene, josta niin pidät, on ryöstetty; luultavasti minä saatan pelastaa hänet, mutta jos sinä kavallat minut ja he ajavat minua takaa..."

"En minä sinua estä," vanhus keskeytti häntä, "niin, joll'eivät minun jalkani olisi niin pöhöttyneet, niin ehkä tulisin mukaasi, sillä minä en saata unhoittaa tuota rakasta tyttöä parkaa; mutta olisinpa iloinen, kun jälleen istuisin rauhassa työhuoneessani; tuntuu aivan siltä, kuin jokaisessa jäntereessäni asuisi samanlainen mestari, kuin itse olen, ja työskentelisi siinä viiloilla, vasaroilla, talttoilla ja neuloilla. Luultavasti sinä kumminkin onnistut löytämään sisaresi, sillä sukkelille naisille on jo moni seikka onnistunut, mikä viisaille miehille on liian vaikea. Mene vaan, ja vaikka he etsisivätkin sinua, vanha Krates ei sinua ilmaise."

Hän nyökkäytti ystävällisesti Klealle ja oli jo puoliksi kääntänyt hänelle selkensä, kun hän vielä kerran kääntyi ja huusi Klealle:

"Odota vielä hetkinen, tyttö, sinä saatat tehdä minulle pienen palveluksen! Minä juuri panin uuden lukon Apishautojen oveen. Työ onnistui minulle oivallisesti, mutta yhdessä avaimessa, jonka olen tehnyt, ei ole kylliksi; me tarvitsemme siihen neljä, ja ne sinun pitää tilata ylihuomiseksi Heri sepältä, joka asuu Sokarin oven edustalla — vasemmalla, kanavan yli käyvän sillan vieressä — sinä et voi erehtyä. Yhtä mielelläni kuin keksin ja valmistan uusia, yhtä vastenmielistä on minusta jäljitteleminen, ja mallin mukaan Heri osaa tehdä työtä yhtä hyvin kuin minäkin. Joll'eivät jalkani estäisi, niin minä itse ilmoittaisin miehelle asiani, sillä joka aina puhuu toisen suun kautta, sitä usein ymmärretään väärin ja monesti ei ymmärretä ollenkaan."

"Minä kyllä mielelläni otan asiasi toimittaakseni," Klea vastasi sillä aikaa, kun seppä istuutui erään sphinksin jalustalle tien viereen, otti käteensä sivullaan riippuvan nahkaisen repun ja pudisti sen sisällön helmaansa.

Muutamia viiloja, talttoja ja nauvoja, sitten avain ja viimeksi terävä, suippea veitsi, jolla Krates oli leikannut syvennyksen puuhun lukkoa oveen sovittaessaan, putosi sepän helmaan. Muutamilla viilanvedoilla hän vielä paranteli Memphiin käsityöläiselle vietävää mallia ja sitten hän totisena maristen ja käännellen päätään sinne tänne sanoi:

"Sinun täytyy kumminkin vielä kerran seurata minua ovelle, sillä minä vaadin muilta tarkkaa työtä ja minun täytyy sen tähden olla ankara itseänikin kohtaan."

"Mutta minun pitäisi ennen hämärää päästä Memphiisen," Klea rukoili.

"Koko työ kestää ainoastaan muutaman silmänräpäyksen ja, jos sinä ojennat minulle kätesi, niin joutuu matka kahta nopeammin. Tässä ovat, viilat ja tässä on veitsi."

"Anna se minulle," Klea pyysi. "Tämä terä on terävä ja kirkas ja, kun minä sitä katselen, niin se ikään kuin pyytää minua ottamaan sitä mukaani. Luultavasti minä kuljen yöllä yksinäni erämaan halki."

"Ja," seppä keskeytti häntä, "heikkokin tulee voimakkaaksi, jos hänellä on ase. Ota vaan, lapseni, veitsi, mutta ole varovainen, ett'et vahingoita sillä itseäsi. Anna tartun käteesi ja nyt eteenpäin, mutt'ei kumminkaan niin joutuisasti."

Klea vei sepän sille ovelle, jota hän tarkoitti, katseli ihmetellen, miten varmasti salpa lensi esille, kun oven puoliskot suljettiin ja miten helposti avain sen jälleen työnsi pois, vei sitten Krateen takaisin sphinksin luo, jonka ääressä hän oli hänet tavannut, ja pitkitti kulkuaan mitä joutuisimmin askelin, sillä aurinko oli jo jotensakin alhaalla ja näyttipä melkein mahdottomalta ehtiä Memphiisen ennen sen mailleen menoa.

Erään ravintolan läheistössä, jossa sotamiehillä ja huonolla roistoväellä oli tapana vierailta, kohtasi häntä juopunut orja.

Pelotta hän astui tätä vastaan ja hänen sivuitseen, sillä hänen vyötäisillään oleva puukko, jonka kahvalle hän pani kätensä, rohkaisi hänen mieltään, ja hänestä tuntui niin, kuin hän sen kautta olisi saanut kolmannen käden, joka oli voimakkaampi ja peljättävämpi kuin hänen omansa.

Ravintolan edustalla majaili joukko sotamiehiä ja he joivat halusta Kakemin viiniä, jota kasvoi libyalaisen vuoriston itärinteellä.

Miehet olivat hyvin iloisia, sillä oltuaan kuukausimääriä Apishautojen ja Nekropolin temppelien vartioina, oli tänään puolen päivän aikaan äkkiä muuan diadokkein päällikkö tullut Memphiistä ja käskenyt heitä heti lähtemään liikkeelle ja ennen yön alkua tulemaan pääkaupunkiin.

Vasta seuraavana päivänä piti toisten sotilasten tuleman heidän sijaansa.

Kaiken tämän Klea kuuli kuolleitten kaupungissa olevan egyptiläisen temppelin sanansaattajalta, joka hänet tunsu ja tapasi hänet kulkiessaan Memphiisen viemään kuninkaalle Osiris-Apiin ja Sokarin papeilta kirjoitusta, jossa pyydettiin joutuisasti lähettämään uusia poislähteneitten sijaan.

Vähän aikaa hän kulki sanansaattajan seurassa, mutta kauvan hän ei jaksanut pysyä rientävän miehen rinnalla, vaan hänen täytyi jättäytyä jäljelle.

Toisen ravintolan edustalla istuivat viinin ääressä niitten sotamiesten päälliköt, joiden huuto oli kuulunut ensimmäisestä, ja katselivat kahden egyptiläisen neidon karkeloa, jotka hulluja hyppyjä tehden kaakottelivat kuin kanat ja kiinnittivät niin itseensä katsojiensa huomion, jotka käsiään taputtaen löivät heille tahtia, että nopeasti rientävä Klea pääsi hurjien veitikkojen huomaamatta heidän ohitsensa.

Heidän melunsa ja kaikki, mikä häntä maantiellä kohtasi, kauhistutti Serapiin temppelin hiljaisuuteen ja yksitoikkoiseen elämään tottunutta neitoa; sen tähden hän poikkesi syrjätielle, jonka hän myöskin tiesi vievän kaupunkiin, ja tämä haamoittikin jo illan sumun keskeltä pylväineen, linnoineen ja huoneineen.

Neljännes tunnin kuluttua olisi erämaa jo vallan hyvin saattanut olla hänen takanaan, ja hän olisi voinut saapua viljelymaalle, jonka sinivihreä peite alkoi käydä yhä tummemmaksi.

Hänen selkensä takana aurinko jo laskeutui lepoon libyalaisten vuorten taa ja pian yön pimeys häntä ympäröitsi, sillä Egyptissä hämärä on lyhyt.

Länsituuli, joka jo keskipäivällä oli herännyt, alkoi puhaltaa kovemmin ja ahdisti häntä kuumalla viimallaan sekä erämaasta pölyävällä hiekalla.

Hän päätti olevansa lähellä vettä, sillä hän kuuli ruovonpäristäjien vinkuvan ja luuli hengittävänsä kostempaa ilmaa.

Vielä muudan askel ja hänen jalkansa upposi liejuun ja hän huomasi seisovansa leveän haudan partaalla, jossa kasvoi korkeita papyruskasveja.

Syrjätie, jolle hän oli poikennut, päättyi tämän istutuksen luo, eikä hänellä ollut muuta neuvoa, kuin kääntyä takaisin ja pitkittää matkaansa vasten tuulta ja kasvuihin lentävää tomua.

Ravintolan valo osoitti hänelle, mitä suuntaa hänen oli kulkeminen, sillä kuu tosin näkyi taivaalla, mutta mustia pilviä lenteli usein sen yli ja peittivät sen ja pienemmät taivaan kappaleet pitkiksi ajoiksi.

Vielä häntä ei väsyttänyt, mutta miesten huuto ja naisten käheä melu, joka kuului ravintolasta, herätti hänessä jälleen kauhua ja inhoa.

Hän kiersi ravintolan tehden pitkän mutkan, kaalaen hiekkasärkkiä pitkin ja repien vaatteitaan orjantappuroihin ja piikkiäisiin, jotka rohkeasti olivat juurtuneet erämaahan ja siinä kasvaneet suuriksi, niin kuin rumat lapset kerjäläisen huoneessa.

Kun hän sitten riensi eteenpäin isoa tietä pitkin, tanssijattarien ilkeä nauru ja ilonrähinä yhä vielä soi hänen korvissaan.

Veri virtaili nopeammin hänen suonissaan, hänen päätänsä poltti, hän näki Irenen edessään selvän selvästi, tukka hajallaan, liehuvien vaatteiden pyörivän kuin menadin dionysiolaisjuhlissa hurjassa pyörretanssissa lentävän käsistä käsiin ja hillittömästi kirkuvan ja riemuitsevan, niitten onnettomien tyttöjen tavalla, joiden tieltä hän oli väistynyt.

Hän huolehti sisarensa tähden niin äärettömästi, ett'ei hän koskaan ennen ollut semmoista tuntenut, ja kun tuuli jälleen oli hänelle myötäinen, niin hän antoi sen kuljettaa itseään eteenpäin, kiiruhti jalkojaan nopeaan kulkuun ja riensi ympärilleen katsomatta ja Krates sepän asioita ajattelematta, ikäänkuin raivottarien ajamana kaupunkiin tietä pitkin, jonka varrelle oli istutettu puita ja jonka hän tiesi päättyvän kuninkaanlinnan porttien luo.

KAHDEKSASTOISTA LUKU.

Kuninkaan palatsin korkean portin edessä istui joukko armon-anojia, joilla oli tapana tässä odottaa aikaisesta aamusta myöhään yöhön, kunnes heitä kutsuttiin saamaan vastausta, niihin kirjoituksiin, jotka he olivat jättäneet palatsiin.

Päästyään matkansa perille Klea tunsu olevansa niin väsyksissä ja niin hämillään, että hän huomasi tarvitsevansa lepoa ja tointumista ja sentähden hän istuutui näitten joukkoon erään Ala-Egyptistä olevan akan viereen.

Tuskin hän oli ääneti tervehtien istuutunut hänen viereensä, ennen kun hänen puhelias naapurinsa laveasti selittäen alkoi kertoa, miksi hän oli tullut Memphiisen ja kuinka väärin tuomari, joka oli yhtä puolta hänen ilkeän miehensä kanssa, sillä miehet ovat aina liitossa naisia vastaan, oli tuominut häneltä kaiken, minkä hän oli naimiskontrahdissa itselleen ja lapsilleen taannut.

Kaksi kuukautta, hän jo sanoi odottaneensa aamusta iltaan korkean portin edustalla ja kuluttavansa viimeisetkin varansa kalliissa kaupungissa, mutta sama se, hätätilassa hän möisi kultakoristeensakin sillä kerran hänenkin asiansa joutuisi kuninkaan käsiin ja silloin kyllä näytettäisiin hänen ilkeälle miehelleen ja tämän rikostovereille, kessä oikeus on.

Klea kuunteli vaan osaksi tätä puhetta.

Heidän joukossaan istuessaan hänestä tuntui siltä, kuin hän olisi sellainen, joka ei voi estää toista yhä valelemistaan valelemasta vettä hänen päänsä päälle.

Viimeinkin hänen naapurinsa huomasi ettei uusi tulokas laisinkaan kuunnellut hänen valituksiaan, työkkäsi häntä kädellä kylkeen ja sanoi:

"Sinä näytät ainoastaan mieltävän omia asioitasi, luultavasti ne eivät ole semmoisia, että niitä saattaa muille kertoa. Mitä minuun tulee, niin on asian laita sen suhteen parempi."

Ääni, jolla tämä lausuttiin, oli niin yksitoikkoinen ja sen ohessa niin kimakka, että Kleasta tuntui vaikealta sitä kuunnella, ja hän nousi nopeasti ylös lähestyäkseen porttia.

Hän sai muutaman tylyn sanan naapuriltaan; mutta siitä hän ei ollut millään, vaan veti huntunsa tiukemmalle kasvojensa eteen ja astui kuninkaan palatsin portin kautta laveaan, piki-astioilla ja tulisoitoilla kirkkaasti valaistuun pihaan, jossa vilisi jalkamiehiä ja ratsuväkeä.

Kenties portinvartia ei ollut häntä huomannut, tahi ehkä hän oli hänen ylevän astuntonsa vuoksi estämättä päästänyt hänet ohitse kulkemaan, ja ne monet aseelliset miehet, joiden ohi hän nyt kulki, näyttivät olevan niin omiin asioihinsa kiintyneinä, ettei kukaan heistä pitänyt hänestä väliä.

Kapeassa, toiseen pihaan vievässä, lyhdyillä valaistussa, käytävässä muuan ratsastaja Philobasilisteiksi kutsutuista henkivartioista kohtasi häntä, tämä oli nuori uhkarohkea veitikka, keltaiset saappaat jalassa, rautapaita punaisen asetakin päällä; tämä huomasi hänet, koetti tunkea

hätä muurin ja hevosen väliin ja ojensi kätensä vetääkseen hunnun hänen kasvoiltaan; mutta Klea vältti häntä ja ojensi käsiään torjuakseen niillä ratsun päätä, joka melkein koski häneen.

Ratsastaja, jota tämän pelko huvitti, huusi hänelle:

"Pysy vaan paikoillasi; ei se ole vihainen."

"Hevosesiko vai sinä?" Klea kysyi ja niin totisella, syvällä äänellä, että henkivartija hetkeksi joutui hämille ja siten antoi hänelle aikaa poistumaan hevosen läheisyydestä.

Mutta neidon terävät sanat olivat suututtaneet nuorta pahantapaista veitikkaa, ja kun hänellä itsellään ei ollut aikaa tätä seurata, niin hän kuitenkin yllyttäen huusi muutamille kyprolaisille sotamiehille, joiden sivu huolestunut tyttö tahtoi käydä:

"Katsahtakaa edes kerran tytön hunnun alle, kumppanit, ja jos hän on yhtä kaunis, kuin hän on solakka varreltaan, niin toivotan teille onnea saaliistanne."

Nauraen hän painoi raudikkonsa kupeita sääriällään ja ajoi hitaasti pois, sillä aikaa kuin kyprolaiset tahallaan antoivat Klean astua toiseen pihaan, joka oli vielä kirkkaammaksi valaistu, kuin ensimmäinen, siellä julkeasti hänet ympäröidäkseen.

Avuttoman ahdistetun tytön veri hyytyi hänen suonissaan, ja vähän ajan kuluessa ei hän nähnyt muuta kuin hurjan sekasorron välkkyviä silmiä ja aseita, partoja ja käsiä, kuuli ainoastaan sanoja ja ääniä, joita hän ei ollenkaan käsittänyt, eikä niistä muuta tiennyt, kuin että ne olivat törkeitä, kauheita, luultavasti kuolemaakin ja kadotusta tuottavia.

Hän oli pannut käsivartensa ristiin rinnalleen, mutta nyt hän ne kohotti peittääkseen niillä kasvojaan, sillä hän tunsu voimakkaan kouran tempaavan hunnun hänen päästään.

Tämä raaka teko muutti hänen kauhistuksensa vihaksi, ja mittailten säihkyvin silmin partaista vastustajaansa hän huusi:

"Hävetkää te, jotka kuninkaan omassa pihassa susien tavalla ahdistatte turvatonta naista, jotka rauhallisessa paikassa revitte hunnun neidon päästä. Teidän äitinne häpeäsivät teitä ja teidän sisarenne huutaisivat teille, hyi, niinkuin minä nyt teen."

Klean ylhäisestä kauneudesta hämmästyneinä, hänen silmiensä tuimasta loistosta ja hänen liikutuksesta vapisevan äänensä syvästä soinnusta peljästyneinä, kyprolaiset peräytyivät ja sama hurja veitikka, joka oli temmannut häneltä hunnun, lähestyi häntä ja sanoi:

"Kukapa huonosta hunnusta viitsisi noin suuren melun nostaa! Jos rupeat minun kullakseni, niin ostan sinulle uuden ja vielä toisen lisäksi!"

Sen ohessa tämä koetti kietoa kätensä hänen ympärilleen, mutta Klea tunsu tämän koskettaessa häntä, verensä pakenevan poskiltaan ja purppuran punaisena tulvailevan silmiinsä, ja samassa hänen kätensä, vastustamattoman sisällisen voiman pakoittamana, tarttui veitsenkahvaan, jonka Krates seppä oli hänelle lainannut, ja huusi heiluttaen sitä vapisevin käsin korkealla ilmassa:

"Päästä minut irti, tahi Serapiin nimessä, jonka palveluksessa minä olen, pistän sinun kuoliaaksi."

Sotilas, jota näin uhattiin, ei ollut mies, joka peljästy vaimon kädessä olevasta rautapalasesta, vaan hän tarttui äkkiä hänen ranteesensa ottaakseen häneltä aseensa pois; mutta vaikka Klean täytyi pudottaa veitsi, niin hän kuitenkin taisteli häntä vastaan vapauttaakseen itseään hänen kouristaan, ja tämä miehen taistelu naista vastaan, joka kumminkin näytti arvokkaammalta, kun mitä hänen huono sukunsa osoitti, näytti useimmista kyyprolaisistakin niin häpeälliseltä ja kuninkaan palatsissa niin sopimattomalta, että he vetivät toverinsa pois Klean luota, sillä välin kun taas toiset tulivat voimakkaasti itseään puolustavalle tappelijalle avuksi.

Klea seiso i läähöttäen keskellä meluavaa käsikahakkaa.

Hänen maahan heitetty vastustajansa piti, oikealla kädellä itseään puolustaessaan tovereitaan vastaan, vasemmalla yhä vielä hänen ranteestaan kiinni, ja Klea koetti voimalla ja viekkaudella temmata sitä irti, sillä keskellä suurinta vaaraa ja kiihkoa tuntui hänestä, kuin äkillinen tuulenpuuska olisi karkoittanut kaiken pelon hänen sydämestään, ja uudestaan hän tunsu kykenevänsä selvään ja tyynesti tarkastamaan tilaansa.

Jos hänen kätensä olisi ollut vapaa, niin hän kyllä olisi voinut käyttää edukseen vastustajiensa taistelua ja murtautua jostakin harvemmasta paikasta heidän rivinsä lävitse.

Kahdesti, kolmasti jopa neljästikin hän koetti nopean tempauksen kautta riuhtaista rannettaan

vastustajansa sormista, mutta aina turhaan.

Äkkiä kuului hänen altaan kova, pitkäveteinen, palatsin pihan muureissa kaikuva hätähuuto, ja samassa hän tunsu vastustajansa sormien hitaasti ja vähitellen irtaantuvan hänen kädestään, kuin sandaalin hiihnat, jotka lääkäri varovaisesti irroittaa nurjahtaneen nilkan ympäriltä.

"Hän on saanut saatavansa," vanhin kyprolaisista huusi, "sitte huudetaan ainoastaan kerran elämässä! Todellakin, syvälle yhdeksannen kylkiluun alle on puukko tunkeutunut! Mitä hulluja! Sehän on taas sinun töitäsi, Lykos, sinä sen riivattu susi!"

"Hän puri taistelussa syvän haavan sormeeni..."

"Ja alati te revitte toisianne ainoastaan naisten tähden," vanhus keskeytti muut, hänen puolustuksestaan huolimatta. "En minäkään aikoinani paremmin käyttänyt eikä kukaan sitä voi muuttaa! Pois nyt, sillä jos epistrategi saa kuulla, että meidän kesken taas on oltu puukkosilla..."

Kyprolainen ei vielä ollut puhunut loppuun, ja hänen maamiehensä vielä paraillaan olivat kumppaninsa ruumiin ylösnostamisen puuhissa, kuin joukko vartioväkeä suljetuin rivin hyökkäsi pihaan siitä käytävästä, jonka edustalla taistelu neidon tähden oli syttynyt, ja sulki tien pakenemaan valmiilta, sillä sen porttikäytävän kautta, jossa ratsumies oli ahdistanut Klean, täytyi jokaisen kulkea, joka tahtoi päästä ulos.

Kaikki muut toisesta linnanpihasta vievät käytävät veivät visusti vartioituihin puutarhoihin ja kuninkaan palatsin varsinaisiin rakennuksiin.

Meluava taistelu ja haavoitetun huuto olivat kutsuneet vartioväkeä, kohta kyprolaiset ja tyttö olivat heidän keskellään ja heidät vietiin syrjäkatua pitkin vankihuoneen pihaan.

Lyhyen tutkinnon jälkeen vietiin kiinni joutuneet miehet vartioituina falangeihinsa, mutta Klea seurasi mielellään vartioiden päällikköä heikommin valaistuun osaan vankihuoneen pihaa, sillä hän tunsu hänet erakon veljeksi Glaukukseksi ja tämä taas tunsu hänen sen miehen tyttärekseksi, joka hänen isänsä oli hyväksi tehnyt ja uhrannut kaikki, ja myöskin hän oli usein tervehtinyt Kleaa Serapiin temppelissä ja puhellut hänen kanssaan.

"Mitä vaan voin," tämä sanoi, joka oli veljeään pitempi, mutta hoikempi, luettuana erakon kirjeen ja Klean vastattua koko joukon kysymyksiä, "minkä voin, sen teen ilolla sinun ja sisaresi puolesta, sillä en ole unhottanut, mitä me olemme velkaa teidän isällemme; mutta minä surkuttelen sinua että olet antautunut semmoisiin vaaroihin, sillä aina on kauniin neidon vaarallista kulkea tähän palatsiin myöhään illalla, erittäinkin tänäpäivänä, sillä pihassa ei ainoastaan vilise Philometorin, vaan myöskin hänen veljensä sotamiehiä, jotka ovat tulleet tänne hallitsijansa syntymäpäiväjuhliin. Miehiä on hyvin kestitty, ja sotilas, joka on uhrannut Dionysukselle ahdistaa Eroksen ja Aphroditen lahjoja, missä vaan niitä tapaa. Veljeni Roomalaiselle, Publius Cornelius Scipiolle menevästä kirjeestä minä heti olen pitävä huolta, mutta saatuasi hänen vastauksensa, tekisit viisaammin, jos antaisit viedä itsesi minun vaimoni tahi sisareni luo, jotka asuvat kaupungissa, ja toisen tai toisen luona odottaisit aamua. Täällä et sinä saata viipyä hetkeäkään huomatuksi joutumatta, minun poissa ollessani. — Kuinka voisinkaan.... Niin! Ainoa turvallinen paikka, jonka sinulle voin tarjota, on tuo vankihuone. Huone, johon rikoksen tehneitä alapäälliköitä suljetaan, on aivan tyhjä, ja siihen minä sinut vien. Sitä pidetään siistinä ja siellä on penkkikin."

Klea seurasi aivan lähellä olevaan vankihuoneeseen Glaukusta, jota, niinkuin hänen kiireisistä liikkeistään selvään näkyi, oli keskeytetty tärkeistä toimistaan, pyysi häntä tuomaan Roomalaisen vastausta niinpian kuin mahdollista, sanoi mielellään tyytyvänsä pimeässä olemaan, koska hän huomasi lampun valon saattavan häntä ilmaista sekä koska hän ei peljännyt pimeätä, antoi sen jälkeen sulkea oven.

Kun hän kuuli rautasalpojen ratisten tunkeutuvan vaikeisiin sijoihinsa, niin hiljainen värähdys virtaili hänen lävitseen, ja vaikka huone, jossa hän oleskeli, ei ollut huonompi eikä pienempi, kuin hänen omansa ja sisarensa huone Serapiin temppelissä, niin hän oli kuitenkin huolestuneena, ja hänestä tuntui, kuin joku käsittämätön seikka estäisi häntä hengittämästä, kun hän itsekseen mietti sitä, että hän oli suljettuna, ja ett'ei hän vapaasti saanut käydä sisälle ja ulos.

Yhden ainoan valaistuun pihaan päin olevan ristikoilla varustetun ikkuna-aukon kautta heikko valo tunkeutui hänen vankihuoneensa ja näytti hänelle pienen palmusauvoista tehdyn penkin, jolle hän istuutui, haluten lepoa, jonka puutteessa hän niin suuresti oli.

Jokainen vastenmielisyyden tunne katosi hänestä uuden virkistävän tunteen herätessä, ja jo alkoi hänen äsken kokemaansa kauheaan muistoon sekaantua iloisempia toiveita, ja kun liike vankihuoneen kohdalla alkoi käydä vilkkaammaksi ja sen ulkopuolelta kuului hevoisten töminää ja komentohuutoja.

Hän nousi penkiltä ja näki noin kahdenkymmenen ratsumiehen, joiden kultaisissa kypäreissä ja rautapaidoissa lamppujen valo välkkyi, tyhjentävän hänen edessään olevan lavean pihan ihmisistä. He ajoivat väkeä edestään, niinkuin liekit metsäriistaa palavalla kankaalla, tunkivat heidät toiseen pihaan, ja ajoivat heidät sieltä samalla tapaa kuin ensimmäisestäkin. Ainakin kuuli Klea siellä kuten edellisessäkin pihassa kovasti huudettavan "Kuninkaan nimeä!"

Vihdoinkin ratsumiehet palasivat takaisin ja asettuivat kymmenittäin molempien pihaan vievien käytävien luo vartijoiksi.

Kleassakin tämä outo näytelmä herätti huomiota, ja kun muuan jalo ratsu, lyhdyn valon häikäisemänä pelästyi ja hypähti syrjään ja yhä karkasi pystyyn ja oli vähällä heittää ratsastajansa seljästään, ja kun tämä taas hillitsi sitä ja pakotti sitä pysymään paikoillaan, niin makedonialainen sotilas muuttui hänen silmissään Publiukseksi, joka varmaankin taisi hillitä ratsua yhtä hyvin kuin tämä.

Tuskin henkivartiat olivat saaneet pihan ihmisistä täydelleen tyhjäksi kun eräs uusi seikka veti Klean huomion puoleensa.

Ensiksikin hän kuuli vankilansa viereisistä huoneista askeleita, sitten tunkeutui kirkkaita valonsäteitä ohuen seinän rakojen läpi, joka erotti hänen olopaikkansa viereisestä huoneesta, sitten suljettiin hänen ikkunansa viereiset aukot raskailla luukuilla, sitten vedettiin penkkiä ja tuolia esille ja pantiin erilaisia esineitä pöydälle, mutta viimeinkin temmattiin viereisen huoneen ovi auki ja paiskattiin kiinni niin voimakkaasti, että hänenkin huonettaan sulkeva portti ja penkki, jonka viereen hän oli asettaanut, tärähtivät.

Samassa joku huusi syvällä, sointuisalla äänellä, huusi kovasti sydämen pohjasta nauraen.

"Tuo peili tänne; tuo, Euleus! Taivaan nimessä, minä en näytä vankilan ruokaa syöneeltä, mutta kyllä semmoiselta jonka suuri kallo ei ole hyviä neuvoja vailla, semmoiselta, joka ainoalla nyrkin iskulla musertaa kuoliaaksi vastustajansa ja joutuisasti kuluttaa kaiken saaliin, ennen hirteen joutumistaan ja nauttiakseen joka tuntina kokonaisen päivän nautinnot. Niin totta kuin olen Euergetes, oli minun enoni Antiochus oikeassa kun hän halusi oleskella kansan joukossa.

"Nuo loistavat nuket, jotka ympäröivät meitä kuninkaita, koristelevat puhettaan ilmaistessaan voimakkaampaa tunnetta samoin kuin he ruumiinsa eri osiin ripustavat kaikenlaisia hetaleita ja riepua, ja oikeinpa päätä huimaisee kun ajattelee, että pitää mielessään mieltä jokaista sanaa, jonka kuulee, ja voi! kuinka monta sanaa ihmisen sentään pitää kuulla, ett'ei häntä pelättäisi. Paljon parempi on sitä vastoin tämän roistoväen laita, joka jo luulee olevansa hyvin puettuna, jos nukkavieru vyöliina riippuu sen ruskeilla vyötäisillä.

"Kun tuommoiselle alastomalle viisaalle, jolla on koko omaisuutensa yllään, toinen hänen vertaisistaan sanoo, hänen olevan koiran, niin tämä vastaukseksi lyö häntä nyrkillä naamaan, ja kuinka saattaisikaan selvemmin menetellä! Jos hänelle sitä vastoin sanotaan, hänen olevan kunnan miehen, niin hän suoraan uskoo niin olevan ja hän onkin aivan oikeassa sitä uskoessaan.

"Näitkö, miten tuo lyhytläntä, pystynokkainen ja vääräsäärinen pikku mies, joka on yhtä leveä kuin pitkäkin, mielihyvistä irvistellen näytteli hampaitaan, ylistäessäni hänen tarkkaa kättään? Sillä tavalla hyena nauraa, ja jokainen kunnan perheen-isä kutsuisi tätä poikaa jumalattomaksi roistoksi, mutta kuinka suuressa arvossa häntä taivaalliset pitänevätkään, kun ovat panneet hänen kuonoonsa niin virheettömät hampaat ja sallineet niiden onnellisesti pysyä paikoillaan viisikymmentä vuotta, sillä niin vanha tuo kunnan mies varmaankin on! Jos tämän veitikan puukko taittuu, niin hän puree uhrinsa hampaillaan kuoliaaksi, niinkuin kettu sorsan, tahi musertaa sen luut murskaksi nyrkeillään."

"Mutta hallitsijani", Euleus eunukki vastasi kuivasti ja omituisen totisena Euergetes kuninkaalle, sillä hän oli tullut tämän kanssa Klean olopaikan viereiseen huoneeseen, "mutta ohut ja sileätukkainen egyptiläinen, vaikka onkin pieni ja kuiva, on vielä luotettavampi, kestävämpi ja notkeampi, ja sentähden myöskin toveriaan kallisarvoisempi. Toinen syöksyy saaliinsa kimppuun pauhaten niinkuin katolta putoava kallonlohkare, toinen taas painaa äkkiarvaamatta myrkyhampaansa lihaan, niin kuin hiekkaan kätkeytynyt kyykäärme. Kolmas, josta minä toivon paljon hyvää, on toissapäivänä minun tietämättäni mestattu, mutta sekin pari riittää, jota omin silmin armollisesti suvaisit tarkastaa. Heidän ei tarvitse käyttää puukkoa eikä peitseä, vaan he tulevat hyvin toimeen ansoilla, koukuilla ja myrkytetyillä neuloilla, jotka tekevät kyykäärmeen puremien kaltaisia haavoja. Näihin poikiin kyllä saattaa luottaa."

Taas Euergetes naurahti kovasti ja huusi:

"Sitä arvostelua! Aivan kuin nämät verikoirat olisivat tragediojen näyttelijöitä, josta toinen tulisuuksiensa ja pathoksensa, toinen hienon käsityksensä kautta tekee paremman vaikutuksen.

"Sitä minä kutsun ennakkoluuloista vapaaksi tuomioksi!

"Mutta miksi ei voisi murhaamisessakin olla suuri?"

"Mistä surmasilmukasta sinä olet pelastanut toisen kaulan? Miltä mestaus lavalta sinä toisen pään löysit?"

"Ne hetket, joina uutta huomaa, ovat onnen hetkiä ja, Herkuleen nimessä, minä en koko i'ässäni ole vielä kohdannut noitten miesten vertaisia. Enkä minä kadu, käyneeni heidän luonaan ja seurustelleeni heidän kanssaan, ikäänkuin olisin heidän vertaisensa."

"Ota nyt rikkonainen takki päältäni, ja auta minua vaatteita muuttaessani. Ennenkuin menen juhla-aterialle, heittäydyn sitäpaitse pikimmiltään kylpyyn, sillä kaikkia jäseniäni kutkuttaa; minusta tuntuu siltä kuin minä olisin likoontunut heidän läheisyydestään."

"Tuossa ovat vaatteeni ja sandaalini. Pane ne ylleni ja kerro samalla miten sinä viekoittelit Roomalaisen verkkoon."

Klea käsitti jokaisen sanan tästä kauheasta keskustelusta ja painoi kauhistuen kädellään otsaansa sillä hänestä oli vaikea uskoa niiden hirmuisten kuvien todellisuutta, joita hän täällä oli nähnyt.

Valvoiko hän vai oliko hän hirmuisen unen vallassa?

Hän ei tiennyt sitä ja käsitti tuskin puoliakaan kaikesta siitä, mitä kuuli, kunnes Roomalaisen nimi mainittiin.

Ikään kuin ohuen ja terävän miekan pisto olisi kohdannut hänen aivojaan ja lävistänyt ne vinosti oikealta vasemmalle, siltä hänestä tuntui kun hänen mieleensä äkkiä juolahti, että häntä, Publiusta vastaan Euleuksen raivoavia ihmis-asussa olevia petoja piti ärsyttämään, ja taas hänen sielunsa saavutti täyden selvyden, hirmuisinta kauheinta nähdessään.

Hän hiipi hiljaan sen väliseinän ra'on luo, josta levein valonsäde tunki hänen pimeään huoneesensa, asetti korvansa lähelle sitä ja, niinkuin erämaahan nääntymäisillään oleva imee inhoittavaa vettä suolaisesta rapakosta, niin hänkin kuunteli, ollen kauheassa jännityksessä, tavu tavulta sitä kertomusta, minkä eunukki kertoi rikolliselle herralleen, tämän usein keskeyttäessä häntä muistutuksilla, hyväksymistä ilmaisevilla sanoilla tahi lyhyillä naurahduksilla.

Se, minkä hän kuuli oli kyllä omiaan häntä hämille saattamaan, mutta mitä selvempiä tosi-asioita se koski, jota hän kuunteli, sitä tarkemmin hän jännitti korviaan, sitä lujemmin hän hallitsi ajatuksiaan.

Klean nimessä Euleus oli käskenyt Roomalaista keski-yön aikaan tulemaan erämaahan Apishautojen läheisyyteen kohdataksensa häntä.

Eunukki kertoi ne sanat, jotka hän tätä tarkoitusta varten oli kirjoittanut savitaululle, ja jolla pyydettiin Publiusta aivan yksin tulemaan mainittuun paikkaan, sillä temppeleissä hän muka ei uskaltanut puhella hänen kanssaan. Viimeksi pyydettiin häntä taulun takapuolelle piirtämään vastaustaan.

Klea olisi, kuullessaan nämä sanat, jotka konna pani hänen suuhunsa, mieluummin nyhkynt ääneensä sielun tuskasta, häpeästä ja mielihahasta, mutta silloin hänen kaikin mokomin oli pitäminen korvansa auki, sillä Euergetes kysyi hirmuiselta välikappaleeltaan:

"Ja mimmoinen on Corneliolaisen vastaus?"

Eunukki taisi varmaankin ojentaa kuninkaalle savitaulun, sillä jälkimmäinen naurahti taas ääneensä ja huusi:

"Hän menee siis ansaan, tulee viimeistään puoli tuntia keski-yön jälkeen ja lähettää Klealle terveisiä tämän sisarelta Ireneltä. Hän harjoittaa rakkautta ja viettelemistä oikein suuressa määrin ja ostaa ruukunkantajattaret parittain, niin kuin kyyhkysia torilta tahi sandaalia suutarin puodista."

"Katsopas vaan miten tuo houkkio kirjoittaa kreikkaa! Näitä muutamia sanoja kirjoittaissaan hän tekee kaksi virhettä, kaksi oikeata koulupojan pukkia!"

"Poika veitikalla on tänään ollut liian onnellinen päivä, voidakseen vielä odottaa onnellista iltaakin, sillä jumalilla on se paha tapa, että he kauvan suosikkiaan hyväilyään, pusertavat kätensä syöväksi nyrkiksi."

"Amasthean sarvesta on tänään vuotanut onnea hänen päälleen: ensiksi hän kaappasi minulta aivan nenäni edestä pikku Hebeni, kaikkien Irenejen Irenen, jonka minä huomenna toivoin periväni häneltä,

sitten hän sai minulta lahjaksi paraat kyreneläiset ratsuni ja samalla mielittelevän vakuutuksen minun kalliista ystävydestäni, sitten minun kaunis sisareni otti hänet vastaan, ja tasavaltaisen sydäntä miellyttää enemmän kuin luulisikaan se, että ruununkantaja on armollinen hänelle, ja lopuksi kutsuu häntä salaiseen kohtaukseen hänen viehättävän kultansa sisar, joka, jos sinä Zoë puhut totta, on kaunotar ja vielä suuremmoisen kaunis.

"Siinä on tämän matosen maailman asukkaalle yhden ainoan päivän varaksi, joka pian päättyy, kun se kerran on alkanut, liiaksikin hyvää, ja oikeus vaatii että me käymme kohtalolle avuksi ja taitamme tämän unikukan, joka pyrkii veljiään ylemmäksi. Tuhansilla, joille käy huonommin, olisi syytä valittaa syrjään-jäämisestään."

"Ilokseni minä näen sinun olevan hyvällä tuulella," Euleus sanoi.

"Olen sellaisella, kuin olen," kuningas häntä keskeytti. "Minä luulen iloista laulua laulaneeni ainoastaan pimeässä mieltäni rohkaistakseni. Jos minä olisin paremmassa sovussa sen kanssa, mitä muut ihmiset kutsuvat levottomuudeksi niin kyllähän minulla olisi syytä pelätä puolestani, sillä siihen taisteluun, jonka olemme alkanut, minä olen pannut ruunuja enemmänkin alttiiksi.

"Vasta huomenna ratkaistaan, onko peli voitettu vai menetetty, mutta sen minä tiedän jo tänäpäivänä, että minä mielummin näen vehkeeni Philometoria vastaan ja toiveeni molempien Egyptien ruunujen suhteen menevän hukkaan, kuin juonemme Roomalaisen henkeä vastaan, sillä ennenkuin tulin kuninkaaksi, olin ihminen, ja pysyisinkin sinä, jos minun ainoastaan kahdella jalalla seisova valtaistuimeni nyt murtuisi minun painoni alla.

"Minun hallitsija-arvoni on ainoastaan puku, vaikka kyllä kallein kaikista puvuista. Joka sitä sokaisee tahi vahinkoittaa, sille minä aivan hyvin saatan antaa anteeksi, jos anteeksi antaminen laisinkaan on minun asiani, mutta joka liian lähelle lähestyy Euergetes ihmistä ja uskaltaa loukata tätä ruumista ja sielua, joka on siihen kätkeyty, ja tehdä tyhjäksi, mitä hän haluaa ja vaatii, sen minä säälimättä tallean maahan, sen minä tahdon repiä palaisiksi! Roomalaisen tuomio on ratkaistu, ja jos sinun murhamiehesi tekevät tehtävänsä ja jumalat tyytyvät uhriin, jonka minä teurastutan heille auringonlaskun aikaan tehtäväni onnistumiseksi, niin Publius Cornelius Scipio on kahden tunnin kuluttua vuodattanut verensä.

"Hän on oikeutettu nauramaan Euergetes ihmiselle, mutta sentähden on minulla ihmisenä oikeus ja kuninkaana myöskin täysi valta, pitää siitä huolta, että tämä on hänen viimeinen naurunsa. Jos voisin murhata Rooman, niin se minua ilahuttaisi, sillä Rooma yksin estää minua olemasta suurin aikamme suurista kuninkaista, mutta huomenna saan minä tuntea vielä suurempaa iloa kuullessani, että raatelevat pedot ovat rikki repineet Publius Cornelius Scipion ja hänen ruumiinsa on niin silvottu ettei hänen oma äitinsä voisi häntä tuntea, kuin jos sanansaattaja toisi sanoman, että Karthago on murtanut Rooman vallan."

Euergetes oli lausunut nämä viimeiset sanat äänellä, joka ukkoisen jyrinän tavoin raju-ilman äkkiä puhjetessa jymisi yhä kovemmin, syvemmin ja kiivaammin.

Kun hän vihdoinkin vaiken, Euleus sanoi:

"Tätä iloa, hallitsijani, eivät kuolemattomat sinulta estä. Ne oivat miehet joita sinä armollisesti suvaisit käydä katsomassa, osaavat pilkkaansa yhtä tarkkaan kuin Zeus ukon nuoli, ja koska me Roomalaisen ratsujen hoitajan kautta tiedämme, mihin hän on kätkenyt Irenen, niin tämä yhtä vähän pääsee käsistäsi, kuin Ylä- ja Ala-Egyptin ruunu. — Salli minun nyt panna viitta ympärillesi, ja sitten ilmoittaa henkivartijoille, että he ympäröivät sinua asuntoosi palatessasi."

"Vielä yksi asia," kuningas huusi pidättyessään eunukkia. "Apishautojen luona on aina sotajoukkoja, joiden tulee vartioida pyhiä paikkoja; eivätköhän ne ole sinun ystäväsi tiellä?"

"Minä olen", Euleus vastasi, "kutsuttanut kaikki sotamiehet ja aseelliset vartijat viimeiseen mieheen asti Memphiisen ja antanut viedä heidät valkean muurin luo. Varhain huomenna, ennenkuin sinä ryhdyt toimeen, lähetetään heidän siaansa voimakkaampi osasto, ettei se täällä suurentaisi veljesi joukkoja, kun taisteluun ryhdytään."

"Minä kyllä olen palkitseva toimeliaisuutesi," Euergetes sanoi, eunukin huoneesta lähtiessä.

Klea kuuli senjälkeen taas ovea avattavan ja lukuisien hevoisten kavioillaan tömisyttävän kivettyä pihaa.

Kun hän sitten vavisten astui ikkunan luo, hän näki itse Euergeteen ja suuren lujaraajaisen ratsun joka hänelle tuotiin.

Hirviö kietoi levottomasti hyppivän hevoisen harjan kätensä ympäri ja Klea luuli, että tämä kauhean

kookos ruumis ainoastaan monen miehen avulla saattoi päästä hevosen selkään; mutta hän erehtyi, sillä voimakkaasti hypähtäen jättiläinen keikahti hevosen selkään ja ajaa karautti vankilan pihasta, ohjaten korskuvaa orittaan ainoastaan säärillään, komean seurueensa ympäröimänä.

Vähäksi aikaa piha jäi aivan tyhjäksi ihmisistä, sitten riensi sen yli mies, joka aukaisi sen huoneen oven, jossa Klea oli, ja sanoi olevansa Glaukuksen käskynalainen ja lähettiläs.

"Minun herrani," harmaantunut vartija sanoi tytölle, "lähettää sinulle terveisensä ja kääntää sanomaan, ett'ei hän ole tavannut Roomalaista, Publius Scipiota, eikä tämän Korintholaista ystäväitä kotona. Hän on estetty itse sinua tapaamasta, sillä hänellä on yllin kyllin tekemistä, koska molempien kuninkaiden sotamiehiä on majoitettu valkean muurin luo ja heidän välillään syttyy kaikenlaisia riitoja. Sinä et saatakaan jäädä tähän huoneeseen, sillä tänne tuodaan heti muutamia alapäälliköitä, jotka ovat nostaneet riitaa. Glaukus antaa sinun valita, tahdotko että minä vien sinut hänen vaimonsa luo, vai tahdotko palata omaan temppeliisi. Jälkimäisessä tapauksessa viedään sinut vaunuilla — sillä kaupunki on ylen täynnä juopuneita sotilaita — toiseen ravintolaan, Kakemista lukien, joka on erämaan rajalla ja josta sinä varmaankin saat seuralaisen, jos ilmoitat itsesi ravintolan isännälle. Ajopelin täytyy vähän ajan perästä olla jälleen täällä, sillä ne ovat kuninkaan, ja jos pidot päättyvät aikaisin saattasi muuten tulla puute vaunuista."

"Minä tahdon palata sinne, mistä olen," Klea keskeytti innokkaasti lähettilään. Saata minut heti vaunuille."

"Seuraa minua sitten," vanhus pyysi.

"Mutta minä olen hunnutta", Klea huomautti, "eikä minulla ole muuta kuin tämä ohut puku ylläni. Raa'at sotamiehet ovat repineet peitteen kasvoiltani ja viitan hartioiltani."

"Minä tuon sitten sinulle överstin viitan, joka on täällä viereisessä päällikköjen huoneessa, ja myöskin hänen matkahattunsa, jonka leveät reunat peittävät sinun kasvosi. Komean ja kookkaan vartalosi tähden sinua saattaa luulla mieheksi, ja se onkin hyvä, sillä kovin ahdisteltaisiin naista, joka tähän aikaan lähtee palatsista. Huomenna orja noutaa kapineet temppelistänne.

"Minä uskallan kyllä jättää ne sinun haltuusi, sillä minun herrani on käskennyt pitämään sinusta huolta, niinkuin olisit hänen oma tyttärensä. Hän kääntää myöskin sanomaan sinulle, ja sen olin vähällä unhoittaa, että sinun sisaresi on seurannut Roomalaista, Publius Cornelius Scipiota, eikä tuota toista hyvin vaarallista miestä, se sinun piti saada tietää. Odota nyt, minä pyydän, siksi kun palajan; siihen ei paljon aikaa mene."

Muutaman minuutin jälkeen vartia palasi tuoden muassaan suuren viitan, johon Klea kääriytyi, ja leveäreunaisen matkahattun, jonka Klea painoi päähänsä, ja vei hänet sitten siihen palatsin osaan, jossa kuninkaan tallit olivat.

Hänen täytyi pysyä aivan lähellä miestä, ja pian sen jälkeen hän seisoj vaunuissa ja ajaja, luullen häntä jalosukuseksi makedonialaiseksi, jota joku rakkauden kohtaaminen viekoittaisi yön helmaan lähtemään, vei hänet toisen Serapeumiin vievän tien varrella olevaan ravintolaan.

YHDEKSÄSTOISTA LUKU.

Sill'aikaa kun Klea kuunteli Euergetes kuninkaan ja eunukin keskustelua, Kleopatra istui teltassaan ja puetti itseään yhtä huolellisesti, mutta toiseen pukuun, kuin edellisenä iltana.

Kaikki ei tänään ollut tainnut käydä hänen mielensä mukaan, sillä kahden hänen kamarineitsyensä silmät olivat itkusta punaset. Hänen leikkitoverinsa Zoë luki taaskin, muttei tällä kertaa helleniläisiä filosofeja, vaan juutalaisten Psalmien kreikkalaista käännöstä, joiden runollisesta arvosta muutamia päiviä sitten juhla-aterialla oltaissa oli väitely.

Israelilainen kenraali Onias oli väittänyt, että nämä runot vetivät vertoja Alkmenin tahi Pindaron runoilille ja esittänyt niistä muutamia paikkoja, jotka olivat miellyttäneet kuningataria.

Tänään ei ajatteluinen häntä miellyttänyt, vaan hän tarvitsi jotain outoa, tavatonta ajanviettoa ja käski sentähden Zoën avaamaan hebrealaista kirjaa, jonka käännöstä Aleksandriassa asuvat helleniläiset juutalaiset pitivät oivallisena, niin vieläpä itse Jumalan antaman hengen tekona, ja jonka hän jo entisestään oli oppinut tuntemaan israelilaisten ystäviensä ja pöytäkumppaniensa kautta.

Neljännnes-tunnin oli Kleopatra tainnut kuunnella Zoën esittelyä, kun torven toivotus kajahti hänen teltaansa vievien portaiden luota, ilmaisten miespuolen tuloa.

Tyytymättömänä kuningatar katseli ympärilleen, käski ystävätärtään keskeyttämään lukemistaan ja sanoi:

"Nyt en tahdo tavata puolisoani. Mene, Thaïs, sano portailla olevalle eunukille, että minä pyytäisin ett'ei Philometor minua nyt häiritse. Lue edelleen Zoë!"

Kymmenen uutta Psalmia oli luettu ja muutamia värssyä oli Kleopatran käskystä uudelleen kahdesti ja kolmasti kerrottu, kun kaunis athenalaisnainen, hehkuvin punaposkin palasi ja sanoi liikutetulla äänellä:

"Sinun puolisisi, kuningas, ei tahdo sinun kanssasi puhella, vaan veljesi Euergetes."

"Hän olisi voinut valita toisen ajan", Kleopatra vastasi ja katseli seuranaistaan.

Thaiin silmät olivat maahan luodut ja sormillaan hän hypisteli pukuaan, puhuessaan hallitsijattarelleen; mutta kuningatar, jolta ei mikään jäänyt huomamaatta, mitä hän vaan tahtoi nähdä, ja joka tänään ei ollut naurutuulella eikä jättänyt mitään tavatonta huomaamatta, jatkoi viipymättä kovin ärtyneenä pistävän terävällä äänellä: "Minä en suvaitse, että minun sanansaattajani antavat kenenkään viivyttää itseään, olkoonpa se sitten kuka hyvänsä; tiedä se! Lähde heti paikalla luotani ja mene huoneesesi, jossa saat olla siksi kun minä tänä yönä tarvitsen sinua riisuutuessani. Andromeda saa — kuuletko eukko, sinä saat tuoda veljeni luokseni ja sinut hän, luullakseni pikemmin päästää takaisin, kuin Thaiin. Sinun ei tarvitse peiliin tirkistellä, sillä sinun rypyissäsi ei ole mitään muuttamista. Eiköhän pääkoristeeni jo liene valmis! Heitä Olympias, hartioilleni, palttinaaviittani, ja sitten hän tulkoon! Tuossahan hän onkin! Sinä pyydät ensiksi lupaa, veljeni, etkä kuitenkaan viitsi odottaa, siksi kun sen saat."

"Ikävöiminen ja odottaminen", Euergetes vastasi, "ovat semmoisia, jotka huonosti soveltuvat yhteen. Pelkkien sotamiesten ja mässääjien parissa olen kuluttanut tämän illan, sitten olen käynyt vankilassa, vielä kerran katsomassa muutamaa rehellistä naamaa, olen nopeasti käynyt kylvyssä, koska teidän pahantekijöittenne asunnoissa tahraantuu pahemmin, kuin tässä pienessä jumalten majassa, joka näyttää ja tuoksuu niinkuin Aphroditen pukeumishuone, ja nyt minä haluan ennen ateriala kuulla muutamia oivallisia sanoja."

"Minunko suustani?" Kleopatra kysyi.

"Niilin ja Ilissuksen varsilla ei ole ketään, joka paremmin taitaisi puhua."

"Mitä sinä tahdot minulta?"

"Minäkö sinulta?"

"Varmaankin, sillä noin ystävällisesti sinä puhut ainoastaan silloin, kun pyydät jotakin."

"Sanoinhan jo sinulle! Minä haluan sinulta kuulla jotakin sattuvaa, jotakin sukkelaata, jotakin mieltä virkistävää."

"Sukkeluutta ei väkisin voi saada, niinkuin kamarineitsyen voi kutsua luokseen. Vaatimatta se ilmaantuu ja mitä kovemmin sitä vaaditaan, sitä varmemmin se pysyy poikessa."

"Tuo kyllä voi olla muitten suhteen tosi, mutt'ei sinun, joka, vakuuttaessasi, ett'ei sinulla ole mitään attikalaista suolavarastoa, kuitenkin käytät sitä. Suloa ovat kaikki velvolliset tottelemaan, vieläpä sukkeluuskin ja teräväkielinen, itse jumaloitakin pilkkaava Momus."

"Sinä erehdyt, minun neitinikään eivät palaa oikeissa ajoissa, kun annan heidän toimeksi sanan viennin sinulle."

"Eikö sallittaisi Aphroditen temppeliin kuljettaisi myöskin uhrata Sulottarille?"

"Jos minä olisin jumalaton, niin ne rukoilijana eivät minua liioin mielyttäisi, jotka pitävät palvelijoitani vertaisinani."

"Sinun moitteesi on aivan oikeutettu, sillä sinä voit vaatia, että, niinkuin juutalaiset kunnioittavat yhtä Jumalaa, kaikki, jotka tuntevat sinut, kunnioittaisivat ainoastaan yhtä jumalatonta. Mutta, minä pyydän, älä toista kertaa vertaa itseäsi sieluttomaan kyprolaiseen neitoon. Sinun suloutesi tähden tuota vielä voisin suvaita, mutta kuka on koskaan nähnyt Aphroditea, joka lukee filosofillisia ja vaikeasti käsitettäviä teoksia? Minä olen varmaankin häirinnyt teitä ankarissa tutkimuksissanne. Mitä kirjaa sinä

käärät kokoon, ihana Zoë?"

"Juutalaisten pyhää kirjaa, kuninkaani," kysytty vastasi; "minä tiedän ett'et sinä siitä pidä."

"Ja pidättekö te siitä, jotka luette Homerosta, Pindarosta, Sophoklesta ja Platoa," Euergetes kysyi.

"Minä tapaan siinä paikkoja, jotka todistavat syvää elämän viisautta, ja toisia paikkoja, joissa ei kukaan voi kieltää löytyvän korkeata runollista ylevyyttä", Kleopatra vastasi. "Useissa on tosin peräti barbaarinen sivumaku ja minä kaipaen juuri niissä psalmeissa, jotka me tänä päivänä luimme ja joita paraiten saattaisi pitää hymneinä, tavujen luvun ja mitan noudattamista, lujien sääntöjen seuraamista, lyhyesti sanoen tarkkaa muotoa. Kuninkaallinen runoilija David oli, lyyrynsä ääressä laulaessaan, yhtä suuresti jumalallisen innostuksen valtaamana, kuin muutkin runoilijat, mutta hän ei näy samoin kuin meidän runoilijamme, halunneen voittaa vaikeuksia, joita he itse asettavat itselleen. Runoilijan täytyy orjallisesti noudattaa niitä lakeja, joihin hän vapaaehtoisesti sitoutuu, ja sovittaa jokaisen sanansa niiden mukaan, ja kumminkin tulee näyttää siltä, kuin hänen puheensa ja laulunsa vapain siivin liiteleisi eteenpäin. Psalmien hebrealaisessa alkutekstissäkään ei ole mitään meetrillisiä sääntöjä."

"Niittäkin voi tulla toimeen", Euergetes vastasi. "Ei Platokaan huoli tavujaan mitata, ja minä tunnen paikkoja hänen teoksissaan, jotka ovat suurimmassa määrässä runollisen kauneita. Sitä paitse on minulle näytetty että hebrealainenkin runollisuus, samoin kuin egyptiläinen, noudattaa erityisiä sääntöjä, joita minä kumminkin mieluummin kutsuisin retorillisiksi kuin runollisiksi. Ensimmäinen jäsen lauseessa asetetaan toiselle vastakohtaksi, joka vahvistaa edellistä toistamalla käsitteen uudessa muodossa, tahi siinä olevan vastakohtan kautta asettaa sen käsitteen kirkkaampaan valoon. Siten he menettelevät samoin kuin puhujat tahi niin kuin myöskin maalarit, jotka mielellään asettavat synkän värin valoisan viereen siten enentääkseen jälkimäisen loistovoimaa. Tämöinen menetystapa ei ollenkaan ole paha, eikä suinkaan ole se, joka tekee tämän kirjan minulle vastenmieliseksi monine lauseineen, jotka saattavat miellyttää itselleen kuuliaita alamaisia haluavia kuninkaita ja isiä, jotka tahtovat kasvattaa itselleen ja lae'ille kuuliaisia poikia. Myöskin ne taitavat miellyttää äitiä, jotka eivät muuta toivo kuin että heidän lapsensa pääsisivät tämän maailman kautta kulkemaan niin rauhallisesti kuin mahdollista, loukkaamatta ja loukkautumatta, ja että he eläisivät kauemmin kuin korvit ja tammet ja että heitä siunattaisiin niin useilla jälkeläisillä kuin mahdollista.

"Niin, ne ovat hyvin arvokkaita nämä opetukset, koska ne vapauttavat sen joka niitä seuraa, itsensä puolesta ajattelemasta. Sitä vartenhan Juutalaisten suuri Jumala onkin sanasta sanaan tavailnut näiden kirjoittajille kaiken, mitä näissä kirjoissaan niinkuin kyttyräselkäinen kirjurini, Philippus, lausuntoni mukaan kirjoittaa sen mitä tahdon muistoon panna. He pitävät jokaista jumalan kieltäjänä ja temppelin häväsijänä, joka vaan sanoo jotakin tuolle käärylle kirjoitettua vääräksi tahi ainoastaan inhimilliseksi. Platon aate-oppi ei suinkaan ole huono, ja kuitenkin on Aristoteles asettanut sen ankan arvostelun alaiseksi ja koettanut kumota sitä. Minä kallistun enemmän Stagyritien mielipiteisiin, sinä jalon athenalaisen, ja kuinka monesta suloisesta, opettavaisesta hetkestä tulee meidän kiittääkään tämän käsitteemme erilaisuuden synnyttämää väittelyä. Kuinka hauskalta kuuluu, kun Aleksandrian museumissa noitten ahkerien tuulenpieksäjien kesken platolaiset ja Aristoteleen puoltajat joutuvat niin kiivaasen tukkanuottaan, että he molemmin puolin kovin mielellään heittäisivät vaskipikareilla toinen toistaan kalloon, joll'eivät säälisi minun maksamaa viiniäni. Me etsimme totuutta, Juutalaiset taas luulevat että heillä se jo täydelleen on.

"Siinä luulossa ovat nekin heistä, jotka innokkaasti tutkivat meidän filosofimme teoksia, ja kuitenkin tämän kirjan kirjoittajat tuntevat ainoastaan esineitten todellisuuden, ja heidän jumalansa, joka yhtä vähän suvaitsee muita jumalia rinnallaan kuin käsityöläisvaimo toista vaimoa miehensä huoneessa, on muka luonut maailman tyhjästä, ainoastaan siihen tarkoitukseen, että häntä siinä kunnioitettaisiin ja peljättäisiin.

"Mitähän filosofillisesti sivistyneet Juutalaiset, jotka tuntivat Empedokleensa — ja minä myönnän, että niitä on Aleksandriassa useita, jopa taitavia ja erittäin teräväjärkisiä, — käsittävät tyhjästä luomisella? Eiköhän heitä arveluta, ajatellessaan sen lauselman totuutta, ettei siitä, jota entisestään ei ole olemassa ollut, saata tulla mitään, eikä mikään, joka kerran on olemassa ollut, saata kokonaan kadota. Johdonmukaista on ainakin se, että he antavat ihmisen elämän päättyä siihen olemattomuuteen, josta kaikki oleva on lähtenyt. Tämän kirjan mukaan eläminen ja kuoleminen ei liioin hyödyttäisi. Tähän olemattomuuteen kuoleman jälkeen minä kyllä ihmisenä saatan suostua, joka tiedän pitää arvossa unennäöistä vapaata unta täysin määrin nautittuani päivän iloja, ja joka mieluummin heittäytyisin olemattomuuden autioon kuiluun, joll'en saisi pysyä Euergeteenä, — mutta filosoofina minä en koskaan, en milloinkaan saata siihen suostua!"

"Sinun täytyykin," kuningatar vastasi, "yksin-omaisesti mitata kaikkea henkesi mitalla, sillä jumaluus, joka on varustanut sinut runsailla luonnonlahjoilla, jättäen tuhansia ilman niittä, on sen tiedän jo ammoisista ajoista, tehnyt sinusta sen elimen kuuroksi ja sokeaksi, joka välittää uskonnollisia ja siveellisiä tunteita. Jos tämä elin sinussa saattaisi kuulla tahi nähdä, niin sinä yhtävähän kuin minäkään

saattaisit päästä siitä vakuutuksesta, että nämä kirjat ovat täynnä syvää totisuutta ja että ne voimakkaasti valtaavat lukijan mielen.

"Ne sitovat noudattajansa tarkkoihin lakeihin, poistavat katkeruuden kärsimyksistä, opettaessaan, että ankara isä lähettää meille vaivoja, jotka milloin esitellään kasvatukseen, milloin rankaistuksina ankaroiden ja tarkkaan määrättyjen käskyjen rikkomisesta. Heidän jumalansa asettaa omituisessa, järkähtämättömässä, mutta ankarassa viisaudessaan ne, jotka hänen käskyjään noudattavat huonolle kiviselle tielle, koetellakseen heidän voimiaan, ja antaakseen heidän viimeinkin saavuttaa sen ihanan tarkoituksensa, jonka he alusta alkaen ovat tunteneet."

"Kuinka oudolta nämä sanat kuuluvat kreikkalaisnaisen lausumina," Euergetes keskeytti sisartaan. "Sinä varmaankin puhut juutalaisten ylimmäisen papin pojan mukaan, joka lämpimästi ja taitavasti osaa puolustaa julmaa jumalataan."

"Minä luulin," Kleopatra vastasi, "että juuri sinua, jossa en tunne mitään heikkoa, tämän lujan, ylen voimallisen jumaluus-olennon piti miellyttämän. Kun äskettäin juutalaisten sotamiesten översti Dositheos, joka on oppinut mies, koetti minun puolisolteni kuvata suurta, ainoata jumalaa, johon hänen kansansa niin järkähtämättömästi luottaa, silloin minusta meidän kauniit, iloiset jumalamme melkein näyttivät olevan hauskoja rakastuneita keikaria ja iloisia naisia ankaran, voimakkaan miehen rinnalla, joka voisi niellä heidät kaikki, jos vaan tahtoisi, niinkuin Kronus omat lapsensa."

"Siinä se juuri onkin," Euergetes huusi, "mikä minua tässä harha-opissa etenkin harmittaa. Se hävittää suruttoman elinhalun, ja joka kerran, kun olen lukenut Hebrealaisten kirjaa, juontuu mieleeni kaikki se, mitä en ollenkaan mielelläni ajattele. Ikään kuin kiusallinen velkoja se muistuttaa jokaisesta tehdystä rikoksesta, mutta minä puolestani rakastan iloa ja vihaan ikävää varoittajaa. Ja oletkohan sinäkin, ihanimpani, elämäsi paraassa kukoistuksessa..."

"Mutta minä ihmettelen kaikkea suurta", Kleopatra keskeytti hänet, "ja eikö sinusta tunnu rohkealta ja ihanalta, että tuo suurenmoinen aate: on ainoastaan yksi voima, joka panee maailman liikkeeseen ja täyttää sen, jota Egyptiläiset huolellisesti peittävät ja salaavat, jota Niilin papit uskaltavat kertoa ainoastaan suosituilleen niistä, jotka ovat päässeet heidän vanhojen mysteeriointensa osallisuuteen ja jonka helleniläiset filosofit tosin pelotta lausuivat, mutta jota ei vielä mikään helleni ole saattanut kansan uskontoon, että se aate on Juutalaisten pyhässä kirjassa vapaasti ja julkisesti lausuttu? Joll'ei Hebrealaiskansa olisi sinulle niin vastenmielinen ja jos sinä, niin kuin minun puolisoni ja minä, olisit ahkerasti tutkistellut heitä koskevia seikkoja ja heidän uskoaan, niin sinä olisit kohtuullisempi heitä ja heidän kirjojaan kohtaan ja tuota suurta, luovaa ja ylläpitävää henkeä, heidän jumalaansa —"

"Sinä sekoitat tämän kateellisen kovin vastenmielisen ja pahasisuisen, maailman tyrannin Aristoteleen yleisen hengen kanssa," Euergetes lausui. "Synneiksi, pelkiksi synneiksi, hän nimittää enimmänsä siitä, joka helposti taivuttaa puolelleen, ja jonka sinä ja minä ja kaikki viisaat Kreikkalaiset tarvitsemme elämämme nautintoihin. Ja kuitenkin! Jos minun veljeni asuisi Aleksandriassa, niin tämän jumalan viisaillen palvelijoille varmaankin onnistuisi taivuttaa hänet tämän suuren koulumestarin palvelijaksi, joka rankaisee kasvatuksen puutteessa olevia sikiöitään tulella ja tuskalla."

"Minä en tahdo kieltää," Kleopatra vastasi, "että minustakin Juutalaisten oppi on jotakin huolestuttavaa ja että seuraamalla sitä samalla katkeroittaa elämänsä ilon. Mutta olkoon kylliksi näistä asioista, joita minä yhtävähän kuin sinäkään tahtoisin nauttia jokapäiväisenä ravintona. Iloitkaamme, että olemme Hellenejä ja menkäämme viimeinkin aterioimaan. Pelkäänpä, että kovin niukassa määrässä olet täällä löytänyt sen, mitä hait."

"Ei, ei, minä tunnen tänä päivänä olevani niin omituisesti liikutettuna, ja Aristarkkoksen kanssa työskentelemisestä ei kuitenkaan olisi mitään lähtenyt. Vahinko vaan, että aloimme puhua noista barbaarilaisista asioista, on niin paljon kauniimpia ja mieltä ylentävämpiä aineita. Muistatko vielä, miten yhdessä luimme murhenäytelmien kirjoittajia ja Platoo."

"Ja miten sinä maantiedettä esiteltäissä usein puutuit opettajamme Agatharkhideen puheeseen huomauttaaksesi häntä hänen erehdyksistään? Oletko Kyrenessä pitkittänyt noita opintojasi?"

"Tietysti! Onpa todellakin oikein vahinko, Kleopatra, ett'emme ole enää niin kuin silloin. Ei kenenkään kanssa, ei edes Aristarkkoksen, ole niin hauska ja etuisa keskustella ja väitellä, kuin sinun. Jos sinä Perikleen aikoina olisit elänyt Athenassa, niin kenties sinä, kuolemattoman Aspasian asemesta olisit ollut hänen ystävättärensä. Tämä Memphis ei varmaankaan ole oikea paikka sinulle; muutamaksi kuukaudeksi sinun kumminkin pitäisi vuodessa jälleen tuleman Aleksandriaan, joka nykyään on paljokaan etevämpi Athenaa."

"Minä en enää sinua tunne," Kleopatra sanoi, hämmästyneenä katsellen veljeään. "Niin lempeästi,

vakavasti ja veljellisesti en minä ole kuullut sinun puhuvan äitimme kuoleman jälkeen. Sinulla taitaa olla jotakin erittäin suurta vaadittavana meiltä."

"Siitä näet, kuinka kiittämätöntä on, jos kerrankin annan sydämeni puhua muitten ihmisten tavoin. Minulle käy samoin, kuin paimenpojalle sadussa, suden tallessa! Minä olen niin usein käyttäytynyt epäveljellisesti, että sinä luulet minun naamio kasvoin edessä lähestyvän, kun veljellisenä näyttäyn. Jos minulla olisi jotain erityistä sinulta vaadittavana, niin odottaisin huomiseksi, sillä syntymäpäivänä ei tässä maassa sokea kerjäläinenkään mielellään kiellä mitään rammalta toveriltaan."

"Jospa vaan tietäisimme, mitä haluat, niin Philometor ja minä sen kovin mielellämme täyttäisimme, vaikka sinä aina pyydät jotakin mahdotonta. Meidän näytännöstämme ei tulekaan mitään, — mutta minä pyydän sinua. Zoë, vie tytöt pois: minulla on vielä muutamia sanoja puhuttavana kahden kesken veljelleni."

Naisten lähdettyä kuningattaren luota, tämä jatkoi:

"Olenpa oikein pahoillani, että paras osa syntymäpäiväjuhlastasi ei olekaan onnistunut niin erittäin hyvin, sillä Serapiin papit salaavat ilkeästi meiltä Heben, jonka suhteen Lysias on tehnyt meidät niin uteliaiksi. Asklepiodor näkyy pitävän pikku Hebeä kätkettynä ja menee röyhkeydessään niin pitkälle, että ilmoittaa meille tytön muka olevan ryöstetyn temppeleistä ja syyttää meitä tytön poisviennistä ja vaatii meitä kaikkien toveriensa nimessä antamaan häntä takaisin."

"Sinä menettelet väärin miestä kohtaan, sillä kyyhkyisemme on seurannut erään uroskyyhkyisen kuherrusta, joka ei suo häntä minulle ja nyt parailaan suutelee häntä pesässään. Minä olen petetty, enkä tuskin tarvitse suuttuakaan Roomalaiseen, sillä hänen oikeutensa olivat vanhemmat kuin minun."

"Roomalaisenko?" Kleopatra kysyi, vaaleten hypähtäessään pystyyn istuimeltaan. "Mutta se ei ole mahdollista. Sinä ajat Euleuksen kanssa samaa asiaa ja koetat suuttuttaa minua Publius Scipioon. Jo juhla-ateriassa sinä olet näyttänyt katsovan karsaasti häneen."

"Sinä taas näyt sitä lämpimämmin häntä suosivan. Mutta ennenkuin näytän toteen, etten valhettele enkä laske leikkiä, tahtoisin sinulta kysyä: Minkä puolesta tämä mies, tämä pitkä niminen Publius Cornelius Scipio Nasica, hänen patrisi-ylpeyttään lukuun ottamatta, on parempi kuin kuka kaunis soma vartaloineen ja päättäväinen Makedonialainen hyvänsä teidän henkivartija joukostanne? Hän on tyyli ja karkäs niinkuin hapan omena ja suorastaan kaikkea hyvää, mitä sinä, hieno ajatteliatar, sinä kaunis ja sulopuheinen filosoofitar, taidat sanoa, tämä niukasti sivistynyt henki yhtä vähän on kunnioitettava, kuin Nubialainen merimies Sapphon Oodia."

"Juuri se," kuningatar huudahti, "tekee hänet minun silmissäni niin suuriarvoiseksi, että hän on toisenlainen kuin me kaikki muut, jotka — miten sanoisinkaan — jotka aina ajattellessamme matkimme toista ja autamme aina jalkamme samaan vakoon, jota pitkin meidän koulumme edustaja on kulkenut, jotka suljemme henkemme toisten leikkaamiin ajatusmalleihin ja puhuessamme vastenmielisesti käymme koulussa oppiemme rheetorisien muotojen rajaviivojen yli! Sinä olet murtanut nämä siteet, mutta sinunkin voimakkaassa hengessäsi on vielä jälkeä niistä: Publius Scipio sitä vastoin ajattelee, näkee ja puhuu täydelleen mistään riippumatta ja suoran järkensä kautta hän vaivatta ja erityisettä koulutuksesta löytää oikean käsitteen. Hänen seurustelunsa virvoittaa minua niinkuin raitis ilma, jota hengitän, astuessani pyhän savun tuoksun täyttämästä temppeleistä ulkoilmaan, niin kuin leipä ja maito, joita äsken saaristossa matkustaessamme talonpoika meille tarjosi, kun kokonaiseen vuoteen emme olleet syöneet muuta kuin herkuja."

"Hänellä siis on lapsen hyvät ominaisuudet", Euergetes keskeytti sisartaan. "Ja jos se yksin tekee Roomalaisen sinun silmissäsi niin arvokkaaksi, niin sinun pikku poikasi aivan pian täyttää Corneliolaisen paikan."

"Eipä niinkään pian! ei, vasta tultuaan vanhemmaksi kuin sinä nyt olet, ja mieheksi, oikeaksi mieheksi kiireestä kantapähän saakka, sillä semmoinen on Publius! Minä luulen, en, minä tiedän, ettei hän saata taipua mihinkään alhaiseen tekoon, ettei hän saata olla valheellinen suunsa eikä silmiensä puolesta eikä saata teeskennellä tunteita, joita hän ei tunne."

"Miksi olet niin kiivas, sisko? Niin paljon intoa ei tänään tarvita! Tiedäthän, että minä olen tänään lempeällä tuulella, ja ettei tämä innostus sinulle ollenkaan sovi ja ettei Roomalainen laisinkaan ole ansainnut sitä, että sinä hänen tähtensä joudut intoihisi. Tuo veitikka on minun nähteni uskaltanut katsella sinua, niinkuin Paris Helena, ennenkuin hän ryösti hänet, hän on juonut sinun maljastasi eikä varmaankaan tänä aamuna ole peruuttanut, mitä hän eilen illalla uskalsi sanoa sinulle silmillään ja luultavasti myöskin suullaan. Ja kuitenkin hän oli tuskin tuntiakaan ennen käynyt kuolleitten kaupungissa noutamassa rakastettuaan synkän Serapiin temppeleistä iloisemman Eroksen temppeeliin."

"Se sun pitää näyttämän toteen!" Kuningatar huudahti kovin liikuttettuna, "Publius on minun

ystäväni..."

"Ja minä olen sinun ystäväsi."

"Aivan vastaista on käytöksesi jo useinkin osoittanut ja nyt sinä taas uudelleen valhettelemalla ja peittämällä —"

"Sinä näyt", Euergetes keskeytti sisartaan, "sinä näyt epäfilosoofilliselta Roomalaiselta lemmityiltäsi oppineen, ilmaisemaan harmiasi erinomaisen luonnollisella tavalla, mutta minä olen tänään, kuten jo sanoin, lempeä kuin kissan poikanen..."

"Euergetes ja lempeä!" Kleopatra nauroi väkinäisesti. "Sinä ainoastaan liikut hiljaan kuin kissa lintua väijyessään, ja lempeydelläsi sinä ainoastaan peittelet jota kuta ilkeätä puuhaa, jonka me vahingoksemme pian kyllä saamme oppia tuntemaan. Sinä olet tänäpäivänä puhunut Euleuksen kanssa, joka pelkää ja vihaa Publiusta, ja minusta melkein näyttää siltä, kuin te solmiaisitte vehkeitä häntä vastaan, mutta jos te uskallatte heittää ainoatakaan kiveä hänen tielleen, vahingoittaa ainoatakaan hänen hivuskarvoistaan, niin minä olen teille näyttävä, että heikko nainenkin saattaa olla peljättävä. Nemesis ja Kostottaret, Alektosta aina Megeriaan saakka, jotka ovat kauheimmat jumalista, ovat naisia."

Kleopatra oli, kiukkuisesti purren hammasta pikemmin kähisevällä äänellä kuiskuttanut kuin lausunut nämä sanat ja samalla uhaten kohottanut pientä nyrkkiään veljeään kohti; mutta Euergetes pysyi aivan tyynenä, kunnes Kleopatra oli puhunut loppuun.

Sitten hän astui askeleen häntä lähemmäksi, pani kädet ristiin rinnalleen ja kysyi matalammalla äänellä:

"Oletko aivan narrimaisesti rakastunut tähän Publius Cornelius Scipio Nasicaan, vai aiotko käyttää häntä ja hänen ylhäisiä Roomassa asuvia sukulaisiaan minua vastaan?"

Vimmaantuneena ja vähääkään säikähtymättä veljensä tuimista silmäyksistä, kuningatar kerkeästi vastasi:

"Tähän hetkeen saakka on kenties ainoastaan edellinen näistä ollut tosi, sillä mitä minulla on puolisostani? Mutta jos sinä pitkität niin kuin olet alkanut, niin alan miettiä, miten voisin Tiiberin rannoilla edukseni käyttää hänen vaikutustaan ja mieltymystään."

"Mieltymystään!" Euergetes huusi ja nauroi samalla niin kovasti ja rajusti, että teltan ovella kuunteleva Zoë huudahti hiljaan ja Kleopatra peräytyi askeleen hänestä. — "Että sinä, viisaista viisain, joka kuulet kasteen putoamisen, joka näet heinän kasvavan ja täällä Memphiissä tunnet jokaisen Aleksandriassa tahi Syriassa jopa Roomassakin sytytetyn tulen savun hajun, että sinä, minun äitini tytär, niin umpimähkään silmittömästi ihastut hartehikkaasen poikaan, ikäänkuin lihavan käsityöläisen tytär tahi joku kutojatytty! Tämä oppimaton Adonis, joka oivallisesti käyttää hyödykseen outoa ja jäykkää olemistapaansa ja omistamaansa suurta valtaa, sytyttääksensä tuleen naisten sydämiä, yhtä vähän välittää Kleopatrasta vaimona, kuin minä siitä savimaljasta, josta minulle janotessani tarjotaan vettä. Sinä tahdot käyttää häntä Tiiberin rannoilla eduksesi, mutta hän ennättää ennen sinua ja saattaa sinun kauttasi ilmi, mitä Niilivirran partailla tapahtui ja mitä senaatti haluaa tietää."

"Sinä et usko minua, eikä kukaan usko mielellään sitä, mikä hänen omissa silmissään alentaa hänen omaa itseään, ja miksi uskoisitkaan minua? Kumminkin minä myönnän, että minä arvelematta käyttäisin valhetta hyväkseni, jos minä valheellisuuden kautta toivoisin pääseväni pitemmälle kuin suuresti ylistetyn jumalaisen totuuden, joka, jopa itse Platonkin mielestä, on sukua maallisen kauneuden kanssa, mutta useasti näyttää olevansa yhtä hyödytön, kuin viimeksimainittukin, sillä kaunis ja hyödyllinen ovat tuhannen kertaa ristiriidassa keskenään ja ainoastaan kymmenesti sopusoinnussa. Nyt kumisee vaskilevy jo kolmatta kertaa. Jos tahdot nähdä todistetuksi, että Roomalainen, tuntia ennen käyntiään tänä aamuna sinun luonasi, vei pikku Heben temppeleistä ja että hän on käskenyt hänet kuvanveistäjä Apollodorin luo Memphiisen, niin käy luonani huoneissani varhain huomisaamuna ensimmäisen uhrin jälkeen. Sinä toivottanet minulle muutoinkin silloin onnea. Ota lapsesi mukaasi, sillä minä aion antaa heille lahjoja. Voisithan sinä jo tänään aterioidessa kysyä Roomalaiselta itseltään, mutta hän tuskin tullee saapuville, sillä Eros antaa öiseen aikaan paraimmat lahjansa, ja koska Serapiin temppelel auringon laskun jälkeen on suljettu, niin ei Publius vielä koskaan ole nähnyt Ireneään illalla. Uskallanko odottaa sinua lapsinesi ensimmäisen uhrin jälkeen?"

Ennenkuin Kleopatra ennätti vastata tähän kysymykseen, torventoitotus kuului jälleen ja Kleopatra sanoi:

"Se on Philometor, joka noutaa meitä juhla-aterialle. Minä tahdon itse antaa Roomalaiselle aihetta puolustaa itseään, vaikka minä sinun syytöksestäsi huolimatta lujasti luotan häneen. Tänä aamuna minä

kysyin häneltä vakavasti, oliko totta, että hän hehkuen lempi ystäväänsä viehättävää Hebeä, ja hän kielsi sen vakavalla, miehekkäällä tavallaan, ja uskaltaessani epäillä hänen suoruuttaan, hänen vastauksensa oli oivallinen ja sivistyneimmällekkin sopiva. Hän pitää totuutta suurempi arvoisena kuin sinä. Totuudessa pysymistä, hän sanoi, ei hän ainoastaan pitänyt kauniina ja oikeana, vaan myöskin viisaana, sillä valhe tuottaa ainoastaan pieniä lyhytikäisiä etuja, jotka öisen sumun tavoin hajoavat ja katoavat, niinpian kuin aurinko nousee, mutta totuus taas on kun itse auringon valo, joka kuinka usein se pimentyneekin, aina yhä uudelleen tulee näkyviin. Se, hän sanoi, tekee valhettelijan hänen silmissään erittäin halveksittavaksi, että hänen, päästäkseen tarkoituksensa perille, aina täytyy erityisellä painolla ilmaista, miten halveksittavana hän pitää jokaista, joka tekee samoin kuin hän itse. Valtion ohjaaja ei aina saata pysyä totuudessa ja minä olen useinkin poikennut siitä, mutta seurustelu Publiuksen kanssa oli uudelleen herättänyt vireille paljon hyvää, joka täällä rinnassani jo uinahtaen oli ummistanut silmänsä, ja jos tämäkin mies olisi semmoinen, kuin te kaikki muut, niin silloin minä seuraan sinua, Euergetes, tielläsi ja nauran hyveelle ja totuudelle, ja asetutan niille jalustoille, joitten päällä Zenon ja Antistheneen kuvapatsaat ovat, Aristippoksen ja Strotan."

"Tahdotko jälleen antaa muutella filosofien päitä?" kuningas Philometor kysyi, joka teltaan astuessaan oli kuullut Kleopatran viimeiset sanat, "ja annetaanko kunniapaikka Aristippokselle? Minun mielestä tuo voi olla oikein, vaikka hän opettaa, että ihmisen pitää sovittaa olosuhteet itsensä mukaan ja ett'ei hänen itsensä tarvitse mukaantua niitten mukaan. Sitä on luultavasti helpompi vaatia, kuin totuttaa, eikä se kellekään ole mahdollisempi, kuin kuninkaalle, jonka niinkuin meidän, täytyy menetellä oikeuden mukaisesti sekä Kreikkalaisten että Egyptiläisten kanssa ja vielä päälle päätteeksi mukaantua Roomankin mukaan. Ja samalla ei saa unhoittaa kateellista veljeään, jonka kanssa on jakanut valtakuntansa! Jos moni tietäisi, kuinka paljon hänellä kuninkaana olisi lukemista ja kirjoittamista, niin kyllä jättäisi ruunun saavuttamis-puuhat sikseen! Vasta puoli tuntia sitten lakkasin anomus- ja pyyntökirjeitä tarkastelemasta ja hyväksymästä. Joko sinä olet saanut omasi valmiiksi, Euergetes? Sinun luoksesi oli kokoontunut vielä enemmän, kuin meidän."

"Tunnissa oli kaikki päätetty," toinen huolettomasti vastasi. "Minun silmäni ovat nopeammat kuin sinun esilukijasi kieli, ja minun vastauksenani tavallisesti on vain kolme sanaa, sinun sen siaan sanellessasi kirjureillesi pitkiä juttuja. Siten minä valmistun, ennen kuin sinä tuskin olet alkanutkaan, ja kuitenkin minä voisin, jollei se kävisi liian pitkälliseksi, luetella sinulle jokaisen kohtauksen, joka kuukauden kuluessa on minulle esitetty, ja selittää kaikki sen yksityisseikat."

"Sitä minä en voisi," Philometor sanoi hiljaisesti, "mutta minä tunnen sinun nopean älysi ja hyvän muistosi ja ihmettelen niitä."

"Siitä näet, että minä paremmin sovin kuninkaaksi kuin sinä," Euergetes nauroi. "Sinä olet liian heikko ja kykenemätöin hallitsemaan! Jätä hallitus minun huostaani! Minä täytän aarre-aittasi vuosittain kullalla ja pyydän sinua Kleopatran kanssa ainaiseksi asettumaan Aleksandriaan ja yhdessä minun kanssani asumaan kuninkaan palatsissa ja Bruchiumin puutarhoissa. Sitäpäitse minä myöskin nimitän pikku Philopatorin vallanperijäksi, sillä minä itse en ollenkaan halua ainaiseksi liittäytyä vaimoon, kun Kleopatra kerran on sinun. Tämä ehdotus on röyhkeä, mutta ajatteleppas vaan, Philometor, kuinka paljon aikaa sinulle, jos käytät tilaisuutta, jäisi musiikkiin, näyttelyihin Juutalaisten kanssa ja muihin mielitoimiin."

"Sinä et koskaan näy tietävän kuinka pitkälle uskallat ivassa käydä," Kleopatra keskeytti veljeään. "Muuten sinäkin käytät yhtä paljon aikaa kielitieteellisiin ja luonnontieteellisiin tutkimuksiin, kuin hän musiikkiin ja hyödyttäviin keskusteluihin oppineitten muukalaisten kanssa."

"Aivan oikein," Philometor puuttui puolisonsa puheeseen, "pikemmin sinua voisi lukea Museumin oppineitten joukkoon kuin minua."

"Mutta eroitus meidän välillä", Euergetes vastasi, "on siinä, että minä aina vihaan saakka halveksin Aleksandriassa asuvia filosoofillisia löpöttelijöitä ja kirjatoukkia, mutta rakastan innokkaasti tiedettä, niin kuin lemmittyäni; sinä sitävastoin hemmoittelet oppineita, mutta tuiki vähän välität tieteestä."

"Jättäkäämme se sikseen," Kleopatra pyysi. "Luullakseni, te molemmat ette vielä koskaan ole olleet puolta tuntia yhdessä, Euergeteen aloittamatta riitaa, jota Philometor lopulta koettaa hyvällä sovittaa. Vieraat ovat jo kauan meitä odottaneet. Oliko Publius Scipiokin jo näkyvissä?"

"Hän on lähettänyt pyytämään anteeksi," kuningas vastasi ja raapi samalla Kleopatran papukaijan päätä ja erotti hyppysillään sen höyheniä. "Korintholainen Lysias istuu tuolla alhaalla eikä sano tietävänsä, mihin hänen ystävänsä on joutunut."

"Mutta me sen tiedämme," Euergetes sanoi ja katseli hiukan ylenkatseellisesti kuningatarta. "Philometorin ja Kleopatran luona on kyllä hyvä olla, mutta vielä parempi on Eroksen ja Heben. Sinä näytät kalpealta, sisko, kutsunko Zoësi?"

Kleopatra pudisti ääneti päättään, istuutui nojatuoliin ja antoi vartalonsa ja kauniisti koristetun päänsä vaipua niin alas, että olisi luullut hänen olevan kovin väsyksissä.

Euergetes käänsi hänelle selkensä ja keskusteli veljensä kanssa vähäpätöisistä asioista, mutta Kleopatra veti viuhkaimellaan valkoisen lattiamaton villaan milloin suoria milloin vääriä viivoja ja katseli ajattelevaisena jalkojaan.

Hänen katseensa sattuivat silloin hänen jalokivillä runsaasti koristettuihin sandaaleihinsa ja hienoihin varpaisinsa, joita hän usein mielihyvällä oli katsellut; mutta tällöin niitten näkeminen näytti loukkaavan häntä, sillä noudattaen äkillistä päähän pistosta, hän irroitti siteen, pyyhkäisi vasemmalla jalallaan kengän oikeasta, potkaisi sen luotaan ja sanoi puolisonsa puoleen kääntyen: "On jo myöhään, minä en voi aivan hyvin ja te voitte aterioita minutta!"

"Parantavan Ibiin nimessä," Philometor huusi, puolisotaan lähestyen, "sinä näytät kipeältä. Kutsutammeko lääkäriä. Eikö se todellakaan ole muuta, kuin tavallista päänkivistystä? Kiitos jumalien! Mutta että sinun juuri tänään piti voiman pahoin; minulla olisi ollut niin paljon sanomista ja mikä tärkeintä on, meidän näytantomme ei vielä läheskään ole valmis. Jollei tätä onnetonta Hebeä olisi!..."

"Hän on hyvissä käsissä," Euergetes keskeytti veljeään. "Roomalainen, Publius Scipio on vienyt hänet suojaan; luultavasti huomenna lahjoittaakseen hänet minulle kiitokseksi kyreneläisistä hevosistani, jotka minä tänään hänelle annoin. Kuinka kauniit silmäsi säkenöivät, siskoni; varmaankin tämä hyvä ajatus ilahuttaa sinua! Tänä iltana Corneliolainen varmaankin harjoittaa pikku Hebeä tehtävänsä, että hän huomenna voisi hyvin toimittaa asiansa. Jos me olemme erhettyneet, jos Publius on kiittämätön ja itse tahtoisi pitää kyyhkysensä, niin voihan siinä tapauksessa sinun kamarineitosi kaunis Atheenatar Thaïs, olla Hebenä. Mitä siitä arvelet, Kleopatra?"

"Että minä haluan päästä mokomasta ivasta," kuningatar kiivaasti sanoi. "Ei kukaan minusta välitä, ei kukaan sääli minun tuskiani ja minä kärsin turhaan! Euergetes pilkkaa minua, sinä taas Philometor, tahtoisit mieluummin viedä minut tuonne alas. Kunhan vaan juhla-ateriaa ei häiritä, kunhan vaan saadaan iloita rauhassa! Sorrunko minä samalla maahan, vai en, kuka siitä huoli!"

Näin sanoessaan kuningatar puhkesi itkuun ja työnsi tylästi puolisonsa luotaan, kun tämä yritti rauhoittaa häntä.

Viimeinkin hän pyyhki silmiään ja sanoi: "Menkää alas, vieraat odottavat."

"Heti armaani," Philometor vastasi. "Jotakin minun vielä pitää kertoa sinulle, koska tiedän sen herättävän osan ottoasi. Roomalainen on lukenut sinulle kirjeen, jossa anotaan armoa Krematistein päällikölle ja kuninkaallista heimoa olevalle Philotalle, jossa myöskin kovasti syytetään Euleusta. Minä olin puolestani kernas täyttämään tahtoasi ja armahtamaan miestä, joka on onnettomien ruukunkantajattarien isä, mutta ennenkuin mitään päätin, luetin kultakaivoksiin lähetettyjen nimilistat, ja silloin huomattiin, että Philotas, ja hänen puolisonsa jo puoli vuotta sitten olivat kuolleet. Kuolema on siis ratkaissut tämän asian, enkä minä saattanut tehdä Publiukselle ensimmäistä palvelusta, jota hän meiltä, vieläpä erittäin lämpimästi, pyytää. Minä olen siitä pahoillani hänen tähtensä sekä Philotas paran, josta äitimme suuresti piti."

"Korpit heidät syökööt!" Kleopatra vastasi ja painoi otsaansa norsunluiseen kehykseen joka ympäröi hänen tuolinsa täytettyä selkänojaa. "Minä pyydän teitä vielä kerran, vapauttamaan minua pitkistä puheistanne."

Molemmat kuninkaat noudattivat tällä kertaa hänen pyyntöään.

Kun Euergetes tarjosi hänelle kättään, hän sanoi silmät maahan luotuina ja pistäen viuhkaimellaan maton villaan:

"Varhain huomis aamuna aion käydä luonasi."

"Ensimmäisen uhrin jälkeen," Euergetes siihen lisäsi. "Jos minä sinut oikein tunnen, niin sinua on se ilahuttava, mitä saat kuulla luonani; suuresti ilahuttava, luulisin minä! Tuo lapset mukanasasi, sitä pyydän sinulta syntymäpäiväni johdosta."

KAHDESKYMMENES LUKU.

Viipymättä kiitivät Memphiin katuja pitkin kuninkaan vaunut, joissa Klea seisoj vartiaväestön päällikön viittaa ja hattuun puettuna.

Niinkauvan kuin hän näki huoneita ja valaistuja ikkunoita molemmilla puolillaan ja kohtasi meluavia sotamiehiä ja käsityöläisiä, jotka hiljaan, lyhty omassa tahi orjansa kädessä, palasivat kotiinsa ravintoloista ja työhuoneistaan myöhäisestä iltatyöstä, vallitsi hänessä ainoastaan katkera viha Publiukseen, ja tämän ohessa hänelle aivan outo tunne, joka kiihdytti hänen vertaan ja milloin melkein tukahutti hänen sydämensä tykytyksen, milloin taas saattoi sen huimaan liikkeesen, nimittäin se aatos, että Corneliolainen oli kurja raukka.

Ilkeällä viekoittelemistaidolla hän oli koettanut pyytää pauloihinsa ja luokseen vetää jonkun heistä, sama sitten oliko se hän vai hänen sisarensa?

"Minun suhteeni," hän ajatteli, "ei hän uskaltanut toivoa pääsevänsä määränsä päähän, ja nähdessään, että minä ymmärsin puolustaa itseäni, hän viekoitteli vastustukseen kykenemättömän lapsi paran mukaansa turmellakseen hänet ja syöstäkseen hänet häpeään ja onnettomuuteen. Ja samonkuin hänen Roomansa tietää temmata itselleen toisen maan toisensa jälkeen, samoin tämä ilkeä mieskin tekee. Niinpian kuin Euleus roiston kirje oli joutunut hänen käsiinsä, hän luuli olevansa oikeutettu uskomaan, että hän silmäyksillään oli lumonnut minutkin ja että minä levittelin siipiäni hänen syliinsä lentääkseni; silloin hän tavoitteli himoissaan kädellään minua ja luopui kuninkaallisen aterian loistosta ja nautinnoista, yöllä erämaahan lähteäkseen ja siellä, onpa vielä rankaisevia jumalia, siellä joutuakseen kauheaan kuolemaan!"

Täydellinen pimeys ympäröi häntä, sillä mustat pilvet peittivät kirkkaan kuun.

Memphis oli jo hänen takanaan, ja vaunut kiitivät korkean palmulehdon kautta, missä puolen päivän aikaankin synkät varjot himmensivät valoa. Kun tässä paikassa se ajatus, että viekoittelija oli kuoleman oma, jälleen heräsi hänen sielussaan, hänestä tuntui, kuin äkkiä kirkas leimuava valo olisi syttynyt hänessä ja hänen ympärillään, ja hän olisi saattanut puhjeta ilohuutoon niinkuin verikostoa etsivä, joka riemuiten polkee jalallaan voitettun verivihollisensa rintaa.

Lujasti hän puri hampaitaan yhteen ja tarttui vyöhönsä, johon Krates sepän veitsi oli pistetty.

Jos hänen vieressään oleva ajaja olisi ollut Publius, niin ilolla hän olisi iskenyt aseensa hänen rintaansa ja sitten itse heittäytynyt hevosten kavioiden ja vaunujen vaskisten pyörien alle.

Tahi ei!

Vielä mieluummin hän olisi löytänyt hänet kuolevana erämaasta ja, ennenkuin hänen sydämensä tykytys taukoaisi, huutanut hänen korvaansa, kuinka suuresti hän häntä vihasi, ja sitten, kun ei enää mikään hengenveto hänen rintaansa kohotellut, sitten hän mielellään olisi heittäytynyt hänen ylitsensä ja huulillaan suudellut hänen sammuvia silmiään.

Hänen hurjin kostonhimonsa oli yhtynyt hänen lemmekkään sydämensä hellään säälin ja hempeisin toiveisin eroittamattomasti, niin kuin synkän virran tummat aallot sekaantuvat toisen kirkkaampiin laineisiin.

Jokainen intohimoinen halu, joka tähän saakka oli nukkunut hänen sielussaan, oli valloillaan ja kohotti korkealle ääntään, halki erämaan öisen pimeyden.

Riehuen ja raivoten, voitolle päästen ja toisiaan maahan paiskien taistelivat hänen rinnassaan himot, joita viha hänelle huusi ja rakkaus kuiskasi hänen korvaansa viehättävän vienolla äänellään.

Niinkuin naarastiikeri hän olisi tällä matkalla voinut heittäytyä uhrinsa yli, niin kuin hyljätty vaimo hän olisi voinut polvillaan kerjätä Publiukselta kiellettyä rakkautta. Hän oli kokonaan unhoittanut ajan ja paikan ja hän heräsi ikäänkuin hurjasta mieltä huumaavasta unesta, vaunujen äkkiä pysähtyessä ja ajajan hänelle korkealla äänellä huutaessa.

"Perillä ollaan, täältä minun täytyy palata!"

Klea säpsähti, veti viitan lujemmin ympärilleen, hyppäsi tielle ja jäi siihen liikkumatta seisomaan kunnes ajaja sanoi:

"Minä en ole hevoisiani säästänyt, jalo herraseni. Enkö saa ollenkaan, ensinkään juomarahaa?"

Klealla oli ainoastaan kaksi hopeadrakmaa, joista toinen oli hänen omansa toinen Irenen.

Kuningas oli viimeisen edellisenä äitinsä kuolinpäivänä lahjoittanut rahasumman Serapiin temppelin palvelijoille ja palvelijattarille jaettavaksi, ja siitä hän ja hänen sisarensa olivat kumpikin saanut osansa.

Klea piti niitä molempia pienessä pussissa, jossa myöskin oli hänen äitinsä erohetkellä antama sormus, ja Serapion erakon amuletti.

Tyttö otti molemmat drakmat ja antoi ne ajajalle, joka hyppysillään koetettuaan runsasta lahjaa hevosiaan kääntäessään huusi hänelle:

"Toivotan hauskaa yötä ja Aphroditen ja kaikkein lemmentärien suojaa!"

"Irenen drakma!" Klea itsekseen mumisi, ajokaluksen poistuessa.

Hänen sisarensa herttainen kuva ilmaantui hänen sieluunsa ja hän ajatteli sitä hetkeä, jolloin vielä keskikasvuinen tyttö oli uskonut rahan hänen huostaansa, koska hän itse hävittäisi kaikki, joll'ei Klea sitä säilyttäisi.

"Kuka on nyt hänestä huolen pitävä ja häntä holhoova?" hän jälleen itsekseen kysyi, jäi miettien paikalleen seisomaan ja karkoitti kauas luotaan hurjat himonsa jotka jälleen alkoivat hänessä herätä, kootakseen häiriintyneitä ajatuksiaan.

Hän oli ehdottomasti väistynyt tulen valosta joka sattui tielle ravintolan ikkunasta mutta joka kuitenkin sai hänet silmiään maasta kohottamaan ja seuraamaan sitä.

Silloin hän huomasi ympärillään olevassa pimeässä katsovansa suoraan kahta miestä silmiin, jotka tähystelivät sitä paikkaa, jossa hän seiso.

Ja millaiset ne kasvot olivat joita hän katseli! Toiset, jotka olivat lihavat ja tiheän tukan ja epätasaisesti kasvaneen lyhyen parran ympäröimät, olivat tumman ruskeat ja yhtä raa'at ja yhtä eläimelliset, kuin toiset vaaleat ja samalla sileät ja laihat, olivat ilkeät ja viekkaat.

Ilkeästi ja arasti toisen kasvoista tuijotti kaksi veristäväää, lasittunutta, kovin ulkonevaa silmää, jota vastoin toisen silmät näyttivät levottomasti väjyen sinne tänne tirkistelevän.

Ne olivat Euergeteen murhamiehet, ne ne varmaankin olivat!

Kauhun ja inhon valtaamana hän jäi paikalleen seisomaan ja pelkäsi noitten hirviöitten kuulevan hänen sydämensä tykytyksenkin, sillä hänestä tuntui siltä kuin se olisi muuttunut vasaraksi, jota tyhjässä huoneessa edestakaisin heilutellaan ja joka kajahdellen sattui milloin hänen rintaansa milloin kurkkuunsa.

"Herraseni on kiertänyt ravintolan taakse, hän tuntee lyhimmän haudoille vievän tien, menkäämme hänen perästään ja tehkäämme joutuisasti tehtävämme," leveäharteinen murhaaja sanoi käheällä, usein tuskin kuuluvalla äänellä, joka tuntui Kleasta vielä inhottavammalta, kuin hirviön kasvot.

"Että hän kuulisi meidän tulevan, sinä sen hölmö", toinen vastasi. "Kun hän on neljännestunnin odottanut armastaan, silloin minä huudan hänen nimeään nais-äänellä ja hänen ensimmäistä askelta erämaahan ottaissaan sinä muserrat hänen niskansa hiekkasäkilläsi. Meillä on vielä pitkä aika odotettavana, sillä taitaa vielä olla runsaasti puolittunutta puoliyöhön."

"Sitä parempi," toinen vastasi. "Meidän viinileilimme ei ole vielä kohtakaan tyhjä ja me olemme kumminkin maksaneet siitä edeltäkäsän isännän ruhjalle, ennenkuin hän ryömi vuoteelleen."

"Sinä et enää saa juoda kuin kaksi pikarillista," hoikempi käski, "sillä tällä kertaa olemme terveen pojan kanssa tekemisissä, Setnan ei enää ole työssä osallisena ja paistissa ei saa olla leveitä pistos- ja leikkuuhaavoja. Minun hampaani eivät ole semmoiset, kuin sinun, silloin kuin olet selvä, jotta ne siihen pystyisivät. Jos sinä juot itsesi juovuksiin ja isket sivuitse ja joll'en minä myrkkyneuloineni ehdi pistämään, niin asiat käyvät hullusti. Mutta miks'ei Roomalainen antanut vaunujen odottaa?"

"Niin, miksi hän antoi niitten lähteä pois?" toinen sanoi ja katseli suu auki siihen suuntaan, josta vielä kaukaa kuului vaunujen ratina.

Hänen toverinsa pani sillä välin kätensä korvalleen ja kuunteli mitä kaukaa kuuluisi.

Molemmat olivat tuokion vaiti, sitten hoikka sanoi:

"Vaunut pysähtyvät ensimmäisen ravintolan kohdalla. Sitä parempi! Roomalaisella on kalliit hevoset aisoissa ja tuolla on vaja hevosia varten; tässä hökkelissä ei tuskin ole aasitalliakaan eikä mitään muuta kuin hapanta viiniä ja laimistunutta olutta. Minä en huoli tästä joutavasta, vaan säästän rahani Aleksandrian valkoiseen mereolaiseen viiniin. Se virkistää ja puhdistaa veren. Tahtoisinpa ensiksikin että meillä olisi yhtä hyvä olla kuin noilla hevosilla; niillä on kyllin aikaa puhaltaa."

Toinen toisti: "Kylliksi aikaa niillä on oleva", irvisteli samalla suu levällään ja vetäytyi sitten

toverineen takaisin huoneeseen, pikariaan täyttämään.

Kleakin saattoi kuulla niitten vaunujen pysähtyvän, jotka hänet olivat tänne tuoneet, mutta hän ei aavistanut, että ajaja oli mennyt ensimmäiseen ravintolaan, siellä puolella Irenen drakmasta kurkkuaan viinillä kostuttaakseen. Hevoisten piti palkita se aika, mikä meni juomiseen, ja helposti ne sen saattoivatkin tehdä, sillä koskahan kuninkaan juhla-ateriat ennen keski-yötä päättyivät?

Niinpien kuin Klea näki murhamiesten täyttävän savipikarinsa, hän hiipi ensiksi hiljaan ja varpaillaan ravintolan sivuitse, etsi ja löysikin, kuun hetkiseksi pilvistä pilkistäissä, lähimmän Apishaudoilte vevän erämaan polun ja riensi sitten rivakin askelin sitä pitkin eteenpäin.

Hän katseli suoraan eteensä, sillä kun hän vilkaisi tien syrjään ja hän näki kuivan, kalpean kuuvalon valaiseman erämaan kasvin, niin hän luuli sen takana näkevänsä murhamiehen kasvot.

Maasta välkkyvät kuolleitten eläinten luurangot ja kameelien ja aasien vaalenneet poskiluut, jotka näyttivät paljoa valkeammilta kuin erämaan hiekka, jolla ne olivat, tuntuivat hänestä vironneen ja muistuttivat parrakkaan murhamiehen tiikerin hampaita.

Hiekkapilvet, joita yhä voimakkaammin riehuvä länsituuli lennätteli vasten hänen kasvojaan, kiihdytti hänen tuskaansa, sillä silloin tällöin siinä tuntui yöilman kylmempiä tuulahduksia, ja usein hänen mielestään henkiä, lämpimästi hengittäen kulki hänen ohitse, ja kylmillä sormillaan kosketti hänen kasvojaan.

Hänen kiihoitettu kuvitus-voimansa muutti kaikki, mitä hän vaan näki, joksikin kauheaksi, mutta kamalampia ja kauhistuttavampia, kuin kaikki se, mitä hänen korvansa eroittivat, ja kuin ne valekuvat, joita hänen silmänsä huomasi kalpeassa kuuvalossa, olivat hänen ajatuksensa sen johdosta, mitä lähimmäisessä tulevaisuudessa todellakin oli tapahtuva, ja ne kauheat seikat, jotka Roomalaista ja Ireneä uhkasivat. Eikä hän voinut eroittaa heitä toinen toisesta, sillä yksi ainoa tunne täytti hänen sydämensä ja mielensä: tuska, tuska, sama rajaton sanomaton, huolettava tuska, jota tuottaa yhtähyvin hengenvaara ja ikuinen häpeä, kuin turhin valekuva ja mitättömin mitättömyys.

Silloin kulki suuri musta pilvi hitaasti kuun yli ja synkkä pimeys peitti kaiken hänen ympärillään olevan, vieläpä ne epämääräiset olennotkin, jotka hänen mielikuvituksensa oli muuttanut kauheiksi huviksi.

Hänen täytyi hiljentää kulkuaan, jaloillan tietä tunnustellakseen, ja samoin kuin lapsi saattaa mielestään karkoittaa ja tyhjäksi muuttaa jonkun lähestyvää ilkeän esineen, peittämällä kädellään silmänsä, niin hänen sielunsaakin synkän pimeyden kautta äkkiä pääsi vapaaksi tuhansista luulotelluista kauhuista.

Hän pysähtyi huokeammin hengittäen, kokosi kaiken sisällisen tahtonsa voiman ja kysyi itseltään, mitä hänen piti tekemään estääkseen näitä kamalia seikkoja tapahtumasta.

Sitten kuin hän oli nähnyt murhamiehet, oli jokainen koston ajatus, jokainen halu kuolemalla rankaista viettelijää, hänen sielustaan väistynyt, ja yksi ajatus hänessä vaan vallitsi, nimittäin, että, hän koska hän oli ihminen, oli pelastettava raivoovien petojen kynsistä.

Hitaasti eteenpäin kulkiessaan hän toisti jokaisen sanan, minkä hän oli kuullut Euergeteen, eunukin, erakon ja murhamiesten lausuvan Publiuksesta ja Irenestä, ja hän muisteli mielessään jokaista askelta, minkä hän oli temppelistä lähdettyään käynyt, ja siten hän jälleen selvään käsitti että Irenen tähden hän oli lähtenyt liikkeelle ja hänen tähtensä vaaroja kesti ja tuskia kärsi, ainoastaan, yksinomaaisesti hänen tähtensä.

Hänen sisarensa kuva ilmaantui äkkiä ja iloisempana, viehättävämpänä hänen sieluunsa, puhtaana epäsuotuisasta kateudesta, jota hän ei intohimon vallassa ollessaankaan pienimmän silmänräpäyksen osan aikaanakaan ollut tuntenut.

Hänen silmissään Irene oli kasvanut suureksi, hänen huolen pitonsa suojelemana ja hänen rakkautensa auringon paisteen lämmittämänä.

Hänestä huolen pitäminen, hänen puolestaan puutteitten kärsiminen ja vaivojen näkeminen oli käynyt hänelle nautinnoksi, ja kun hän silloin, niin kuin hänellä usein oli tapana tehdä, kääntyi isänsä puoleen, ikään kuin hän olisi ollut läsnä, ja kuulumattomin sanoin kysyi häneltä: "Eikös niin, olenhan hänen hyväkseen tehnyt, mitä olen voinut?" ja kun hänen silloin täytyi itsekseen sanoa, että hän välttämättömästi olisi myöntävästi vastannut tähän kysymykseen, silloin hänen silmänsä täyttyivät kyynelistä, ja katkeruus ja levottomuus, jotka vielä vasta olivat hänen rinnassaan vallinneet, poistuivat hänestä vähitellen, ja niin kuin viileä ilma kuuman päivän jälkeen, kiitollisen ilon virkistävä tuulahdus virtasi hänen sielunsa kautta.

Kun hän silloin pysähtyi, etsiäkseen yhä enemmän pimeään tottuneilla silmillään erästä Sphinksikujanteen päässä olevaa temppeleä, jonka lähellä hän jo varmaankin luuli olevansa, kuului odottamatta hänen korviinsa hänen oikealta puoleltaan juhlallinen, moni ääninen valituslaulu.

Se oli Osiris Apiin pappien laulua, jotka keski yön aikaan temppeleinsä katolla viettivät jumalansa mysterioita.

Hän tunsi hyvin tämän ylistysvirren, jossa valitettiin Osiriin kuolemaa, ja häntä rukoillen pyydettiin, murtamaan kuoleman valtaa, nousemaan jälleen ylös, lahjoittamaan maailmalle ja ihmisille uutta valoa ja uusia elinvoimia ja suomaan kaikelle kuolleelle uutta olemista.

Mahtavasti tämä hurskas valitusvirsi vaikutti hänen liikutettuun sieluunsa. Varmaankin olivat hänen vanhempansakin jo joutuneet kuoleman uhreiksi ja olivat nyt, elämää jakelevan jumalan vertaisina ollen, osallisina maailman ja ihmisten kohtalon johdannossa.

Syvempään hengittäen hän kohotti molemmat kätensä taivasta kohti ja ensi kerran hänen koko sielunsa, senjälkeen kuin hän liikutettuna oli palannut Serapiin kaikkein-pyhimmästä, täydelleen vajosi intohimoisesti, hartaasti, lämpöiseen, hiljaiseen rukoukseen; hän rukoili voimia, vastakin voidakseen täyttää velvollisuutensa, neuvoa, miten hän voisi keksiä oikean keinon pelastaakseen Irenen onnettomuudesta ja Publiuksen kuolemasta.

Näin rukoillessaan ei hänestä enään tuntunut tyhjältä; ei, hänestä tuntui kuin voittamaton hyvää suojeleva voima, johon hän jälleen luotti, vaan jolle hän ei tiennyt mitään nimeä, olisi seissyt aivan hänen edessään, ikäänkuin hän olisi ollut vihollisten ahdistama tytär, joka pelastusta rukoillen syleilee mahtavan isänsä polvia.

Muutaman minuutin hän oli näin kohotetuin käsin seissyt, kun uudelleen esiin pistävä kuu palautti hänet todellisuuteen.

Silloin hän näki Sphinksikujanteen olevan aivan lähellä tuskin sadan askeleen päässä hänestä, ja sen vieressä olivat Apishaudat, joitten läheisyydessä Publiuksen piti häntä odottaa.

Hänen sydämensä alkoi jälleen nopeammin tykyttää ja hänen oman heikkoutensa pelko tuli jälleen vireämmäksi.

Tuokion perästä hän oli kohtaava Roomalaista, ja kun hän silloin ehdottomasti kädellään kosketti tukkaansa, sitä silittääkseen, hän huomasi että hänellä oli Glaukuksen hattu päässään ja hänen viittansa hartioillaan.

Hitaasti ja vielä kerran taivuttaen sydämensä rukoukseen pyytääkseen muutamilla lyhyillä lauseilla rauhaa ja järkevää mieltä, hän järjesteli pukuaan ja sen poimuja, ja silloin hänen sormensa sattuiivat Apis-hautojen avaimen, joka hänellä vielä oli muassaan.

Silloin juolahti hänen mieleensä eräs ajatus, ja hän pysyi siinä lujasti kiinni, muodosteli sitä, nopeammin hengittäen, kunnes hän luuli oikean keinon keksineensä, pelastaaksen sen miehen kuolemasta, joka oli niin rikas, niin mahtava, joka ei ollut antanut hänelle mitään, vaan oli ottanut häneltä kaikki ja jolle hän, köyhä ruukunkantajatar, tällä hetkellä saattoi tarjota kaikkein kalleimman omaisuutensa, henkensä, vaikka tämä mies oli aikonut kietoa hänet vehkeisinsä.

Serapion oli sanonut, ja hän uskoi sen mielellään, ettei Publius ollut halpamielinen; ja varmaankaan hän ei ollut kiittämätön pelastajalleen!

Hän tahtoi saavuttaa itselleen oikeuden vaatia häneltä jotakin, mutta ainoa mitä hän saattoi vaatia, oli että hän luopuisi hänen sisarestaan ja toisi Irenen hänelle takaisin.

Milloin hän lienee liittoutunut helposti voitettavaan, kokemattomaan tyttöön, ja kuinka helposti hän lieneekään tarttunut tämän miehen ojennettuun käteen! Mutta kuitenkin!

Kaikissa juhlakuluissa Publius ei koskaan ollut Ireneä katsellut, vaan aina vaan häntä ja kuinka Roomalainen nopeasti ja kernaasti oli saattanut suostua, väärää kutsumusta noudattaen, tulemaan keskiyön aikana erämaahan tavatakseen häntä?

Ehkä hän kuitenkin oli lähempänä Publiuksen sydäntä kuin Irene, ja kun kiitollisuus uusin voimin veti tätä hänen luokseen, silloin, niin silloin tämä kenties saattoi astua hänen eteensä ja unhoittaen oman ylpeytensä ja alhaisuutensa, pyytää häntä vaimokseen.

Tämä ajatus valtasi hänet täydelleen, mutta ennen kuin hän oli ehtinyt filosofien kuvapatsaitten ympäröimään piiriin, se kysymys heräsi hänessä: "Entäs Irene?"

Olisikohan hän seurannut Publiusta ja olisikohan hän jäähyväisiä sisarelleen sanomatta hänet hyljännyt, joll'ei tulinen rakkaus Publiukseen, joka oli rakastettavin kaikista miehistä, olisi vallannut hänen nuoren sydämensä.

Entä Publius?

Eiköhän tämä kiitollisena hänen aikomastaan teosta suostuisi, jos hän sitä vaatisi, ottamaan vaimokseen hänen Irenensä, joka oli jalon suvun köyhä, mutta ihanan ihana tytär?

Ja jos se oli mahdollista, jos nämä molemmat kunnialla saattoivat rakkautensa kautta tulla onnellisiksi, niin eroittaisiko hän, Klea, nämä molemmat toisistaan? Häinkö kateellisena tempaisi Irenensä Publiuksen käsistä ja veisi hänet takaisin synkkään temppeliin, joka hänestä, liideltään kirkkaassa ilmassa ja iloisessa nopeudessa taitaisi tuntua kahta synkemmältä ja ikävämmältä.

Häinkö sysäisi Irenen onnettomuuteen, Irenen, oman lapsensa, hänen huostaansa uskotun aarteen, jota hän oli vannonut suojelevansa?

"Ei, ja vielä kerran ei", hän sanoi päättävästi. "Hän on syntynyt iloa, minä huolia näkemään, ja jos vielä uskallan pyytää sinulta, oi ylhäinen Jumaluus, jotakin, niin pyytäisin, että ottaisit tämän rakkauden sielustani, joka pirstaleiksi murtaa sydämeni, kuin lahonneen puun, ja että sinä kauaksi poistaisit minusta kateuden, nähdessäni Irenen onnellisena Publiuksen käsissä.

"Kovaa kyllä on, oman sydämensä erämaahan karkoittaminen, että toisessa senkautta kevät kukoistaisi: mutta oikein se on, ja äiti minua kiittäisi ja isä sanoisi minun toimivani hänen hengessään ja noitten miesten opin mukaan, jotka noilla jalustoilla seisovat. Hiljaan, hiljaan, sä sydän parkani, niin ainoastaan, niin on oikein!"

Näitä miettien hän kulki Zenon ja Khrysippon kuvapatsaitten ohitse ja loi silmäyksen niitten, kuuvalon valaisemien, kasvojen juonteisiin, ja kun hän sitten taas katseli niitä sileitä kiviä, joilla filosofien ympäröimä piiri oli kivetty, niin hänen silmiinsä sattui hänen oma musta, tarkkapiirteinen varjonsa, joka oli aivan matkustavaisen kaltainen, joka viittaa ja leveäreunaiseen hattuun puettuna kulkee kaupungista kaupunkiin.

"Aivan kun mies!" hän mumisi itsekseen, ja kun hän juuri samassa näki hänen kaltaisen, hattuun puetun olennon ilmaantuvan Apishautojen oven viereen ja kun hän siinä luuli tuntevansa Roomalaisen, silloin hänen kiihtyneissä aivoissaan heräsi eräs ajatus, eräs neuvo, joka hänet ensin täytti kauhulla, mutta sitten salaman nopeasti ilolla, mitä kotka tuntenee mahtavana siipiään levitellessään ja kohotessaan korkealle yli maan tomun puhtaasen, rajattomaan eetteriin.

Tykyttävin sydämin, syvään ja hitaasti hengittäen, mutta korkealle vartaloaan oikaisten kuni kuningatar, joka lähestyy toista ruhtinasta, hän kulki hattu, jonka hän oli ottanut päästään, vasemmassa ja Krates sepän avain oikeassa kädessä Corneliolaiseen ja Apishautojen oveen päin.

YHDESKOLMATTAA LUKU.

Mies jonka Klea oli nähnyt olikin Roomalainen Publius. Paljon hän oli kuluneena päivänä toimiskellut, sillä tultuaan vakuutetuksi siitä, että kuvanveistäjä puolisoineen oli vastaan ottanut Irenen, kuin oman lapsensa, hän oli palannut teltaansa, jälleen kirjoittaakseen Roomaan.

Mutta se ei ollut niin helposti luonnistua, sillä hänen ystävänsä Lysias käveli levottomana edestakaisin, ja joka kerran kuin hän pani kynän papyrukselle, tämä häiritsi häntä kyselemällä erakosta, kuvanveistäjästä ja tämän holhotista.

Kun Korintholainen viimein halusi tietää, olivatko hänen, Publiuksen, mielestä Irenen silmät ruskeat vai siniset, silloin hän oli närkästyneenä hypähtänyt pystyyn ja kiivaasti huudahtanut:

"Olkoot vaikka punaiset, vihreät: mitä se minuun kuuluu!"

Lysias näytti enemmän iloitsevan kuin suuttuvan tästä vastauksesta, ja hän oli ja tunnustamaisillaan ystävälleen, että Irene oli hänen sydämessään sytyttänyt tulipalon, kun Euergeteen tallimestari tuli tuomaan Roomalaiselle neljää kyreneläistä hevoista, joita hänen herransa pyysi jaloa Publius Cornelius Scipio Nasicaa vastaanottamaan ystävyiden merkinä.

Varmaankin kokonaisen tunnin ajan molemmat ystävykset, ollen hevosten tuntijoita ja rakastajia, ilolla katselivat kallisarvoisten hevosten ihanata vartaloa ja kopeata käyntiä.

Sitten tuli kuningattaren kamariherra kutsumaan Publiusta heti hänen luonaan käymään.

Roomalainen seurasi lähettilästä, vähän aikaa viivytyään teltassaan, josta hän otti mukaansa kiveen veistetyt Heben häät, sillä, kulkiessaan kuvanveistäjän asunnolta palatsiin, oli hänen mieleensä juontunut tarjota ne kuningattarelle, ilmoitettuaan ruukunkantajattarien synnyn.

Publiuksella oli tarkat silmät, eivätkä Kleopatran heikkoudet olleet jääneet häneltä huomaamatta, mutta hän ei koskaan ollut hänestä luullut, että hän auttaisi hillitöntä veljeään, tämän väkivallalla itselleen anastaessaan jalon isän viatonta tytärtä.

Hän tahtoi lahjoittaa ne hänelle palkkioksi tyhjiin rauvenneesta, hänen ystävänsä ehdoittamasta näytelmästä, joitten ihanasta esityksestä kuningatar niin suuresti oli iloinnut.

Kleopatra vastaan otti häntä katollaan, josta suosiesta ainoastaan harvat saattoivat kehua, ja itse leväten vuoteellaan, salli hän hänen istuutua hänen jalkojensa juureen ja ilmaisi selvän selvään jokaisella silmänsä katseella, jokaisella lausumallaan sanalla, että nykyhetki teki hänet onnelliseksi ja täytti hänet intohimoisella ilolla.

Publius osasi pian saattaa puheeksi ruukunkantajattarien viattomien kultakaivoksiin syöstyjen vanhempien asian, mutta Kleopatra keskeytti hänen puolustuspuhettaan ja kysyi selvään, peittelemättä ja vähän kiihkeästi, oliko totta, että hän kalusi Hebeä omakseen.

Hänen jäykkiin kieltoihinsa kuningatar niin kovin vastasi epäilyn osoitteilla, jotka viimein alkoivat tuntua moitteilta, kunnes hän pahastui ja tuimistuneena jäykästi selitti, pitävänsä valhetta akkamaisena ja halpana ja että hän kaikista solvauksista vähimmin suvaitsi sanojensa totuuden epäilemistä.

Tämmöinen tulinen ankara kieltö sen miehen suusta lähteneenä, jota hän kunnioitti oli Kleopatralla aivan uutta, eikä hän siitä pahastunut, sillä nyt hän saattoi uskoa ja uskoikin mielellään, että Publius ei ollenkaan välittänyt siveästä Hebestä, että Euleus panetteli vihollistaan, ja että Zoë, joka äsken oli palannut turhalta temppelimatkaltaan, oli erehtynyt kertoessaan Roomalaisen olevan Irenen rakastajan, ja että hän varmaankin jo aivan varhain aamulla oli ilmaissut itse tytölle tahi Serapeumin papistolle, mitä hänen suhteensa oli tekeillä. Tämän jalon nuorukaisen povessa ei viekkautta piillyt, siinä ei saattanut piillä! Ja hän, joka tavallisesti ei tahtonut kuulla sanaakaan ympäristönsä suusta, kysymättä, mitä sillä tarkoitettiin, kuinka paljon petosta ja teeskentelyä siinä oli, hän uskoi Roomalaista, ja iloitsi tästä uskostaan niin suuresti, että hän iloisesti ja herttaisesti vaati Publiusta antamaan itselleen erakon pyyntökirjoitusta luettavaksi.

Roomalainen ojensi hänelle heti kääryn ja sanoi, että, koska siinä oli niin paljon surullista, josta hän halusi ottaa selkoa, hän katsoi velvollisuudekseen valmistaa hänelle jos kohta pientäkin iloa.

Samalla hän ojensi hänelle kiveen leikatut kuvat ja Kleopatra iloitsi tästä pienestä taideteoksesta niin rajattomasti, kuin hän ei olisikaan ollut rikas kuningatar, jolla oli kauniimmin leikatut kivet koko maailmassa, vaan tyttö, jolle lahjoitetaan ensimmäinen kauan ikävöity kultakoriste.

"Oivallista, ihanaa!" hän huusi yhä uudelleen. "Ja päälle päätteeksi ne ovat katoamattomia muistoja sinusta, armaani, ja Egyptissä käynnistäsi. Vaikka koristettaisiin sitä kuinka kalleilla kivillä tahansa, niin itse timantitkin näyttäisivät minusta arvottomilta tämän lahjasi rinnalla. Ennen kuin luenkaan anomuskirjoituksesi, on tuomioni jo lausuttu eunukista ja hänen onnettomasta uhristaan. Mutta kuitenkin aion lukea käärön ja vieläpä tarkkaankin, sillä minun puolisoni pitää Euleusta hyödyllisenä ja melkein välttämättömänä välikappaleena, ja onpa tärkeätä että tuomiolla ja armahduksella on lujat perustansa. Minä uskon Philotas paran viattomuutta, mutta vaikka hän olisi tehnyt tuhansia murhia, niin minä tämän lahjan saatuani sittenkin toimittaisin hänet vapaaksi."

Nämä sanat loukkasivat Roomalaista ja se, mitä Kleopatra oli häntä miellyttääkseen lausunut, oli hänen mielestään paremmin sopinut kavalalle virkamiehelle kuin kuningattarelle.

Aika kävi hänelle pitkäksi Kleopatran luona, joka hänen kylmäkiskoisuudestaan huolimatta yhä kiihkeämmin toi ilmi lämpöisiä tunteitaan, ja mitä enemmän hän puhui ja kertoi, sitä äänettömämmäksi Publius kävi.

Helpommin hän hengitti kun tämän puoliso vihdoinkin tuli Kleopatraa ja häntä itseään päivälliselle noutamaan.

Aterioidessa Philometor lupasi ottaa ajaakseen Philotaan ja tämän puolison asiaa, jotka molemmat hän tunsu ja joiden kohtalo häntä suretti; kuitenkin hän pyysi puolisoaan ja Roomalaista vetämään

Euleus eunukia oikeuteen, vasta Euergeteen Memphiistä lähdettyä, sillä hän ei vielä saattanut olla ilman tätä veljensä täällä olon aikana, jonka kautta monia vaikeuksia lisääntyi, ja jos hän arvosteli Publiusta itsensä mukaan, niin hän pani suurempaa arvoa siihen, että viattomat autettiin oikeuksiinsa ja vapautettiin kurjuudesta, jonka todellisen suuruuden hän aivan vasta oli oppinut tuntemaan opettajansa Agatharchideen kautta, kuin että se, joka oli liian halpa hänen vihansa esineeksi, ja joka ei missään tapauksessa voinut välttää rangaistustaan, juuri tänään tahi huomenna joutuisi tuomarinsa eteen.

Publiuksen oli onnistunut poistua kuninkaallisen pariskunnan seurasta, ennen kuin se Asklepiodorin kirjoitus oli saapunut palatsiin, jossa Serapiin papit ilmaisivat väärää luuloaan, että Irene muka olisi kuninkaan käskystä temppeleistä ryöstetty.

Kun hän vakuutti, että hänen vielä tänään täytyi tärkeistä asioista kirjoittaa Roomaan, ei itse Kleopatrakaan uskaltanut väitellä vastaan; ja kun Philometor sitten oli kahden kesken puolisonsa kanssa, ei hän, jonka suosio helposti oli voitettavissa, keksinyt sanoja kyllin ylistelläkseen nuoren miehen oivallisia ominaisuuksia, sillä niistä hän tulevaisuudessa luuli Roomassa lähtevän suurta hyötyä asioilleen, ja tämän suopeista mielipiteistä, hänen jälleen tuli, ja sen hän ilolla myönsi, kiittää puolisonsa vastustamatonta viisautta ja suloisuutta.

Palatsista lähdettyään ja teltaansa rientäessään, Publiuksesta tuntui kuin hän olisi ollut raskaasta työstä palaava päiväläinen tahi kiusallisesta syytöksestä vapautettu mies tahi tieltä eksynyt, joka jälleen on löytänyt oikean tien.

Rasittava, matalamman puutarhan lehtikujanteissa vallitseva ilma oli hänen mielestään kepeämpi hengittää kuin Kleopatran katolla puhaltavat jäädyttävät tuulen hengähdykset.

Liikutettavalta ja samalla huolestuttavalta hänestä kuningattaren läheisyys tuntui, ja kuinka imartelevaa mahtavan hallitsijattaren suosio olikin, niin ei se hänestä kuitenkaan juuri paremmalta maistunut, kuin kultaiselle vadille asetettu, kauniisti koristettu ruoka, jota väkisin pakoitetaan syömään ja johon saattaa olla myrkyä sekoitettuna ja joka maistuu inhoittavan imelältä, jos sitä viimeinkin maistelee.

Publius oli suora mies, ja sentähden hänestä niinkuin jokaisesta hänen kaltaisestaan väkinäinen rakkaus tuntui semmoisesta kädestä lähteneeltä kunnian osoitukselta, jota ei saata pitää arvossa ja jonka siitä syystä enemmän hylkää kuin vastaan ottaa — niin kuin liioiteltu paljon ansioitamme suurempi kiitos, joka kyllä hullua ilahuttaa, mutta pikemmin suututtaa ymmärtäväistä miestä, kuin näyttää hänen kiitostaan ansaitsevan.

Hänestä tuntui siltä, kuin Kleopatra olisi aikonut käyttää häntä ensiksi rattoisaksi leikkikalukseen ja sitten edulliseksi välittäjäkseen, ja se suututti häntä ja huolestutti tätä vakavaa ja rehellistä nuorukaista niin suuresti, että hän mieluummin heti jäähyväisittä olisi lähtenyt Egyptistä ja Memphiistä.

Kuitenkaan ei lähtö hänelle ollutkaan niin helppo, sillä aina Kleopatraa ajatellessaan, hänen mieleensä juontui myöskin Klea, samoin kuin synkkää yötä ajatellessa, myöskin kylmän kuun ihana loisto kuvautuu sisällisen silmämme eteen.

Samoin kuin hän oli pelastanut Irenen, samoin hän myöskin halusi toimittaa vapauden ruukunkantajattarien vanhemmille, ja hänestä tuntui täydelleen mahdottomalta Egyptistä lähteminen vielä kerran Kleaa näkemättä.

Hän halusi vielä kerran tavata tätä ylpeätä ja ylevää tyttöä ja sanoa hänelle, että hän oli ihana, kuninkaallinen nainen ja sanoa olevansa hänen ystävänsä, ja vihaavansa vääryyttä, ja oikeuden ja hänen itsensä tähden olevansa mielellään valmis suuriin uhrauksiin hänen ja hänen vanhempiansa hyväksi.

Vielä tänään ennen juhla-ateriaa hän aikoi uudelleen käydä Serapiin temppeleissä ja pyytää erakkoa auttamaan häntä päästäkseen keskustelemaan hänen holhottinsa kanssa.

Kun Klea vaan tietäisi, mitä hän oli Irenen ja hänen vanhempiansa hyväksi tehnyt, silloin hän varmaankin osoittaisi, että hänenkin silmänsä saattoi ystävällisesti katsella, silloin hänen täytyi jäähyväisiksi ojentaa hänelle oikea kätensä, johon hän ajatteli molemmin käsin tarttuvansa ja painavansa sitä rintaansa vastaan.

Silloin hän mitä ylevimmin, lämpöisimmin sanoin, aikoi hänelle sanoa kuinka onnellinen hän oli, hänet löydettyään, ja kuinka vaikeata olisi hänestä erota.

Silloin tämä varmaankin tarttuisi hänen käteensä ja puhuttelisi häntä ystävällisin sanoin.

Ainoa Klean ankarasta, mutta kumminkin kauniista suusta lähtenyt lause hänestä näytti kallisarvoisemmalta, kuin Egyptin suuren ja rikkaan kuningattaren suutelo ja syleily.

Corneeliolainen saattoi, kun häntä ärsytettiin, vihansa vimmassa käydä liian pitkälle, mutta hänen kuvitusvoimansa ei ollut erinomaisen vilkas eikä tulinen.

Sillä aikaa kuin hänen hevoisiaan valjastettiin ja hän ajoi Serapiin temppeleihin, ruukunkantajattaren vlevä kuva lakkaamatta liikkui hänen sielussaan, usein hän luuli kädessään pitäväänsä hänen kättään eikä ohjia, ja kun hän mielessään ajatteli, mitä hän jäähyväisiksi aikoi hänelle sanoa, ja kun hän luuli kuulevansa hänen liikutetulla äänellä kiittävän häntä hänen jalosta avustaan ja sanovan, ettei hän koskaan häntä unhoittaisi, silloin hän tunsu kyynelten kostuttavan silmiään, jotka moneen vuoteen eivät olleet niihin tottuneet, ja hänen mieleensä juohtui se päivä, jolloin hän omaisilleen sanoi jäähyväisiä, ensi kerran sotaan lähtiessään.

Silloin eivät hänen omansa, vaan hänen äitinsä silmät, olleet kyyneleistä välkkyneet ja hän huomasi, että, jos hän saattoi verrata Kleaa johonkin toiseen naiseen, niin hän enimmin oli sen ylhäisen matronan kaltainen, joka oli hänelle lahjoittanut elämän, että Klea suuren Scipio Africanuksen tyttären rinnalla näyttäisi samalta, kuin nuori Minerva ylhäisen Junon äidin rinnalla.

Hän pettyi suuresti toiveissaan, tavatessaan Serapiin temppelein ovet suljettuina ja huomattessaan täytyvänsä palata Memphiisen näkemättä sekä Kleaa että erakkoa.

Mikä tänään oli ollut mahdotonta, sitä hän huomenna saattoi uudelleen koettaa, mutta yhä kiihkeämmin hän ikävöi rakastettuaan ja tuskallinen kaiho valtasi hänet, ja jälleen teltassa istuessaan toista Roomaan menevää kirjettään päättäessään, aina vaan Klea hänen mieleensä juohtui, joten hänen totinen työnsä keskeytyi.

Senkin seitsemän kertaa hän hypähti pystyyn ajatuksiaan selvittääkseen ja yhtä usein hänen jälleen täytyi heittää kynä kädestään, sillä ruukunkantajattaren kuva asettui hänen ja hänen kätensä väliin.

Vihdoinkin hän itseensä suuttuneena löi edessään olevaan pöytään, painoi sitten niitä niin voimakkaasti vasten lanteitaan, että häneen oikeen koski ja tyytymättömänä päätti lujasti täyttää velvollisuutensa, ennenkuin muuta ajatteli.

Hänen rautainen tahtonsa pääsi voitolle ja hämärän tullessa hänen kirjeensä oli valmis.

Hän oli jo painamaisillaan sinetin vahaan sinettisormuksensa sardonyksiin piirretyn, sukunsa merkin, kun hänen palvelijansa ilmoitti mustan orjan tahtovan häntä puhutella.

Corneliolainen käski päästämään tätä sisälle ja neekeri ojensi hänelle taulun, jossa Euleus petollisessa tarkoituksessa Klean nimessä kutsui häntä keskiyön aikana saapumaan Aapishautojen luo.

Jumalien sanansaattajalta nuorukaisesta näytti tämä hänen vihollisensa kavala välikappale, ja intohimoisen joutuisasti sekä vähintäkään epäilemättä hän kirjoitti kurjalle savitaululle: "Minä tulen".

Publius tahtoi itse huomaamatta antaa äsken kirjoittamansa senaatille menevän kirjeen lähettiläälle, joka eilen oli tuonut hänelle kirjeen Roomasta, ja vaikka häntä tänä yönä olisi kutsuttu kuninkaallista aarretta noutamaan, niin hän olisi mieluummin siitä kutsumuksesta luopunut, kuin jättänyt Klean tapaamisen sikseen, siten hän ei missään tapauksessa saattanut ottaa osaa kuninkaan juhla-ateriaan, johon Kleopatra häntä kuitenkin hänen lupauksensa johdosta luultavasti odotti.

Hän kaipasi suuresti Lysias ystävätään; sillä hän ei millään muotoa tahtonut kuningatarta loukata, ja Korintholainen, joka tällä hetkellä varmaankin toimitteli turhanpäiväisiä asioita, oli yhtä taitava uskottavien keksinnässä kuin hän itse oli siinä taitamaton.

Hätäisesti Publius kirjoitti telttakumppanilleen muutaman sanan pyytäen häntä kuninkaalle ilmoittamaan, että tärkeät toimet häntä tänä iltana estivät häntä kuninkaan vieraana olemasta, heitti viittansa hartioilleen, pani päähänsä kasvoja varjostavan matkahattunsa ja läksi jalkaisin, seuralaisetta satamaan päin astumaan kirje toisessa ja matkasauva toisessa kädessä.

Sotamiehet ja vartijat, jotka täyttivät palatsin pihan, luulivat häntä lähettilääksi eivätkä huutaneet häntä luokseen, kun hän nopeasti ja rohkeasti riensi eteenpäin, ja siten hän viivytyksittä ja tuntematonna pääsi satamaan majapaikkaansa, jossa hänen vähä aikaa piti odottaa laivurien ja kauppiasten joukossa, ennenkuin hänen sanansaattajansa palasi hauska muukalaiskortteerista, jossa hän kostutteli kurkkuaan.

Publiuksen oli monesta asiasta tämän miehen kanssa sovittava, jonka huomisaamuna piti lähtemän Aleksandriaan ja Roomaan, mutta Publius tuskin maltoi kyllin kauvan viipyä, sillä hän luuli, että hänen jo kokonaista tuntia ennen keski-yötä piti lähtemän Klean määräämään, hänelle vanhastaan tuttuun paikkaan kuolleitten kaupunkiin, vaikka hän tiesi paljon lyhemmässä ajassa voivansa päästä perille.

Ikävöivästä aurinko liikkuu liian hitaasti ja ennen vaeltava tähti unhoittaa aikansa, kuin rakastaja,

jota rakkaus on kutsunut.

Huomiota välttääkseen hän ei käyttänyt vaunuja vaan muulia, jonka majapaikan isäntä mielellään hänelle lainasi, sillä Roomalainen oli niin iloissaan toivoessaan Kleaa tapaavansa, että hän pisti kultarahan ravintolan isännän suloisen lapsen sormien väliin, joka oli nukkunut penkille ravintolan tiskin viereen ja kysymättä juomansa maaviinin hintaa, maksoi kaksi kertaa niin paljon kuin jos se olisi ollut oivallista falernolaista.

Ihmetellen isäntä häntä katseli, kun hän aimo hypyllä keikahti korkean eläimen selkään sitä liikuttamatta, ja Publiuksesta itsestään tuntui, kuin hän ei poikaikänsä jälkeen koskaan olisi ollut niin riepas ja aivan vallattoman iloinen kuin tällä hetkellä.

Satamasta Aapishautoille vievä tie oli toinen, kuin se, joka kulki sinne kuninkaan palatsista ja jota pitkin Klea oli mennyt, eikä se myöskään sen ravintolan sivu, jossa Klea oli murhamiehet nähnyt.

Päivällä toivoretkeläiset sitä tietä suuresti käyttivät, eikä Roomalainen saattanut siltä yölläkään eksiä, sillä muuli, jolla hän ratsasti, tunsu sen vallan hyvin. Sen hän tiesi, sillä kysyessään, miksi ravintolan isäntä tätä eläintä, elätti, oli hänelle vastattu, että se joka päivä vei Ylä-Egyptistä tulevia toivoretkeläisiä Serapiin temppeliin ja pyhien härkien haudoille. Hän siis saattoi aivan huoletta hyljätä isännän tarjoomuksen kun tämä hänelle muulin ohjajaa tarjosi.

Kaikki jotka näkivät hänen lähtevän liikkeelle, luulivat hänen palaavan kaupunkiin kuninkaan palatsiin.

Hiljaista ravia Publius ratsasti kaupungin katuja pitkin, ja kun jostakin ravintolasta ryyppivien sotamiesten naurua hänen korviinsa kajahti, niin hän olisi aivan mielellään siihen yhtynyt.

Kun sitten äänetön erämaa häntä ympäröi ja tähdet hänelle osoittivat, että hän liian aikaisin oli saapunut kohtaupaikalle, niin hän antoi muulin kulkea hitaammin ja mitä lähemmäksi määräpaikkaansa hän pääsi, sitä totisemmaksi hän kävi, sitä kiivaammin hänen sydämensä sykki.

Taisipa olla jotakin tärkeätä, tähdellistä, mitä Klea halusi hänelle kertoa tähän aikaan ja tämmöisessä paikassa.

Oliko Klea tuhanten muitten naisten kaltainen, ja kulkiko hän nyt lemмен hetken viettoon sen kanssa, joka muutamia päiviä sitten oli vastannut hänen silmäyksiinsä ja ottanut hänen orvokkinsa?

Kerran tämä ajatus väkisinkin valtasi hänen mielensä, mutta hän karkoitti sen pois, pitäen sitä mielettömänä ja hänelle itselleen sopimattomana.

Ennen kuningas saattaisi pyytää kerjäläistä kanssansa jakamaan valtakuntaansa, kuin tämä tyttö kutsuisi häntä salaisessa paikassa yhdessä nauttimaan Amarin suloisia antimia.

Luultavasti hän ennen kaikkia halusi varmoja tietoja sisarensa kohtalosta, varmaankin hän myöskin halusi puhella vanhemmistaan, mutta tuskinpa Klea kuitenkaan olisi päättätynyt häntä avukseen kutsumaan, jollei hän olisi oppinut Publiukseen luottamaan, ja tämä Klean luottamus hänet ylpeydellä täytti ja samalla hän kiihkeästi ikävöi Kleaa, joka yhä voimakkaammin valtasi hänen sydämensä.

Sillä aikaa kuin muuli hitain, vakavin askelin synkimmässäkin pimeässä etsi tietä ja myöskin löysi sen, hän katseli taivasta ja kiilteleviä pilviä, jotka milloin mustina ja paksuina peittivät Silenen valon, milloin vaaleamman reunan ympäröimänä toisistaan eroisivat, jolloin kultainen kuun kaistale ne jakoi, kuten joutsen järven synkän pinnan.

Samalla hän lakkaamatta ajatteli Kleaa, ja haaveksien luuli näkevänsä hänet edessään, mutta toisenlaisena ja korkeampana kuin koskaan ennen, sillä hänen vartalonsa kasvoi hänen silmissään kasvamisestaan ja oli vihdoinkin niin suuri, että hänen päälakensa ylettyi taivaasen saakka, että pilvet näyttivät hänen hunnultaan ja kuu hänen tummaan tukkaansa kimitetyltä loistavalta diademilta.

Mahtavasti tämä näky häneen vaikutti, hän laski ohjakset muulin kaulalle ja levitti kätensä sulkeakseen syliinsä ihanan utukuvan, mutta hänen eteenpäin ratsastaessaan se aina samalla väistyi, ja kun länsituuli puhalsi hiekkaa hänen kasvoihinsa, ja kun hänen silloin täytyi kädellään peittää silmänsä, niin se kokonaan katosi eikä enää näyttänyt, ennenkuin hän oli saapunut Apishautojen luo.

Hän oli täällä toivonut tapaavansa sotamiehiä tahi vartioita, joiden huostaan hän olisi voinut jättää muulinsa, mutta sittenkun Osiris-Apiin temppelissä pappien öinen laulu oli tauonnut, ei koko aavassa erämaassa kuulunut hiiskaustakaan, ja kaikki, mikä häntä ympäröi, oli äänetöntä, mykkää ja liikkumatonta, ikäänkuin kaikki olisi ollut kuollutta. Vai oliko daimoni häneltä kuulon ryöstänyt? Hän luuli korvallaan käsittävänsä ainoastaan oman nopeasti liikkuvan verensä suhinan, mutta muuten ei hienointakaan ääntä kuulunut.

Niin äänetöntä ainoastaan kuolleitten kaupungissa yöllä, ainoastaan erämaassa.

Hän kiinnitti muulin ohjat kirjoituksilla peitettyyn kraniittipatsaasen ja kulki sitten määrättyyn yhtymäpaikkaan päin.

Oli keskiyö kulunut, sen hän päätti kuun asennosta ja hän alkoi jo itsekseen miettiä, odottaisiko hän siinä missä oli, vai menisikö hän ruukunkantajatarta vastaan, kun hän ensiksi kuuli keveitä askelia, ja kohta sen jälkeen näki pitkään viittaaan käärityn korkeavartaloisen olennon astuvan sfinksikujanteelta suoraan häntä kohden.

Oliko se mies, vaiko nainen, oliko se se, jota hän odotti?

Ja jos se oli hän, oliko nainen koskaan niin mittelevin, melkeinpä juhlallisin askelin lähestynyt sitä ystävätään, jota hän on luvannut tavata.

Hän tunsu jo hänen kasvonsa.

Oliko se vaalea kuuvalo, joka ne niin verettömiksi, niin marmorin valkeiksi teki.

Hänen kasvojensa piirteet olivat hiukan jäykät, eivätkä ne kuitenkaan vielä koskaan, ei silloinkaan kuin hän punastuen vastaan otti Publiuksen orvokit, olleet näyttäneet niin moitteettoman ihanoilta, niin juonteiltaan säännöllisiltä ja jaloilta, niin ylhäisiltä ja niin herättäviltä.

Ainakin täyden minuutin molemmat seisoivat ääneti, vaikka olivat aivan vastatusten.

Sitten Publius keskeytti äänettömyyden, huudahtaen lämpöisesti, sydämmellisesti mutta kuitenkin kainosti matalalla, sointuvalla äänellään ainoastaan yhden sanan ja tämä sana oli hänen nimensä: "Klea."

Kuin jumalan tervehdys ja siunaus, kuin Sirenien laulun sointuisin ääni, kuin elämän ja kuoleman tuomarin suusta lähtenyt vapauttava julistus, tämä sana kajahti ja vavahdellen tunki neidon sydämeen, ja jo Klea huulet avautuivat yhtä syvällä ja sydämmellisellä äänellä vastaukseksi Roomalaiselle huutaakseen "Publius", mutta hän hillitsi itseään kaikilla sielunsa voimilla ja sanoi hiljaan ja nopeasti: "Sinä olet myöhään tänne tullut ja hyvä on, että sen teit."

"Sinä olet minua kutsunut", Roomalainen vastasi.

"Toinen on sen tehnyt, enkä minä", Klea koleasti ja hitaasti vastasi, ikään kuin hän nostaisi raskasta painoa, tahi ikään kuin hengittäminen kävisi hänelle vaikeaksi. "Seuraa minua nyt vaan, sillä tässä ei ole oikea paikka sinulle sitä selittää".

Näin sanoen Klea kulki Apishautojen suljettuja ovia kohti ja koetti sovittaa lukkoon samaa avainta, jonka Krates oli hänen huostaansa uskonut, mutta tämä oli vielä niin uusi ja hänen sormensa vapisivat niin suuresti, ettei tämä heti ollut hänelle onnistua.

Sillä välin Publius seisoa aivan hänen vieressään ja koettaessaan häntä auttaa hänen sormensa koskivat Klea sormiin.

Kun sitten, eikä suinkaan erehdyksestä hänen voimakas ja kumminkin vapiseva kätensä asettui Klea kädelle, niin tämä salli sen vähän aikaa olla siinä, sillä hänestä tuntui kuin lämpöinen pilven pyörre olisi hänen sydämestään liidellyt ja verhonnut hänen sielunsa ja lannistanut hänen tahdonvoimansa ja himmentänyt hänen silmänsä nä'ön.

"Klea", Publius vielä kerran sanoi myöskin aikoen tarttua hänen vasempaan käteen.

Ikään kuin lyhyestä unesta todellisuuteen palautettuna, Klea veti heti kätensä Publiuksen kädestä, työnsi avaimen lukkoon, aukaisi oven ja sanoi melkein käskevän totisesti: "Mene sinä edelle!"

Publius totteli tätä käskyä ja astui juhlallisen, kallioon hakatun ja niukasti valaistun luolan laveaan eteiseen.

Hänen edessään oli kaareva käytävä, jonka loppua hän ei voinut nähdä ja molemmin puolin, oikealla ja vasemmalla, olivat ne huoneet, joissa kuolleitten pyhiin eläinten sarkkofaagit olivat.

Jokaisen tämmöisen mahdottoman suuren kivikirstun yläpuolella paloi yöt päivät lamppu, jonka valo, kuin valosta kudottu peite, tunkeutuen kaikkialle, missä vaan avonaisia hautakammioita oli, luolan synkän pimeän läpi, kirkkaana levisi kallion sisustaan vievälle pimeälle tielle.

Minkälaisen paikan Klea oli valinnut hänen kanssaan puhellakseen!

Mutta vaikka hänen äänensä kylmältä kajahti, niin ei hän itse kuitenkaan ollut kylmä ja tunnoton, kuin Orkuksen haamut, jota tämä hänen rintaansa ahdistava paikka pyhän savuntuoksuineen muistutti, sillä hän oli tuntenut, että Klean sormet hänen niitä koskettaessaan vapisivat, ja kuin hän Kleaa auttaakseen, lähestyi aivan lähelle häntä, silloin Klean sydän oli tykittänyt yhtä nopeasti ja kiivaasti kuin hänenkin.

Kenen onnistuisi sulattaa tämä kova mutta puhdas- ja jalo-kristallinen sydän, sen yli varmaankin tulvailisi puhtaamman autuuden ihana virta!

"Nyt olemme perillä," Klea sanoi ja jatkoi sitten lyhyvin katkonaisin lausein: "Pysy missä olet. Anna minun olla tässä portin vieressä. Vastaa minulle ensiksi yhteen kysymykseen: Irene sisareni on tempelistä kadonnut. Oletko sinä syyppää hänen poisvientiinsä?"

"Olen", Publius innokkaasti vastasi. "Hän lähettää sinulle terveisiä ja käskee sanomaan, että hänen uudet ystävänsä häntä suuresti miellyttävät."

"Nyt ala," Klea häntä liikutettuna keskeytti. "Käänny tuonnepäin! Tuonne, missä näet lampun valon kuumottavan."

Publius teki, niinkuin häntä käskettiin, ja samalla hiljainen värähdys kulki hänen lujan sydämensä läpi, sillä tytön toiminto ja olento ei hänestä yksin tuntunut juhlalliselta, ei, vieläpä salaperäiseltä, kuin naisprofetan. Silloin kova jyrinä tärisytti hiljaista, pyhää paikkaa ja voimakkaat ääniaallot levisivät jyristen ja kaikuen luolan kallioseinissä.

Huolestuneena, Publius kääntyi, eikä hänen etsivä silmänsä enää Kleaa löytänyt.

Kun hän sitten riensi kalliohuoneen ovelle, niin hän kuuli, miten se ulkoa suljettiin.

Ruukunkantajatar oli paennut hänen käsistään, oli paiskannut raskaan oven kiinni ja piti häntä vankina: ja tämä seikka näytti Roomalaisesta loukkaavalta, niin kärsimättömältä, ettei hänessä muuta tunnetta päässyt valtaan, kuin kiivauden, loukatun ylpeyden, ja intohimoinen vapautuksen halu, ja jaloillan ovea potkiessaan hän huusi vihaisesti Klealle.

"Avaa ovi, minä käsken! Päästä minut heti vapaaksi tahi kaikkein jumalien nimessä —"

Hän ei lausunut loppuun uhkaustaan, sillä keskellä suljetun oven oikeata puoliskoa avautui pieni luukku, josta papeilla muuten oli tapana laskea pyhää savua pyhien härkien hautaholveihin, ja Klea huusi hänelle kahdesti, kolmesti, ja kun hän ei sittenkään ottanut tyyntyäkseen, vielä neljännekin kerran:

"Kuule, kuule, mitä sanon, Publius!"

Silloin hänen raivonsa asettui, ja Klea sanoi.

"Älä minua uhkaa, Publius, sillä sinä varmaankin sitä olet katuva, kun saat tietää, mitä minulla on sinulle kerrottavaa. Älä minua keskeytä, ja tiedä nyt jo, että tämä ovi avataan joka päivä ennen auringon nousua. Vankeuttasi ei kestä kauemmin ja sinun pitää siihen tyytyä, sillä minä suljin sinut sinne pelastaakseni henkesi, joka todellakin on vaaran alaisena. Hulluudeksiko kutsut minun huolenpitoani? Ei, Publius, se on liiankin oikeutettu, ja jos sinä mieheksi olet voimakas, niin olen minä vaimoksi enkä minä koskaan peljästytisi tyhjistä mielikuvittelusta.

"Tuomitse itse, pelkääkö syystä puolestasi:

"Euergetes kuningas ja Euleus eunukki ovat palkanneet kaksi kauheata hirviötä sinua murhaamaan. Lähdeyttyäni Ireneä etsimään, kuulin kaikki ja ne kauheat sudet, joita he ovat sinun päällesi ärsyttäneet, minä olen näillä omilla silmilläni nähnyt ja näillä omilla korvillani olen kuullut heidän keskustelevan väjytyksistään sinua vastaan.

"Minä en ole eläissäni kirjoittanut sitä savitaululle piirrettyä kirjettä, joka oli minun nimessäni lähetetty. Euleus on sen tehnyt ja sinä olet tarttunut hänen syöttiinsä ja lähtenyt yöllä erämaahan. Muutaman minutin perästä murhaajat hiipivät täällä ja etsivät uhriaan, mutta sinua, Publius, eivät he löydäkään, sillä Klea on sinut pelastanut, sama Klea, jota sinä ensiksi ystävällisesti kohtelit ja jolta sinä sitten ryöstit sisaren, sama Klea, jota sinä äsken tahdoit uhata ja joka nyt matkustavaisen tapaan hattuun ja viittaansa puettuna, niin että häntä helposti kuun epävarmassa valossa voidaan pitää sinuna, heti on menevä erämaahan ja tarjoava sydän parkansa murhaajan puukolle lävistettäväksi."

"Mioletön!" Publius huusi ja heittäytyi koko painollaan ovea vastaan ja potki sitä jaloillaan. "Hulluuttahan sinun puuhasi on! Avaa ovi, minä käsken! Olkootpa nuo Euergeteen palkkaamat miehet, vaikka kuinka väkeviä, niin on minussa kylliksi miestä itseäni puolustamaan."

"Sinulla ei ole aseita, ja heillä on ansoja ja puukkoja."

"Avaa sitten ovi ja jää tänne luokseni aamun koittoon. Henkensä tuhlaaminen ei ole suurenmoista, vaan jumalatonta. Avaa heti ovi, minä pyydän sitä sinulta, minä käsken sinua!"

Jonakin muuna hetkenä eivät nämä sanat olisi olleet vaikuttamatta Klean järkevään mieleen, mutta ne kauheat myrskyt, jotka viime hetkinä olivat hänessä riehuneet, olivat pyörteesensä temmanneet hänen sielunsa rauhan.

Tuo ajatus, ainoa päätös, ainoa tahto valtasi hänet kokonaan, nimittäin että hän päättäisi uhrauksista rikkaan elinaikansa suurimmalla uhrauksella, uhraamalla henkensä, eikä hän sitä aikonut tehdä ainoastaan saattaakseen Irenen onnelliseksi ja pelastaakseen Roomalaisen, vaan sentähden että häntä, isänsä tyttäreltä, niin suuremoinen loppu miellytti, sentähden että hän, joka oli vaan nuori tyttö, tahtoi näyttää Publiukselle, mitä nainen, jota hän oli pitänyt toista huonompana, saattoi saada aikaan, sentähden että kuolema hänestä ei tällä hetkellä näyttänyt onnettomuudelta ja että hänen kauheista ja pitkäkkäisistä liikutuksista kiihtynyt sielunsa ei voinut irtautua siitä päätöksestä, että hän tahtoi, että hänen piti uhrautua.

Tämä ajatus ei enään ollut hänen, vaan hän oli tämän ajatuksen vallassa, ja niinkuin mielipuoli tuntee olevansa pakoitettu yhä uudelleen itsekseen samaa Mariaa kertomaan, samoin eivät mitkään rukoukset eivätkä mitkään vaikuttimet tällä hetkellä olisi voineet saattaa häntä päätöksestään luopumaan, uhraamatta kukoistavaa elämäänsä Publiuksen ja Irenen hyväksi.

Hellästi ja ylpeästi hän katseli päätöstään, joka hänet oikeutti itseään suurena ihmeenä ihaillemaan. Sentähden hän sulki korvansa Roomalaisen rukouksilta ja sanoi niin hellällä äänellä, että se Publiusta hämmästytti: "Ole hiljaan, Publius, ja kuuntele minua. Olethan jalo, ja varmaankin sinä olet minulle kiitollinen siitä, että pelastan henkesi."

"Minä kiitan sinua ja aion sen sinulle palkita", Corneliolainen huusi, "niinkauan kuin tämä sydän vielä saattaa sykkiä, mutta avaa ovi, minä rukoilen sinua, minä pyydän..."

"Kuuntele minua loppuun asti, aika rientää; kuuntele minua loppuun, Publius. Irene sisareni on seurannut sinua. Hänen kauneudesta ei minun tarvitse sinulle puhua, mutta kuinka hyvä, kuinka päivänpaisteinen hänen sydämensä on, sitä sinä et tiedä, sitä sinä et saata tietää, vaan saat oppia sitä tuntemaan. Hän, se sinun vielä täytyy kuulla, on köyhä niinkuin minäkin, mutta vapaitten ja jalojen vanhempain lapsi. Vanno minulle nyt, vanno — ei sinä et saa minua keskeyttää, — vanno minulle isäsi pään nimessä, ett'et sinä häntä milloinkaan hylkää, että sinä siten käyttädyt hänen suhteensa, niin kuin hän olisi parimman ystäväsi, oman veljesi oikea tytär."

"Minä vannon ja minä olen täyttävä valani, sen vannon sen miehen hengen nimessä, jonka pää on minulle pyhempi kuin jumalien nimi. Mutta nyt minä rukoilen sinua, minä käsken sinua, avaa nyt minulle ovi, Klea, ett'en sinua kadottaisi, ja että voisin sinulle sanoa, että sydämeni on sinun, sinun ja aivan kokonaan sinun, että minä sinua rakastan, määrättömästi rakastan."

"Sinä olet minulle vannonut," tyttö huusi, joka kiihkeimmän liikutuksen vallassa ollen huomasi kaukana erämaassa edestakaisin liikkuvan varjon, "ja sinä olet vannonut kautta isäsi pään. Älä anna Irenen koskaan katua, että hän on sinua seurannut ja rakasta häntä, kuin sinä tällä hetkellä luulet rakastavasi minua, pelastajatartasi. Ajatelkaa molemmat Klea parkaa, joka mielellään olisi teillä elänyt, ja nyt kuolee teidän edestänne. Älä minua unhoita, Publius, sillä minä olen ainoastaan kerran avannut sydämeni rakkaudelle, mutta sinua, Publius, minä olen rakastanut, tuntien tuskaa ja vaivoja ja suloisinta onnea, niin kuin kuolevainen nainen koskaan on rakkauden riemussa hekumoinut ja rakkaudellaan itseään kuluttanut."

Vimmaantuneena, unohtaen itsensä ja ikäänkuin hurmaantuneena hän oli huutanut nämä viimeiset sanat Roomalaiselle, ikäänkuin riemuvirttä laulaen.

Miksi oli Publius vaiti, miksi ei hänellä ollut mitään vastattavaa, vaikka Klea paljasti hänelle sydämensä syvimmat salaisuudet ja oli sallinut hänen katsoa sydämensä kaikkein pyhimpään?

Publiuksen suusta lähtevä hehkuva sanatulva olisi heti karkottanut Klean erämaahan ja kuolemaan: hänen vaiti olonsa kahlehti Klean jalat, hämmästytti häntä ja tulvasi kuin kylmä sade hänen ylpeytensä ylen kiihtyneelle polttavalle tulisoiholle, niinkuin öljy, joka tynnyttää hänen sielunsa pauhailevan virran aallot. Siten hän ei saattanut hänestä erota ja hän avasi huulensa vielä kerran huutaaksensa Publiusta nimeltä.

Kun hän alkoi tunnustaa Roomalaiselle rakkauttansa, ikäänkuin viimeistä perintöään, Publiuksesta tuntui, kuin janoovasta, jota viedään uhkuvan lähteen luo sitä vasten, että häntä kiellettäisiin kostuttamasta huuliaan sen raittiissa vedessä.

Intohimoinen mielenkarvaus täytti hänen sielunsa, ja kun hän epätoivoon joutumaisillaan silmiään väännellen katseli ympärilleen vankeudessaan, hänen silmänsä sattuiivat seinän nojassa olevaan rautatankoon, jolla työmiehet olivat työntäneet viimeiseksi haudatun apishärän sarkofaagin paikoilleen.

Niinkuin hukkuva tarttuu luokseen lelluvaan lautaan, samoin hänkin kaappasi tämän aseensa, mutta kuuli kuitenkin samassa Klean viimeiset sanat aivan jok'ainoan, tunkeissaan otsa hiessä metallitankoa kynnyksen päälle, kaksipuolisen oven keskustan kohdalle.

Nyt oli ulkopuolella kaikki vaiti.

Varmaankin tuo mielipuoli jo meni murhamiehiään vastaan ja ovi oli kauhean raskas eikä ollut liikahda eikä väistyä.

Mutta hänen täytyi murtaa se auki ja hän heittäytyi maahan, työnsi olkapäänsä tangon alle ja painoi koko ruumillaan niin voimakkaasti rautatankoa että hänen luunsa olivat murtua ja hänen jäntereensä taittua, hän luuli jo tuntevansa oven horjuvan, ponnisti vielä kerran koko miesvoimallaan ja vihdoinkin puu räntäsi saumoissaan ja oven puoliskot lensivät auki ja Klea pakeni kauhun valtaamana erämaahan murhaajia vastaan.

Publius hypähti heti jaloilleen, hyökkäsi ulos vankeudesta ja kun hän näki Klean pakenevan, niin hän ajoi häntä joutuisasti juosten takaa ja sai hänet pian kiinni sillä viitta esti Klean juoksemasta, ja kun Klea ei totellut kun Publius käski häntä paikallaan pysymään, niin tämä asettautui hänen eteensä, eikä sanonut lempeästi, vaan ankarasti ja totisesti:

"Sinä et kulje askeltakaan edemmäksi, sen sanon."

"Minä menen minne tahdon," tyttö vastasi suuresti liikutettuna. "Päästä minut heti irti!"

"Pysy sinä tässä luonani," Publius tiuskasi, tarttui hänen molempiin ranteisinsa rautaisilla sormillaan, niinkuin lujilla pihdillä. "Minä olen mies ja sinä olet nainen, ja minä aion opettaa, kenen täällä tulee käskä ja kenen totella."

Viha ja mielenliikutus olivat asettaneet nämä aivan aavistamattomat sanat Roomalaisen vapiseville huulille, ja kun Klea, hänen näin puhuessaan, ponnistellen kaikin voimin, jotka suinkaan eivät olleet vähäpätöiset, koetti väöntää kätensä irti hänen käsistään, silloin tämä yhä vielä kovin liikutettuna, mutta kuitenkin säälien Kleaa koska hän oli nainen, taivutti hänen käsivarttaan vastustamattomasti ja samalla lempeästi kunnes tämä taipui ja hitaasti lankesi polvilleen hänen eteensä.

Kun Klea siten oli hänen edessään, päästi Publius hänet irti, mutta hän peitti silmänsä kivistäväillä käsillään, nyyhki ääneensä kiukusta ja tuntiessaan että häntä niin häpeällisesti oli nöyryytetty.

"Nouse nyt ylös," Publius sanoi täydelleen muuttuneella mielin kuullessaan Klean itkevän. "Onko sinusta siis aivan vaikeata taipua miehen tahdon mukaan, joka sinua ei tahdo eikä saatakaan jättää, ja jota sinä kuitenkin rakastat?"

Kuinka lempeiltä, kuinka hyviltä nämä sanat soivat.

Klea käänsi kuullessaan nämä sanat, silmänsä Publiukseen, ja kun hän näki, että tämä rukoilevan tavoin häntä rakasti, silloin hänen vihansa lauhtui ja muuttui kiitollisuudeksi, ja polvillaan häntä lähestyen Klea nojasi päällään häneen ja sanoi:

"Minun on aina pakosta täytynyt nojautua itseeni ja rakkaudella ohjata toista ihmistä, mutta taitaa kuitenkin olla paljoka suloisempaa itse olla rakkauden ohjattavana, ja sinun omasi minä aina iäti tahdon olla."

"Ja minä tahdon joka hetki kiittää sinua kaikesta sydämestäni ja kaikesta mielestäni!" Publius huudahti ja kohotti hänet ylös. "Sinä tahdoit uhrata henkesi edestäni ja omasi on nyt minun. Minä sinun edestäsi ja sinä minun edestäni, minä puolisonasi ja sinä vaimonani, aina loppuun saakka!"

Molemmin käsin tarttui hän Klean hartioihin ja käänsi hänen kasvonsa omiinsa päin.

Klea ei enään vastustanut, sillä hänestä tuntui suloiselta noudattaa tämän voimakkaan miehen tahtoa.

Kuinka suloiselta hänestä, joka jo lapsuudesta oli ottanut velvollisuudekseen voimakkaana ja valppaana pysymisen, tuntui heikkona olo, ja se että hän sai luottautua voimakkaampaan käteen!

Samalta taitaa ruusupensastakin tuntua, joka ensi kerran tuntee sauvaan nojautuvansa, johonka huolekas puutarhuri hänet sitoo.

Klea katseli autuaasti ja kuitenkin tuskallisesti hänen silmiinsä ja hän painoi juuri ensi suudelman Klean huulille, kun molemmat kauhistuen toisistaan väistyivät sillä Klean nimeä huudettiin ääneensä yön hiljaisuudessa, ja heti sen jälkeen kuului aivan heidän lähellään kova huuto ja kumea kiljuna.

"Murhaajat!" Klea huusi ja hiipi vavisten sekä omasta että ystävänsä puolesta, hänen rinnalleen.

Kuolemaan rohkeasta, kunnostaan ylpeilevästä sankarittaresta oli vähässä ajassa tullut heikko, apua tarvitseva, nöyrä nainen.

KAHDESKOLMATTAA LUKU.

Serapeumin portin luona olevan Pylonitornin katolla seisoivat tähtien tutkijat, joka oli kiivennyt tempppelin korkeimmalle paikalle tähtiä tähyttääksensä; mutta tänä yönä hän ei näyttänyt voivan täyttää tehtävänsä, sillä nopeasti kiitävät synkät pilvet peittivät tuon tuostakin sitä taivaan kannen osaa, jota hän mieluummin olisi tahtonut tutkia.

Kärsimättömästi hän vihdoinkin pani käsistään koneensa ja sitten myöskin vahataulunsa ja kirjoituspuikkonsa ja käski sairaan pikku Philon istua, jonka portinvartiana ollen piti yöllä auttaa Pylonitornissa työskenteleviä tähtien tutkijoita, viemään alas hänen työkalunsa, sillä taivas ei tänään ollut hänen työlleen suotuisa.

"Suotuisa," portinvartia huudahti, kertoen tähtien tutkijan viimeiset sanat ja kohottaen hartioitaan niin korkealle, että hänen päänsä katosi niiden väliin. "Hirmuinen yö tämä on, ja varmaankin suuri onnettomuus meitä uhkaa. Viisitoista vuotta olen minä tässä toimessa ollut ja ainoastaan kerran olen olen elämässäni tämmöistä kokenut, ja seuraavana päivänä tulivatkin syrialaisen kuninkaan Anthiokuksen sotilaat ja tyhjänsivät aarreaittamme. Ja tänään näyttää vielä onnettomammalta kuin silloin! Jo koirantähden nousun aikana kauhea haamu, jolla oli harja kuin jalopeuralla, kiiti erämaan halki, mutta vasta keskiyön aikana alkoi kauhea kummitteleminen, ja sinäkin säpsähdit, kun se Apishaudoissa pääsi valloilleen. Kauheita on odotettavissa, silloin kun pyhät härät nousevat kuolleista ja sarvillaan tölmivät hautaholvien ovea sitä murtaakseen. Usein jo olen nähnyt vainajien sielujen liitelevän, räpyttelevän ja ryömivän vanhan-aikuisten hautaholvien ja kalliorotkojen päällä. Milloin ne liitelivät ihmispäällä varustettuina varpushaukkoina tahi Ibis-lintuina ilmassa hervottomasti ja hitaasti siipiään liikuttellen, milloin kulkivat harmaina ruumiittomina varjoina erämaan poikki, milloin käärmekinä luikertelivat sannassa, milloin taas ryömivät kuin nälkäiset koirat ulvoen holvien ovilla. Usein kuulin niiden shakaalin tavoin haukkuvan, monesti nauravan hyenan tavalla, joka tuntee haaskan hajua ilmassa; mutta tänään ne ovat ensi kerran huutaneet raivoavien ihmisten tavoin, ja sitten öhkiheet ja valitelleet, ikäänkuin olisivat istuneet hornan kidassa ja kärsineet kauheimpia tuskia.

"Katsokaas, tuolla, tuolla se jälleen liikkuu!"

"Oi pyhä isä, masenna se voimakkailla loihтусanoilla."

"Etkö sitten näe, miten ne kasvavat!"

"Ne ovat jo kaksi kertaa niin suuret kuin kuolevainen ihminen!"

Tähtien tutkija otti käteensä amuletin jupisi itsekseen muutamia loitsuja ja haki samalla silmillään niitä olentoja, jotka olivat portinvartiaa peloittaneet.

"Isoja ne ovat," hän sanoi, kun hänkin oli ne huomannut, "ja nyt lähestyvät ne toisiaan ja tulevat yhä pienemmiksi; mutta kumminkin! Varmaankin ne ovat kookkaita haudanraastajia, sillä ylenluonnollisen suuria nuo olennot sentään tuskin ovat olleet."

"Kahdesti niin pitkiä kuin sinä, joka et suinkaan ole pieni!" portinvartia huusi ja painoi huulensa tähtien tutkijan kädessä olevaan amulettiin. "Ja jos ne olisivat rosvoja, niin miksi ei mikään vartia heitä huuda luokseen? miksi eivät heidän huutonsa ja melunsa ole herättäneet vartioita, jotka joka yö tuolla majailevat. Taas kuului samanlainen kova valitushuuto! Oletko koskaan kuullut mokomia ääniä ihmisen rinnasta lähtevän? Suuri Serapis, minä menehdyn tuskasta! Tulkaa kanssani alas, pyhä isä, että saisin hoitaa sairasta poikaani, sillä joka tämmöistä on nähnyt, se ei vahinkoittumatta siitä suoriudu."

Tosin oli kuoleitten kaupungin hiljaisuutta häiritty, mutta kuoleitten henget eivät olleet syyppäitä niihin kamaliin seikkoihin mitkä tänä yönä erämaassa hautapatsaitten ja kallioholvien välillä tapahtuivat.

Ihmisiä ne olivat, jotka häiriten pyhän kaupungin rauhaa, kylmäverisinä ja ilkeinä, kuin pahat henget, pimeään kanssa tekivät liiton saattaakseen toisen ihmisen perikatoon, mutta ihmisiä nekin olivat, jotka keskellä synkän yön kauhuja tunsivat sen jumalallisen taimen minkä taivas kätkee kuolevaisten lastensa poveen, omissa rinnoissaan puhkeavan kauneimmiksi kukiksi.

Niin varmaankin taistelun päivänä veren ja ruumiitten keskellä syntyy lapsi, joka itse onnellisena ja muille onnea tuottaen kasvaa omaistensa iloksi.

Se hirviö, jolla oli jalopeuran harja, ja jonka ilmaantuminen ja pikainen erämaahan katoaminen ensiksi oli peloittanut portinvartiaa, oli Memphiisen kulkiessaan kohdannut myöskin useita matkustajia, jotka hänen omituisesta näöstään peljästyneinä olivat pötkineet pakoon tahi koettaneet kätkeytyä; ja kuitenkin se oli tavallinen lämpöverinen, rehellinen, uskollinen ja ystävällinen ihminen.

Mutta ne, jotka hänet kohtasivat, eivät saattaneet katsoa hänen sydämeensä, ja ulkomuodoltaan hän vaan vähän oli muitten ihmisten kaltainen.

Vaikeasti liikkui hänen käyntiin tottumattomat jalkansa, joilla oli iso ruumis kannettavana; ja kauhea parta ja runsas harmaaparta, joka heilui milloin sinne, milloin tänne, hänen etsien päätään käännellessään, teki hänet sen näköiseksi, että hän olisi voinut peloittaa rohkeampaakin, jonka tielle hän äkki-arvaamatta sattui.

Kaksi rihkamakauppiasta, jotka päivällä Serapeumin läheistössä tavallisesti tarjosivat tavaroitaan toivoretkiläisille kaupaksi, kohtasivat hänet lähellä kaupunkia.

He katselivat häntä ja toinen sanoi: "Näetkö tuota läähättävää hirviötä? Joll'ei hän istuisi kiinni kopissaan, niin sanoisin tuon olevan ison Serapion erakon."

"Joutavia," toinen vastasi, "hänen lupauksensa sitovat hänet lujemmin kuin kahleet ja siteet. Varmaankin se on joku syrialaisista kerjäläisistä, jotka majailevat Astarten temppelin ympärillä."

"Luultavasti," toinen välinpitämättömästi vastasi. "Lähtekäämme astumaan, sillä vaimoni paistaa meille tänään illalliseksi hanhen."

Tosin Serapion oli lujasti sidottu koppiinsa ja kuitenkin rihkamakauppias oli nähnyt oikein, sillä hän se oli, joka kulki maantietä pitkin ja peloitti vastaantulijoita. Astunta tuntui hänestä pitkän vankeutensa perästä hyvin vaikealta, olletikin koska hän oli paljain jaloin ja jokainen tiellä oleva kivi kosketti hänen aroiksi käyneitä jalkapohjiaan, ja sentäänkin hän pääsi jotensakin nopeasti kulkemaan huomattessaan kaukaa nais-olennon, jota hän luuli Kleaksi.

Monikin, joka erityisessä paikassaan hyvin menestyy omituisuuksineen, joutuu lasten pilkaksi, jos hän irtaantuu ahtaasta ympäristöstään sekaantuakseen omituisuuksineen maailman menoon.

Niin kävi Serapioninkin, sillä etukaupungissa katupojat pilkaten juoksivat hänen perästään, ja kun kolme koreata neitoa, jotka ravintolan edustalla lepäsivät tanssistaan, ääneen nauroivat hänet nähdessään, ja kun eräs kopea sotamies ikään kuin satunnaisesti työnsi peitsensä kären hänen heiluvan harjansa lävitse, silloin hän vasta huomasi metsistyneen ulkomuotonsa, ja hänen täytyi itseksensä myöntää, ett'ei hän semmoisena koskaan pääsisi kuninkaan puheille.

Päätävästi hän astui lähimpään valaistuun parturin huoneeseen, joka hänet nähdessään huolestuneena astui myöntitiskinsä taa, leikkuutti tukkansa ja partansa ja näki peilissä, jota mestari piti hänen edessään, ensi kerran moneen vuoteen jälleen omat kasvonsa.

Surumielisesti hymyillen hän nykäytti vanhettuneille kasvoilleen, jotka hän näki kirkkaassa levyssä, maksoi, mitä häneltä vaadittiin, eikä välittänyt niistä ihmettelevistä silmäyksistä, joilla parturi apulaisineen häntä katseli.

Mielettömälle he luulivat tehneensä palveluksen, sillä kaikkiin heidän kysymyksiinsä hän ei ollut mitään vastannut, ja ainoastaan kerran huutanut syvällä tavattoman kovalla äänellä:

"Laverrelkaa muitten kanssa, minulla on kiire!"

Eikä hänen sydämensä todellakaan ollut joutaviin laverruksiin taipuva, ei, se oli täynnä kalvaavaa tuskaa ja hellää huolta, ja samalla häntä suuresti suretti ajatellessaan, että hän oli syönyt lupauksensa ja valansa rikkonut, jonka hän oli vannonut, kädessään kuolevan äitinsä käsi.

Palatsin portilla hän pyysi erästä vartiaa viemään häntä hänen veljensä luo, ja kun hän rahalahjalla vahvasti pyyntöään, niin mies heti vei hänet sen luo, jota hän etsi.

Glaukus peljästy suuresti, tuntiessaan Serapionin, mutta hänellä oli niin paljon tehtävää, että hän

saattoi käyttää ainoastaan muutamia minuuttia veljensä hyväksi, jonka käytöstä hän kutsui käsittämättömäksi ja rikolliseksi.

Erakko sai tietää, ett'ei Euergetes ollut ryöstänyt Ireneä temppelistä, vaan Roomalainen, ja että Klea oli muutamia minuuttia sitten vaunuissa lähtenyt palatsista ja että hänen piti keskiyön aikana jalkaisin palaaman toisesta ravintolasta Serapeumiin.

Tyttö parka oli niin aivan yksin ja tie kulki erämaan kautta, jossa hillittömät sotamiehet ja ruumiinryöstäjät tahi shakaalit ja hyenat saattoivat käydä hänen kimppuunsa.

Toisesta ravintolasta piti hänen lähteä jalkaisin, ja juuri siellä oli huonolla roistoväellä tapana oleskella, ja hänen lemmikkinsä oli niin nuori, niin kaunis ja niin turvaton!

Jälleen hänet valtasi sama kauhea tuska, kuin hänen omassa kopissaankin, sen jälkeen kun Klea oli lähtenyt temppelistä ja kun oli alkanut hämärtää. Tällä hetkellä hän taisi tuntea kaikkea, mitä isä tuntee, joka vankihuoneen ikkunasta näkee rakkaan, turvattoman lapsensa puolustaivan petoeläimiä vastaan.

Mikä vaan saattoi uhata häntä kuninkaan palatsissa, juopuneista sotamiehistä vilisevässä kaupungissa ja erämaassa, se oli kauhean selvästi ilmaantunut hänen sieluunsa, ja hänen erittäin suuri kuvitusvoimansa oli kirjavimmilla väreillä kuvailut kaikkia niitä vaaroja, joita kohtaan hänen lemmikkinsä, rehellisimmän miehen tytär, meni.

Niinkuin vangittu tiikeri oli hän huoneessaan juossut edes takaisin, oli heittäytynyt vasten seiniä, ja sitten taas, kauvaksi kuroittaen ruumistaan, katsellut pikku ikkunastaan nähdäkseen, eikö karkuri, joka ei millään muotoa vielä saattanut olla palannut, sentään jo olisi tullut takaisin.

Mitä pimeämmäksi kävi, sitä suuremmaksi hänen tuskansa oli yltynyt, sitä kauheampia kuvia hänen mielikuvituksensa loi, ja kun muudan suonenvedon kohtaama toivioretkeläinen ääneensä pastophoriumilla kirkasi, silloin hän ei enää saattanut pysyä omana herranaan, vaan työnsi jalallaan auki huoneensa ulkoapäin suljetun lahonneen oven, jota ei monien vuosien kuluessa oltu avattu, kaappasi joutuisasti hopearahat, joita hän säilytti arkussaan, ja hypähti maahan.

Siinä hän seisoj majansa ja temppeliä ympäröivän muurin välillä, ja vasta silloin hänen mieleensä juontui se lupaus, se vala, minkä hän oli tehnyt, ja hänen täytyi ajatella ensimmäistä pakoaan.

Silloin hän oli paennut, sentähden että elämän halut ja ilot häntä viekoittelivat, silloin hän oli ollut rikollinen, mutta tänään sama rakkaus ja sama huolenpito hänet ajoivat hänen vankeudesta, jotka hänet sinne olivat palauttaneetkin.

Uskollisena pysyäkseen, hän oli uskonon; mutta katsoihan suuri Serapis sydämiin ja hänen äitinsä oli kuollut, ja hän oli koko elin-ikänsä ollut valmis antamaan pojalleen anteeksi.

Niin elävästi hän luuli näkevänsä äitinsä vanhat lempeät kasvat edessään, että hän, ikäänkuin olisi seissut äitinsä edessä, päällään hänelle nyökäytti.

Sitten hän oli vierittänyt tyhjän tynnyrin muurin luo ja vaivalloisesti kiivennyt sille.

Katkerä hiki otsassa hänen täytyi kiivetä irtonaisista, polttamattomista tiileistä kyhätyn muurin rintavarustuksille, jotka olivat paljon miestä korkeammat, tuli liukuen ja pudoten muurin ulkopuolitse kulkevaan hautaan, kiipesi sen reunaan myöten sieltä ylös ja saattoi sitten vasta alkaa matkaansa Memphiisen.

Mitä hän kuninkaan palatsissa sai kuulla Kleasta oli ainoastaan vähän huojentanut hänen huoltaan, ja varmaankin Klea paljoa ennen ehtisi erämaan reunalle, kuin hän, ja joutuisasti astuminen kävi hänelle niin vaikeaksi ja koski niin kovasti hänen arkoihin jalkapohjiinsa.

Luultavasti hänen onnistuisi hankkia itselleen sauva, jos vaan kuninkaan linnan ovella liike vielä oli yhtä vilkas kuin päivällä.

Tapailten hopearahoilla täytettyä taskuansa hän katseli ympärilleen ja huomasi rivin aasia, joitten ajajat tungeskelivät eläimineen korkeasta portista tulvailevien sotilasten ja palvelijoiden keskellä.

Harjaantunein silmin hän valitsi voimakkaimman aasin, heitti sen omistajalle hopearahan, heittäytyi eläimen selkään, joka läähätti hänen painonsa alla, ja lupasi ajajalle kaksi drakonia lisää, jos hän veisi hänet niin nopeasti kuin mahdollista toiseen Serapeumiin vievän tien varrella olevaan ravintolaan.

Samalla kun hän itse voimakkailla alastomilla jaloillaan pehmitteli aasi paran kylkiä, ajaja, joka kielellään maiskutellen ja kirkuen juoksi jäljestä, tuon tuostakin pisteli eläintään piikillä reisiin, ja siten

Serapion milloin ravia, milloin täyttä nelistä ajaen pääsi perille ainoastaan puolta tuntia myöhemmin kuin Klea.

Ravintola oli aivan pimeä ja tyhjä, mutta ei erakko halunnutkaan mitään virvoituksia.

Ainoastaan matkasauvaa hän jälleen rupesi haluamaan, ja sen hän tiesikin pian hankkia itselleen tempaisemalla seipään isännän puutarhan aidasta.

Tämä sauva oli raskas, mutta se helpoitti kuitenkin erakon astuntaa, sillä vaikka hänen kuumottavat jalkansa vastenmielisesti häntä tottelivatkin, niin hänen käsivartensa kuitenkin olivat yhtä voimakkaat kuin ennenkin.

Huima ratsastus oli häntä huvittanut, ajoittain ilahuttanut hänen tuntehikasta mieltään ja muistuttanut hänen entisiä vaelluksiaan.

Kun hän sitten yksinään kulki erämaan kautta, niin hän ajatteli Kleaa, yksistään Kleaa.

Niin pian kun kuu oli pilvistä tullut näkyviin, hän tarkalleen tähystellen etsi Kleaa, huusi tuon tuostakin häntä nimeltä ja saapui siten kreikkalaista ja egyptiläistä temppeleitä yhdistävään sfinksikäytävään.

Apishautoilta kuului melua ja jyskettä. Varmaankin siellä yölläkin tehtiin työtä lähestyvän juhlan johdosta.

Miksi juuri tänään ei näkynyt vartioita siinä, missä muuten tavallisesti sotamiehiä oleskeli?

Olivatko sotamiehet huomanneet Klean ja vieneet hänet pois muassaan?

Myöskin sphinksikäytävän toinen puoli, jonne hän nyt oli tullut, oli ihmisistä aivan tyhjä, ei näkynyt ainoatakaan vartiaa, vaikka hautapatsaitten valkea kalkki ja erämaan keltainen hiekka kuun valossa välkkyivät niin kirkkaasti, kuin niissä itsessään olisi ollut loistavaa voimaa.

Yhä enemmän huolestuneena hän nousi, kauemmaksi nähdäkseen, hiekkakukkulalle ja huusi kovasti Kleaa nimeltä.

Niin — tuossa, hän ei erehtynyt, tuossa näkyi vanhan-aikaisen hautakappelin vieressä olento, joka näkyi olevan pitkään viittaon puettu; ja kun hän heikolla äänellä häntä huusi, niin tämä lähestyi häntä ja sphinksikäytävää.

Kiireesti, niin nopeasti kuin vaan saattoi, hän astui alas tielle, jota myöten juhla-kulkueet kulkivat, astui sitten sileän kivikadun yli, jonka vieressä ihmispäiset jalopeuran ruumiit olivat pitkissä riveissä ja kiipesi vaivalloisesti hiekkakukkulun ulkopuolelle.

Niin, tämä työ oli vaikeata, sillä usein hänen painostaan hiekka irtaantui, vieri alaspäin ja vei hänet muassaan, ja paikoitti häntä käsin ja jaloin etsimään uutta kiinnipitopaikkaa.

Vihdoinkin hän seiso i sphinksikäytävän toisella puolella hautakappelin edessä, jonka luona hän oli luullut näkevänsä etsittävänsä; mutta hänen kiivetessään oli tullut aivan pimeä, sillä synkkä pilvi oli jälleen peittänyt kuun.

Silloin hän pani molemmat kätensä suulle ja huusi niin kovasti kuin vaan saattoi: "Klea!" ja taas "Klea!"

Samassa hän kuuli aivan vieressään sannassa rapinaa ja näki ikään kuin maasta nousseen olennon liikkuvan edessään.

Tuskin se saattoi olla Klea, se oli mies; mutta ehkä hän kuitenkin oli nähnyt lemmikkinsä: mutta ennenkuin hän ehti häntä huutaa, hän tuns i äkkiä horjahtavansa lyönnistä ja raskas isku sattui hänen selkäänsä hartioitten väliin.

Murhamiehen hiekkasäkki ei ollutkaan sattunut oikeaan paikkaansa niskaan ja Serapionin voimakas selkäpii olisi kestänyt voimakkaammankin iskun.

Samassa kuin hän tuns i tuskaa, hän myöskin tiesi, että rosvot häntä ahdistivat ja että hän olisi mennyt mies, joll'ei hän voimakkaasti itseään puolustaisi.

Hänen takanaan ratasi hiekka taas.

Silloin hän kääntyi niin nopeasti kuin saattoi, ja huutaen: "kirotut kyykäärmeen sikiöt!" hän löi raskaalla matkasauvallaan, niinkuin seppä jäähtyvää rautaa, sitä olentoa, jonka hänen pimeään

tottuneet silmänsä jo aivan varmaan tunsivat mieheksi.

Serapion taisi osata hyvin, sillä hänen vastustajansa huudahti kauheasti, vaipui maahan, vieri sitten ähisten ja voihkuen hiekassa, kirkasi viimein kimakasti ja jäi jäykkänä ja liikkumattomana virumaan.

Erakko saattoi pimeässäkin eroittaa kovasti rankaistun rosvon liikkeet, ja kun hän levottomana ja sääliä kumartui kaatuneen yli, niin hän kauhistuen tunsu kosteitten käsien liikuttavan jalkojaan ja heti sen jälkeen kaksi niin tuskallista pistosta oikeassa kantapäässään, että hän huudahti kovasti ja hänen täytyi vetää haavoitettu jalkansa lähemmäksi.

Mutta hän ei sentään unhottanut, että hänen oli puolustaminen.

Riehuen kuin haavoitettu härkä, tuiskien ja kiroillen, hän heilutti sauvaansa, mutta osasi ainoastaan maahan.

Kun hänen lyöntinsä sitten hitaammin seurasivat toisiaan ja kun hänen nopeasti väsyvä kätensä viimein ei enää jaksanut kannattaa raskasta sauvaa ja hän itse huomasi väkisinkin vaipuvansa polvilleen, niin kimakka ääni hänelle huusi.

"Sinä olet saattanut kumppalini hengiltä, Roomalainen, ja sen tähden on kaksijalkainen käärme sinua pistänyt. Lyhyen neljänneksen kuluttua olet mennyt mies, niinkuin tuokin. Miksi. Miksi meneekin tuommoinen ylhäinen herra saappaatta ja sandaaleitta rakkauden kohtaukseen erämaahan ja tekee meille työn helpoksi! Euergetes kuningas ja ystäväsi Euleus lähettävät sinulle terveisiä. Ja kiitä heitä siitäkin, etten ota rahojasi. Kunhan vaan saisin tuon kuolleen hutkaleen syrjään viedyksi!"

Kuunnellessaan näitä raakoja sanoja Serapion virui maassa kauheinta tuskaa tuntien ja saattoi ainoastaan puristella nyrkkiään ja yhä kuivemmiksi käyvä huuliltaan purkaa kauheita kirouksia.

Hänen näkövoimansa ei vielä ollut heikontunut ja sen kautta hän näki kuun valossa, joka pisti näkyviin taivaalla laajasta pilvettömästä paikasta, miten murhaaja koetti kulettua mukaansa kaatunutta toveriaan, ja sitten kuunnellen päätään kohotettuaan, hypähti pystyyn ja pötki pitkin askelin pakoon.

Silloin erakko meni tainnoksiin, ja kun hän muutaman minuutin jälkeen taas avasi silmänsä, niin oli hänen päänsä asetettu neidon pehmeään syliin, ja hänen lemmikkinsä Klea ääni kysyi häneltä hellästi:

"Isä, isä parka, miten jouduit tänne erämaiden ja rosvojen käsiin? Tunnetko minut, Kleasi? Tuo, joka etsii haavaasi, mutta ei sitä löydä mistään, on Publius Scipio, Roomalainen. Sano ensiksi, mihin puikko sinuun sattui, että heti sitoisin haavasi, olenhan puoleksi lääkäri ja tunnen semmoisia seikkoja, kuten tiedät."

Erakko koetti kääntää päätään Kleaan päin, mutta kun se ei oikein ollut onnistua, hän sanoi hiljaan: "asetä pääni vieressäsi olevan rautakoppelin kaltevaa seinää vastaan; mutta sinä, tyttöseni istuudu eteeni, sillä minä tahtoisin katsella sinua kuollessani. Varovasti, varovasti, Publius, minusta tuntuu aivan siltä kuin kaikki jäseneni olisivat phoinikialaista lasia, joka saattaa särkyä, kuin sitä vain liikutetaan. Kiitoksia, nuori ystäväni, sinulla on voimakkaat kädet, ja sinä saat kohottaa minut vielä vähän korkeammalle. Niin, nyt istun jotenkin auttavasti, ei, hyvästi, kadehdittavan hyvästi, sillä kuu näyttää minulle armaat kasvosi, tyttöseni, ja minä näen kyyneliä poskillasi ja nehän vuotavat minun, äreän ukon tähden. Niin, tuntuu ihanalta, verrattoman ihanalta tämmöinen kuolema."

"Voi, isä, isä!" Klea huusi, "niin et saa puhua. Elää sinun pitää, eikä kuolla, sillä katso tuo Publius tahtoo minua puolisooseen, ja taivahiset tietävät, kuinka mielelläni minä häntä seuraan, ja Irene jää meidän luoksemme minun ja hänen sisareksensa. Ilahuttaneehan edes se sinua, isäni! Mutta sano, missä paikassa haava sinua polttaa, mihin paikkaan murhaaja iski?"

"Lapset, lapset," erakko mumisi, ja kirkas hymyily välähti hänen kasvoillaan. "Kun senkin vielä saan nähdä eläessäni! niin, armolliset jumalat tekevät siinä hyvin, ja saadakseni sen toimeen, minä olisin mielelleni kuollut vaikka sata kertaa."

Klea talui hänen näin puhuessaan, hänen kätensä huulilleen ja sanoi, kyynelien tähden tuskin kuuluvalla äänellä:

"Mutta haava, isä, haava!"

"Vähät siitä, vähät siitä," erakko vastasi, "väkevä myrky murtaa voimani, eikä tikari, eikä nuoli. Nyt voin rauhallisena kuolla, sillä nyt ette minua enään tarvitse. Sinä Publius, olet nyt tuleva minun asemaani näitten suhteen, ja sinä olet sen paremmin voiva, kuin minä. Klea Publius Scipion vaimona! Uneksinut kyllä olen, että niin olisi käyvä, ja tietänyt olen aina ja tuhansin kerroin itsekseni sanonut samoin kuin nytkin sanon sinulle poikasi: 'Tämä, tämä Klea on hyvä luonnoltaan ja ainoastaan jaloin hänet ansaitsee.' Sinulle, Publiukseni, minä suon hänet; ja nyt antakaa tässä silmiäni edessä toisillenne

kätenne, sillä olinhan minä Klealle isänä."

"Niin oletkin ollut," Klea nyyhkytti. "Varmaankin olet minun tähteni, minua suojellaksesi, lähtenyt kopistasi, ja saavuttanut kuoleman."

"Onni, onni," vanhus sammalsi.

"Minun päälleni," Publius huusi, tarttuen Serapionin käteen, "oli murhaajia ärsytetty, jotka tappoivat sinut minun asemestani. Mutta vielä kerran, missä on haavasi?"

"Kohtaloni käy toteen," erakko vastasi, "sen päätöksiä ei mikään suljettu koppi, ei mikään lääkäri, eikä mikään parantava yritys voi kumota. Käärmeen myrkkyyden minä kuolen, niin kuin syntyessäni ennustettiin. Ja joll'ei olisikaan lähtenyt Kleaa etsimään, niin olisi käärme luikahtanut häkkiini ja päättänyt elämäni. Antakaa minulle kätenne, lapseni, kylmyys nousee yhä ylemmäksi ja sen sormi liikuttaa jo sydäntäni."

Vähään aikaan hän ei voinut puhua sanaakaan, sitten hän puhui hiljaan:

"Yhtä teiltä pyytäisin. Vähäisen omaisuuteni, joka oli määrätty sinulle ja Irenelle, voitte käyttää hautajaisiini. Minä en tahdo, että minut poltetaan, niin kuin isälleni tehtiin, ei, vaan palsameeratkaa minut hyvästi ja asettakaa minun muumioni äitini muumion viereen. Jos kuoleman jälkeen voimme nähdä toisiamme, ja minä luulen niin olevan, niin tahtoisin vielä kerran häntä mielelläni tavata, sillä hän rakasti minua niin suuresti, ja minusta tuntuu siltä, kuin jälleen olisin pieni ja kietoisin käteni hänen kaulansa ympärille. Toisessa elämässä minä en varmaankaan ole onnettomuuden lapsi, niin kuin tässä, — toisessa olossa... Lapset, jos tässäkin elämässä suloinen ilo on minulle hymyilyt, lapset, niin kiitän minä siitä teitä. Klea... Tuossahan on pikku Irenenikin!"

Nämä olivat Serapion erakon viimeiset sanat ja syvään huoaten hän oikaisi jäseniään ja oli kuollut.

Mutta Klea ja Publius painoivat hellästi hänen uskolliset silmänsä kiinni.

KOLMASKOLMATTI LUKU.

Niin kuin ei kreikkalaisessa Serapeumissa, samoin ei egyptiläisessä Apishautojen läheisessä tempelissäkään, outo, yön hiljaisuutta häiritsevä melu ollut jäänyt huomaamatta, mutta jo vallitsi jälleen täydellinen hiljaisuus kuolleitten kaupungissa, kun Osiris-Apiin temppelin suuri ovi viimeinkin aukeni ja vähäinen, juhlakulun tapaisesti järjestetty pappijoukko astui näkyviin, tempelipalvelijoiden astuessa edellä, käsissä uhripuukkoja ja kirveitä. Publius ja Klea, jotka seisten kuolleen ystävänsä pään vieressä, uskollisesti vartioivat hänen ruumistaan, näkivät heidän tulevan ja Roomalainen sanoi:

"Olisipa ollut yhtä väärin lähettää sinut tänä yönä minun seurattani tempeliin kuin jättää ystävä parkamme tänne vartijatta."

"Minä sanon vielä kerran," Klea innokkaasti puuttui puheisiin, "että me olisimme leikkiä laskien aivan mahdolliseksi tehneet Serapionin viimeisen tahdon täyttämisen hänen mielensä mukaan, jos hyena tahi shakaali meidän poissa ollessamme olisi vahingoittanut hänen ruumistaan, ja minä olen niin iloinen siitä, että minä ainakin olen saanut näyttää kuolleelle ystävälemme, kuinka kiitollinen minä hänelle olen kaikesta siitä hyvästä, jota hän on kaikkena elin-aikanaan meille osoittanut. Jopa hänen eronsakin tähden tulee meidän olla kiitollisia, sillä kuinka rauhallinen ja ihana tämä hänen ruumiinsa vieressä vietetty hetki oli! Myrskyt ja taistelut ovat meidät yhdistäneet..."

"Ja täällä," Publius häntä keskeytti, "olemme tehneet hyvän ja kestävä rauhan elin-ajaksemme."

"Minä suostun siihen mielelläni," Klea vastasi ja loi silmänsä maahan, "sillä minä olen voitettu."

"Tunnustithan äsken minulle," Publius sanoi vastaukseksi, "ett'et koskaan ole ollut onnettomampi, kuin silloin, kun luulit osoittaneesi, kuinka voimakkaasti saatoit minua vastustaa, ja minä sanon sinulle, ettet sinä koskaan ole näyttänyt niin ylevältä ja samalla niin rakastettavalta, kuin silloin, kun sinä keskellä triumfiasi luovuit voitostasi. Semmoisia hetkiä ainoastaan kerran elämässään kokee. Minulla on hyvä muisto, mutta jos sen joskus unohdan ja olen tyly ja äkkipikainen, niin kuin luontoni on, niin muistuta minulle tätä paikkaa ja tuota kuollutta, niin tyly mieleni on heltyvä ja minä olen muistava, että sinä kerran olit valmis uhraamaan henkesi edestäni. Minä teen tämän sinulle helpoksi, sillä kunnioittaakseni sitä miestä, joka pani henkensä sinun puolestasi alttiiksi ja joka minun asemestani

murhattiin, minä liitän — enkä minä sitä Roomassakaan peruuta — hänen nimensä, Serapionin, muihin nimiini. Isän tavoin hän on käyttänyt kohtaamme, ja sen tähden minun tulee pitää hänen muistoaan yhtä suuressa arvossa, kuin jos minä olisin ollut hänen poikansa. — Velat ovat minusta aina olleet vastenmieliset, mutta miten voisin palkita sinulle sen, mitä tänään olet minulle tehnyt, sitä en minä voi käsittää, ja kuitenkin minä olen oleva valmis minä päivänä ja millä hetkellä tahansa vastaan ottamaan sinulta uutta rakkauden lahjaa. Velallinen on puoleksi vanki, sanotaan, ja sen tähden minä pyydän sinua olemaan armollinen voittajallesi."

Publius tarttui hänen käteensä, pyyhkäisi hiukset hänen otsaltaan, kosketti sitä sitten kepeästi huulillaan ja pitkitti:

"Tule nyt mukaani, niin jätämme kuolleen noitten pappien haltuun."

Klea kumartui vielä kerran erakon ruumiin yli, ripusti hänen kaulaansa sen amuletin, minkä erakko oli hänelle antanut, hänen matkalle lähtiessään, ja seurasi sitten ääneti ystävätään.

Sitten kun he olivat saapuneet juhla-kulkueen luo, niin Publius kertoi sen johtajalle, miten he olivat Serapionin löytäneet, ja pyysi häntä noudatuttamaan ruumista ja kalleimmalla tavalla valmistamaan sitä hautajaisiin heidän temppelinsä palsamoimishuoneessa.

Muutamat temppelin palvelijat istuutuivat ruumiin viereen vartioimaan, ja kulkue palasi temppeliin, sitten kun he olivat paljon kyselleet Publiukselta ja myöskin huomanneet tapetun murhaajan.

Niin pian kuin rakastavaiset jälleen olivat kahden kesken, Klea tarttui kiihkeästi Corneliolaisen käteen ja sanoi:

"Ystävällisiä sanoja sinä olet minulle puhunut, ja minä kiitän sinua siitä, mutta minä olen tottunut totta puhumaan ja vähimmin kaikista minä tahdon pettää sinut. Kaiken mitä rakkautesi minulle tuottaneekin, saan lahjaksi, sillä sinä et ole minulle ollenkaan mitään velkaa, mutta minä taas sinulle sitä enemmän, sillä sinä olet, sen mukaan kuin nyt olen saanut tietää, temmannut sisareni tämän maan mahtavimman käsistä, mutta minä sitä vastoin kuullessani, että Irene oli sinua seurannut ja että murhaajat sinua uhkasivat, minä täydelleen uskoin, että sinä olit viekoitellut tyttöä armaanasi sinua seuraamaan, ja silloin — silloin — minä vihasin sinua, ja silloin, niin, minun täytyy se tunnustaa — silloin minä kauheassa silmittömyydessäni toivoin sinulle kuolemaa."

"Ja loukkaisiko tämä toivo minua?" Publius kysyi. "Ei, tyttöseni, se vasta minulle oikein osoittaa, että sinä minua niin rakastat, kuin minä tahdon, että minua rakastetaan. Tällöinen viha tällöisessä tilassa on rakkauden hämärä varjo ja kuuluu siihen yhtä välttämättömästi, kuin johonkin muuhun todelliseen olentoon. Missä sitä ei ole, siinä ei tarkoitetaakaan mitään semmoista, siinä saatetaan ainoastaan tarkoittaa hämärätä utukuvaa, jotain olematonta, varjoa. Klean kaltainen ei rakasta puoliksi eikä vihaa puoliksi, mutta jotain käsittämätöntä hänessäkin on, niin kuin jokaisessa muussa naisessa. Kuinka sinun toivosi, nähdä minut kuolleen, muuttui siksi kauheaksi päätökseksi, että antaisit tappaa itsesi minun puolestani?"

"Minä näin murhaajat," Klea vastasi, "ja rupesin heti inhoamaan heitä ja heidän tehtäväänsä ja kaikkea sen tapaista; minä en tahtonut hävittää Irenen onnea ja minä rakastin sinua kuitenkin paljoa lämpöisemmin, kuin minä sinua vihasin; ja sitten — mutta jättäkäämme se sikseen!"

"Ei, sano vaan kaikki!"

"Sitten oli aika..."

"No Klea?"

"Sitten, — sillä olenhan kahdesti elänyt nämä viime hetket, kun me äsken vähän puhellen käsitysten istuimme Serapionin ruumiin vieressä, sitten pappien keskiöinen laulu vaikutti sydämeeni, ja kun minä hurskaitten sävelten kaikuessa rukoilin mieleni ylennykseksi, silloin oli kuin kaikki, mikä minussa ennen oli ollut kylmää ja kovaa, nyt olisi tullut vireämmäksi, lempeämmäksi ja lämpöisemmäksi. Kaikkea hyvää ja oikeata ja hyvää piti minun jälleen ajatteleman, ja nopeammin ja helpommin minä päätin uhrata itseni sinun ja Irenen puolesta, kuin minä siitä sitten saatoin luopua. Minun isäni oli Zenon oppilaita..."

"Ja sinä," Publius keskeytti häntä, "aiot toimia Stoaan opin mukaan. Minä tunnen sen myöskin; mutta minä en tunne sitä siveätä ja viisasta, joka elämästään taistellessaan saattaisi niin elää ja toimia, kuin tämä oppi käskää, toteuttamalla omassa elämässään koko siveyslain pienimmätkin kohdat, rikkomatta niistä yhtäkään. Oletko koskaan kuullut puhuttavan stoalaisen filosoofin sielunrauhasta, kärsivällisyydestä ja tasamielisyydestä? Näyttää siltä, kuin tämä kysymys sinua loukkaisi, mutta sinä et saattaisi omaksesi omistaa yhtäkään näistä ominaisuuksista, sillä minä olen nähnyt sinun rikkovan

jokaista niistä: eivätkä ne sovikaan naisen olentoon, ja kiitos jumalten, ett'et sinä ole mikään naispukuun puettu stoalainen, vaan nainen, todellinen nainen, jommoisen naisen olla pitää. Zenolta ja Khrysippokselta et ole mitään muuta oppinut, kuin mitä jokainen talonpojan tytär saattaa oivalliselta isältään oppia, minä tarkoitan totuudessa pysymistä ja hyveen rakastamista. Älä pyri pitemmälle, minä olen siihen jo yllin kyllin tyytyväinen."

"Oi Publius," Klea huudahti, tarttuen ystävänsä käteen, "minä ymmärrän, mitä tarkoitat ja tiedän sinun olevan oikeassa. Onneton on nainen, niin kauan kun luulee itseään voimakkaaksi, eikä luule tarvitsevansa muuta turvaa, kuin oman tahtonsa ja järkensä eikä muuta neuvon-antajaa, kuin se viisaasti järjestetty oppi, johon hän liittyy. Ennen kun sinä olit omani, ja minä vilpittömänä kuljin omaa tietäni, minä olin — en tahdo kauvemmin sitä ajatella — jotakin puolinaista, joka luulin itseäni kokonaiseksi, mutta nyt, vaikkapa kohtalo tempaisisikin sinut minulta, niin kuitenkin voisin löytää turvan, johon saattaisin vaivan ja epätoivon päivinä turvaantua. Ei Stoan opista eikä itsestään nainen saata sitä löytää, vaan siten että hän uskollisesti luottaa jumalien apuun."

"Minä olen mies", Publius keskeytti häntä, "ja kuitenkin minä uhraan niille ja mielelläni taivun heidän päätöksiinsä."

"Mutta minä," Klea sanoi, "näin eilen Serapiin temppelissä sen palvelijan arvottomasti käyttävän, ja se tuntui minusta niin pahalta ja oli minusta vastenmielistä, ja niin katosi jumalisuus mielestäni, mutta suurimman kurjuuden ja syvimmän rakkauden kautta minä sen jälleen löysin. Enkä minä enää saatakaan ajatella ylläpitävän voiman olevan rakkautta vailla, enkä sen rakkauden, joka tekee ihmiset onnelliseksi, olevan pyhyyttä vailla. Joka kerran on niin rukoillut rakkaan olennon puolesta, kuin minä erämaassa rukoilin sinun puolestasi, se ei varmaankaan koskaan unhoita rukoilemista. Semmoinen rukoileminen ei varmaankaan ole turha! Vaikkapa ei mikään jumaluus sitä kuulisikaan, niin on kuitenkin siinä itsessään ihmeellinen vahvistava voima. Nyt minä jälleen tyynenä palaan temppeliimme, kunnes sinä noudat minut sieltä, sillä minä tiedän aivan salaisten, viisasten ja hyvien ystävien pitävän huolta rakkaudestamme."

"Etkö tahdokaan minua seurata Apollodorin ja Irenen luo?" Publius kysyi hämmästyneenä.

"En," Klea vastasi jyrkästi. "Vie minut mieluummin takaisin Serapeumiin. Kukaan ei minua vielä ole vapauttanut siitä velvollisuudesta, johon olen sitoutunut, ja meille molemmille on arvokkaampaa, että Asklepiodor antaa sinulle Philotaan tyttären puolisoiksi, kuin että sinä liittäytyisit ryöstettyyn Serapiin palvelijattareen."

Vähän aikaa Publius katseli maahan, sitten hän sanoi vilkkaasti:

"Tahtoisinpa kuitenkin, että tulisit mukaani. Sinä taidat olla hyvin väsynyt, mutta minä vien sinut muulillani Apollodor kuvanveistäjän luo. Vähän minä välitän ihmisten puheista, kun vaan itse tiedän oikein tekeväni, ja Euergeteeltä minä kyllä taidan sinua suojella, joko sitten jälleen pyrit temppeliisi, tahi seuraat minua taiteilijan luo. Tule vaan, minusta olisi liian vaikeata sinusta jälleen erota. Voittaja ei luovu sepeleestään, sen juuri voitettuaan vaikeassa taistelussa."

"Ja kuitenkin pyydän sinua viemään minua takaisin Seraapiin temppeliin," Klea pyysi, pannen oikean kätensä Corneliolaisen käteen.

"Näyttääkö sinusta tie Memphiisen liian pitkältä, oletko mielestäsi aivan uuvuksissa?"

"Minä olen mielenliikutuksesta, tuskasta, surusta ja ilosta suuresti väsynyt, mutta kyllä sentään hyvin ratsastamaan kykenisin; mutta minä pyydän, vie minut takaisin temppeliin."

"Vaikkako tunnet itsesi kyllin voimakkaaksi luokseni jäämään, ja huolimattako siitä, että haluan viedä sinut heti Apollodorin ja Irenen luo?" Publius kysyi hämmästyneenä ja veti kätensä hänen kädestään. "Tuolla muuli odottaa. Nojautu käsivarteeni. Tule, tee niin kuin minä tahdon!"

"En, Publius, en. Sinä olet herrani, ja vastustamatta tahdon sinua aina totella. Ainoastaan yhdessä asiassa salli minun noudattaa omaa tahtoani tänään ja vastakin! Siinä, mikä koskee naista, tiedän minä paremmin päättää kuin sinä, siinä nainen yksin tietää."

Publius ei vastannut mitään näihin sanoihin, vaan hän suuteli Kleaa, kietoi kätensä hänen ympärilleen, ja toisiinsa nojautuen he molemmat saapuivat Serapeumin portille, jossa he erosivat toisistaan muutamaksi tunniksi.

Klea pääsi temppeliin ja heittäytyi heti huonolle vuoteelleen, kuultuaan pienen Philon voivan hyvin.

Miten autiolta huone hänestä tuntui, miten kärsimättömän tyhjältä Irenettä!

Noudattaen äkillistä päähän pistosta hän nousi omalta vuoteeltaan, paneihe sisarensa vuoteelle, ikäänkuin se olisi tuonut kaukana olevan lähemmäksi, ja ummisti silmänsä. Mutta hän oli liian kiihtynyt ja väsynyt, voidakseen sikeästi nukkua.

Nopeasti vaihtelevat unelmat keskeyttivät lakkaamatta hänen vilpittömiä kiitosrukousta ja hänen levotonta puoli-untaan ja asettivat hänen sieluunsa milloin suloisia, onnellisia, milloin surkeita, surullisia kuvia.

Samalla hän oli kaukaa kuulevinaan soittoa ja näkymättömät kädet olivat häntä heiluttavinaan edes takaisin.

Roomalaisen kuva hallitsi itsevaltiaasti muita.

Viimeinkin virkistävä uni ummisti lujemmin hänen silmänsä ja unessa hän näki rakastajansa Roomassa olevan talon, tämän ylhäisen isän ja arvokkaan äidin, joka näytti olevan hänen oman äitinsä kaltainen, ja useitten mahtavien senaattorien kasvat.

Hän tunsi olevansa suuresti hämmästynyt, ollessaan kaikkien näiden muukalaisten keskellä, jotka kysellen katselivat häntä ja sitten ojensivat hänelle ystävällisesti kätensä.

Myöskin tuo jalo rouva lähestyi häntä ystävällisesti ja syleili häntä; mutta kun Publius levitti kätensä ja hän riensi hänen syliinsä ja oli painavinaan huulensa hänen huulilleen, silloin herättäjä palvelijatar tänään, kuin muinakin päivinä, kolkutti hänen oveaan herättääkseen hänet.

Tällä kertaa hänen unennäkönsä häntä miellytti ja hän olisi mielellään vielä maannut; mutta hän pakoitti itseään nousemaan vuoteeltaan, ja ennen kuin aurinko täydelleen oli noussut, niin hän oli auringon kaivon luona ja täytti, ett'ei velvollisuuttaan laiminlöisi, molemmat alttarin astiat vedellä.

Väsyneenä ja puoleksi unen vallassa ollen hän asetti kultaiset astiat paikoilleen ja lepäsi erään pylvään jalustalla papin vuodattaessa maahan hänen tuomaansa vettä juoma-uhriksi.

Oli jo aivan valoisa, kun hän jälleen katseli pylvähikkästä temppelin etehisestä linnan pihaan.

Uusi valo valaisi pylviäitä ja sen vinot säteet paistoivat kirkkaasti valaisten kauaksi saliin, jossa muuten tavallisesti oli hämärä.

Sangen juhlalliselta, ylevältä ja ikään kuin uudesta vihityltä hänestä tämä pyhä paikka jälleen näytti, ja vastustamatonta vaistoa noudattaen, hän nojautui pylvääsen, kädet pystyssä ja silmät ylöspäin käännettyinä, hän kiitti jumalaa hänen hyvydestään, ja hän saattoi pyytää ainoastaan yhtä, että jumala suojelisi Publiusta, Ireneä ja häntä itseään kärsimyksistä, suruista ja erehdyksistä.

Hänen mielestään hänen sydämensä oli ollut synkkä kappale, joka nyt vasta oli saavuttanut kirkkaan valovoiman, se oli ollut kuivettunut ja nyt siihen jälleen puhkesi vihreitä lehtiä ja kirjavia, loistavia kukkia.

Niittenkin on sallittu kunnollisesti toimia, jotka itsekseen jätettyinä, rehellisesti ja totisesti koettavat elää oikean ja toden mukaisesti, mutta hyve ja oikea sisällinen onni yhtyvät ainoastaan niitten sydämissä, jotka osaavat etsiä ja löytää jumalan, olkoon se sitten Serapis tai Jehova.

Etupihan portilla Asklepiodor tuli Kleaa vastaan ja käski häntä seuraamaan itseään.

Ylimmäinen pappi oli saanut tietää, että hän salaisesti oli lähtenyt temppelistä. Kun Klea oli hänen kanssaan kahden kesken hänen hiljaisessa huoneessaan, tämä kysyi häneltä totisesti ja ankarasti, miksi hän oli rikkonut hänen käskynsä ja hänen suostumuksettaan lähtenyt temppelistä.

Klea kertoi hänelle silloin, miten hänen, sisarensa tähden tuskissaan, oli täytynyt lähteä Memphiisen ja että hän siellä sai tietää Roomalaisen, Publius Cornelius Scipion, joka oli ottanut ajaakseen hänen isänsä asiaa, pelastaneen Irenen Euergetes kuninkaan käsistä ja vieneen hänet turvapaikkaan. Keskiyön aikana hän oli yksin lähtenyt paluumatkalle.

Ylimmäinen pappi näytti iloitsevan näistä ilmoituksista, ja kun hän edelleen kertoi, että Serapion, ollen hänen tähtensä huolissaan, oli lähtenyt kopistaan ja erämaassa suistunut surman suuhun, niin ylimmäinen pappi sanoi:

"Kaiken sen tiedän jo, lapseni. Jumalat antakoot erakolle anteeksi ja Serapis suokoon hänelle armoaan tulevaisessa elämässä, antaen hänelle anteeksi hänen rikotun valansa. Hänen kohtalonsa on toteutunut. Sinun, tyttöseni, syntyessäsi ovat paremmat tähdet välkkyneet, kuin hänen, ja minä saatan jättää sinut rankaisematta. Sen teenkin mielelläni, ja, Klea, jos minun Andromedani saa kasvaa, toivoisin hänen tulevan sinun kaltaiseksesi. Se on korkein kiitos, minkä isä saattaa antaa toisen miehen

tyttärelle. Ollen tämän temppelein johtaja, minä käsken sinua tänään, niin kuin ennenkin, täyttämään ruukkusi, kunnes mies, joka sinut ansaitsee, astuu eteeni ja pyytää sinua vaimokseen. Luullakseni, hän ei kauvan itseään odotuta."

"Kuinka sen tiedät, isä..." Klea punastuen kysyi.

"Minä luen sen silmistäsi," Asklepiodor vastasi ja katseli häntä ystävällisesti, kun hän hänen viittauksestaan läksi huoneesta.

Niin pian kun hän oli yksin, hän kutsutti kirjurinsa ja sanoi:

"Philometor kuningas on käsenyt, että hänen veljensä, Euergeteen, syntymäpäivää tänään vietettäisiin Memphiissä. Nostata kaikki liput ja kiinnitytä Pyloneihin kukkaseppeleet, jotka pian tulevat Arsinoësta, käske viemään uhrieläimet ulos ja julistamaan juhlaa puolenpäivän ajaksi. Kaikkien temppelein asukkaiden täytyy myöskin olla huolellisesti koristettuina. — Mutta nyt ryhdyn toiseen asiaan. Komanus oli täällä ja on Euergetes kuninkaan nimessä luvannut meille suuria ja kertonut, että hän aikoo rankaista veljeään Philometoria siitä, että tämä on ryöstänyt Irenen, temppelemme palvelijattaren. Samalla hän minua pyytää lähettämään ryöstetyn sisaren, ruukunkantajattaren Klean, Memphiisen kuulusteltavaksi; mutta siitä ei tule mitään. Tänäänkin suljemme temppelein ovet, vietämme juhlaa itseksemme, emmekä päästä ketään muurienne sisäpuolelle uhraamaan ja rukoilemaan, ennenkuin sisaruksien kohtalo on turvattu. Jos kuninkaat itse tulevat tänne ja tahtovat tuoda sotamiehensä muassaan, niin me otamme heitä vastaan kunnioittavaisesti, niin kuin tuleekin, mutta me emme anna heille Kleaa, vaan viemme hänet kaikkein pyhimpään, jonne ei Euergeteskään minutta uskalla mennä, sillä antaessamme alttiiksi tämän tytön, me annamme arvomme ja samalla itsemmekin."

Kirjuri kumarsi ja ilmoitti sen jälkeen kahden Osiris-Apiin papin tahtovan puhutella Asklepiodoria.

Klea oli, lähtiessään ylimmäisen papin luota kohdannut nämä miehet ja oli toisen kädessä nähnyt sen avaimen, jolla hän oli avannut Apishautojen oven.

Hän peljästy, hänen velvollisuuden tuntonsa käski häntä heti ilmoittamaan papilliselle sepälle, miten huonosti hän oli hänen asiansa toimittanut.

Vanha Krates istui, Klean hänen luokseen tullessa, jalat käärittynä, työnsä ääressä ja iloitsi nähdessään Klean, sillä ollen huolissaan hänen ja Irenen tähden hän ei yöllä saanut unta ja aamu yöstä hänen pelkonsa oli hirveän unen kautta kiihtynyt tuskaksi.

Muuten äreän ukon ystävällisestä tervehdyksestä rohkaistuna Klea hänelle tunnusti, ett'ei hän ollutkaan antanut avainta pääkaupungin sepälle, vaan että hän oli sillä avannut Apishautojen oven ja unohtanut avaimen oveen.

Tämän kuullessaan vanhus tuimistui, heitti rautapuikon, jota hän juuri valmisteli, ja viilan työpöydälleen ja huudahti:

"Niin siis olet tehtäväsi täyttänyt! Ensi kerran luotin naiseen, ja tämmöisen palkan sain! Pahat tässä tulee sekä sinulle että minulle, ja jos saadaan tietää, että minun ja sinun tähden Apishautojen pyhyttä on häväisty, niin he syystäkin minua monin tavoin sakoittavat, ja sinua he rankaisevat vankeudella ja nälällä."

"Ja kuitenkin isäseni," Klea tynesti vastasi, "tunnen olevani viatoin etkä luultavasti sinäkään, jos olisit ollut samassa kauheassa tilassa, kuin minä olin, olisi toisin menetellyt."

"Luuletko, saatatko uskoa sitä?" vanhus tiuskasi. "Ja entäs jos nyt avain ja luultavasti koko lukkokin on varastettu, ja minä olen tehnyt tämän kauniin ja vaivaloisen työn turhaan?"

"Mikä rosvopa uskaltaisi pyhiin hautaholveihin mennä?" Klea kysyi ujosti.

"Ovatko nuo sitten niin hätyyttämättömiä?" Krates keskeytti häntä. "Ja onhan kuitenkin tuommoinen kurja olento, kuin sinä olet, ne uskaltanut avata. Mutta odotapas, odota, joll'eivät jalkani minua vaan niin vaivaisi..."

"Kuule minua," tyttö rukoili ja astui kiihtynyttä seppää lähemmäksi. "Sinä et lavertele, sen eilen minulle näytit, ja kun olen sinulle kertonut, mitä minä tänä yönä olen nähnyt ja kokenut, niin sen tiedän varmaan, sinä annat minulle anteeksi."

"Kunpahan vaan et erehtyisi!" seppä huusi. "Kummia seikkojapa nuo olisivatkin, jotka saisivat minut mieltäni muuttamaan, rankaisematta jättämään mokomaa velvollisuuksien laiminlyömistä ja mokomaa rikosta!"

Ja kummia seikkoja vanhus taisikin kuulla, sillä kun Klea oli lakannut kertomasta mitä hän viime yönä oli kokenut, niin silloin kyneleet tulvailivat sekä hänen omista että sepänkin silmistä.

"Kirottu jalat," hän jupisi vastatessaan neitosen kysyvään silmäykseen, ja pyyhäistessään takkinsa hihalla suolaisen kyneleen poskeltaan. "Niin tuommainen pöhöttynyt jalka on kipeä, tyttöseni, ja tällainen raajarikko, kuin minä olen, ei aina ole väkevin. Vanhat naiset tulevat miesten kaltaisiksi ja vanhat miehet naisten. Niin, sitä vanhuutta! Paha on, kun on tällaiset jalat, mutta pahempi on, että muisto vuosien kuluessa heikkonee. Minähän eilen jätinkin avaimen Apishautojen oveen, ja minä lähetän heti pyytämään Asklepiodoria minun nimessä anomaan Egyptiläisiltä anteeksi, jotka minulle kuitenkin ovat monestakin teosta kiitollisuuden velassa."

NELJÄSKOLMATTI LUKU.

Kaikki tummat pilvet olivat kadonneet, jotka viime yönä olivat synkistäneet sinistä taivasta ja peittäneet kuun valon.

Koillistuuli, joka aamulla oli herännyt, oli ne hajoittanut, ja pilviä syövä Zeus oli niellyt viimeisetkin niistä.

Oli ihana aamu, ja kun päivätähti yhä ylemmä kohosi, yhä nopeammin hajoitti ja hävitti Niilin yli leijailevan valkean sumun ja usvan, joka hienon, läpikuultavan, siniharmaan silkkiviitan tavoin oli ympäröinyt itäisiä vuoria, silloin katosi myöskin öinen kylmyys kapean kaupungin pimeimmästäkin sopesta, kaupungin, joka peninkulman pituisena levisi virran länsirannalle, ja ihmeen kirkas valo, joka valaisi katuja ja taloja, palatsia ja temppeliä, puutarhoja, lehtikäytäviä ja lukemattomia Memphiin satamassa olevia laivoja, toi lämpöä muassaan, joka täälläkin on tervetullutta näin talvipäivän koittaessa.

Käyttäkseen koillistuulta vastavirtaan purjehtiakseen, tungeskeli laivureita ja laivamiehiä Niilin rannalla, ja voimakkaan laulun kuuluessa purjeita nostettiin ja ankkuria hinattiin.

Niin ylentäynnä laivoja oli ranta, että tuskin saattoi käsittää, kuinka lähtöön valmiit pääsivät pois jällelle jäävien joukosta, mutta jokainen sentään uran löysi, josta viimeinkin kulkuväylälle pääsi, ja pian vilisi veneitä virralla, jotka kaikki etelään päin purjehtivat ja joitten kautta virta näytti siltä, kuin se olisi ollut peitetty ylinäkymättömällä uivalla telttileirillä.

Pitkin satamakatua kulki pitkissä jonoissa, raskaasti säilytettyjä kameleja, kepeästi kuormitettuja aasia ja tummanvärisiä orjia. Viimeksimainitut lauloivat, päivän vaivoista väsymättöminä, ja päällysmiesten ruoskat riippuivat vielä heidän vyöllään.

Härkävankkuria lastattiin tahi ne lähestyivät tavaroineen maallenusu-paikkaa, ja laivurit alkoivat jo kokoontua yksityisten suurten kauppiasten ympärille, joista useimmat olivat kreikkalaisen ja ainoastaan harvat egyptiläisen tapaan puettut, tuodakseen lastinsa isännilleen tahi uudelleen vuokratakseen laivojaan.

Enimmin meluttiin siinä paikassa satamaa, missä veronkantajat työskentelivät suurissa telteissään, sillä useimmat laivat pysähtyivät Memphiin luona ainoastaan pannakseen Niilitullin kuninkaan "pöydälle".

Kirjavalta kyllä myöskin näytti sataman läheinen tori, missä taatelia ja viljaa, eläinten vuotia ja kuivattua kalaa oli suurin läjin kasattuina ja jonne animonia ja määkiviä karjalaumoja oli ajettu, enimmäntarjoavalle myötäväksi.

Ikäänkuin riikinkukot ja muutkin kirjavat kukot ahkeraan kaapivien kanojen keskellä kanakopissa, täällä toimeliaan joukon keskellä, kuljeskeli jalkaisin sekä ratsain sotamiehiä, puettuina kirjaviin takkeihin ja loistaviin asepuukuihin, ylhäisiä ylimyksiä, yllään kauaksi loistavasta, punaisesta, sinisestä ja keltaisesta silkkikankaasta tehty juhlapuku, ja heitä orjat kantoivat kantotuoleissa tahi he seisovivat kauniisti kullatuissa vaunuissa. Myöskin oli täällä seppelöityjä, pitkiin valkeisiin viittoihin puettuja pappia ja koristettuja neitoja, jotka menivät satamaa lähellä oleviin ravintoloihin huilua soittamaan tahi tanssimaan.

Tämän vilkkaan hälinän keskellä juoksentelivat lapset, katselivat halukkain silmin kukkuralleen leivoksilla täytettyjä koria, joita leipuripojat taitavasti kantoivat päällelaan. Erittäin lukuisat koirat

kohottelivat kuonojaan, kuin tämmöinen herkkujen kantaja niitä lähestyi, ja moni niistä ulvoi innoissaan, kun joku porvarivaimo astui niitten sivu orjansa kanssa, joka korissa kuljetti sekä kaaliksia ja hedelmää, että myöskin vasta teurastettuja lintuja ja veristä lihaa juhlapaistiksi.

Siellä oli puutarhan työväkeä, poikia ja tyttöjä suurin joukoin, jotka kantoivat kaksittain puisilla paareilla tahi yksittäin laudoilla ja seipäillä kukkaseppeleitä, köynnöksiä ja tuoksuvia kukkaviuhkoja, ja niillä paikoin rantaa, missä kuninkaan laivat olivat ankkurissa, useita työmiehiä parillaan oli kietomassa lippulatvaisien mastojen ympärille lehviä ja kukkaseppeleitä ja koristamassa niitä kirjavilla lyhdyillä.

Pitkissä jonoissa juhlapukuun puettua temppeliväkeä, koko maan viiden papistokunnan edustajat, kulki satama-katua pitkin kuninkaan palatsiin päin, kantaen lahjoja ja lippuja, ja puuhaileva väkijoukko väistyi kunnioittavaisesti heidän tieltään.

Juhlallinen, loistava joukko, joka liikkui maallenousu-paikalla keskellä toimekasta vilinää, näytti harmaassa jokapäiväisessä puvussa olevilta kultakudelmilta.

Euergetes, kuninkaan Aleksandriassa hallitseva veli vietti tänään Memphiissä syntymäpäiviään ja koko kaupungin piti ottaa osaa juhlaan.

Jo ensi tunnilla auringon nousun jälkeen oli uhrieläimiä teurastettu. Ptah'n temppelissä, joka oli Pharaoiden arvokkaan pääkaupungin suurin ja vanhin temppeli, viimeksi löydetty pyhä Apishärkä, jota Euergetes varhain aamulla oli käynyt kunnioittamassa ja joka hyvänä merkinä siitä, että kuninkaan tuumat onnistuisivat, oli syönyt hänen kädestään, oli ylt'yleensä kultakoristeilla peitetty ja sen oma, sekä sen äidin ja sitä varten pidettyjen lehmien asunto, oli runsaasti koristettu kukilla.

Ainoastaan puolipäivään saakka sallittiin Memphiläisten askareitaan toimittaa ja asioitaan ajaa, mutta silloin torit tyhjennettiin, puodit, työhuoneet, koulut suljettiin, ja suurella markkinapaikalla Ptah'n temppelin edustalla piti molempien kuninkaiden kustannuksella miehille, naisille ja lapsille katseltavaksi, kuultavaksi ja ihmeteltäväksi näytettämän kaikenlaisia maallisia ja uskonnollisia näytelmiä.

Kaksi Aleksandrialaista miestä, toinen Lesbosta kotoisin oleva Aiolialainen, toinen Juutalaiseen seurakuntaan kuuluva Palestiinalainen, joka ei pukunsa eikä kielensä puolesta eronnut helleniläisestä kaupunkilaisestaan, tervehti toisiaan kuninkaallisten laivain ankkuripaikan kohdalla, joista muutamat lelluivat Niilillä, purppuranpunaiset purjeet levällään ja käännellen norsunluulla koristettuja paksulta kullattuja kokkia.

"Kahdessa tunnissa", Juutalainen sanoi, "matkustan kotiini. Uskallanko tarjota sinulle venettäni käytettäväksi, vai aiotko ottaa osaa juhlaan ja lähteä vasta huomenna? On kaikenlaisia näytelmiä katseltavina ja hämärän koittaessa pannaan suuri valaistus toimeen."

"Mitäpä minä välitän näistä barbaarisista turhuuksista!" Lesbolainen vastasi. "Jo egyptiläinen musiikki yksistään saattaa minut epätoivoon. Olen tehnyt tehtäväni, tavaroita, jotka Bereniksen ja Koptoksen kautta tulivat Araabiasta ja Indiasta, olen tarkastellut ja valinnut niistä sen, minkä itse tarvitsen, ennen kuin laiva, jolla ne ovat, kulkee mareottilaiseen satamaan ja ennen kuin muut ehtivät Aleksandriassa ennen minua. Minä en viivy tuntiakaan kauemmin, kuin välttämättömästi täytyy, tässä pesässä, joka on yhtä kurja kuin suurikin. Eilen näin kymnasiumin ja ylhäiset kylpylaitokset. Kurjaa oli, sen minä sanon. Loukkaisinpa Aleksandrian kalatoria ja hevosten uittopaikkoja, jos niihin vertaisi näitä."

"Ja entäs teatteri sitten!" Juutalainen huudahti. "Ulkomuoto vielä menee mukiin, mutta näyttelemisen! Eilen näytettiin Menanderin 'Thaïsta'. Mädänneillä omenilla olisi Aleksandriassa sen sanon, se nainen ajettu näyttölavalta, joka uskalsi näytellä (tuota) viekasta ja samalla kylmää hetairia. Vieressäni istui paksu, ruskea Egyptiläinen, sokerileipuri tahi joku muu sen tapainen, joka oli naurusta pakahtua, eikä hän kuitenkaan, voin vaikka vanhoa sen, ymmärtänyt sanaakaan koko komediasta. Muoti vaatii että Memphiissä, vieläpä käsityöläistenkin pitää osata kreikkaa. Uskallan toivoa, että tulet vieraakseni?"

"Aivan kernaasti," Lesbolainen vastasi. "Minä aion juuri hakea venettä. Oletko tyytyväinen toimiisi?"

"Kuta kuinkin," Juutalainen vastasi. "Minä ostin Ylä-Egyptistä viljaa ja sijoitin tänne aittoihin. Koko tuo rivi oli polkuhinnasta vuokrattavana, ja niin me hyvin tulemme toimeen, kun sijoitamme viljamme tänne emmekä Aleksandriaan, jossa varastohuoneita tuskin on rahalla saatavissa."

"Se on viisaasti se," Lesbolainen vastasi. "Kyllähän täällä satamassa vilkasta on, mutta jo sekin, että monet aitat ovat tyhjiä, ja vuokrien huokeus osoittavat Memphiin menevän taaksepäin. Ennen tämä kaupunki oli laivojen määräpaikkana, mutta nykyään useimmat pysähtyvät täällä ainoastaan tullia

maksaakseen ja täydentääkseen miehistön ruokavarastoja. Tällä väkirikkaalla seudulla on iso vatsa, ja monesti kyllä täällä suurempia kauppoja hierotaan, mutta enimmäkseen niistä laivoista, mitkä täällä pysähtyvät, menevät kuitenkin edelleen Aleksandriaan."

"Merta juuri kaivataan," Juutalainen hänet keskeytti. "Memphis käy kauppaa ainoastaan Egyptin kanssa, mutta me maailman kanssa. Joka täältä lähettää tavaroita, se sälyttää kameleja, kurjia aasia ja laakeita Niiliveneitä, mutta me lastaamme satamissamme suuria laivoja. Kun talvimyrskyt ovat päättyneet niin me lähetämme yksistään Ostiaan ja Pontukseen kaksikymmentä trieriä egyptiläistä eloa. Teidän intialaiset ja araabilaiset tavaranne, joita te tuotatte äsken kaupalle avatuista aithiopialaisista maista, vaativat vähemmän tilaa, mutta minä tahtoisin mielelläni tietää, kuinka moneen talentiin teidän liikkeenne viime vuonna nousi. Näkemään asti siis minun laivassani; sen nimi on 'Euphrosyne' ja on tuolla aivan noitten kahden vanhan kuninkaan kuvapatsaan kohdalla... Kukapa näitä nimiä voisi muistaa! Kömpelöitä ja barbaarisia ne ovat! Kolmen tunnin perästä lähdemme liikkeelle. Minulla on laivassani kunnan kokki, joka vähän välittää niistä ruokasäännöistä, joita minun Palestinalaiset kansalaiseni noudattavat. Siellä on myöskin saatavissa muutamia uusia kirjoja ja oivallista Bybloksen viiniä."

"Vähät sitten huolimme huonoista tuulista," Lesbolainen nauroi.
"Näkemään asti kolmen tunnin perästä!"

Israelilainen tervehti matkatoveriaan kädestä ja meni varjoisaa käytävää myöten, jonka varsilla oli mahdottoman tuuhealattaisia sykomoria, ensiksi rantaa pitkin, mutta sitten hän poikkesi kapealle kadulle, joka vei kaupungin satamaan.

Hetkeksi hän pysähtyi erään kulmakartanon sisäänkäytävän kohdalle; kartanon toinen sivu oli rantaan päin, toinen, jossa oli ovi ja pieni öljyputi, oli kadulle päin; outo näky veti nimittäin hänen huomionsa puoleensa. Mutta hänellä oli ennen lähtöään vielä paljon toimitettavaa ja hän riensi kohta eteenpäin, tarkemmin huomaamatta komeata miehistä henkilöä, joka tuli häntä vastaan, matkahattu päässä, hartioilla viitta, jommoista muuten vain matkoilla käytettiin.

Huone, jota Juutalainen oli katsellut, oli Apollodor kuvanveistäjän, ja herra joka oli omituisesti puettu tähän päivän aikaan katsoen ja kaupungilla kävelemistä varten, oli Roomalainen Publius Scipio.

Hänen huomiotaan näytti se, mikä kuvanveistäjän ovenvieressä olevassa pienessä puodissa tapahtui, vielä enemmän herättävän, kuin Israelilaisen, sillä hän nojautui vastapuolella puotia olevan puutarhan aitaan ja katseli, päätään pudistellen, vähän aikaa niitä kummallisia seikkoja, joita siinä oli nähtävänä.

Puinen, huoneen seinään kiinnitetty pöytälevy, jolle kauppiat tavallisesti asettivat rahansa ja jolla tavallisesti oli muutamia öljy-astioita, ulottui hiukan kadulle, niin kuin ikkunan lauta, ja tällä omituisella leposialla istui selin puotihuoneeseen, joka ei ollut paljoa suurempi uhkeata matkavaunua, ylhäisen näköinen nuorukainen, vaalean siniseen hihattomaan ihokkaaseen puettuna.

Hänen vieressään oli valkoinen siniraitainen hienosta villakankaasta tehty umationi. Hänen jalkansa riippuivat kadulle päin, ja niitten loistava valkeus oli alastoman Egyptiläis-pojan mustan ihon kummallisena vastakohtana, joka kyykistyneenä istui hänen jalkojensa juurella, sylissään häkki täynnä kyyhkysiä.

Kreikkalaisella, joka istui kurjalla puotipöydällä, oli kultainen rengas kauniin voidellun kiharaisen tukkansa ympärillä, jaloissa hienoimmasta nahasta tehdyt sandaalit ja tässä alhaisessa asussakin hän näytti kyllin ylhäiseltä, mutta iloisemmalta kuin ylpeältä, sillä hänen kauniit kasvonsa hymyilivät kiinnittäessään kahta pientä, punaisen harmaata turtturi kyyhkystä ruusun punaisilla silkkinauhoilla siihen kauniiseen koriin, jossa ne olivat, ja sen jälkeen painaessaan kallis-arvoisen kultaisen naisen rannerenkaan pelästyneen eläimenpään yli ja kiinnittäessään tämän valkoisella langalla sen siipiin.

Kun tämä oli hänelle onnistunut, hän kohotti koria korkealle, katseli sitä hymyillen ja tyytyväisenä ja oli juuri antamaisillaan sen mustalle pojalle kun hän huomasi Publiuksen, joka puutarhan aidan luota astui häntä kohden.

"Kaikkien Jumalien nimessä, Lysias," Roomalainen huusi, ystävätään tervehtimättä, "mitä hulluja vehkeitä sinulla taas on? Oletko öljykauppiaksi tullut vai onko kyyhkysien kesyttämisen tullut työksesi?"

"Toinen olen ja toista teen," Korintholainen nauroi, sillä tämä se todellakin oli, jota Roomalainen oli puhutellut. "Mitäs pidät tästä pesäsestäni? Minusta tämä on ihmeen soma, ja kas miten hyvin näille pikku elukoille kultarengas sopii, joka yhdistää niitten kaulat!"

"Levitä nyt," hän jatkoi, pikku auttajaansa päin kääntyneenä, "kämpäläsi, sen ruskea krokotiili, kannan tämä kori varovaisesti kädessäsi sisään ja lausu nyt minun mukaani: 'rakkaudesta sairastavalta

Lysiaalta ihanalle Irenelle!' — Katsopas vaan, Publius, miten tuo peto minulle irvistelee valkeine hampaineen! Saat kohta kuulla, ett'ei hänen kreikkansa ole yhtä virheetön, kuin hänen hampaansa. Korvat pystyyn pikku Ikneumon! Kerro vielä kerran, mitä sinun tuolla — näetkö, tuolla jonne osoitan sormellani? — mitä sinun siellä pitää sanoa herralle tahi emännälle, joka sinulta ottaa kyyhkyiset!"

Kurjasti tapailen poika kertoi Korinholaisen tervehdysten Irenelle, ja hänen silloin suutaan ammottaessaan, Lysias, joka taitavasti osasi heittää litteää kiveä, niin että se hyppien kiiti veden pintaa pitkin, viskasi erittäin sievästi hopeadrakmin hänen suuhunsa. Tämä makupala poikaa miellytti, sillä otettuaan rahan suustaan, hän asettui leukapielet selällään anteliaan herransa eteen odottaen uutta heittoa; mutta tämä löi häntä kipeästi kämmenillään päähän ja leuan alle, ja sanoi pojan hampaitten kalistessa yhteen:

"Vie nyt pesä sisään ja odota vastausta."

"Tämä lahja on siis Irenelle?" Publius kysyi. "Emme ole pitkään aikaan nähneet toisiamme. Missä olit eilen koko päivän?"

"Olisi paljon hauskempi kuulla, mitä sinä olet toimittanut koko tämän pitkän yön kuluessa. Näytät siltä, kuin tulisit suoraan Roomasta! Euergetes on jo tänä aamuna kerran ja kuningatar kahdesti lähettänyt sinua etsimään, kuningatar on aivan korvia myöten sinuun rakastunut!"

"Mitä joutavia! — Selitäpäs minulle mitä sinä täällä teet."

"Kerro sinä ensiksi missä olet ollut."

"Minulla oli tärkeä matka tehtävä, josta myöhemmin sinulle kerron, vaan en nyt; ja sillä matkalla on minulle tapahtunut aivan erinomaisia, niin uskallanpa sanoa, ihmeellisiä seikkoja. Ennen auringon nousua lepäsin sitten siellä olevassa ravintolassa ja nukuin ihmeekseni niin sikeästi, että vasta tuskin kaksi tuntia sitten heräsin."

"Niukka selityshän tuo on, mutta kyllähän minä sen tiedän, että kun sinä et tahdo puhua, niin ei jumalakaan voi saada suustasi sanaakaan. Mitä minuun tulee, niin vaitiolollani loukkaisin itseäni, sillä minun sydämeni on kuin juhta, jonka selkään on liikoja kuormia sälytetty, ja puhuminen sitä keventää. Voi, Publius, minulle käy tänään, niinkuin Tantalus-paralle, jonka nenän ympärillä riippui mehuisia peerunoita ja jotka kutkuttivat hänen nälkäistä vatsaansa, vaan joita hän ei kuitenkaan koskaan voinut saada! Kas tuolla — tuolla sisällä asuu Irene, peeruna, persikka, granaatti-omena, jota minun janoova sydämeni kiihkeästi ikävöi. Naura vaan! Tänään saattaisi Paris rankaisematta kohdata Helenaa, sillä Eros on minuun ampunut kaikki nuolensa. Sinä et niitä näe, mutta minä ne tunnen, sillä kukaan ei ole vielä vetänyt niitä haavoista. Eikä pikku Irenekään ole aivan haavoittumatta päässyt siivekkään pojan pilkkaan amunnatta. Hän on itse sen minulle tunnustanut. Minun on mahdotonta häneltä mitään kieltää, ja sentähden olen tehnyt sen tyhmyyden, että olen vannonut ankaran valan, ett'en hänen luonaan käy, ennen kuin hän jälleen on yhdessä suuren, ankaran sisarensa kanssa, jota minä pelkään. Niinkuin nälkäinen susi kylmään aikaan hiipii temppelin ympärillä, jossa lampaita uhrataan, samoin minä eilen kuljeskelin tämän huoneen ympärillä, häntä nähdäkseen tahi kuullakseni edes sanankin hänen suustaan, sillä hänen puheensa on kuin satakielen laulua; mutta turhaan. — Varhain tänä aamuna minun taas täytyi lähteä tänne, ja koska ikuinen kierteleminen ei minua ensinkään hyödytä, niin minä ostin tuolta vanhalta öljykauppiaalta, joka tuolla nurkassa makaa, hänen rihkamansa ja asetuin hänen puotiinsa, sillä täältä ei kukaan jää minulta huomaamatta, joka menee Apollodorin huoneeseen tahi sieltä lähtee; sitä paitsi on minua ainoastaan kielletty Irenen luona käymästä, hän itsekin sallii minun lähettää hänelle tervehdysiä, eikä sitä kiellä kukaan, ei itse Apollodorkaan, jonka kanssa minä vähän aikaa sitten puhelin."

"Semmoinenko tervehdys oli myöskin se linnunpesä, jonka sinun ruskea lemmen lähettiläisi vei tuonne sisään?"

"Luonnollisesti. Se on jo kolmas. Ensiksi minä lähetin kauniin pelkistä granaattikukista tehdyn kukkavihon ja sen lisäksi runon pätkän, jonka minä tänä yönä sepitin, sitten korillisen persikoita, joita hän niin mielellään syö, ja nyt kyyhkyset. Tuossa on hänen vastauksensa. Armas kultaseni! Kukkavihosta minä sain tämän punaisen nauhanpätkän, hedelmistä tämän persikan, johon on purtu. Olenpa utelias tietämään, mitä minä saan kyyhkyksistäni. Ruskean poikanulikan ostin itselleni torilta; minä otan hänet mukaani Korinthetain muistoksi Memphistä, jos hän nyt tuo minulle jotain hyvää. Ovi aukeaa ja tässä hän on. Tule tänne, nulikka, mitä tuot?"

Publius kuunteli ja katseli kätet selän takaa ystävänsä vilkkaita sanoja ja liikkeitä, joka hänestä tänään vielä enemmän kuin muulloin näytti jumalien huolettomalta suosikilta, jonka vallattomista töistä iloitaan, koska se soveltuu hänen olentoonsa ja koska huomataan, että hän yhtä vähän saattaa siitä luopua kuin puut kukkasista.

Kun Lysias oli huomannut pojan kädessä olevan mytyn, ei hän sitä ottanut tältä, vaan lennätti koko poika-nulikan, joka ei suinkaan ollut niin aivan kepeä, tämän vyötäisillä olevasta nahkavyöstä luokseen, kuin lapsen leikkikalun ja sanoi: "Minä opetan sinua lentämään, pikku Niilihevonen. Näytäpä nyt, mitä sinulla on!"

Nopeasti hän otti hämmästyneen, ällistelevän pojan sormista mytyn, punnitsi sitä kädessään ja sanoi Publiukseen päin kääntyneenä...

"Siinä tuntuu olevan jotakin painavaa, mitähän tänä lienee?"

"Minä olen vähän kokenut tällaisissa asioissa," Roomalainen vastasi.

"Minä taas erittäin," Lysias vastasi. "Tässä saattaisi, odota — tässä saattaisi olla hänen vyösolkensa. Koettelepas, se on varmaankin jotakin kovaa."

Publius koetteli tarkasti sormillaan myttyä, jonka Korintholainen hänelle ojensi, ja sanoi sitten hymyillen:

"Minä aavistan, mitä sinä tuossa saat, ja jos minä olen oikeassa, niin olen siitä iloinen. Irene lähettää sinulle, luullakseni, kultaisen rannerenkaasi kohteliaasti takaisin."

"Joutavia," Lysias vastasi. "Solki oli hyvin tehty ja arvokas, ja kaikki tytöt pitävät koristuksista."

"Ainakin sinun Korintholaiset ystävättäresi! Mutta katso sentään, mitä mytyssä on."

"Avaa sinä se," Korintholainen pyysi.

Publius irroitti ensiksi siteen, otti sen ympäriltä valkean palttinapalan ja löysi vihdoinkin haperaan kauppapapyyrukseen käärityn esineen.

Kun tämä viimeinenkin peite oli otettu pois, tuli todellakin näkyviin rannerengas ja tämän alla oli pieni vahataulu.

Lysias ei ollenkaan ollut tyytyväinen tähän löytöönsä ja katseli hämmästyneenä ja harmissaan hyljättyä lahjaansa, mutta pian hän hillitsi vihansa ja sanoi, kääntyen ystävänsä puoleen, joka ei iloinut hänen vahingostaan, vaan katseli totisena maahan:

"Tälle taululle on myöskin kirjoitettu jotakin. Se on varmaankin tuon oivallisen aterian lientä, joka asetettiin minun eteeni."

"Syö se vaan," Publius keskeytti hänet. "Se on sinulle terveellinen varoitus vastaiseksi."

Lysias otti taulun käteensä ja katseltuaan sitä kaikin puolin hän sanoi:

"Se on kuvanveistäjän, sillä tuossa on vielä hänen nimensä. Ja tuossa... Todellakin, hän on runolla maustanut lientä tahi katkerata lääketta, niinkuin sinä mieluummin näyt tahtovan. Ne eivät ole kauniisti vaan selvään kirjoitetut, ja ovat joka tilassa katsottavat opettavaisiksi."

"No?" Roomalainen uteliaasti kysyi, Lysiaan lukiessa. Mutta tämä ei katsahnutkaan kirjoituksesta, vaan vastasi hiljaan huoaten ja siveli hyppysillään nenäänsä:

"Aivan hyvää siitä, johon se ei kuulu. Tahdotko kuulla hänen kyhäelmänsä?"

"Lue se, minä pyydän!"

"Hyvä," Korintholainen sanoi, huokasi vielä kerran ja luki:

Kaunis on kohtalo, kun sulo rakkaus lempivät liittää,
Mutta he kammoen pois lähetyttävät kieltävän kullan.

"Tuossa on lääkkeeni! Mutta ihmiset eivät ole kyyhkysiä ja minä tiedän jo miten vastaan."

"Annappa, Publius, solkesi, jolla viittasi on kiinnitetty, näytähän siihen puettuna omalta sanansaattajaltasi; minä piirrän soljella vastaukseni vahaan."

Roomalainen antoi Lysiaalle vahvalla neulalla varustetun, kultaseppeleellä kaunistetun soljen ja sillä aikaa, kun hän käsillään piteli viittaansa, sillä hän ei tahtonut että ne harvatkaan, jotka kulkivat tätä katua pitkin, tuntisivat hänet, Korintholainen kirjoitti:

Kyyhky kun lempivi, niin uros yksin itsensä muokkaa
Vaan kun lempivi mies, myös kultansa kauniiksi laittaa.

"Saako kuulla?" Publius kysyi ja hänen ystävänsä luki hänelle heti runonsa, antoi pojalle taulun ja rannerenkaan, jonka hän uudelleen nopeasti kääri kääreisin ja käski poikaa heti viemään ne kauniille Irenelle.

Mutta Roomalainen pidatti poikaa ja, pannen kätensä Korintholaisen olkapäälle hän kysyi:

"Mutta jos neito ottaa vastaan tämän lahjan ja sen jälkeen useita muitakin, sillä olethan sinä kyllin rikas aivan mielin määrin lahjoja hänelle antaaksesi, — mitä sitten teet Lysias?"

"Mitäkö sitten teen?" täten puhuteltu toisti enemmän epäillen ja ujommin kuin äsken. "Sitten minä odotan Klean kotiin tuloa ja — niin, naura minulle vaan, mutta minä olen toden teolla miettinyt mennä naimisiin tämän tytön kanssa ja viedä hänet muassani Korintheiin. Minä olen ainoa poika ja jo kolmeen vuoteen ei isäni ole antanut minun olla rauhassa. Hän tahtoo välttämättömästi äitiä valitsemaan minulle puolisoa tahi itseäni sitä tekemään. Ja vaikka minä toisin hänelle tämän ruskean poika nulikan pikimustan sisaren, niin hän luultavasti iloitsisi! Hurjemmin kuin tähän pikku Ireneen, minä en ole rakastuva mihinkään muuhun tyttöön! Sinä tiedät minkä arvoinen meidän sukumme on ja kun se juohtuu minun mieleeni, silloin melkein —"

"Silloin melkein?" Roomalainen kysyi terävästi ja totisesti.

"Silloin minä arvelen, että ruukunkantajatar, tuomitun miehen tytär meidän talossamme..."

"Pidätkö sinä sitten minun Roomalaista sukuani sinun Korintholaista sukuasi huonompana?" Publius ankarasti kysyi.

"Päinvastoin, Publius Cornelius Scipio Nasica. Me olemme rikkautemme kautta mahtavia, mutta te olette vallan ja vaikutusvoimanne kautta."

"Vaikka me olemme mahtavia, niin minä kuitenkin vien Irenen sisaren Klean aviovaimonani isäni huoneeseen."

"Teetkö niin?!" Lysias huudahti, hypähti penkiltä ja heittäysi Roomalaisen syliin, vaikka muutamat Egyptiläiset, jotka samalla kulkivat heidän ohitsean autiota katua pitkin. "Sittenhän on kaikki hyvin, sitten, — voi, kuinka kepeäksi sieluni käy, — sitten Irene tulee puolisoakseni, niin totta kuin hengissä tahdon pysyä! Oi Eros ja Aphrodite ja Zeus isä ja Apollo, kuinka hauskaa tämä on! Tuntuupa kuin suurin noista pyramiideista olisi pudonnut sydämeltäni! Nyt, sinä sen nulikka, mene tuonne sisään ja vie kauniille Irenelle, uskollisen Lysiaan morsiamelle, — kuuletko mitä minä sanon? — heti tämä taulu ja rannerengas. Mutta sinä et osaa sitä oikein toimittaa, minä kirjoitan tähän runoni yläpuolelle: Uskollinen Lysias ihanalle Irenelle, tulevalle puolisolleen! No niin! eikä hän nyt luullakseni lähetä sitä takaisin, tuo oiva tyttö! Kuule, nulikka, jos hän ei sitä lähetä takaisin, niin sinä tänään juhlakentällä saat niellä niin paljon leivoksia, että saat kuolintaudin, vaikka minä maksoin sinusta aivan äsken viisi kulta-rahaa. Pitääkö hän rannerenkaan, Publius, pitääkö vai ei?"

"Pitää."

Muutaman minutin perästä poika palasi joutuisasti, nykäisi kiivaasti Korintholaista ihokkaasta ja huusi:

"Tulkaa, tulkaa mukaan, sisään, huoneeseen!"

Lysias hyppäsi taitavasti pojan yli, tempasi oven auki ja levitti kätensä, kun hän huomasi Irenen, joka vikkellästi kuin takaa ajettu gaselli, kiiti kapeita tikapuitten kaltaisia portaita pitkin alas Lysiaan luo, samalla kertaa nauraen ja itkien heittäytyäkseen hänen syliinsä.

Nopeasti huulet toinen toisensa tapasivat, mutta tämän ensi suutelon jälkeen Irene vetäytyi irti hänestä, riensi jälleen portaita myöten ylös ja huusi, seisten yhdellä ylimmistä portaista, riemuiten: "Minä en saattanut muuta tehdä! Kun Klea on täällä, näemme jälleen toisemme!" ja katosi sitten yläkertaan.

Ikäänkuin hurmaantuneena Lysias palasi ystävänsä luo, heittäytyi jälleen penkille ja sanoi:

"Nyt vaikka taivas pudotkoon, minua se ei huolestuta! Ikuiset jumalat, kuinka ihana tämä maailma on!"

"Kummallinen ihminen," Roomalainen keskeytti ystävänsä ihastusta, "et suinkaan sinä ainaiseksi saata jäädä tähän mustaan puotiin."

"Minä en liukahda paikaltani, ennen kuin Klea tulee tänne. Tuo poika saa tuoda minulle ruokaa, niin kuin vanha varpunen poikasilleen, ja hätätilassa jäisin tähän vaikka viikoksi, niinkuin pienet sardellit,

joita Aleksandriassa öljyssä säilytetään."

"Sinun tarvitsee, toivoakseni, odottaa ainoastaan muutamia tunteja; mutta minun täytyy mennä, sillä minä aion valmistaa kuningas Euergeteelle harvinaisen huvin syntymäpäiväksi, ja minun täytyy sentähden lähteä palatsiin. Juhlallisuudet ovat jo täydessä vauhdissa. Kuulepas miten satamassa huudetaan ja pauhataan; olen erottavinani Euergeteen nimen."

"Toivotan puolestani onnea paksulle hirviölle, ja hyvästi, siksi kun kohta tavataan, lanko."

VIIDESKOLMATTI LUKU.

Kuningas Euergetes käveli levottomana korkeassa salissa, jonka hänen veljensä joka taholta oli erittäin komeasti sisustanut hänelle vastaan-ottohuoneeksi.

Tuskin oli hänen syntymäpäivänsä auringon koittaessa alkanut, kun hän suuren seurueen kanssa ja ennenkuin Philometor sitä ehti tehdä, oli lähtenyt Ptah'n temppeleihin uhraamaan voittaaksensa tämän jumalolennon mahtavan päämiehen puolelleen ja kyselläkseen ennustuksia Apis oraakkelilta.

Tämä olikin päätynyt onnellisesti, sillä pyhä härkä oli halukkaasti syönyt hänen kädestään, mutta mieluummin hän olisi suonut, ett'ei härkä olisi huolinut hänen leivoksistaan, vaan että Euleus olisi ilmoittanut vehkeitten Roomalaisen henkeä vastaan onnistuneen.

Kaikenlaisia lahjoja, onnentoivotuskirjoituksia kaikista maan osista ja hänen kunniaukseen seipitettyjä papillisia julistuksia, jotka olivat koville kivitauluille piirretyt, oli joka pöydällä ja suuren huoneen seinien nojassa, josta onnentoivottajat juuri olivat lähteneet.

Kuninkaan ystävä Hieraks oli yksin jäänyt hänen luokseen ja nojautui, odottaessaan herransa viittausta, runsaasti jalokivillä koristettuun, kullasta ja norsunluusta tehtyyn valta-istuimeen, jonka Aleksandrian juutalainen seurakunta oli lähettänyt hallitsijalleen.

Sotapäällikkö tunsu herransa ja tiesi ettei ollut hyvä häntä puhutella, kun hän oli sen näköinen, kuin nyt.

Mutta Euergetes halusi itse puhua ja sanoi käyntiään keskeyttämättä ja katsomatta komean ystävänsä puoleen:

"Myöskin Philobasilistat ovat näyttäneet olevansa petollisia, minun linnassa olevat sotamieheni ovat lukuisimmat ja sen lisäksi paremmat, kuin ne jotka ovat pysyneet Philometorille uskollisina, ja minulla siis ei olisi muuta tehtävää, kuin toimittaa vähän miekkojen ja kilpien melskettä, nousta valta-istuimelle ja huudattaa itseni kuninkaaksi, mutta minä en ryhdy taisteluun, silloin kun vahvin osa vihollisten sotajoukosta on selkäni takana! Minun veljeni pää on sisareni kaulalla, ja niin kauan kuin minä en ole varma hänen suhteensa..."

Huoneesen kiirehtivä kamariherra keskeytti nämä sanat huutamalla:

"Kuningatar Kleopatra!"

Voiton hymy valahti nuoren jättiläisen kasvoille. Huolettomasti hän heittäytyi purppuraiselle patjalle ja käski antamaan itselleen kalliin norsunluisen lyyryn, jonka hänen sisarensa oli hänelle lähettänyt lahjaksi. Ihmeteltävän taitavasti ja hienosti oli siihen leikattu ensimmäiset häät, nimittäin Kadmoksen ja Harmonian, joissa kaikki jumalat olivat vieraina.

Erinomaisen voimakkaasti ja ihmeen taitavasti Euergetes liikutteli kieliä ja alkoi soittaa häämarssia, jossa intohimoinen riemu näytti vaihtelevan surumielisen hiljaisen rakkauden kuherruksen kanssa.

Kamariherra, joka oli tuonut kuningattaren hänen veljensä luo, tahtoi keskeyttää herransa soittoa, mutta kuningatar esti häntä ja jäi kuunnellen lapsineen seisomaan oven suuhun, kunnes Euergetes äkkiä lopetti soittonsa vallattomasti kieliä heläyttämällä ja korvaa loukkaavalla epäsoinnulla, heitti lyyryn patjalle ja nousi sitten vasta seisomaan näennäisesti hämmästyneenä, ikään kuin hän ei, soittoonsa täydelleen kiintyneenä, ensinkään olisi huomannut kuningattaren tuloa, ja meni hänen luokseen.

Sydämmellisesti ja ojentaen hänelle molemmat kätensä hän tervehti sisartaan ja myöskin lapsia, jotka eivät peljänneet häntä, sillä vallattoman pojan tavalla hän osasi ilveillä niiden kanssa, hän tervehti niin

hellästi, ikäänkuin hän olisi ollut niitten oma isä.

Väsymättä hän kiitti ja ylisteli Kleopatran nerokasta lahjaa ja sanoi Kadmoksen tavoin koettavansa saada Harmoniaa omakseen, ja tarttui lopuksi hänen käteensä, ennen kuin hän vielä oli saanut sanaakaan suustaan, näytelläkseen hänelle hänen puolisonsa ja maakuntalaisten lahjoja. — Mutta nämä seikat eivät näyttäneet liioin Kleopatraa miellyttävän ja hän sanoi:

"Kaikki on tietysti oivallista — aivan niin kuin oli viime vuonna ja kaksikymmentä vuotta sitten, mutta minä en ole tullut tänne näkemään vaan kuulemaan."

Hänen veljensä säteili ilosta, mutta hän oli kalpea ja totinen ja hymyili vain toisinaan väkinäisesti.

"Minä luulin että sinä ennen kaikkia tulit tänne toivottamaan minulle onnea," Euergetes vastasi, "ja turhamielisyytenikin vaatii minua sitä uskomaan. Philometor kävi jo luonani ja toimitti tämän tehtävän liikuttavan sydämellisesti. Milloin hän menee juhlasaliin?"

"Puolen tunnin perästä, ja siksi pyydän sinua ilmoittamaan minulle, mitä sinä minulle eilen..."

"Hiljaa hyvää tulee," hänen veljensä keskeytti häntä. "Uskallanko pyytää, että käskisit hoitajia viemään lapset vähäksi aikaa sisempiin huoneisiin?"

"Hetii!" Kleopatra huusi innokkaasti ja työnsi rajusti vanhimman poikansa, kun tämä kiivaasti ilmoitti tahtovansa jäädä enon luo, ovesta ulos, ennen kuin sen hoitaja ehti sitä rauhoittaa ja ottaa käsivarrelleen.

Sillä aikaa kuin hän tylästi ja lyhyesti toruen koetti jouduttaa lasten poisvientiä, Euleus oli astunut huoneeseen.

Heti kun Euergetes huomasi hänet, niin koko hänen ruumiinsa kiivaasti vavahti ja hän hengähti niin syvään, että hänen voimakas rintansa rajusti kohoili ja kova ilmanviima tunki hänen huuliltaan, kun hän hitaasti ja kysyvin silmäyksin lähestyi eunukkia.

Eunukki katsoi arasti Hieraksin ja Kleopatran puoleen, lähestyi aivan lähelle kuningasta, kuiskasi muutamia sanoja hänen korvaansa ja vastasi hiljaisella äänellä hänen kysymykseensä.

"Hyvä," Euergetes vihdoinkin sanoi ja käski Euleusta ja ystäväänsä jyrkästi viitaten lähtemään huoneesta.

Kuoleman kalpeana, hampaillaan purren alahuultaan ja jäykästi maahan katsoen hän seisoi siinä.

Hänen tahtonsa oli täytetty, Publius Cornelius Scipio ei enään elänyt; esteettömästi hänen kunnianhimensa saattoi saavuttaa viimeisenkin toiveittensa määrän; eikä hän kumminkaan iloinnut, hän ei saattanut torjua luotaan syvää itsensä inhoomista ja hän löi nyrkillään leveätä otsaansa.

Hän oli tehnyt ensimmäisen salamurhansa. "Mitä Euleus sinulle on ilmoittanut?" Kleopatra kysyi, joka ei vielä koskaan ollut nähnyt veljeään tämmöisenä, näin suuressa mielen jännityksessä; mutta Euergetes ei kuullut näitä sanoja, ja vasta kun Kleopatra ne painavasti toisti, hän säpsähti, mitteli häntä synkin silmin päästä jalkoihin ja pannen kätensä niin raskaasti Kleopatran olalle, että tämä hiljaan huudahtaen taivutti polviaan, kysyi häneltä sitten painavasti vaan kuitenkin hiljaa:

"Oletko kyllin voimakas kuulemaan jotakin suurta?"

"Puhu," hän vastasi hiljaan painaen kädellään sydäntään, ja hänen katseensa oli järkähtämättömästi kiinnitetty Euergeteen huuliin.

Hänen kuulemisen halunsa sitoi hänet Euergeteesen ikäänkuin lujilla siteillä, ja ikäänkuin tahtoen sanojensa painolla murtaa hänet, Euergetes sanoi kauhean synkkänä syvällä äänellä ja joka tavua koroittaen:

"Publius Cornelius Scipio Nasica on kuollut."

Hehkuva puna peitti Kleopatran vaaleat posket, kun hän kuuli nämä sanat, ja lyöden pieniä käsiään yhteen, hän huusi säihkyvin silmin: "Sitä olen toivonutkin!"

Euergetes peräytyi askeleen sisarestaan ja sanoi:

"Sinä olet oikeassa; kaikkein julmimmat eivät ainoastaan jumalista ole — naisia."

"Sen sinä sanot?" Kleopatra kysyi. "Pitääkö minun luulla että hampaan kivistys esti Roomalaista tulemasta eilen juhla-aterialle ja tänään minun luokseni? Pitääkö minun sinun mukaasi sanoa, että hän

kuoli siihen? Sano nyt suoraan, sillä minun sydäntäni ilahuttaa sen kuuleminen, missä ja miten tuo röhkeä imartelija on henkensä heittänyt?"

"Käärme pisti häntä," Euergetes vastasi kääntyen sisarestaan. "Se tapahtui erämaassa lähellä Apishautoja."

"Hän oli siis keski-yön aikana mennyt rakkauden kohtaukseen kuolleitten kaupunkiin? Se näyttää alkaneen hauskemmassi, kuin se päättyi!"

Euergetes nyökäytti myöntäväisesti kysyjälle ja sanoi totisesti: "Hänen kohtalonsa on hänet yllättänyt, mutta minä en saata siinä nähdä mitään hauskaa."

"Etkö?" kuningatar kysyi. "Ja luuletko sinä että minä en tunne sitä kyytä, joka tämän kukoistavan elämän lopetti? Luuletko sinä, ett'en minä tiedä, kuka ärsytti myrkyllisen käärmeen Roomalaisen päälle? Sinä olet murhamies ja Euleus roistoineen on auttanut sinua! Vielä eilen olisin vuodattanut sydänvereni, pelastaakseni Corneliolaisen ja mieluummin saattanut sinut hautaan kuin hänet; mutta tänään, sen jälkeen kuin tiedän mitä peliä tämä kurja mies on pitänyt, minä olisin ottanut tehdäkseen tämän verisen työn, joka nyt tahraa sinua. Mikään jumala ei rankaisematta saa niin pilkata, niin loukata sinun sisartasi, kuin hän on tehnyt! Yksi jo, niinkuin tiedät, on saanut samallaisen lopun kuin hänkin, nimittäin Bithynialainen hipparkki Eustorgos, joka näyttäessään menehtyvän rakkaudesta minuun pyysi leikkitoveriani Kallistratea puolisoikseen. Häntä kohtaan käärmeet ja peto-eläimet harjoittivat synkkää taitoaan. Sinun voimakkaan miehen sydämeen on Euleuksen sanoma vaikuttanut niinkuin kylmä käsi, minussa, heikossa naisessa on se herättänyt sanomatonta iloa, sillä paraimman mitä nainen saattaa antaa, minä olen hänelle tarjonnut, ja hän tallasi sen ylpeästi maahan. Eikö minulla olisi oikeutta vaatia, että samoin menetellään hänen paraimpansa, hänen henkensä kanssa, kuin hän on uskaltanut menetellä minun paraimpani, rakkauteni kanssa? — Minun juuri tulee iloita hänen kuolemastaan. Niin, nyt hermottomat silmäluomet peittävät hänen kauniit silmänsä, jotka kuitenkin yhtä hyvin osasivat valehdella, kuin hänen ankara suunsa, joka niin voimakkaasti osasi ylistää totuutta. Nyt uskoton sydän ei enään syki, joka halveksi kuningattaren rakkautta, ja minkä tähden? kenen tähden? Voi laupiaat jumalat!"

Viime sanoja sanoessaan kuningatar kuiskasi ääneensä, kohotti nopeasti käsiään, peitti niillä silmänsä ja riensi ovelle päin, josta hän oli tullut veljensä huoneeseen.

Mutta Euergetes asettui hänen eteensä ja sanoi ankarasti ja jyrkästi: "Jää tänne, siksi kun minä palaan. Rohkaise mieltäsi, sillä ensi tapahtumasta, minkä tämä merkillinen päivä tuo muassaan, olet sinä hämmästyvä ja minä naurava!"

Nopein askelin hän sitten läksi huoneesta.

Kleopatra painoi kasvonsa sohvan pehmeisin patjoihin ja itki lakkaamatta, kunnes melu ja aseitten kalske peloittivat häntä ja saivat hänet liikkeelle.

Hänen nerokas järkensä sanoi hänelle, mitä siellä tapahtui.

Rajusti ja joutuisasti hän kiiruhti ovelle, mutta se oli suljettu.

Tömistystä, huutoja, koputusta ei vartija näkynyt kuulevan, joka yksitoikkoisesti astuskeli edestakaisin hänen vankihuoneensa edessä.

Nyt kävi melu ja aseitten kalske, johon rummun päristys ja torven toivotus alkoi sekaantua, yhä kovemmaksi.

Kuoleman tuskaa tuntien Kleopatra kiirehti ikkunan luo ja katseli palatsin pihalle päin, ja samassa lensi suuren juhlasalin ovi auki ja aivan sikin sokin hyökkäsi ulos pakeneva joukko ja vielä toinen ja kolmaskin ja kaikki olivat Philometor kuninkaan aseissa.

Sitten hän riensi sen huoneen ovelle, johon hän oli työntänyt lapsensa, mutta tämänkin hän huomasi suljetuksi.

Epätoivoon joutumaisillaan hän vielä kerran riensi ikkunan luo, kehoitti pakenevia Makedonialaisia pitämään puoliaan, uhkasi heitä, rukoili heitä, mutta ei kukaan kuullut häntä, ja heidän joukkonsa lisääntyi lisääntymistään ja vihdoinkin näki hän puolisonsa, ammottava haava otsassaan, tulevan suuren salin kynnykselle ja miekallaan ja kilvellään voimakkaasti ja urhollisesti puolustaivan oman veljensä päälletunkevia henkivartioita vastaan.

Kauheimmassa kiihkossa ollen kuningatar huusi hänelle rohkaisevia sanoja ja hän näytti kuulevan ne, sillä raivokkaasti iskien kilvellään hän löi kuoliaaksi häntä vastaan taistelevan henkivartijan, juoksi reippaasti keskelle pakenevia uskollisiaan ja katosi heidän kanssaan sille tielle, joka menee

marskentille.

Lannistuneena kuningatar lankesi polvilleen ikkunan viereen ja kuuli, vaikka hermottomuus hunnun tavoin peitti hänen sieluaan, ensiksi hevoisten töminää, sitten yhä selvemmin torventoitotusta ja viimein kauaksi kaikuvina voittohuutoina nämä sanat:

"Terve auringon pojalle!

"Terve molempain maitten yhdistäjälle!

"Terve Ylä- ja Ala-Egyptin kuninkaalle, Euergetes jumalalle!"

Nämä sanat kuullessaan Kleopatra jälleen toipui täydelleen ja nousi pystyyn.

Uudelleen hän katseli pihalle ja näki siellä kunniakantajien kantavan hänen veljeään hänen puolisonsa valta-istuimessa.

Petturin henkivartioitten vieressä kulkivat Philometorin ja hänen omat Philobasilistansa ja Diadokhinsa.

Loistava kulkue läksi palatsin suuresta pihasta, ja kun hän vielä lisäksi kuuli pappien laulavan, silloin hän tiesi kadottaneensa ruununsa ja mihin hänen uskonon veljensä meni.

Hammasta purren hän näki mielessään, mitä todella piti parailaan tapahtuman.

Euergetes kannettiin Ptah'n temppeleihin ja sen hämmästyneet päämiehet julistivat hänet molempain Egyptien kuninkaaksi ja Philometorin seuraajaksi.

Neljä kyyhkystä päästettiin hänen edessään lentoon, joitten piti ilmoittamaan joka ilmansuuntaan, että uusi ruhtinas oli noussut isiensä valta-istuimelle, ja hänelle annettiin rukoillen ja uhraten kultainen sirppi, jolla hän vanhan tavan mukaan leikkasi ohrantähän.

Veljensä pettämänä, puolisonsa pulaan jättämänä, lapsistaan eroitettuna, rakastamansa miehen hylkäämänä, valta-istuimeltaan syöstynä, voimattomana ja liian heikkona ja lannistuneena kostoakin ajattelemaan, kuningatar kauheimmassa sieluntuskissa vietti kaksi äärettömän pitkää tuntia vankihuoneessaan, joka oli loistoa ja lahjoja täynnä.

Jos myrkyä olisi ollut saatavilla, niin hän tällä hetkellä arvelematta olisi päättänyt mitättömäksi tehdyn elämän.

Milloin hän käveli edestakaisin ja kysyi itseltään, mikä nyt oli oleva hänen kohtalonsa, milloin hän heittäytyi vuoteelle ja antautui turhaan epätoivoon.

Tuossa oli lyyry, jonka hän oli lahjoittanut veljelleen ja hänen katseensa sattui Kadmosen ja Harmonian häitten kuvaukseen ja erääsen naiseen, joka tarjosi morsiamelle jotain koristetta.

Tämän lahjan antaja oli rikkauden jumalatar ja tämä koriste, niin taru kertoo, tuottaa onnettomuutta sille joka sen perii.

Hänen elämänsä synkimmät hetket johtuivat hänen mieleensä, ja juuri synkimmät niistä olivat hänelle Aphroditen lahjat tuottaneet.

Kauhistuen hän ajatteli murhattua Roomalaista ja sitä hetkeä, jolloin Euleus oli hänelle ilmoittanut, että hänen bithynialainen ystävänsä oli kuollut petojen tappamana.

Kostottarien vallassa ollen hän riensi kuoleman tuskassa ovelta ovelle, huusi ikkunasta pelastusta ja apua ja kärsi yhdessä hetkessä kokonaisen vuoden kiduttavat tuskat.

Vihoviimeinkin huoneen ovi avautui ja purppuraan puettuna, molempain Egyptien ruunu valtavalla päällään, Euergetes iloisesta liikutuksesta loistaen tuli häntä vastaan.

"Terve sisareni!" hän huusi iloisesti ja otti pääkoristeen kiharoiltaan. "Sinä saatat tänään olla ylpeä, sillä sinun oma veljesi on korkealle noussut ja tullut Ylä- ja Ala-Egyptin kuninkaaksi."

Kleopatra kääntyi hänestä pois päin.

Euergetes lähestyi häntä, koetti tarttua hänen käteensä, mutta hän tempasi sen kiivaasti pois ja huusi: "Tee nyt suurin työsi ja kohtele pahoin sitä naista, jolta sinä olet kaikki ryöstänyt ja jonka sinä olet tehnyt leskeksi. Edeltäpäin tähän viitaten sinä olet ryhtynyt hävyttömimpään hävyttömistä teoistasi. Sinun suhteesi tämä ennustuksesi on käynyt toteen, sillä sinä naurat meidän onnettomuudellemme, mutta minun suhteeni se on aivan väärä, sillä minä en ole kauhistunut, minä en

tunne olevani voitettu enkä toivoton ja minä olen..."

"Sinä olet" Euergetes keskeytti häntä ensiksi kovalla äänellä, mutta sitte niin ystävällisesti, ikäänkuin hän olisi avannut sisarelleen monia suloja täynnä olevan tulevaisuuden. "Sinä olet lapsinesi lähtevä katollesi ja saat siellä luettaa itsellesi niin paljon kuin haluat, saat nauttia mitä herkkuja hyvänsä, pukeutua niin kalliisiin pukuihin kuin vaan haluat, vastaan ottaa minun käyntejäni ja puhella minun kanssani niin usein, kuin minun seurani tuntuu sinusta yhtä miellyttävältä, kuin sinun seurasi minusta tänään ja aina. Sitä paitsi voit antaa sukkeluutesi kirkkaasti paistaa niin monelle kreikkalaiselle ja juutalaiselle oppineelle kuin ikinä haluat, kunnes he kaikki tyyni ovat umpisokeita. Ehkä sinä jo aikaisemmin saat vapautesi takaisin ja päälle päätteeksi kokonaisen aartenkin, tallin täynnä jaloja ratsuja ja komean asunnon hauskan Aleksandrian Brukhiumissa olevassa kuninkaan palatsissa. Se riippuu kokonaan siitä, kuinka pian veljemme Philometor, joka tänään on taistellut kuin jalopeura, huomaa että hän paremmin sopii ratsuväen päälliköksi, luutun soittajaksi ja sukkelasanaisten vierasten kohteliaaksi isännäksi, kuin hallitsijaksi. — Eikö se ansaitse meidän huomiotamme, jotka tutkimme sielun elämää, minä tarkoitan sinua ja minua, sisko, että mies, joka rauhan aikana on kuin vaha tahi taipuva korsi, taistelussa tulee niin kovaksi ja teräväksi kuin oiva miekka? Me olemme aika lailla hakanneet toistemme kilpiä ja tästä olallani olevasta naarmusta saan kiittää häntä. Jos Hieraks'illa, joka ratsumiehineen ajaa häntä takaa, on menestystä ja jos hän ajoissa saa hänet kiinni, niin hän ehkä vapaatahoisestikin luopuu ruunustaan."

"Hän ei siis ole sinun vallassasi ja hänellä on ollut kyllin aikaa nousta hevoisen selkään!" Kuningatar huudahti ja hänen silmänsä säihkyivät ilosta. "Sitten, sinä sen uhkarohkea rosvo, sitten ei meidän asiamme vielä ole aivan hukassa. Jos Philometor pääsee Roomaan pakoon ja saattaa asian senaatin eteen..."

"Silloin hänellä ainakin saattaa toivoa tasavallan apua," Euergetes keskeytti hänet, "sillä Rooma ei mielellään näe mahtavaa kuningasta Egyptin valtaistuimella. Mutta te olette menettäneet paraimman Tiberin rannoilla olevan turvanne ja minä aion saattaa kaikki Scipiot ja koko Corneliolaissuvun ystävikseni, sillä minä annan polttaa Roomalaisen pelkällä seeteripuulla ja arabialaisilla yrteillä, ja samalla pitää uhrattaman uhria, ikäänkuin hän olisi ollut hallitseva kuningas ja hänen tukkansa minä lähetän kalliissa vasa murina'sta tehdyssä astiassa, joka koristaa minun aarteihistoani, jaloimman ystäväni seurassa, erityisellä juhlaivalla Ostiaan ja Roomaan. Ruumiitten yli kulkee tie vihollisten linnan huipulle ja sotapäällikkönä ja kuninkaana..."

Äkkiä Euergetes keskeytti lauseensa, sillä melua ja kiivasta puhetta kuului ovelta.

Kleopatraltakaan ei tämä ollut jäänyt huomaamatta ja hän kuunteli tarkasti, sillä tällaisenä päivänä ja näissä huoneissa saattoi jokainen sana, jokainen omituinen kuninkaan etuhuoneesta kuuluva ääni olla ylen tärkeä.

Euergetes ei enemmän peittänyt hämmästystään kuin hänen sisarensakaan ja astui oveen päin oikeassa kädessään käyrä miekka, joka kuului hänen juhla-asuunsa.

Mutta hän ei ollut vielä ehtinyt ovelle, kun Euleus kalman kalpeana hyökkäsi huoneeseen ja huusi hallitsijalleen:

"Murhamiehet ovat meidät pettäneet! Corneliolainen elää ja tahtoo tunkeutua sinun luoksesi."

Käsi, jossa kuningas piti asettaan vaipui alas ja liikkumatonna hän hetken katseli ilmaan, mutta jo heti hän tointui ja huusi äänellä, joka täytti huoneen niin kuin jyrisävä ukkonen:

"Kuka on uskaltanut kieltää minun ystävätäni Publius Cornelius Scipiota tulemasta minun luokseni? Jää tänne, Euleus, sinä sen roisto sen konna! Ensimmäinen kanne, jolle minä molempien Egyptien kuninkaana avaan korvani, on oleva se, minkä tämä mies, sinun vihollisesi ja minun ystäväni, aikoo tehdä sinua vastaan. — Terve tulleeksi, terve tulleeksi syntymäpäivilleni, jalo ystävä!"

Nämä viime sanat olivat Publiukselle lausutut, joka puettuna jalosukuiseen Roomalaisen valkoiseen kauniisti poimuilevaan toogaan ylevän rauhallisesti astui huoneeseen.

Hänellä oli sinetillä suljettu kirjekääry oikeassa kädessään eikä näyttänyt, kunnioittavaisesti kumartaessaan Kleopatralle, huomaavankaan kuninkaan hänelle ojennettuja käsiä.

Euergetes ei olisi, vaikka henkensä olisi menettänyt, toista kertaa tervehtinyt, kun Corneliolainen oli ylenkatsonut hänen ensi tervehdystään.

Sentähden hän kuninkaallisen arvokkaasti pani kädet ristiin rinnalle ja sanoi:

"Olen pahoillani, että kaikista onnentoivotuksista, joita minulle tänään lausutaan, viimeiseksi saan

vastaan ottaa sinun."

"Sitten olet muuttanut mieltäsi," Publius vastasi ja oikaisi solakkaa vartalooaan, joka oli kuningasta korkeampi. "Kuuliaita välikappaleita sinulta ei puutu ja tänä yönä sinä olet koettanut toimittaa niin, että vasta varjojen maailmassa saisit ottaa vastaan onnentoivotukseni."

"Minun sisareni", Euergetes vastasi olkapäitään kohottaen, "ylisti eilen sinun puheesi suoraa yksinkertaisuutta; mutta tänään sinä suvaitset puhua arvoituksilla, niinkuin egyptiläinen merkkien selittäjä."

"Niitten selittäminen ei ole vaikeata sinulle eikä tuolle", Publius vastasi kylmästi ja osoitti kädellään Euleusta, "niillä käärmeillä jotka ovat teidän käskyläisänne, on voimakasta myrkyä ja terävät hampaat, kuitenkin eivät he tällä kertaa ole osanneet uhriinsa vaan ovat kuninkaan vieraan asemesta lähettäneet haadekseen erään Serapion erakko raukan."

"Sinun arvoituksesi käyvät yhä vaikeimmiksi!" kuningas sanoi, "minun käsitysvoimani ainakaan ei ole kyllin kehkeytynyt niitä selittämään ja minun täytyy pyytää sinua puhumaan vähemmin hämärillä sanoilla taikka selittämään minulle niitten merkityksen."

"Myöhemmin," Publius sanoi päättävästi, "sillä nämä seikat koskevat minua itseäni ja minä seison tässä Rooman valtion nimessä, jonka palveluksessa minä olen. — Jo tänään saapuu tänne Juventius Thalma tasavallan lähettiläänä ja tämä kirjoitus valtuuttaa minut hänen sijaisekseen siksi kun hän tulee tänne."

Euergetes otti sinetillä suljetun kääryn jonka Publius hänelle antoi.

Sillä aikaa kuin hän repi sen auki ja pikaisesti silmäili sen sisältöä, ovi uudelleen aukesi ja posket punaisina, tukka pystyssä Hieraks, kuninkaan uskollinen ystävä, näkyi kynnyksellä.

"Hän on meidän!" hän huusi, ennenkuin astui kynnyksen yli. "Heliopoliin kohdalla hän vaipui hevoisen selästä."

"Philometor!" Kleopatra huusi ja syöksyi Hieraksin luo. "Sanoitko hänen vaipuneen hevoisen selästä? Oletko hänet murhannut?"

Näistä sanoista kuului niin suurta tuskaa, niin suurta kauhistusta, että sotapäällikkö sanoi sääliväisesti: "Rauhoitu, ylhäinen rouva, puolisosi otsahaava ei ole vaarallinen. Auringon temppelin suurien salien lääkärit ovat sitoneet hänen haavansa ja ovat sallineet minun tuoda hänet tänne paareilla."

Kuulematta Hieraksin puhetta loppuun Kleopatra riensi ovelle, mutta Euergetes astui hänen tielleen ja käski omituisella ankaralla tavallaan, joka ei sietänyt mitään vastustusta.

"Pysy paikoillasi siksi, kunnes minä itse seuraan sinua hänen luokseen. Minä tahdon pitää teitä molempia luonani."

"Että sinä kaikilla mahdollisilla kidutuksilla saattaisit pakoittaa meitä luopumaan vallastamme," Kleopatra sanoi. "Tänään on onni sinulle suotuisa ja me olemme sinun vankinasi."

"Sinä olet vapaa korkea kuningatar," Roomalainen keskeytti, "ja myöskin kuningas Philometorille minä vaadin vapautta senaatin nimessä ja minulle annetun valtuuskirjan nojalla."

Veri tulvaili Euergeteen poskiin ja silmiin, kun hän kuuli nämä sanat, ja tuskin voiden hillitä itseään, hän enemmän sammalsi kuin lausui:

"Popilius Laenas piirsi enovainajani Antiokhuksen ympärille piirin ja uhkasi häntä Rooman vihollisuudella, jos hän astuisi sen yli. Sinä luultavasti tahdot voittaa rohkean maanmiehesi, jonka suku on paljoa alhaisempi kuin sinun, mutta minä, minä..."

"Sinun on lupa asettautua Rooman tahtoa vastaan", Publius keskeytti kuningasta tyyliä ja kylmästi, "mutta jos sinä sen uskallat, niin se julistaa minun kauttani sinut viholliseksi. Minä seison tässä senaatin nimessä ja se koettaa täyttää sitä sopimusta, jonka mukaan tämä valtakunta eroitettiin Syriasta, mutta samalla se velvoittaa sinua ja veljeäsi jakamaan Egyptin hallituksen keskenänne. Äsken tapahtuneitten seikkojen muuttaminen ei ole minun vallassani, mutta se on minun velvollisuuteni, että säilytän Roomalle mahdollisuuden antaa kummallekin teistä, mikä on tuleva tasavallan sopimuksen mukaan. Kaikissa niissä kysymyksissä, jotka koskevat tätä sopimusta, on Roomalla ratkaiseva valta, ja minun velvollisuuteni on pitää siitä huolta, ettei syyttäjää estetä elävänä ja vapaasti astumasta suojeliensa eteen. Senaatin nimessä minä vaadin sinua Euergetes antamaan viedä kuningas Philometorin, sinun veljesi, ja kuningatar Kleopatran, sinun sisaresi, sinne, johon he haluavat."

Syvään hengittäen voimattomassa raivossa, milloin nyrkkiään puristellen, milloin vapisevia sormiaan väännellen Euergetes seisoj vähän aikaa äänettömänä Roomalaisen edessä, joka kylmän rauhallisesti ja kysyväisesti katsoi häntä kasvoihin. Sitten pyyhki hän rajusti molemmilla käsillään tukkaansa, pudisteli kovasti päätään ja sanoi: "Kiitä senaattia ja sano sille, että minä tiedän, mitä me olemme sille velkaa, ja että minä ihmettelen sen viisautta, joka mieluummin näkee Egyptin jaettuna, kuin voimakkaisiin käsiin yhdistettynä. Philometor on vapaa ja sinä Kleopatra olet myöskin."

Tuokion hän oli ääneti. Sitten hän naurahti ja sanoi sisarelleen:

"Sinut, sisareni, varmaankin hellä sydämesi vie rakkauden siivillä haavoitetun puolisoosi luo!"

Kleopatran kalpeat posket olivat käyneet Roomalaisen puhuessa tulipunaisiksi, ja antamatta vastausta veljensä pilkallisiin sanoihin, hän astui ylpeästi oveen päin. Kun hän kulki Publiuksen sivuitse, hän sanoi armollisesti liikuttaen kaunista kättään: "Me olemme senaatille kiitollisia."

Publius kumarsi syvään hänelle, mutta tämä läksi huoneesta kääntäen päänsä Roomalaisesta pois päin.

"Sinä olet unhottanut viuhkaimesi ja lapsesi tänne!" kuningas huusi hänen jälkeensä, mutta Kleopatra ei enään kuullut näitä sanoja, sillä veljensä huoneen edustalla katosi ikään kuin tuuleen hänen väkinäinen levollisuutensa, ja painaen käsillään vasten ohimoitaan hän riensi ikään kuin vihollisten seuraamana alas palatsin portaita myöten.

Kun hänen askeleitaan enää ei kuulunut, niin Euergetes kääntyi Corneliolaisen puoleen ja sanoi:

"Koska nyt olet täyttänyt sen, mitä pidät velvollisuutenasi, niin pyydän minä sinua selittämään niitä hämääriä sanoja, jotka äsken lausuit, jotka luultavasti eivät olleet lausutut Euergetes ruhtinaalle vaan ihmiselle. Jos ymmärsin oikein, niin sinä tarkoittit, että sinun henkeäsi olisi täällä väijytty ja että sinun asemastasi olisi murhattu eräs noista kummallisista Serapiille pyhitetyistä vanhuksista."

"Sinun ja sinun auttajasi Euleuksen käskystä," Publius lisäsi kylmästi.

"Tule tänne, eunukki!" kuningas huutaa kajahutti vapisevalle päällikölle ja katsoi häntä silmiin kauhean uhkaavan näköisenä: "Oletko sinä pestannut murhaajia tappamaan tätä meidän huoneemme jaloa vierasta, minun ystävääni, joka uhkasi tuoda ilmi sinun ilkeytesi?"

"Armoa!" eunukki valitteli ja lankesi polvilleen kuninkaan eteen.

"Hän tunnustaa ilkityönsä!" Euergetes huudahti, liikutti kädellään välikappaleensa vyötä ja käski Hieraksia viipymättä antamaan hänet vartiotten käsiin ja kaikkien nähden hirttämään hänet kuninkaan linnan korkean portin edustalla.

Eunukki tahtoi rukoilla armoa ja puhua, mutta voimakas sotapäällikkö, joka vihasi eunukkia, tempasi hänet ilmaan ja työnsi hänet huoneesta.

"Sinulla oli syytä valittaa," Euergetes sanoi, sillä aikaa kuin portailta kuului pois laahatun eunukin kirkuminen, "mutta sinä näet, miten minä tiedän niitä rankaista, jotka uskaltavat loukata meidän vieraitamme."

"Tänään hän saa kärsiä, mitä hän jo monta vuotta sitten olisi ansainnut," Publius vastasi, "mutta nyt kun me olemme kahden kesken mies miestä vastaan, täytyy minun sinunkin kanssasi päättää tilini. Euleus on sinun käskystäsi ja sinun palveluksessasi ollessaan ärsyttänyt kaksi murhaajaa minun päälleni —"

"Publius Cornelius Scipio!" kuningas keskeytti uhkaavalla äänellä vihollistaan; mutta Roomalainen jatkoi kylmästi ja rauhallisesti.

"Minä en puhu mitään, mitä en todistajien kautta voi näyttää toteen ja minä olen kahdessa kirjeessä totuuden mukaan kertonut mitä Euergetes kuningas tänä yönä on yrittänyt tehdä Rooman valtakunnan lähettiläälle. Toinen kirje on kirjoitettu isälleni, toinen Popilius Laenakselle, ja molemmat ovat jo matkalla Roomaan. Ne avataan, niin olen määrännyt, joll'en minä tästä päivästä lukien kolmen kuukauden kuluttua ole vaatinut niitä takaisin. Sinä näet tästä olevan sinulle tärkeätä, että suojelet minun henkeäni ja täytät, mitä minä sinulta aion vaatia. Jos sinä täytät minun tahtoni kaikessa mitä sinulta vaadin, niin on se, mitä tänä yönä on tapahtunut, sen minä lupaan sinulle, ja minä en ole vielä milloinkaan sanaani syönyt, pysyvä salaisuutena sinun ja minun kesken ja erään kolmannen, jonka vaitolon minä saatan taata."

"Puhu!" kuningas sanoi, heittäytyi lepovuoteelle ja repi Publiuksen puhuessa sulkia Kleopatran tänne

jättämästä viuhkaimesta.

"Ensiksi minä vaadin, että kuninkaallista sukua oleva krematistien päämies Syrakusalainen Philotas julistetaan syyttömäksi ja että hän ja hänen vaimonsa vapautetaan pakkotyöstä ja että heidät lähetetään takaisin kultakaivoksista."

"Molemmat ovat kuolleet", Euergetes sanoi; "minun veljeni saattaa sen todistaa."

"Sitten minä vaadin että erityisessä julistuksessa julistetaan, että Philotas on syyttömästi tuomittu ja että hän jälleen on asetettu täyteen arvoonsa. Sitten minä vaadin, että sinä sallit minun ja ystäväni Korintholaisen Lysiaan, niin myöskin kuvanveistäjä Apollodorin, Philotaan tyttären Klean ja Irenen, Serapiin temppelein ruukunkantajattarien kanssa estämättä lähteä Egyptistä. — Sinä arvelet vastatessasi?"

"En", kuningas vastasi ja kohotti kättään ilmaan, "sillä tällä kertaa minä olen joutunut tappiolle."

"Philotaan tyttärille, Klealle ja Irenelle," Publius jatkoi järkähtämättömän tyynenä, "pitää heidän vanhemmiltaan ryöstetty omaisuus annettaman takaisin."

"Armaittesi kauneus ei näy sinua tyydyttävän", Euergetes puuttui ylenkatseellisesti Roomalaisen puheeseen.

"Se tyydyttää minua täydellisesti. Viimeiseksi minä vaadin, että puolet tästä omaisuudesta annettaisiin Seraapiin temppeleille, että jumala mielellään ja vastustelematta luopuisi palvelijattaristaan. Toinen puoli on annettava minun asian ajajani Aleksandrialaisen Dicaearkhuksen haltuun, koska minä en tahdo että Klea ja Irene ilman niitä myötäjäisiä, jotka heille ovat tulevat, puolisoina tulevat minun ja ystäväni Lysiaan perheeseen. Tunnin kuluttua täytyy julistuksen ja peruutuskirjan olla minun käsissäni, sillä niin pian kuin Juventius Thalma on saapunut tänne — ja minä odotan häntä, niinkuin jo sanoin, vielä tänä päivänä —, niin me aiomme lähteä Memphiistä ja Aleksandriassa astua laivaan."

"Kummallinen sallimus!" Euergetes sanoi, "sinä ryöstät minulta koston ja rakkauden, ja minä näen kuitenkin olevani pakoitettu toivottamaan sinulle onnea matkalle. Minun täytyy uhrata uhri Poseidonille, Kyprolaiselle jumalattarelle ja Diaskuureille, että ne soisivat sinun laivallesi onnellista matkaa ja kuitenkin on sillä laivalla se mies, joka vastaisuudessa on Roomassa vahingoittava minua katkeralla vihollisuudellaan enemmän kuin kukaan muu."

"Minä pidän sen puolta teistä joka on oikeassa."

Tervehtien ylpeästi kättään liikuttaen Publius läksi huoneesta, mutta Euergetes hypähti pystyyn vuoteeltaan niin pian kuin ovi Roomalaisen mentyä oli sulkeutunut, pudisti uhkaavasti nyrkkiään ja huusi:

"Ylpeä veitikka, sinä ja sinun paisunut patriisiylpeytesi saatatte kyllä minua vahingoittaa Tiberin luona, mutta lopuksi minä kumminkin teistä huolimatta pääsen voitolle. Rooman senaatin nimessä sinä risteilet minun tieni. Jos Philometor odottaa konsulien ja senaattorien etuhuoneissa, niin kenties tapaamme toisemme siellä, mutta minä koetan myöskin käyttää kansaa ja tribuunia hyväkseni!

"Kummallista! Yhdessä tunnissa on tässä päässä enemmän hyviä ajatuksia, kuin tuommoisen kylmän veitikan kokonaisessa vuodessa; ja kuitenkin olen minä häntä huonompi ja, jos tahdon olla rehellinen, niin täytyy minun myöntää, ettei ainoastaan hänen onnensa minua voittanut, vaan myöskin hänen viisautensa. Menkään hän ylpeän Heransa kanssa; minua kutsuu sen siaan Aleksandriassa kymmenet Aphroditet!

"Tästä lähin minä olen niin kuin Hellas ja hän niinkuin Rooma. Me ajelemme auringon valossa liidellen sitä mitä sielumme haluaa ja mitä mielemme tekee, he hakevat silmät maahan luotuina vakavin askelin valtaa ja etua. Siten he pääsevät pitemmälle kuin me, ja kuitenkin — en minä tahtoisi vaihtaa kohtaloani heidän kanssaan!"

Loppu.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SISARET: ROMAANI ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project

Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic

work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in

such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.